

ဌာနေတိုင်းရင်းသားများနှင့်
သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်အား ယှဉ်တွဲမြှင့်တင်ခြင်း
မဲခေါင်ဒေသမြေယာအုပ်ချုပ်မှုစီမံကိန်း

အကြောင်းအရာအခြေပြုလေ့လာခြင်း

မြန်မာနိုင်ငံ၏ ဓလေ့ထုံးတမ်းဆိုင်ရာ
လုပ်ကိုင်ပိုင်ဆိုင်မှုစနစ်
ဆက်လက်တည်ရှိမှုနှင့် အပြောင်းအလဲများ

Christian Erni

ဒီဇင်ဘာလ ၂၀၂၀

အကြောင်းအရာအခြေပြုလေ့လာခြင်း

ဤ အကြောင်းအရာ အခြေပြု လေ့လာမှုအား Christian Erni မှ ရေးသားပြုစုထားသည်။

ကိုးကားချက်ရေးရန်ပုံစံ အကြံပြုချက် :

Erni, Christian (2020). Persistence and Change in Customary Tenure Systems in Myanmar. MRLC Thematic Study Series #11. Yangon: POINT, MRLG.

စိစစ်သူများ :

Antoine Deligne
Natalie Y. Campbell
Peter Swift
Maxime Boutry

ဤအကြောင်းအရာ အခြေပြု လေ့လာမှုအား အယ်ဒီတာကော်မတီ အဖွဲ့ဝင်များဖြစ်သည့် Antoine Deligne (MRLG), Bawi Tha Thawng (MRLG), Natalie Y. Campbell (MRLG), Naw Ei Ei Min (POINT), Stony Siang Awr Cung (POINT) တို့ မှ ပံ့ပိုးကူညီထားသည်။

Layout and Design : Watcharapol Isarangkul Na Ayuthaya, Win Myat Thu

Infographic: Vilakone Phachanthavong

ဓါတ်ပုံ : Christian Erni, Prawit Nikornuaychai, Karuna Loikaw, Antoine Deligne, Natalie Y. Campbell and Flickr

ဤစာတမ်းကို Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International License တွင် မှတ်ပုံတင်ထားပါသည်။

ဝန်ခံချက်

ဤစာတမ်းပါ အတွေးအမြင်နှင့် အဓိပ္ပာယ်ယူဆချက်များသည် စာရေးသူများနှင့် စိစစ်သူများ၏ အာဘော်များသာဖြစ်ပါသည်။ ၎င်းထင်မြင် ယူဆချက်များသည် ဤသုတေသနလုပ်ငန်းတွင်ပါဝင်သည့် SDC, Germany, Luxembourgနှင့် အခြားအဖွဲ့အစည်းများ၏ အမြင် (သို့မဟုတ်) ရပ်တည်ချက်များမဟုတ်ပါ။

မျက်နှာဖုံး ဓာတ်ပုံ: လူမျိုးစုများနှင့် ပုဂ္ဂလိကများ ပိုင်ဆိုင်သည့် ကယန်းလှဟီး မြေရှိ ရွှေ့ပြောင်းတောင်ယာစိုက်ခင်း။
ဓာတ်ပုံ - Christian Erni ။

မာတိကာ

အတိုကောက်များ..... ၁

အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုချက်များ..... ၂

အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုချက် ဆိုင်ရာ မှတ်စု..... ၃

နောက်ခံအကြောင်းအရာ၊ ရည်ရွယ်ချက် နှင့် သုတေသန နည်းစနစ်..... ၅

I. ဓလေ့ထုံးတမ်းဆိုင်ရာလုပ်ကိုင်ပိုင်ဆိုင်မှု၏ ပြုစုဆဲ အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုချက်..... ၇

II. ဓလေ့ထုံးတမ်းဆိုင်ရာ လုပ်ကိုင်ပိုင်ဆိုင်ခွင့် စနစ်များ၏ တူညီသော ဘုံအင်္ဂါရပ်များ ၁၀

III. ဓလေ့ထုံးတမ်းဆိုင်ရာ လုပ်ကိုင်ပိုင်ဆိုင်မှု စနစ်များသည် မည်သို့ ကွဲပြားခြားနားကြသနည်း ၁၈

A. အသက်မွေးဝမ်းကြောင်းများနှင့် မြေယာအသုံးချမှု ၁၉

 မြေပြင်အခြေအနေတွင် ဓလေ့ထုံးတမ်းဆိုင်ရာ မြေယာများကို စီမံအုပ်ချုပ်ခြင်း -
 ရွှေ့ပြောင်းတောင်ယာစနစ်များ နှင့် စုပေါင်း လုပ်ကိုင်ပိုင်ဆိုင်ခြင်း ၂၀

 ဖြစ်ရပ်ဆန်းစစ်လေ့လာမှု (၁) - နာဂကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ရဒေသ -
 နာဂ လူ့အဖွဲ့အစည်းများတွင် မြေအသုံးချမှုနှင့် ဓလေ့ထုံးတမ်းဆိုင်ရာ လုပ်ကိုင်ပိုင်ဆိုင်ခွင့် ၂၀

 ဒေသခံလူ့အဖွဲ့အစည်းများ၏ ပြင်ပ -
 ဓလေ့ထုံးတမ်းအရ မြေယာအသုံးချမှုများ နှင့် လူ့အဖွဲ့အစည်းများအကြား စုပေါင်း ပိုင်ဆိုင်မှု ၂၁

 ကရင်ပြည်နယ်ရှိ သံလွင် ငြိမ်းချမ်းရေးပန်းခြံ ၂၃

 မြေယာပြင်ပ - ပင်လယ်အခြေစိုက် ဒေသများနှင့် အမဲလိုက်ခြင်း နှင့် စုဆောင်းခြင်း ပြုလုပ်၍
 ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်သည့် ဒေသများအတွက် အရင်းအမြစ် စီမံခန့်ခွဲ အုပ်ချုပ်မှု ၂၄

 ဖြစ်ရပ်ဆန်းစစ်လေ့လာမှု (၂) - ကျွန်းပေါ်တွင်နေထိုင်သည့် လူများ -
 မိုကန်များ၏ အသက်မွေးဝမ်းကြောင်း နှင့် ဓလေ့ထုံးတမ်းဆိုင်ရာလုပ်ကိုင်ပိုင်ဆိုင်မှုများ ၂၄

B. ယဉ်ကျေးမှုနှင့် လူမှုနိုင်ငံရေး အဖွဲ့အစည်း ၂၄

 အမွေဆက်ခံခွင့် နည်းဥပဒေ နှင့် ဂျန်ဒါ မတူညီမှုများ ၂၇

 အချိန်ကြာမြင့်စွာ မြေလပ်ထားလေ့ရှိသည့် ရွှေ့ပြောင်းတောင်ယာစနစ်ကို
 ကျင့်သုံးသော တိုင်းရင်းသားများ၏ ဓလေ့ထုံးတမ်းဆိုင်ရာ စနစ်များ မတူညီမှု ၂၇

 ဖြစ်ရပ်ဆန်းစစ်လေ့လာမှု (၃)- ချင်းပြည်နယ်မြောက်ပိုင်း- ချင်းလူ့အဖွဲ့အစည်းများ၏
 ဘိုးဘွားပိုင်မြေနှင့် စုပေါင်းပိုင်ဆိုင်သော အရင်းအမြစ်များ ၂၈

 ဖြစ်ရပ်ဆန်းစစ်လေ့လာမှု (၄) - ကယားပြည်နယ်-ကယန်းလှဟီး လူ့အဖွဲ့အစည်းများ၏
 မျိုးနွယ်စုနှင့် လူ့အဖွဲ့အစည်း အခွင့်အရေးများ ထပ်နေခြင်း ၃၀

C. လူဦးရေ တိုးပွားလာခြင်း၊ ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်ခြင်းနှင့် မြေအသုံးချမှု ပြောင်းလဲခြင်း ၃၁

အရင်းအမြစ်များ ရှားပါးလာခြင်းကို တုံ့ပြန်ခြင်း- အချိန်အနည်းငယ်သာ မြေလပ်၍
ရွှေ့ပြောင်းတောင်ယာစိုက်ပျိုးခြင်း နှင့် အမြဲတမ်း လယ်ယာစိုက်ပျိုးခြင်း စနစ်များ..... ၃၀

ဖြစ်ရပ်ဆန်းစစ်လေ့လာမှု (၅) - ရှမ်းပြည်နယ်တောင်ပိုင်း - ပအိုဝ်းဒေသတွင် တွေ့ရသည့်
အချိန်အနည်းငယ်သာ မြေလပ်၍ ပြုလုပ်သော ရွှေ့ပြောင်းတောင်ယာစိုက်ပျိုးရေး နှင့် မြေယာလုပ်ကိုင်ပိုင်ဆိုင်မှု ၃၀

ဖြစ်ရပ်ဆန်းစစ်လေ့လာမှု (၆)- ကယားပြည်နယ်- ကိုင်းခုံ လူ့အဖွဲ့အစည်း၏
အမြဲတမ်း စိုက်ပျိုးသော တောင်ယာ နှင့် မြေယာလုပ်ကိုင်ပိုင်ဆိုင်မှု..... ၃၃

ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်ခြင်း..... ၃၃

အခြေကျနေထိုင်သူများ ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်ခြင်း..... ၃၄

လုပ်အားရွှေ့ပြောင်းခြင်း..... ၃၄

D. ဈေးကွက်စုစည်းမှု..... ၃၅

ဖြစ်ရပ်ဆန်းစစ်လေ့လာမှု (၇)- ကရင်ပြည်နယ် ဂေဘာမျိုးနွယ်စုအတွင်း စီးပွားဖြစ်စိုက်ပျိုးရေးသို့ ပြောင်းလဲခြင်း... ၃၆

E. နိုင်ငံတော်၏ အခန်းကဏ္ဍ..... ၃၇

အခြေခံ အဆောက်အအုံ စီမံကိန်းများအတွက် အတင်းအဓမ္မရွှေ့ပြောင်းစေခြင်း..... ၃၉

Forest rights under the Forest Law and Forest Policies..... ၄၀

ဒီရေတောများနှင့် ဒေသခံပြည်သူအစုအဖွဲ့ပိုင် သစ်တောလုပ်ငန်း..... ၄၁

နိုင်ငံတော်၏ အားကောင်းသော ထိန်းချုပ်မှုအောက်ရှိ မြေပြန့် တောင်သူလယ်သမား စနစ်များ..... ၄၂

မြေယာအသုံးပြုခွင့်လက်မှတ်နှင့် တောင်တန်းဒေသရှိ လူ့အဖွဲ့အစည်းများတွင် ပဋိပက္ခများ..... ၄၂

ဖြစ်ရပ်ဆန်းစစ်လေ့လာမှု (၈) - အလယ်ပိုင်း ခြောက်သွေ့ဒေသ -
ပမာ လူ့အဖွဲ့အစည်းများ၏ ဓလေ့ထုံးတမ်းဆိုင်ရာ လုပ်ကိုင်ပိုင်ဆိုင်မှု..... ၄၃

F. လက်နက်ကိုင် ပဋိပက္ခများ..... ၄၆

အတင်းအဓမ္မ နေရာရွှေ့ပြောင်းရသော လူ့အဖွဲ့အစည်းများ..... ၄၇

ဖြစ်ရပ်ဆန်းစစ်လေ့လာမှု (၉) - ပဲခူးတိုင်းဒေသကြီး- ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်ရသော ကရင် လူ့အဖွဲ့အစည်းများ..... ၄၇

IV. ဓလေ့ထုံးတမ်းဆိုင်ရာ လုပ်ကိုင်ပိုင်ဆိုင်မှု စနစ်များအား ရှုထောင့် အမျိုးမျိုးမှ ရှုမြင်ခြင်း..... ၄၉

တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းသာ ဖြစ်သော ဓလေ့ထုံးတမ်းဆိုင်ရာ လုပ်ကိုင်ပိုင်ဆိုင်မှု စနစ်များ..... ၅၀

ပြီးပြည့်စုံသော ဓလေ့ထုံးတမ်းဆိုင်ရာ လုပ်ကိုင်ပိုင်ဆိုင်မှု စနစ်များ..... ၅၁

နိဂုံး- လူ့အဖွဲ့အစည်းများ၏ လုပ်ပိုင်ခွင့်ကို ကာကွယ်ရန် လိုအပ်သည့် အကြောင်းအရင်း..... ၅၃

ကိုးကားချက် ၅၅

နောက်ဆက်တွဲ- ဓလေ့ထုံးတမ်းဆိုင်ရာ လုပ်ကိုင်ပိုင်ဆိုင်မှု စနစ်နှင့် ပတ်သက်၍
မြန်မာဘာသာဖြင့် ထုတ်ဝေထားသည့် စာပေများ..... ၆၂

မှတ်စုနှင့် ကိုးကားချက်များ..... ၆၄

အတိုကောက်များ

CF	Community Forestry (ဒေသခံ ပြည်သူ့အစုအဖွဲ့ပိုင် သစ်တောလုပ်ငန်း)
CFC	Community Forestry Certificate (ဒေသခံ ပြည်သူ့အစုအဖွဲ့ပိုင် သစ်တောလုပ်ငန်း ခွင့်ပြုချက်)
KESAN	Karen Environmental and Social Action Network (ကရင်သဘာဝဝန်းကျင် နှင့် လူမှုရေးဆိုင်ရာ လှုပ်ရှားမှုကွန်ရက်)
KMSS	Karuna Mission Social Solidarity (ကရုဏာလူမှုစည်းလုံးညီညွတ်ရေးအသင်း)
KNU	Karen National Union (ကရင်အမျိုးသားအဖွဲ့ချုပ်)
LUC	Land Use Certificate (ကရင်အမျိုးသားအဖွဲ့ချုပ်)
MRLG	Mekong Region Land Governance Project (မဲခေါင်ဒေသမြေယာ အုပ်ချုပ်မှုစီမံကိန်း)
NLUP	National Land Use Policy (အမျိုးသားမြေယာအသုံးချမှု မူဝါဒ)
POINT	Promotion of Indigenous and Nature Together (ဌာနေတိုင်းရင်းသားများနှင့် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင် ယှဉ်တွဲမြှင့်တင်ခြင်း)
RRtIP	Resource Rights for the Indigenous Peoples (ဌာနေတိုင်းရင်းသားများ၏ သဘာဝ အရင်းအမြစ်ဆိုင်ရာ အခွင့်အရေး)

အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုချက်များ

စုပေါင်းပိုင်ဆိုင်ခြင်း	ပစ္စည်းတစ်ခုအား လူ့အဖွဲ့အစည်း တစ်ခုမှ စုပေါင်း ပိုင်ဆိုင်ခြင်း (ဥပမာ- မျိုးနွယ်စု၊ ဒေသခံလူ တစ်စု၊ အသင်းအဖွဲ့ (သို့) သမဝါယမအဖွဲ့)။ အများပိုင်ပစ္စည်း ဒေသခံလူ့အဖွဲ့အစည်းမှ စုပေါင်း ပိုင်ဆိုင်ခြင်း။
စားမဦးချမြေ	မြေရှင်းလင်းခြင်း- ကနဦး မြေရှင်းလင်းသူသည် အဆိုပါမြေအား အမွေဆက်ခံခွင့်ရှိသည်။
တိုင်းရင်းသား လူမျိုးများ	တူညီသော သမိုင်း၊ ယဉ်ကျေးမှု နှင့် (သို့မဟုတ်) ဘာသာစကား ရှိသော လူ့အစုအဖွဲ့များ
တိုင်းရင်းသား လူမျိုးများ (သို့) တိုင်းရင်းသား လူမျိုးစုများ -	အမျိုးသားလူမျိုးများဟု တိုက်ရိုက်ဘာသာပြန်ဆိုနိုင်သည်။ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ (၂၀၀၈) နှင့် အမျိုးသားမြေအသုံးချမှု မူဝါဒ တွင် မြန်မာနိုင်ငံရှိ တိုင်းရင်းသားများစွာ အနက် အဓိက (၈) မျိုးကို ခွဲခြားဖော်ပြထားသည် (ဗမာ၊ ချင်း၊ ကချင်၊ ကရင်၊ ကယား၊ မွန်၊ ရခိုင်၊ ရှမ်း)။
ဌာနေတိုင်းရင်းသား (သို့) တိုင်းရင်းသားမျိုးနွယ်စု^၁	အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ အလုပ်သမားရေးရာ အဖွဲ့၏ ဌာနေတိုင်းရင်းသားများနှင့် မျိုးနွယ်စုများ ဆိုင်ရာ ပြဋ္ဌာန်းချက် ၁၉၈၉ (အမှတ်. ၁၆၉) အရ ဌာနေတိုင်းရင်းသားများကို အောက်ပါ အတိုင်း အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုထားသည်။ ဌာနေတိုင်းရင်းသားများမှာ လွတ်လပ်သော နိုင်ငံများ တွင် နေထိုင်နေပြီး ၎င်းတို့၏ လူမှုရေး၊ ယဉ်ကျေးမှု နှင့် စီးပွားရေးအခြေအနေများအရ အခြားသော နိုင်ငံသားများနှင့် မတူကွဲပြားနေပြီး ၎င်းတို့၏ ရပ်တည်မှု အားလုံး (သို့) တစ်စိတ် တစ်ပိုင်းကို ကိုယ်ပိုင် ဓလေ့ထုံးတမ်းများ (သို့) ယဉ်ကျေးမှုများ (သို့) အထူးဥပဒေများ (သို့) ပြဋ္ဌာန်းချက်များဖြင့် အုပ်ချုပ်နေထိုင်ကြသူများဖြစ်သည်။ ၎င်းတို့နေထိုင်ရာ နိုင်ငံတွင် ယခင် ကတည်းက မှီတည်းနေထိုင်ခဲ့ ကြသူများ၏ မျိုးဆက်အဖြစ်သော်လည်းကောင်း (သို့) တိုက်ရိုက်သိမ်းယူခြင်း (သို့) ကိုလိုနီပြုခံရခြင်း (သို့) မကြာမီက ပြဋ္ဌာန်းခဲ့သည့် နိုင်ငံ၏ နယ်နိမိတ်အတွင်းရှိ ပထဝီဝင်ဒေသအရသော်လည်းကောင်း ဌာနေတိုင်းရင်းသားများအဖြစ် သတ်မှတ်ကြသည်။ ထိုသူတို့သည် ဥပဒေအရ အကျုံးဝင်မှုကို ရှိမရှိကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားခြင်း မရှိဘဲ ၎င်းတို့၏ ကိုယ်ပိုင် လူမှုရေး၊ စီးပွားရေး၊ ယဉ်ကျေးမှု နှင့် နိုင်ငံရေး အဖွဲ့အစည်းများကို အလုံးစုံ (သို့) တစ်စိတ်တစ်ပိုင်း ထိန်းသိမ်းထားကြသည်။
ကောမြေ	ဒေသခံ ကရင် လူ့အဖွဲ့အစည်း၏ ဓလေ့ထုံးတမ်းများအရ အများပိုင်မြေ။
လိုပီလ် (Lopil)	တောင်ယာစိုက်ပျိုးရာတွင် မိသားစုများမှ စိုက်ပျိုးသည့် မြေကွက်များစွာ ပါဝင်သော စိုက်ပျိုး မြေ ကို ရည်ညွှန်းရန်အတွက် ချင်းပြည်နယ်မြောက်ပိုင်းတွင် အသုံးပြုသည့်အမည်။
ပုဂ္ဂလိကပိုင် ပစ္စည်း	လူပုဂ္ဂိုလ် တစ်ဦးတစ်ယောက်မှ ပိုင်ဆိုင်သောပစ္စည်း။
ပစ္စည်း	တစ်ဦးတစ်ယောက်မှ ပိုင်ဆိုင်သည့် ပစ္စည်း (သို့) ပစ္စည်းများ။
လုပ်ကိုင်ပိုင်ဆိုင်ခွင့်	ယေဘုယျအားဖြင့် တစ်စုံတစ်ရာကို လက်ဝယ်ရရှိထားခြင်း (သို့) ပိုင်ဆိုင်ခြင်းကို ဆိုလိုသည် (ဥပမာ - မြေယာ)။ သို့သော် ရာထူး (ဥပမာ- တက္ကသိုလ် ဆရာ) သို့မဟုတ် တာဝန်ထမ်းဆောင် သည့်အဆင့်ကို ဖော်ပြရန်လည်း အသုံးပြုသည်။ ဤလေ့လာမှုအတွက် လုပ်ကိုင်ပိုင်ဆိုင်ခွင့် ကို အသုံးပြုရာတွင် လူမှုအသိုင်းအဝန်းအတွင်းရှိ အဖွဲ့များ နှင့် တဦးချင်းအနေဖြင့် မြေယာနှင့် သဘာဝအရင်းအမြစ်များကို အသုံးပြုခွင့် ရယူရန်အတွက် ထားရှိသည့် စည်းမျဉ်းများကို ရည်ညွှန်းသည်။

^၁ Myanmar CT Allianceနှင့် ဌာနေတိုင်းရင်းသားများ၏ ရွေးချယ်မှုအရ ဤ အစီရင်ခံစာတွင် ဌာနေတိုင်းရင်းသားဆိုသည့် အသုံးအနှုန်းကိုသာ အသုံးပြုသွားမည်။

အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုချက်ဆိုင်ရာ မှတ်စု

မြန်မာနိုင်ငံတွင် မတူကွဲပြားသော ဓလေ့ထုံးတမ်းဆိုင်ရာ လုပ်ကိုင်ပိုင်ဆိုင်မှုများကို ကျင့်သုံးနေသည့် အလွန်ကွဲပြားသော လူမှုအဖွဲ့အစည်းများရှိသည်။ ဌာနေတိုင်းရင်းသားများ ဆိုသည့် အသုံးအနှုန်းကို နိုင်ငံတကာ ဥပဒေများ၊ သဘောတူညီချက်များ နှင့် စံနှုန်းများတွင် အသုံးပြုကြသည် (အထက်ဖော်ပြပါ အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုချက်ကို ကြည့်ပါ)။ မြန်မာနိုင်ငံရှိ MRLG CT Alliance နှင့် ဆွေးနွေးမှုများပြုလုပ်ပြီးသည့်နောက် သုံးသပ်ချက်အရ ကုလသမဂ္ဂ နှင့် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ အလုပ်သမားရေးရာအဖွဲ့တို့၏ အသုံးအနှုန်းများနှင့် အညီ ဤလေ့လာမှုတွင် ဌာနေတိုင်းရင်းသားများ နှင့် ဌာနေတိုင်းရင်းသား လူ့အဖွဲ့အစည်းများ စသည့် အသုံးအနှုန်းများကို အသုံးပြုမည်ဖြစ်သည်။ မြေယာနှင့် သဘာဝအရင်းအမြစ်များ အသုံးပြုခြင်းနှင့် ပတ်သက်၍ ဓလေ့ထုံးတမ်းဆိုင်ရာ အလေ့အကျင့်များရှိသည့် လူမျိုးများနှင့် လူ့အဖွဲ့အစည်းများ အားလုံးအတွက် ဓလေ့ထုံးတမ်းဆိုင်ရာ မြေယာလုပ်ကိုင်ပိုင်ဆိုင်ခွင့်သည် အကျိုးဝင်သည်ဟု မိတ်ဖက်အဖွဲ့များမှ သဘောတူသည်။

၂၀၀၈ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွင် တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများဟု တိုက်ရိုက်ဘာသာပြန်ဆိုနိုင်သည့် တိုင်းရင်းသား ဆိုသော စကားလုံးကို အသုံးပြုထားသည်။ သို့သော် အင်္ဂလိပ်ဘာသာတွင် အဆိုပါ စကားလုံးအား တိုင်းရင်းသား မျိုးနွယ်စုများဟုလည်း ရည်ညွှန်းနိုင်ပြီး ရံဖန်ရံခါတွင် ထိုစကားလုံးအား ဌာနေတိုင်းရင်းသားများဆိုသည့် အသုံးအနှုန်းဖြင့် အဓိပ္ပာယ်တူညီစွာ အသုံးပြုလေ့ရှိသည်။ ဤအစီရင်ခံစာတွင် ရှင်းလင်းစွာ ဖော်ပြနိုင်ရန် ရည်ရွယ်၍ တိုင်းရင်းသားများဆိုသည့်အသုံးအနှုန်းကို ဗမာလူမျိုးများအား ခြုံငုံဖော်ပြရာတွင် အသုံးပြုထားပြီး ဗမာ မဟုတ်သော အခြားလူမျိုးများအား ရည်ညွှန်းရာတွင် ဌာနေတိုင်းရင်းသားများ (သို့) ဌာနေတိုင်းရင်းသား လူ့အဖွဲ့အစည်းများ ဆိုသည့် အသုံးအနှုန်းအား အထက်တွင် ဖော်ပြခဲ့သည့် အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုချက်နှင့်အညီ အသုံးပြုထားသည်။

မြန်မာနိုင်ငံရှိ တိုင်းရင်းသား လူမျိုးများ၊ တိုင်းရင်းသား လူနည်းစုများ (သို့) ဌာနေတိုင်းရင်းသားများနှင့် သက်ဆိုင်သည့် အသုံးအနှုန်းဆိုင်ရာ ကွဲပြားရှုပ်ထွေးမှုများနှင့် နိုင်ငံသားဖြစ်ခြင်းဆိုင်ရာ အမြင်များကို ဤစာတမ်းတွင် အဖြေရှာရန် ရည်ရွယ်ထားခြင်း မရှိပါ။

ထုံးကျောက်ချောက်ကမ်းပါးကို နောက်ခံထားပြီး ကယားပြည်နယ်ရှိ ကျိုင်းတုံရွာ သွားလမ်း။ ထုံးကျောက်များသည် အရေးကြီးသော အများသူငှာ ပိုင်ဆိုင်သည့် အရင်းအမြစ်တစ်ခုဖြစ်သည်။ (ခါတိပုံ - Christian Erni)

နောက်ခံအကြောင်းအရာ၊ ရည်ရွယ်ချက် နှင့် သုတေသန နည်းစနစ်

၂၀၁၆ ခုနှစ်တွင် အမျိုးသားမြေယာအသုံးချမှု မူဝါဒ (NLUP) ကို ပြဋ္ဌာန်းခဲ့ပြီးနောက်တွင် မူဝါဒပါ အခြေခံမူများကို ဖော်ဆောင်ပေးမည့် အမျိုးသားမြေယာဥပဒေမူကြမ်းကို ရေးဆွဲရန်အတွက် အမျိုးသားမြေယာအသုံးချမှုကောင်စီကို မြန်မာအစိုးရမှ ဖွဲ့စည်းခဲ့သည်။ မူဝါဒတွင် ပါဝင်သည့် အကြောင်းအရာများစွာထဲမှ တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများ၏ ဓလေ့ထုံးတမ်းဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးများကို အမျိုးသားမြေယာအသုံးချမှု မူဝါဒ (NLUP) ၏ အပိုင်း (၈) တွင် အကျယ်တဝင့် ဖော်ပြခဲ့သောကြောင့် အသစ်ရေးဆွဲမည့် အမျိုးသားမြေယာဥပဒေတွင် အဆိုပါ အခွင့်အရေးများကို အသိအမှတ်ပြုကာကွယ်ရန် လိုအပ်ကြောင်း မှတ်ယူနိုင်သည်။

Mekong Region Land Governance (MRLG)၏ စီမံကိန်းဖြစ်သည့် ဓလေ့ထုံးတမ်းဆိုင်ရာ လုပ်ကိုင်ပိုင်ဆိုင်မှုများကို အသိအမှတ်ပြုရေးနှင့် ကာကွယ်ရန်အတွက် မူဝါဒနှင့် ဥပဒေပြုရေးနှစ်ရပ်လုံးကို လွှမ်းမိုးရန် ပူးတွဲမဟာဗျူဟာ ချမှတ်ရန် ကြိုးပမ်းမှုနှင့်အညီ ဓလေ့ထုံးတမ်းဆိုင်ရာ လုပ်ကိုင်ပိုင်ဆိုင်မှုများကို မြန်မာနိုင်ငံတွင် အသိအမှတ်ပြုရေး မိတ်ဖက်အဖွဲ့ (An Alliance for the Recognition of Customary Tenure in Myanmar) ကို ၂၀၁၈ တွင် ဖွဲ့စည်းခဲ့သည်။ ဤမဟာဗျူဟာ၏ အစိတ်အပိုင်းတစ်ခုအနေဖြင့် ဓလေ့ထုံးတမ်းဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးများနှင့် ပတ်သက်သည့် အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုချက်၊ အသိအမှတ်ပြုရေးနှင့် ကာကွယ်ခြင်းများ ပြုလုပ်နိုင်ရန်အတွက် မိတ်ဖက်အဖွဲ့များသည် မူဝါဒဆိုင်ရာ ရွေးချယ်မှုများကို ဆွေးနွေးရှာဖွေကြပြီး တွေ့ရှိချက်များကို သင့်လျော်သည့် မူဝါဒရေးဆွဲသူများထံသို့ ပေးပို့၍ နောင်တွင် ရေးဆွဲမည့် အမျိုးသားမြေယာ ဥပဒေနှင့် အခြားသော ဥပဒေများနှင့် မူဝါဒများကို ပြုစုရာတွင် ထည့်သွင်းနိုင်ရန် ရည်ရွယ်သည်။

မြန်မာနိုင်ငံတွင် တိုင်းရင်းသားပေါင်း (၁၀၀) ကျော်တည်ရှိပြီး^၂ အဆိုပါတိုင်းရင်းသားများအထဲ၌ပင် လူ့အဖွဲ့အစည်းလိုက် ထူးခြားသော အမျိုးသားလက္ခဏာများ၊ ယဉ်ကျေးမှုများ နှင့် အသက်မွေးဝမ်းကျောင်း များစွာရှိသည်။ ဓလေ့ထုံးတမ်းဆိုင်ရာ လုပ်ကိုင်ပိုင်ဆိုင်မှုများသည်လည်း အလွန်ကွဲပြားသောကြောင့် ၎င်းတို့ကို အသိအမှတ်ပြုရာတွင် ဥပဒေယန္တရားတစ်ခုတည်းကိုသာ အသုံးပြုပါက တစ်ခုချင်း၏ ထူးခြားမှုများနှင့် လိုအပ်ချက်များကို ခြုံငုံနိုင်မည်မဟုတ်ပါ။ မူဝါဒရွေးချယ်စရာများကို ဖော်ထုတ်သည့်အနေဖြင့် အခြေအနေအားလုံးကို ခြုံငုံနိုင်သည့် အဖြေကို ရှာဖွေရန်အတွက် မြန်မာနိုင်ငံရှိ ဓလေ့ထုံးတမ်းဆိုင်ရာ အလေ့အကျင့်များကို အကြောင်းအရာအလိုက် စနစ်တကျ လေ့လာပြုစုပြီး နှိုင်းယှဉ်ခြင်းနှင့် တူညီသည့်အချက်များကို ထုတ်ဖော်ခြင်းများကို စတင်ပြုလုပ်ရန်အတွက် မိတ်ဖက်အဖွဲ့မှ သဘောတူခဲ့သည်။

ဤအစီရင်ခံစာကို ပညာရပ်ဆိုင်ရာ ဆောင်းပါးများ၊ စာအုပ်များနှင့် အစီရင်ခံစာများ အပါအဝင် အင်တာနက်တွင် တွေ့ရသည့် ထုတ်ဝေခြင်းမရှိသည့် အစီရင်ခံစာများ နှင့် ဆောင်းပါးများကို အသေးစိတ် သုံးသပ်လေ့လာခြင်းဖြင့် ပြုစုထားခြင်းဖြစ်သည်။ ကိုဗစ်-၁၉ ကြောင့် ခရီးသွားလာမှုများ အကန့်အသတ်ရှိခဲ့သောကြောင့် ပုဂ္ဂလိကပိုင်၊ အဖွဲ့အစည်းပိုင် နှင့် အများပိုင် စာကြည့်တိုက်များသို့ သွားရောက်နိုင်ခဲ့ခြင်းမရှိပါ။

အဆိုပါ ကန့်သတ်ချက်များရှိသော်လည်း ထုတ်ဝေဖြန့်ဖြူးထားသည့် စာပေများ နှင့် ထုတ်ဝေခြင်း မရှိသည့် စာပေများစွာကို ရရှိခဲ့သည်။ သို့သော် ဤအစီရင်ခံစာ ပြုစုရန် အတွက် ရရှိသည့် အချိန်ကန့်သတ်ချက်များကြောင့် စာအုပ်များကို အကန့်အသတ်ဖြင့် ရွေးချယ်မှုပြုလုပ်ခဲ့ရသည်။ ထို့ကြောင့် ဤအစီရင်ခံစာတွင်

^၂ အစိုးရသည် တိုင်းရင်းသား (၁၃၅) မျိုးအား တရားဝင် အသိအမှတ်ပြုထားသည် သို့သော် ထိုအမျိုးအစား ခွဲခြားမှုသည် ဗြိတိသျှ ကိုလိုနီခေတ်မှ အမွေခံထားခြင်းဖြစ်ပြီး လူ့အဖွဲ့အစည်းများအနေဖြင့် ၎င်းတို့၏ ထူးခြားသော ဝိသေသ လက္ခဏာများနှင့် ဆက်စပ် အလေ့အကျင့်များ (မြေယာလုပ်ကိုင်ပိုင်ဆိုင်မှုနှင့် ဆက်စပ်လျှင် ပိုမိုသိသာထင်ရှားသည်) နှင့် ပတ်သက်၍ ဖွင့်ဆိုမှုများကို ကိုယ်စားပြုခြင်းမရှိပါ။

ကယားပြည်နယ်၊ ကျိုင်းတုံရွာ လူထုများ စုပေါင်းစပါးရိတ်သိမ်းခြင်း၊ စပါးစိုက်မြေသည် တစ်ဦးချင်းပိုင်ဖြစ်ပြီး နောက်ခံတွင် ရပ်ရွာပိုင်သစ်တောဖြစ်သည်။ (ခါတ်ပုံ - Chistian Erni)

စာပေများကို ပြုစုရာတွင် ဓလေ့ထုံးတမ်းဆိုင်ရာ အကြောင်းအရာများကိုသာ ရှင်းလင်းစွာ ဦးတည်ရေးသားထားပြီး (သို့) ဆက်စပ်အကြောင်းအရာများဖြစ်သည့် မြေယာအသုံးချမှု ပြောင်းလဲမှုများ၊ မြေယာပဋိပက္ခများ၊ မြေယာအခွင့်အရေးများကို ဥပဒေအရ အသိအမှတ်ပြုခြင်း စသည့်အကြောင်းအရာများ ပါဝင်၍ မကြာမှီက ထုတ်ဝေထားသည့် စာပေများကိုသာ ဦးစားပေးခဲ့သည်။ မြန်မာနိုင်ငံတွင် လက်ရှိဖြစ်ပွားနေသည့်ဥပဒေနှင့် မူဝါဒဆိုင်ရာ ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုများကို တုံ့ပြန်သည့်အနေဖြင့် ဓလေ့ထုံးတမ်းဆိုင်ရာ လုပ်ကိုင်ပိုင်ဆိုင်မှုနှင့် ပတ်သက်သော လေ့လာမှုများစွာကို ပညာရှင်များ၊ ဒေသခံများ နှင့် နိုင်ငံတကာမှ အစိုးရမဟုတ်သော အဖွဲ့အစည်းများ၊ နှစ်ဖက်သဘောတူဖွံ့ဖြိုးရေးအေဂျင်စီများနှင့် ကုလသမဂ္ဂအဖွဲ့အစည်းများ¹မှ ပြုလုပ်ခဲ့သည်။ သင့်လျော်သည့်နေရာများတွင် အဆိုပါ လေ့လာမှုများကို အခြားနိုင်ငံများတွင် ယခင်က ပြုလုပ်ခဲ့သည့် သမိုင်းဆိုင်ရာ နှင့် မနုဿဗေဒဆိုင်ရာ စာပေများနှင့် နှိုင်းယှဉ် ဖြည့်စွက်ထားသည်။

ဓလေ့ထုံးတမ်းဆိုင်ရာ လုပ်ကိုင်ပိုင်ဆိုင်မှုနှင့် ပတ်သက်သည့် လေ့လာချက်များကို မြန်မာဘာသာဖြင့်လည်း ထုတ်ဝေမှုများရှိ

သည်။ ထိုထုတ်ဝေမှုများထဲများ အများစုကို အင်္ဂလိပ်ဘာသာသို့ ပြန်ဆိုထားသောကြောင့် ကိုးကားနိုင်ခဲ့သည်။ ထိုစာအုပ်များကို ဤအစီရင်ခံစာ၏ နောက်ဆက်တွဲတွင် ဖော်ပြထားသည်။ ဤအစီရင်ခံစာအတွက် အသုံးပြုခဲ့သည့် အင်္ဂလိပ်ဘာသာဖြင့် ရေးသားထားသောစာအုပ်များကို ကိုးကားချက်နှင့်တကွ စုစည်းဖော်ပြထားသည်။

ဤအစီရင်ခံစာကို နှစ်ပိုင်းခွဲထားသည်။ အတိုချုပ်နိဒါန်းအပြီးတွင် ဤအစီရင်ခံစာတွက် ဓလေ့ထုံးတမ်းဆိုင်ရာ လုပ်ကိုင်ပိုင်ဆိုင်ခြင်းကို အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုထားသည့် ပြုစုဆဲ အနက်ဖွင့်ဆိုမှုကို သုံးသပ်၍ အတည်ပြုထားသည်။ ထို့နောက်တွင် ဓလေ့ထုံးတမ်းဆိုင်ရာ လုပ်ကိုင်ပိုင်ဆိုင်မှု၏ တူညီသော ဘုံလက္ခဏာများကို ဖော်ပြထားသည်။ ဒုတိယအပိုင်းတွင် ဓလေ့ထုံးတမ်းဆိုင်ရာ လုပ်ကိုင်ပိုင်ဆိုင်မှုစနစ်များကို ခွဲခြားနိုင်မည့် စံနှုန်းများကို ဖော်ထုတ်ထားပြီး ဥပမာနှင့်တကွ ထူးခြားချက်များကို ဖော်ပြ၍ အမျိုးအစားများကို အဆိုပြုထားသည်။ အဆုံးသတ်တွင် နိဂုံးချုပ် အမြင်အချို့ကို ဖော်ပြထား၍ ဤအစီရင်ခံစာကို အပြီးသတ်ထားသည်။

ဓလေ့ထုံးတမ်းဆိုင်ရာလုပ်ကိုင်ပိုင်ဆိုင်မှု၏ ပြုစုဆဲ အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုချက်

လူမှုအဖွဲ့အစည်းတိုင်းတွင် မြေယာနှင့် အရင်းအမြစ်များကို အသုံးပြုခြင်းနှင့် ပတ်သက်၍ လိုက်နာရန် ပြဋ္ဌာန်းထားသော ကိုယ်ပိုင် လုပ်ကိုင်ပိုင်ဆိုင်ခွင့်ဆိုင်ရာ စနစ်များရှိကြသည်။ မည်သို့သည် အရင်းအမြစ်များကို အသုံးပြုနိုင်သနည်း။ မည်သို့ အသုံးပြုနိုင်သနည်း။ မည်သည့်အချိန်တွင် အသုံးပြုနိုင်သနည်း။ မည်သည့်အချိန်အထိ အသုံးပြုနိုင်သနည်း။ မည်သို့သော အခြေအနေများတွင် အသုံးပြုနိုင်သနည်း စသည့် မေးခွန်းများကို အဆိုပါစနစ်မှ ပြဋ္ဌာန်းပေးသည်။ ထိုစနစ်များသည် ပြဋ္ဌာန်း ဥပဒေများ၏ အစိတ်အပိုင်းများ ဖြစ်နိုင်သည် (လွတ်တော်များမှ ပြဋ္ဌာန်းပေးခြင်း) (သို့မဟုတ်) အားလုံးဝေမျှယုံကြည်၍ နောက် မျိုးဆက်များထံသို့ နှုတ်ပြောစကားများအားဖြင့် လက်ဆင့်ကမ်း လာသည့် ဓလေ့ထုံးတမ်းဆိုင်ရာ ဥပဒေများ နှင့် ယုံကြည်မှုများ အရလည်း ဖြစ်နိုင်သည်။ အချို့သော အခြေအနေများတွင် ပြဋ္ဌာန်းဥပဒေများနှင့် ဓလေ့ထုံးတမ်းများသည် ယှဉ်တွဲတည်ရှိ လေ့ရှိသည်။ သို့သော် ယနေ့ခေတ်တွင် ဓလေ့ထုံးတမ်းဆိုင်ရာ လုပ်ကိုင်ပိုင်ဆိုင်ခွင့်များကို နိုင်ငံအများစုတွင် တရားဝင် အသိ အမှတ်ပြုခြင်း (သို့) ကာကွယ်ခြင်းများ ပြုလုပ်၍ ပြဋ္ဌာန်းဥပဒေ

များကသာ အလုံးစုံ အနိုင်ယူသွားခြင်း (သို့) နေရာယူခြင်းများ ကို တွေ့ရသည်။ Wily² ၏ ဖော်ပြချက် အရ

ဓလေ့ထုံးတမ်းအရ (သို့) ပြဋ္ဌာန်း ဥပဒေတို့မှ တစ်ခုကို သာ ရွေးချယ်ရန် မဟုတ်ပါ။ ရွေးချယ်စရာမှာ နိုင်ငံ၏ ဥပဒေသည် ဓလေ့ထုံးတမ်းများအား အားပေးခြင်း ပြုလုပ် သလား(လူမှုအဖွဲ့အစည်းများမှ မြေယာနှင့် ပတ်သက်၍ ပြုလုပ်ထားသည့် စည်းမျဉ်းများ) နှင့် အဆိုပါ စနစ်များ မှ ပေးသည့် မြေယာအခွင့်အရေးများကို အားပေးသလား ဆိုသည့် အချက်ဖြစ်သည်။

ပြဋ္ဌာန်းဥပဒေနှင့် ဓလေ့ထုံးတမ်းဆိုင်ရာ ဥပဒေ နှစ်ရပ်စလုံး တွင် အခွင့်အရေးများကို တစ်ဦးချင်း၊ ပူးတွဲ (သို့) စုပေါင်း၍ ရယူ နိုင်သည်။ ဓလေ့ထုံးတမ်းဆိုင်ရာ လုပ်ကိုင်ပိုင်ဆိုင်ခွင့်နှင့် ပြဋ္ဌာန်း ဥပဒေတို့၏ ကွာခြားချက်မှာ ဓလေ့ထုံးတမ်းဆိုင်ရာ လုပ်ကိုင် ပိုင်ဆိုင်ခွင့်သည် ဒေသခံလူမှုအဖွဲ့အစည်းများတွင် အခြေခံခြင်း ဖြစ်သည်။ ဤသို့ရည်ညွှန်းဖော်ပြ ခြင်းအကြောင်းမှာ

ကရင်ပြည်နယ်အတွင်း ဗာလာစေ့များ သယ်ဆောင်လာသည့် ဆိုင်ကယ်များ (ရိတ်ပုံ - Antoine Deligne)

... ကမ္ဘာတဝှမ်းရှိ ဓလေ့ထုံးတမ်းဆိုင်ရာ/ဌာန တိုင်းရင်းသားများ အလေ့အကျင့်များ၏ အလွန်ထူးခြား သောလက္ခဏာမှာ အဆိုပါစနစ်၏ စံများနှင့် လုပ်ထုံး လုပ်နည်းများကို ဒေသခံများကသာ သတ်မှတ်လိုက်နာ ခြင်းဖြစ်ပြီး ပြင်ပအဖွဲ့အစည်းများဖြစ်သည့် အစိုးရများ ၏ ပြဋ္ဌာန်းပေးခြင်းများမှ မဟုတ်ဘဲ ဒေသခံ လူ့အဖွဲ့အစည်း များကသာ ဆက်လက်၍ လိုက်နာ ရှင်သန် ကျင့်သုံးနေ ခြင်းဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် အခြေကျနေထိုင်သူများ၏ ဆန္ဒအရ ခေတ်သစ်အခြေအနေနှင့် လိုက်လျောညီထွေ မှု ရှိစေရန်အတွက် ဓလေ့ထုံးတမ်းဆိုင်ရာ စနစ်များတွင် ခေတ်သစ် အလေ့အကျင့်များစွာကိုလည်း ထည့်သွင်း ပါဝင်စေနိုင်သည်။ မည်သည့်အခါမျှ မပြောင်းလဲသော ရိုးရာဓလေ့မှာမူ စီရင်ပိုင်ခွင့်သည် ဒေသခံ လူ့အဖွဲ့အစည်း များမှ ဆင်းသက်လာပြီး ၎င်းတို့ကသာ ဆက်လက် ထိန်း သိမ်းသွားခြင်းဖြစ်သည်။³

ဤအခင်းအကျင်းတွင် “ဓလေ့ထုံးတမ်းဆိုင်ရာ” သည် အများ စုမှ နားလည်သဘောပေါက်ထားသည့် လူမှုပတ်ဝန်းကျင်၏ အလေ့အကျင့် နှင့် ရိုးရာများနှင့် အညီ နေထိုင်ခြင်း ဆိုသည် ထက်သာလွန်ကြောင်းသိရှိထားရမည်။ ဆိုလိုသည့်မှာ လက်

သင့်ခံထားသော စံနှုန်း (သို့) အပြုအမူပုံစံ နှင့် ဆက်စပ်သည့် ဘုံ အလေ့အကျင့် ဖြစ်သည်။ ဓလေ့ထုံးတမ်းဆိုင်ရာ လုပ်ကိုင်ပိုင် ဆိုင်မှုနှင့် ပတ်သက်လျှင် ဓလေ့ထုံးတမ်းဆိုင်ရာဆိုသည့် အသုံး အနှုန်းသည် ကိုယ်ကျင့်တရား နှင့် လူ့ကျင့်ဝတ်တို့နှင့် လုံးဝ ညီညွတ်သည်။ ဓလေ့ထုံးတမ်းဆိုင်ရာ လုပ်ကိုင်ပိုင်ဆိုင်မှု၏ တရားဝင်မှုကို ဒေသခံလူထုမှ ၎င်းတို့၏စနစ်ကို အုပ်ချုပ်ရန် ယုံကြည်မှု အပ်နှင်းထားသော လူပုဂ္ဂိုလ်များ နှင့် အဖွဲ့အစည်း များထံမှ ရရှိသည်။⁴

“ ကျွန်ုပ်တို့သည် တစ်ဦးနှင့် တစ်ဦး ယုံကြည်၍ နားလည် ကြသည်။ မိမိတို့ ပိုင်ဆိုင်သည့် မြေနေရာများကို သိရှိ ထားသောကြောင့် မြေနယ်နိမိတ်နှင့် ပတ်သက်၍ ကျေးရွာရှိ လူများသည် မည်သည့်အခါမျှ အငြင်းပွား ခြင်း (သို့) သဘောတူညီမှု မရှိခြင်းများကို မပြုလုပ် ကြပါ။ မြေယာများကို သစ်ပင်ကြီးများ၊ ကျောက်တုံး များ (သို့) ဝါးရုံပင်များဖြင့် အမှတ်အသားပြုလေ့ရှိ သည်။ ကျွန်ုပ်တို့သည် သောကြာကို ကျင့်သုံးသော ကြောင့် အားလုံးက လက်ခံကြသည်။ အကယ်၍ တစ်စုံ တစ်ယောက်သည် ထိုင်းနိုင်ငံသို့ ရွှေ့ပြောင်း၍ အလုပ် သွားလုပ်လျှင်ပင် ၎င်းတို့၏ မြေပိုင်ဆိုင်မှုကို ကျွန်ုပ် တို့ သိရှိကြသည်။ ထိုမြေသည် ၎င်းတို့၏ ဘိုးဘွားမြေ ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် ကျွန်ုပ်တို့ လေးစားကြသည်။ အဘယ့်ကြောင့်ဆိုသော် ကရင်လူမျိုးတို့တွင် သောကြာ ရှိသည်။ ”

ကရင်ပြည်နယ်ရှိ မေးမြန်းဖြေဆိုသူ - ပိုးကရင်⁶

ကယားပြည်နယ် ခူးပရာ ရွာသားများ (ဓါတ်ပုံ - Christian Erni)

ဥပမာ - ပိုးကရင်များသည် လူ့အဖွဲ့အစည်းအတွင်း နေထိုင်သူ များအကြား ဆက်ဆံရေးကို “သောကြာ” ဟုခေါ်သည့် ကျင့်ဝတ် ဖြင့် ထိန်းသိမ်းကြသည်။ “ကျေးရွာသူ/သားများအနေဖြင့် ရိုး ရှင်းစွာနှင့် ရိုးသားစွာ နေထိုင်ရန်၊ မာနနှင့် လောဘ မရှိရန်၊... စည်းလုံးညီညွတ်မှုကို တစ်ဦးတစ်ယောက်၏ အကျိုးထက် တန်ဖိုးထားရန်”⁵ စသည့် ကျင့်ဝတ်များကို လိုက်နာရန် အဆိုပါ “သောကြာ” မှ လမ်းညွှန်ပေးသည်။

ဓလေ့ထုံးတမ်းဆိုင်ရာ လုပ်ကိုင်ပိုင်ဆိုင်မှု စည်းမျဉ်းများကို လိုက်နာကျင့်သုံးရာတွင် ဆွေးမျိုးများ၊ အိမ်နီးချင်းများ၏ လူမှု

ရေးဖိအားနှင့် ဓလေ့ထုံးတမ်းအရ အုပ်ချုပ်သူများမှ ကန့်သတ်ချက်များထားရှိခြင်းနှင့် ပဋိပက္ခဖြေရှင်းခြင်းနည်းလမ်းများဖြင့်သာ ပြုလုပ်ခြင်းမဟုတ်ဘဲ ချိုးဖောက်မှုများရှိပါက သဘာဝလွန်နတ်ဘုရားများ၏ အပြစ်ပေးခြင်းခံရမည်ဟု ယုံကြည်သောကြောင့်လည်း ဖြစ်သည်။

လူ့အဖွဲ့အစည်းနှင့် မြေယာ၊ အရင်းအမြစ်များအကြား ဆက်နွှယ်မှုနှင့်တကွ ၎င်းတို့နှင့် ချိတ်ဆက်နေသော လူမှုရေးစံတန်ဖိုးများကို ဓလေ့ထုံးတမ်းဆိုင်ရာ လုပ်ကိုင်ပိုင်ဆိုင်မှုက ဖော်ပြပေးသည်။ အထူးသဖြင့် ဌာနေတိုင်းရင်းသားများသည် ၎င်းတို့၏ မြေယာများနှင့် ကျွမ်းဝင်သော ရင်းနှီးသည့် ဆက်ဆံရေးရှိပြီး စီးပွားရေး၊ ယဉ်ကျေးမှု နှင့် သက်ဝင်ယုံကြည်မှု စသည့် ရှုထောင့်ပေါင်းစုံပါဝင်သည်။⁷

ထို့ကြောင့် ဤလေ့လာမှုအတွက် ဓလေ့ထုံးတမ်းဆိုင်ရာ လုပ်ကိုင်ပိုင်ဆိုင်မှုကို အောက်ပါအတိုင်း ပြုစုဆဲ အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုချက်အဖြစ် အသုံးပြုမည်။

ဓလေ့ထုံးတမ်းဆိုင်ရာ လုပ်ကိုင်ပိုင်ဆိုင်မှုဆိုသည်မှာ ဒေသခံလူ့အဖွဲ့အစည်းကို အခြေပြုသည့် စည်းမျဉ်းများ၊ စည်းကမ်းများ နှင့် လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများ ပါဝင်သည့် စနစ်ဖြစ်ပြီး ထိုစနစ်အားဖြင့် မြေယာနှင့် အခြား အရင်းအမြစ်များကို မည်သို့ အသုံးပြုရန် နှင့် ဝေမျှရန် ဆုံးဖြတ်သည်။ ထိုစနစ်သည် ဒေသခံ လူ့အဖွဲ့အစည်း၏ လူမှုရေးစုဖွဲ့မှု၊ ယဉ်ကျေးမှု နှင့် စံတန်ဖိုးများတွင် အမြစ်တည် ဖွဲ့စည်းထားသည်။

“ဒေသခံ လူ့အဖွဲ့အစည်း” ၏ အနက်အဓိပ္ပာယ်

အထက်တွင် ဖော်ပြထားသည့် ဓလေ့ထုံးတမ်းဆိုင်ရာ လုပ်ကိုင်ပိုင်ဆိုင်ခွင့်၏ အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုချက်အရ ဒေသခံလူ့အဖွဲ့အစည်းဟု ဆိုရာတွင် အများအားဖြင့် ရိုးရာကျေးရွာတစ်ရွာကို ရည်ညွှန်းသည်။ ထိုသို့ဆိုရာတွင် ရည်ညွှန်းချက်ပါ ကျေးရွာသည် ဒေသန္တရ အစိုးရ၏ ဖွဲ့စည်းမှု (အစိုးရ၏ ဖွဲ့စည်းမှုအရ ကျေးရွာငယ်များကို စုစည်း၍ အုပ်ချုပ်မှု တစ်ခုအောက်တွင် ဖွဲ့စည်းလေ့ရှိသည်) နှင့် သက္ကာန်တူရန် မလိုအပ်ပါ။ ရိုးရာအရ ဒေသခံလူ့အဖွဲ့အစည်းများမှာ လူအုပ်စုများဖြစ်ပြီး အဆိုပါ အဖွဲ့အစည်းအတွင်း နေထိုင်သည့် မိသားစုများမှာ ဆွေမျိုးများ ဖြစ်နေတတ်သည်။ သို့သော် တစ်နေရာတည်းတွင် အခြေကျနေထိုင်

ခြင်းမျိုးဖြစ်ရန် မလိုအပ်ပါ။ နှစ်နေရာ၊ (သို့) နေရာအများတွင် အခြေကျနေထိုင်ခြင်းများဖြစ်နိုင်သည်။ အများအားဖြင့် ဒေသခံလူ့အဖွဲ့အစည်းများသည် တိုင်းရင်းသား လူမျိုးတစ်မျိုးတည်းသာဖြစ်တတ်သည်။ သို့သော် ရှမ်းပြည်နယ် (သို့) ကချင်ပြည်နယ်ကဲ့သို့ တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများ ရောနှောနေထိုင်သည့် လူ့အဖွဲ့အစည်းများလည်း ဖြစ်နိုင်သည်။

အချို့သောအခြေအနေများတွင် ဓလေ့ထုံးတမ်းဆိုင်ရာ စနစ်များသည် ထပ်နေခြင်းများလည်းရှိသည်။ ဥပမာ - အိမ်နီးချင်းလူ့အဖွဲ့အစည်းများသည် အချို့သောမြေများကို ပူးတွဲအသုံးပြုခြင်းများ ရှိသည် (သစ်တော (သို့) စားကျက်မြေ) (သို့) အချို့သောအရင်းအမြစ်များ (ငါး၊ သစ်၊ တွင်းထွက်များ စသည်တို့)။ ထိုသို့သော ပူးတွဲအသုံးပြုသည့်နေရာများတွင် ပူးတွဲစနစ်ကို အသုံးပြုအုပ်ချုပ်သည်။ အခြားသော အခြေအနေများတွင် ရိုးရာကျေးရွာ နှစ်ရွာ (သို့) နှစ်ရွာထက်များသောရွာများသည် နယ်မြေတစ်ခုကို အတူတကွအသုံးပြုနေပြီး ၎င်းတို့၏ မြေယာနှင့် အရင်းအမြစ်များကို အသုံးပြုရန်နှင့် စီမံခန့်ခွဲရန်အတွက် ပူးတွဲအုပ်ချုပ်ရေးစနစ်ကိုလည်း အသုံးပြုနိုင်သည်။ ဓလေ့ထုံးတမ်းဆိုင်ရာ အလေ့အကျင့်များအရ ထိုအခြေအနေများကို “ယှဉ်တွဲနေ လူ့အဖွဲ့အစည်း” ဟုခေါ်နိုင်သည်။ ဥပမာ- ကယားပြည်နယ်တွင် လူ့အဖွဲ့အစည်းနှစ်ခုသည် ဒေသခံ NGO ဖြစ်သည့် KMSS-Loikaw အား ပူးတွဲမြေပုံနှင့် ဓလေ့ထုံးတမ်းဆိုင်ရာ လုပ်ကိုင်ပိုင်ဆိုင်ခွင့် မှတ်တမ်းတင်ခြင်းကို တစ်ရွာခြင်း သီးခြား မပြုလုပ်ဘဲ ပူးတွဲလုပ်ဆောင်ပေးရန် တောင်းဆိုမှုများရှိသည်။ အဆိုပါကျေးရွာများသည် တူညီသော ဇာစ်မြစ်ရှိသောကြောင့် ရင်းနှီးသည့် ဆက်ဆံရေးနှင့် ပူးတွဲနယ်မြေများရှိသည်။

အချို့သော လူ့အဖွဲ့အစည်းများသည် ရင်းနှီးသောဆက်ဆံရေးရှိပြီး တစ်ရွာနှင့်တစ်ရွာအကြားနှင့် ၎င်းတို့၏ အရင်းအမြစ်များအတွက် အပြန်အလှန် တာဝန်ယူတတ်ကြသည်။ သို့သော် ထိုအဖွဲ့များကို အကျိုးမြတ်လိုလားမှု တူညီသည့်အဖွဲ့များအဖြစ် သတ်မှတ်၍ မရှုမြင်သင့်ပါ။ မည်သည့်လူ့အဖွဲ့အစည်းအတွင်း မဆို အရင်းအမြစ်များနှင့်မြေယာများရယူပိုင်ခွင့်နှင့် စီမံခန့်ခွဲရန် စွမ်းဆောင်နိုင်မှုများအလိုက် ကွဲပြားမှုများ ဖန်တီးနိုင်သော အဆင့်ဆင့်ကွဲပြားခြားနားချက်များရှိသည်။

ကျေးရွာတစ်ရွာတည်းသော်လည်းကောင်း ရွာအများအပြားပါဝင်၍သော်လည်းကောင်း အဆိုပါ လူ့အဖွဲ့အစည်းများ၏ ဓလေ့ထုံးတမ်းဆိုင်ရာ လုပ်ကိုင်ပိုင်ဆိုင်မှု စနစ်များတွင် တူညီသော ဘုံအင်္ဂါရပ်များရှိနေသည်။ ထိုအကြောင်းအရာများကို နောက်စာပိုဒ်များတွင် ဆက်လက်ဖော်ပြသွားမည်။

ခလေ့ထုံးတမ်းဆိုင်ရာ လုပ်ကိုင်ပိုင်ဆိုင်ခွင့် စနစ်များ၏ တူညီသော ဘုံအင်္ဂါရပ်များ

ခလေ့ထုံးတမ်းဆိုင်ရာ လုပ်ကိုင်ပိုင်ဆိုင်ခွင့် စနစ်များတွင် တွေ့ရှိရလေ့ရှိသော အင်္ဂါရပ်များ ရှိသည်။ အဆိုပါ အခြေခံအင်္ဂါရပ်များသည် ၎င်းစနစ်များကို ကျင့်သုံးနေသော လူ့အဖွဲ့အစည်းများရှိရာ ဒေသဆိုင်ရာ သီးခြားအခြေအနေများအရ မျက်ဝါးထင်ထင် ကွဲပြားခြားနားနေသည်။ ယခုအခန်းတွင် ခလေ့ထုံးတမ်းဆိုင်ရာ လုပ်ကိုင်ပိုင်ဆိုင်ခွင့်စနစ်များတွင် တွေ့ရှိရလေ့ရှိသော တူညီသည့် ဘုံအင်္ဂါရပ်အချို့ကို အကျဉ်းချုံး ဆွေးနွေးသွားမည်ဖြစ်ပြီး နောက်လာမည့် အခန်းတွင် ကွဲပြားမှုများကို ဖြစ်စေသည့် အဓိကအချက်များကို ထုတ်ဖော်သွားမည်ဖြစ်သည်။

ဒေသခံလူ့အဖွဲ့အစည်းများသည် ၎င်းတို့၏ နယ်နိမိတ်များအပေါ် လုပ်ပိုင်ခွင့် အာဏာသက်ရောက်သည်။

ဤအစီရင်ခံစာတွင် အသုံးပြုရန် အကြံပြုထားသည့် ပြုစုဆီအဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုချက်အရ ခလေ့ထုံးတမ်းဆိုင်ရာ လုပ်ကိုင်ပိုင်ဆိုင်ခွင့်စနစ်များသည် ဒေသခံလူ့အဖွဲ့အစည်းများတွင် အခြေခံသည်။ တနည်းအားဖြင့် ဆိုလျှင် ဒေသခံ လူ့အဖွဲ့အစည်းများနှင့် ၎င်းတို့၏ နယ်နိမိတ်များမှာ ခွဲမရအောင် ချိတ်ဆက်နေကြသည်။ Wily ၏ အဆိုအရ “လူမှုအသိုင်းအဝန်းမရှိဘဲ အဆိုပါစနစ်များ မတည်ရှိနိုင်ပါ (သို့) ဒေသခံများ၏ စံနှုန်းများ ကျင့်သုံးရမည့် ပထဝီဝင်နေရာမရှိဘဲ အဆိုပါစနစ်များ မတည်ရှိနိုင်ပါ။ ထိုအချက်ကို ကျွန်ုပ်အနေဖြင့် ဒေသခံ လူ့အဖွဲ့အစည်းပိုင်မြေနေရာ (သို့) ကျွန်ုပ်တို့၏မြေဟု ရည်ညွှန်းထားသည်။”

ထိုသို့ဆိုရာတွင် ခလေ့ထုံးတမ်းဆိုင်ရာ လုပ်ကိုင်ပိုင်ဆိုင်ခွင့်စနစ်အောက်ရှိ မြေယာများ အားလုံးသည် အများပိုင်ဟု မဆိုလိုပါ (သို့) မြေယာ နှင့် အရင်းအမြစ် အခွင့်အရေးများကို လူ့အဖွဲ့အစည်းများအကြား သာတူညီမျှစွာ ခွဲဝေထားသည်⁹ ဟုလည်း မဆိုလိုပါ။ ဒေသခံလူ့အဖွဲ့အစည်း၏ လုပ်ပိုင်ခွင့်သည် အများပိုင်ပစ္စည်းများတွင် မှီတည်သည်ဟုလည်း ဆိုလိုခြင်းမဟုတ်ပါ။ ဒေသခံလူ့အဖွဲ့အစည်းအတွင်းရှိ မြေများကို ပုဂ္ဂလိကများကသာ ပိုင်ဆိုင်ထားပြီး စုပေါင်းပိုင်ဆိုင်မှု (သို့) အများပိုင်မြေ မရှိလျှင်ပင် ဒေသခံလူ့အဖွဲ့အစည်း၏ လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာသည် ခလေ့ထုံးတမ်းဆိုင်ရာ လုပ်ကိုင်ပိုင်ဆိုင်မှု စနစ်နှင့် အတူ ခိုင်မာစွာ တည်ရှိနေနိုင်သည်¹⁰။ ဒေသခံလူ့အဖွဲ့အစည်း၏ လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာကို ဖော်ပြပေးသည့် ဥပမာတစ်ရပ်မှာ မြေယာများအား ပြင်ပလူထံသို့ ရောင်းချမှု မပြုလုပ်ရန် တားမြစ်ခြင်း

ဖြစ်သည်။ ခလေ့ထုံးတမ်းဆိုင်ရာ လုပ်ကိုင်ပိုင်ဆိုင်မှုစနစ်များတွင် မြေယာများကို ရောင်းချရာတွင် ဆွေမျိုးများ၊ မျိုးနွယ်စုဝင်များ (သို့) အခြား ရွာသားများထံသို့သာ ရောင်းချရန် အားပေးပြီး ဤစနစ်ကို ကျင့်သုံးသည့်ကျေးရွာများတွင် ပြင်ပလူထံသို့ တိုက်ရိုက်ရောင်းချခြင်းကို တားမြစ်ခြင်း (သို့) ခွင့်ပြုပါကလည်း ဆွေမျိုးများ (သို့) ကျေးရွာ အာဏာပိုင်များမှ ဆန်းစစ်၍ ခွင့်ပြုပြီးနောက်တွင်သာရောင်းချရန် စသည့်စည်းမျဉ်းများကို ကျင့်သုံးကြသည်။ အဆိုပါ စည်းမျဉ်းများကို ကျင့်သုံးသည့် ကျေးရွာများကို ကယားပြည်နယ် ကျိုင်းတုံနှင့် ခူပရာ တို့တွင် ဥပမာအနေဖြင့် တွေ့နိုင်ကြောင်း KMSS-Loikaw မှတ်တမ်း¹¹အရ တွေ့နိုင်သည်။ စကောကရင် ကျေးရွာများ၏ စည်းမျဉ်းစာအုပ်များအရ ယခင်က ရွှေ့ပြောင်းတောင်ယာ လုပ်ကိုင်သည့် မြေများကို မိသားစုများထံခွဲပေး၍ ရာဘာစိုက်ပျိုးရန် ခွင့်ပြုခဲ့သည် သို့သော် အဆိုပါမြေများကို ပြင်ပလူထံသို့ ရောင်းချခြင်းမပြုလုပ်ရန် ကျေးရွာစည်းမျဉ်းအရ တင်းကြပ်စွာ ပိတ်ပင်ထားသည်¹²။

ကိုလိုနီခေတ်မတိုင်မှီတွင် ကျေးရွာများ၏ နယ်နိမိတ်များမှာ ရှင်းလင်းစွာ မရှိပါ (သို့) အတည်မရှိပါ။ အထူးသဖြင့် တောင်တန်းဒေသများတွင် နယ်နိမိတ်များမှာ မရှင်းလင်းဘဲ အချိန်ကာလအလိုက် ပြောင်းလဲတတ်သည်။ ဗြိတိသျှကိုလိုနီများက အုပ်ချုပ်ရေးကို ထိန်းချုပ်လိုက်သည့်နောက်တွင် ထိုအချက်သည် ပြောင်းလဲခဲ့သည်။ ဥပမာ- ချင်းပြည်နယ် မြောက်ပိုင်းတွင်

[] နယ်နိမိတ်တိကျကျ သတ်မှတ်ထားသော ကျေးရွာ (သို့) ကျေးရွာများ၏ နယ်မြေဆိုသည့် ရှုမြင်ချက် မရှိခဲ့ပါ။ ကျေးရွာများနှင့် ဆက်စပ်နယ်မြေများသည် မျိုးနွယ်စုစစ်ပွဲများ၊ အရင်းအမြစ် ကုန်ခမ်းခြင်း၊ မိတ်ဖက်များနှင့် ထိမ်းမြား မင်္ဂလာဆောင်ခြင်းများအရ (တင်တောင်းကြေးအဖြစ် မြေအသုံးပြုခွင့်ပေးခြင်း) ပြောင်းလဲနေသည်။ သို့သော် အုပ်ချုပ်ရေး (အခွန်၊ ဥပဒေပြဋ္ဌာန်းခြင်း၊ စသည့်တို့) နှင့် ဖွံ့ဖြိုးရေး (လမ်းပန်းဆက်သွယ်ရေး) များ ဆောင်ရွက်ရန်အတွက် ကျေးရွာများ၏ နယ်မြေများကို တိကျစွာ သတ်မှတ်ရန် လိုအပ်သည်ဟု ဗြိတိသျှများမှ မှတ်ယူခဲ့သောကြောင့် ဗမာပြည် အပါအဝင် ၎င်းတို့၏ ကိုလိုနီအားလုံးတွင် နယ်နိမိတ် သတ်မှတ်ခြင်း ပြုလုပ်ခဲ့သည်¹³။

ထို့ကြောင့် ယနေ့တွင် တောင်တန်းဒေသများ အပါအဝင် ကျေးရွာနယ်နိမိတ်များသည် တိတိကျကျ သတ်မှတ်ထားခြင်း ခံရသည်။ နယ်နိမိတ်များကို ရှင်းလင်းစွာ သတ်မှတ်ထားခြင်း (သို့) တိကျစွာ သတ်မှတ်မှု မရှိခြင်း စသည်တို့ထက် ပို၍ အရေးကြီးသည်မှာ ဒေသခံ လူ့အဖွဲ့အစည်းများနှင့် ၎င်းတို့၏ နယ်မြေများအကြား ရှိသည့် ခိုင်မာသော ဆက်နွယ်မှု ဖြစ်သည်။ ထို နယ်မြေများတွင် ဒေသခံများသည် လုပ်ပိုင်ခွင့်များရှိပြီး မြေယာများနှင့် အရင်းအမြစ်များကို ဓလေ့ထုံးတမ်းဆိုင်ရာစနစ်များဖြင့် အုပ်ချုပ်ကြသည်။

ပြဋ္ဌာန်းဥပဒေများကဲ့သို့ပင် ဓလေ့ထုံးတမ်းဆိုင်ရာ လုပ်ပိုင်ခွင့်များကို စုပေါင်းသော်လည်းကောင်း၊ ပူးတွဲသော်လည်းကောင်း (သို့) တစ်ဦးချင်းသော်လည်းကောင်း ရယူနိုင်ပြီး တစ်ဦးချင်း (သို့) အစုအဖွဲ့လိုက် ရယူထားသည့် အခွင့်အရေးများတွင် ဓလေ့ထုံးတမ်းဆိုင်ရာလုပ်ပိုင်ခွင့်၏ အစိတ်အပိုင်းတစ်ခု (သို့) အများအပြား ပါဝင်နိုင်သည်။

သို့သော် မြေယာများ၊ သစ်တောများ၊ စားကျက်မြေများ၊ ရေအရင်းအမြစ်များ စသည်တို့ကို ဒေသခံလူ့အဖွဲ့အစည်း၏ နယ်နိမိတ်အဖြစ် စုစည်းရှုမြင်၍ အများပိုင်ပစ္စည်းအဖြစ် သတ်မှတ်နိုင်ကြောင်း အကြံပြုထားသည်¹⁴။ မြေယာနှင့် အခြားသော အရင်းအမြစ်များအား နိုင်ငံတော်ပိုင်အဖြစ် သတ်မှတ်သော်လည်း အသုံးပြုခွင့်အမျိုးမျိုး (သို့) ပိုင်ဆိုင်ခွင့်တို့ကို နိုင်ငံသားများအား ချပေးသည့် လူမျိုးစုအမည်နှင့် ရှိသော နိုင်ငံများ ဆင်တူစွာ (မြန်မာ အပါအဝင်) ဒေသခံ လူ့အဖွဲ့အစည်းများသည် ၎င်းတို့၏ နယ်မြေများအပေါ် ပိုင်ဆိုင်ခွင့် တောင်းဆိုနိုင်သည်။ သို့သော် ထိုသို့ပြုလုပ်ရာတွင် ၎င်းတို့၏ ဓလေ့ထုံးတမ်းဆိုင်ရာ လုပ်ကိုင်ပိုင်ဆိုင်ခွင့် စနစ်များကို အသိအမှတ်ပြုခြင်း နှင့် ၎င်းတို့၏ နယ်နိမိတ်အတွင်းရှိ အရင်းအမြစ်အမျိုးမျိုးတို့ကို ဒေသခံများထံသို့ အခွင့်အရေး အမျိုးမျိုးဖြင့် ပြန်လည် ချမှတ်ပေးခြင်း ဖြင့်တောင်းဆိုနိုင်သည်။

ဓလေ့ထုံးတမ်းဆိုင်ရာ လုပ်ကိုင်ပိုင်ဆိုင်ခွင့် စနစ်များတွင် အခွင့်အရေးများစွာ ပူးတွဲပါဝင်သည်

ပြဋ္ဌာန်းဥပဒေများကဲ့သို့ပင် ဓလေ့ထုံးတမ်းဆိုင်ရာ လုပ်ကိုင်ပိုင်ဆိုင်ခွင့် စနစ်များကိုတွင် အခွင့်အရေးများစွာ ပူးတွဲ ပါဝင်သောကြောင့် ဤစနစ်သည် ပိုမို ရှုပ်ထွေးလာသည်။ ဓလေ့ထုံးတမ်းဆိုင်ရာ လုပ်ကိုင်ပိုင်ဆိုင်ခွင့်စနစ်များတွင် အခွင့်အရေးအမျိုးမျိုးပါဝင်၍ တစ်ခါတစ်ရံတွင် အရင်းအမြစ်အမျိုးမျိုးနှင့် ဆက်စပ်၍ တစ်ဦးချင်း (သို့) အစုအဖွဲ့လိုက် ရရှိနေသည့် ထပ်နေသည့် အခွင့်အရေးများလည်းပါသည်။ စာပေများတွင်

တွေ့ရှိချက်အရ ပူးတွဲပါနေသည့် အခွင့်အရေးများသည် ယေဘုယျအားဖြင့် အခွင့်အရေး (၅) ရပ် ဖြစ်သည်။ (အောက်ပါ လေးထောင့်ကွက်ကို ကြည့်ပါ)¹⁵။

ပူးတွဲပါ အခွင့်အရေးများ

- ၁။ ဝင်ရောက်ခွင့် - နေရာတစ်နေရာတွင် ဝင်ရောက်ခွင့် နှင့် နေထိုင်ခွင့် သို့သော် တစ်စုံတစ်ခုကို အသုံးပြုခြင်း (သို့) ရယူခြင်း မပြုရ။
- ၂။ ထုတ်ယူခွင့် - အရင်းအမြစ် (သို့) ထုတ်ကုန် ရယူခွင့် - ဥပမာ - စိုက်ပျိုးသီးနှံများ ရိတ်သိမ်းခြင်း၊ အမဲလိုက်ခြင်း၊ ငါးဖမ်းခြင်း (သို့) ရေသုံးစွဲခြင်း။
- ၃။ စီမံခန့်ခွဲခွင့် - အရင်းအမြစ်များကို မည်သို့ အသုံးပြုရန်နှင့် အဆင့်မြှင့်တင်ခြင်းဖြင့် မည်သို့ ပြောင်းလဲနိုင်မည်တို့ကို စည်းမျဉ်း ချမှတ်လုပ်ဆောင်ခွင့် (ဥပမာ- လှေကားထစ်စိုက်ခင်း၊ အပင်စိုက်ခြင်း (သို့) ဆည်မြောင်းတည်ဆောက်ခြင်း)
- ၄။ တားဆီးပိတ်ပင်ပိုင်ခွင့် - မည်သူထံတွင် ဝင်ရောက်ခွင့်၊ ထုတ်ယူခွင့် နှင့် စီမံခန့်ခွဲခွင့်တို့ ရှိကြောင်း သတ်မှတ်ပိုင်ခွင့် နှင့် အဆိုပါ အခွင့်အရေးများကို အခြားသူထံ မည်သို့ လွှဲပြောင်းနိုင်ကြောင်းတို့ကို သတ်မှတ်ပိုင်ခွင့် (ဥပမာ - မည်သူက မြေယာနှင့် သဘာဝအရင်းအမြစ်များကို အမွေဆက်ခံနိုင်သည် နှင့် မည်သူသည် အမွေဆက်ခံခွင့် မရှိကြောင်းတို့ကို သတ်မှတ်ပိုင်ခွင့်)။
- ၅။ ခွဲဝေရောင်းချခွင့်- ရောင်းချခြင်း(သို့) ငှားရမ်းခြင်း နှင့် ဆုံးဖြတ်ပိုင်ခွင့်တို့ကို ပြုလုပ်နိုင်ခွင့်။ (ဝင်ရောက်ခွင့် နှင့် ထုတ်ယူခွင့်)

ပထမနှစ်ချက်သည် လက်တွေ့လည်ပတ်မှုအဆင့်တွင်ဖြစ်သည်။ အသုံးပြုခွင့်ကို ရည်ညွှန်းသည်။ အခြားသုံးချက်မှာ စုပေါင်းရွေးချယ်သည့် အဆင့်တွင် ဖြစ်သည် - ဆုံးဖြတ်ချက် ချမှတ်ပိုင်ခွင့်နှင့် သက်ဆိုင်သည်။ ထိုကွဲပြားချက်ကို ဦးစွာ အကြံပြုခဲ့သည့် Schlager နှင့် Ostrom¹⁶တို့က အဘယ့်ကြောင့် ထိုသို့ ပြုလုပ်ရန် လိုအပ်ကြောင်း ဖော်ပြခဲ့သည်။

လက်တွေ့လည်ပတ်မှုအဆင့် နှင့် စုပေါင်း ရွေးချယ်သည့် အဆင့် နှစ်ခုကို သီးခြားခွဲရန် အလွန်အရေးကြီးသည်။ ထိုအချက်၏ ကွာခြားချက်မှာ အခွင့်အရေးအား ကျင့်သုံး

ခြင်းနှင့် အနာဂတ်အခွင့်အရေးများတွက် ဆုံးဖြတ်ရာတွင် ပါဝင်ခြင်းတို့ဖြစ်သည်။ အနာဂတ် လက်တွေ့လည်ပတ်မှုအဆင့်ရှိ အခွင့်အရေးများကို စီမံခွင့်ရှိခြင်းကြောင့် စုပေါင်းရွေးချယ်ခွင့်သည် အလွန်အားကြီးခြင်းဖြစ်သည်။

တစ်စုံတစ်ခုသော အရင်းအမြစ်နှင့် ပတ်သက်၍ အခွင့်အရေးများအားလုံးကို လူပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦး (သို့) အစုအဖွဲ့တစ်ခုက အလုံးစုံ ရယူထားသည့် အခြေအနေကို¹⁷ ပိုင်ဆိုင်မှုရှိခြင်းဟု တစ်ခါတစ်ရံ ရှုမြင်တတ်ကြသည်။ သို့သော် လုပ်ကိုင်ပိုင်ဆိုင်မှု စနစ်တစ်ခုတွင် ပါဝင်သည့် အခွင့်အရေးများသည် တစ်ခါတစ်ရံ ထပ်နေခြင်းများရှိသည် ထိုသို့သော အခြေအနေများတွင် အခြားသော အခွင့်အရေးများအား တားမြစ်မှုများ ဖြစ်နိုင်သည်။ ဥပမာ- မြန်မာနိုင်ငံအလယ်ပိုင်း အညာဒေသတွင် မြေယာနှင့် သစ်ပင်များ ပိုင်ဆိုင်မှု အခွင့်အရေးသည် ကျေးရွာနှင့် မြို့နယ်များအကြား ကွာခြားသည်။ ထန်းပင်များကို ပိုင်ဆိုင်သူမှာ နှင့် ထုံးတမ်းစဉ်လာ အရ မြေယာရှိ အသီးနှံများကို ခံစားပိုင်ခွင့်ရှိသူတို့မှာ သီးခြားစီ ဖြစ်နိုင်သည်။¹⁸ သစ်ပင်များ၊ ထန်းပင်များ၊ ဝါး၊ ကြိမ် စသည့် အပင်များအပေါ်တွင် လုပ်ကိုင်ပိုင်ဆိုင်ခွင့်ရှိခြင်းသည် ထိုဒေသအတွင်းရှိ ဓလေ့ထုံးတမ်းဆိုင်ရာ လုပ်ကိုင်ပိုင်ဆိုင်မှုစနစ်များတွင် တွေ့ရလေ့ရှိသည်။ မြေယာနှင့် အပင်များအပေါ်တွင် ရှိသည့် အခွင့်အရေးများကို ခွဲခြားထားခြင်းကြောင့် သစ်ပင်ပိုင်ရှင်သည် အဆိုပါ မြေယာကို ဝင်ရောက်ပိုင်ခွင့်နှင့် ၎င်းပိုင်ဆိုင်သည့်အပင်များမှ ထုတ်ကုန်များ ထုတ်ယူခွင့်ရှိသည်။ မြေယာပိုင်ရှင်အနေဖြင့် ၎င်းပိုင်ဆိုင်သည့်မြေယာမှ ထုတ်ယူသုံးစွဲခြင်း၊ စီမံခန့်ခွဲခြင်း နှင့် ရောင်းချခြင်းများကို တားမြစ်နိုင်သော်လည်း မြေယာပေါ်ရှိ အပင်များကို ထိခိုက်စေမည့်လုပ်ရပ်များကို မလုပ်နိုင်ပါ။ မြေယာကို ထပ်ဆင့်ရောင်းချပါလျှင်လည်း အဆိုပါမြေယာပေါ်ရှိ အပင်များသည် မူလအပင်ပိုင်ရှင်၏ လုပ်ကိုင်ပိုင်ဆိုင်ခွင့် အတွင်းတွင် သာရှိသည်။

ဓလေ့ထုံးတမ်းဆိုင်ရာ လုပ်ကိုင်ပိုင်ဆိုင်ခွင့်နှင့် ဒေသခံ လူ့အဖွဲ့အစည်းများ၏ အုပ်ချုပ်ရေး စနစ်များသည် ခွဲခြားမရအောင် ဆက်စပ်နေသည်

ဓလေ့ထုံးတမ်းဆိုင်ရာ လုပ်ကိုင်ပိုင်ဆိုင်ခွင့်များသည်စည်းမျဉ်းများ လိုက်နာစေရန်အတွက်နှင့် ပဋိပက္ခများဖြေရှင်းရန်အတွက် ရပ်တည်နေသည့် ဒေသခံလူ့အဖွဲ့အစည်း၏ အုပ်ချုပ်ရေးဆိုင်ရာအဖွဲ့အစည်းများ နှင့် ယန္တရားများ၏ တည်ရှိမှုအပေါ်တွင် မှီခိုနေသည်။ ကောင်းမွန်စွာ လည်ပတ်နေသော ပဋိပက္ခများ ဖြေရှင်းရေး ယန္တရားများသည် ဓလေ့ထုံးတမ်းဆိုင်ရာ လုပ်ကိုင်ပိုင်ဆိုင်ခွင့်၏ တရားဝင်မှုအတွက် အလွန်အရေးပါသောကြောင့်

ဓလေ့ထုံးတမ်းဆိုင်ရာ လုပ်ကိုင်ပိုင်ဆိုင်ခွင့် ရေရှည်တည်တံ့ရေးအတွက်လည်း အရေးပါသည်။

ဓလေ့ထုံးတမ်းဆိုင်ရာ လုပ်ကိုင်ပိုင်ဆိုင်ခွင့်စနစ်များ တစ်စိတ်တစ်ပိုင်း အဖြစ်ပါဝင်သည့် အုပ်ချုပ်ရေးစနစ်များသည် ပြင်ပထိန်းချုပ်မှုများမှ အတိုင်းအတာတစ်ခုအထိ လွတ်လပ်ရန် လိုအပ်သည်။ ထိုမှသာလျှင် ဒေသခံအဖွဲ့အစည်းများတွင် အခြေပြုမှု အစစ်အမှန်ကို ရရှိမည် ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် နောက်လာမည့် အခန်းတွင် ဖော်ပြမည့်အတိုင်း ပိုမို ပြည့်စုံသော ဓလေ့ထုံးတမ်းဆိုင်ရာ လုပ်ကိုင်ပိုင်ဆိုင်ခွင့် စနစ်များကို ကျင့်သုံးခြင်းကို နိုင်ငံတော်၏ အုပ်ချုပ်မှု အပြည့်အဝမရှိသော (သို့) အနည်းငယ်သာ ရှိသော တောင်တန်းဒေသများတွင်သာ တွေ့ရသည်။

ကိုလိုနီခေတ် မတိုင်မှီတွင် တောင်တန်းဒေသများ၌ (ယနေ့ မြန်မာနိုင်ငံတွင် ပါဝင်လာသည့်) နိုင်ငံတော်အာဏာ သက်ရောက်မှုမှာ အနည်းငယ်သာရှိသည်။ အရှေ့တောင် အာရှနိုင်ငံများတွင် တွေ့ရလေ့ရှိသည့်အတိုင်း ကိုလိုနီခေတ်မတိုင်မှီ မြန်မာနိုင်ငံတွင် အခြေခံအားဖြင့် ပုံစံကွဲပြားနေသည့် လူမှုအဖွဲ့အစည်းနှစ်ရပ်ရှိသည်။ လူမျိုးစုအမည်နှင့်ရှိသောနိုင်ငံများ နေထိုင်ကြ၍ ချိုင့်ဝှမ်းနှင့် ကမ်းရိုးတန်းတစ်လျှောက်တွင် ခြေချသူများနှင့် လူမျိုးစုအမည်နှင့်ရှိသော နိုင်ငံများ မရှိသေးဘဲ (ကိုလိုနီခေတ် အခေါ်အဝေါ်အရ မျိုးနွယ်စုများဟုခေါ်သည်) တောင်တန်းများ၊ သစ်တောများ၊ ကျွန်းဆွယ်များတွင် နေထိုင်ကြသည့် သူတို့ဖြစ်သည်။ အချို့သော ပညာရှင်များ၏ အမြင်အရ¹⁹ အဆိုပါ လူတန်းစားနှစ်ရပ်သည် ပထဝီဝင်ဒေသအရ သီးခြားနေထိုင်ကြသည့် မျိုးနွယ်စုများကြောင့်သာ ပေါ်ပေါက်လာခြင်းမဟုတ်ဘဲ ရွေးချယ်မှုအရဖြစ်သည်။ မတူညီသော နေထိုင်မှု နှစ်ရပ်အကြားတွင် သမိုင်းတလျှောက် ကူးလူးဆက်ဆံမှုများရှိခဲ့သော်လည်း ပျက်ပျယ်သွားခြင်း မရှိဘဲ ဆက်လက်ရပ်တည်နေသောကြောင့် ဖြစ်သည်။

ဗြိတိသျှကိုလိုနီ အုပ်ချုပ်သည့် ကာလတွင် တောင်တန်းဒေသများကို တစ်ဆင့်ခံအုပ်ချုပ်သည့်ဗျူဟာကို အသုံးပြုခဲ့သည့် အတွက်ကြောင့် ဝေးလန်ခေါင်ဖျားသောဒေသများနှင့် တောင်တန်းဒေသများတွင် ဓလေ့ထုံးတမ်းအရ စီမံအုပ်ချုပ်သည့် စနစ်များ ဆက်လက် တည်ရှိနေခဲ့သည်။ အထက်ဗမာပြည်ကို သိမ်းပိုက်လိုက်ပြီး ဘုရင်စနစ်ကို ဖျက်သိမ်းလိုက်သည့် နောက်တွင် ဗြိတိသျှတို့သည် အုပ်ချုပ်ရေး နည်းလမ်း (၂) မျိုးကို အသုံးပြုခဲ့သည်။

ဗြိတိသျှတို့သည် မြေပြန့်တွင် ကြားဝင်အုပ်ချုပ်သည့် နည်းလမ်းကို အသုံးပြုခဲ့သည်။ ပထဝီဒေသကြီးအလိုက်

ခေါင်းဆောင်များ ခန့်အပ်၍ ဓလေ့ထုံးတမ်းအရ စီမံမှုများကို ဖျက်ဆီးခဲ့သည်။ သို့သော် တောင်တန်းဒေသများတွင်မူ တဆင့်ခံ ထိန်းချုပ်သည့် နည်းလမ်းများကို အသုံးပြုခဲ့သည်။ အဘယ့်ကြောင့်ဆိုသော် ထိုဒေသများမှ အခွန်ငွေအနည်းငယ်ကိုသာ ရရှိနိုင်အတွက် အုပ်ချုပ်ရေးအတွက် ကုန်ကျစရိတ်များကို အနည်းဆုံးသာ ဖြစ်စေလို၍ ဖြစ်သည်။²⁰

ထို့ကြောင့် ဌာနေတိုင်းရင်းသားများ အများစုနေထိုင်သည့် တောင်တန်းဒေသများတွင် ဓလေ့ထုံးတမ်းဆိုင်ရာ အုပ်ချုပ်ရေးသည် ဆက်လက်တည်တံ့နေပြီး လွတ်လပ်ရေးရရှိသည့် ၁၉၄၈ ခုနှစ်အထိ ဓလေ့ထုံးတမ်းဆိုင်ရာ ဥပဒေများအရ စီမံခန့်ခွဲခဲ့ကြသည်။ စစ်တပ် အင်အားတိုးချဲ့မှုများနှင့် လက်နက်ကိုင် ပဋိပက္ခများစွာ ဖြစ်ပွားခဲ့သော်လည်း ထိုအခြေအနေသည် ယနေ့တိုင် အတိုင်းအတာတစ်ခုအထိ ကျန်ရှိနေသေးသည်။ ထိုသို့ဆိုရာတွင် ဓလေ့ထုံးတမ်းအရ အုပ်ချုပ်ခြင်းစနစ်သည် တောင်တန်းဒေသပြင်ပတွင်မရှိဟု ဆိုလိုခြင်းမဟုတ်ပါ။ အောက်တွင် ဖော်ပြထားသည့်အတိုင်း တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းရှိသော ဓလေ့ထုံးတမ်းဆိုင်ရာစနစ်များနှင့် စုပေါင်းမြေယာစီမံခန့်ခွဲသည့်စနစ်များကို မြန်မာနိုင်ငံတဝှမ်းတွင် တွေ့ရသည်။

ကနဦးမြေရှင်းလင်းခြင်းနှင့် အမွေပေးခြင်း

ဓလေ့ထုံးတမ်းဆိုင်ရာ လုပ်ကိုင်ပိုင်ဆိုင်ခွင့် စနစ်များတွင် တွေ့ရလေ့ရှိသည့် အခြားသော ဘုံလက္ခဏာတစ်ရပ်မှာ ကနဦးမြေရှင်းလင်းခြင်းနှင့် အမွေပေးခြင်းနိယာမတွင် အခြေခံ၍ မြေယာနှင့်ဆိုင်သော အထူးအခွင့်အရေးများကို အသိအမှတ်ပြုခြင်းဖြစ်သည်။ အရှေ့တောင်အာရှရှိ ဌာနေတိုင်းရင်းသားများ အကြားတွင် ဤအချက်ကို တူညီစွာ သိရှိကြသည်။ ဥပမာ ထိုင်းနိုင်ငံ မြောက်ပိုင်း လွာလူမျိုးများအကြားတွင် -

စိုက်ပျိုးရန်အတွက် ရှင်းလင်းထားသည့် မြေများကို လွတ်လပ်စွာ အသုံးပြုခွင့်ကို ကျေးရွာတည်ထောင်သူများ၏ မျိုးဆက်များ (သို့) ကျေးရွာအတွင်းသို့ အထူးမွေးစားခံရသည့် မိသားစုများ၏ မျိုးဆက်များက ရရှိသည်။ အဆိုပါ မိသားစုများသည် ကျေးရွာ၏ ဘာသာရေးခေါင်းဆောင်များမှ သာသနာမြေကို ရွေးချယ်ပြီးနောက်တွင် ကျန်ရှိသည့် မြေများထဲမှ ဦးစွာ ရွေးချယ်ခွင့် ရှိသည်။ ထိုမိသားစုများ ရွေးချယ်ပြီးနောက်တွင် မြေယာနှင့်ပတ်သက်၍ တောင်းဆိုခွင့်မရှိသည့် မိသားစုများ၏ မျိုးဆက်များမှ စိုက်ပျိုးရန်မြေကို ရွေးချယ်ကြရသည် ။

ရှမ်းပြည်နယ် နတ်စင် (ဂါတ်ပုံ - Natalie Y. Campbell)

အဆိုပါဒေသတွင် နေထိုင်ကြသည့် စကောကရင်များတွင် လည်း -

တနည်းအားဖြင့် စိုက်ပျိုးရန် ရှင်းလင်းထားသည့် မြေသည် အများပိုင်ပစ္စည်းဖြစ်သည်။ ပါပေရွာ (အထက်တွင် ဖော်ပြခဲ့သည့် လွာလူမျိုးများ၏ ကျေးရွာအမည်) ကဲ့သို့ပင် ကျေးရွာပြင်ပတွင် မွေးဖွားသူများသည် ကျေးရွာသူ တစ်ဦးဦးနှင့် ထိမ်းမြားခြင်း (သို့) ကျေးရွာ တည်ထောင်သူ၏ မိသားစုဝင် တစ်ဦးဦးထံတွင် နေထိုင်ခြင်း မပြုလုပ်ပါက ကျေးရွာမြေကို ဆက်ခံခွင့်မရှိပါ။²²

ကျေးရွာပြင်ပလူများသည် ထိမ်းမြားခြင်း (သို့) နေထိုင်ခြင်းအားဖြင့်သာလျှင် ကျေးရွာ၏ မြေများကို အသုံးပြုခွင့်ရှိသည်ဆိုသည့် စည်းမျဉ်းမှာ ဤဒေသတွင် နေထိုင်ကြသည့် ဌာနေတိုင်းရင်းသား၏ ဓလေ့ထုံးတမ်းဆိုင်ရာ လုပ်ကိုင်ပိုင်ဆိုင်ခွင့် စနစ်များတွင် အထူးတွေ့ရလေ့ရှိသည်။

မြန်မာနိုင်ငံတွင်မူ မြေယာအခွင့်အရေးများကို ကနဦးရှင်းလင်းခြင်းနှင့် အမွေပေးခြင်းတို့တွင် အခြေခံ၍ ပေးနိုင်သည်ဆိုသည့် အလေ့အကျင့်မှာ ဌာနေတိုင်းရင်းသားများတွင် သာမက ဗမာလူမျိုးများအကြားတွင်လည်း တွေ့ရှိရပြီး ဓားမဦးချမြေဟု ခေါ်ဆိုကြသည်။ ကိုလိုနီခေတ်မတိုင်မီတွင် လွတ်လပ်သောမြေများကို ရှင်းလင်းခြင်းနှင့် စိုက်ပျိုးခြင်းများ ပြုလုပ်ခြင်းဖြင့် ဓလေ့ထုံးတမ်းဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးများကို ရယူနိုင်သည်။ ထို့နောက်တွင် ကနဦး ရှင်းလင်းစိုက်ပျိုးသူသည် ၎င်း၏ မြေကို ငှားရမ်းခြင်း၊ ရောင်းချခြင်း နှင့် အမွေပေးခြင်းများကို ပြုလုပ်နိုင်သည်²³ ။ မြန်မာနိုင်ငံ အလယ်ပိုင်းရှိ ကျေးရွာများတွင် -

မိသားစုများသည် မြေယာများကို ရှင်းလင်း၍ ဓားမဦးချမြေအဖြစ် ပိုင်ဆိုင်မှု ရယူနိုင်သည်။ ထိုမြေကို နောက်မျိုးဆက်များအား အမွေပေးခြင်းဖြင့် ဘိုးဘွားပိုင်မြေဖြစ်လာသည်။²⁴

မြန်မာနိုင်ငံ၏ တောင်တန်းဒေသများရှိ တိုင်းရင်းသားများအကြားတွင်လည်း မြေယာများကို ကနဦး ရှင်းလင်းသူများ၏ မျိုးဆက်များကို ဦးစားပေး အခွင့်အရေးပေးခြင်းနှင့်ပတ်သက်၍ မှတ်တမ်းများရှိသည်။²⁵

အဆိုပါအခွင့်အရေးများကို နောက်မျိုးဆက်များထံသို့ လက်ဆင့်ကမ်းသည့် နည်းလမ်းများမှာမူ အမွေဆက်ခံသည့် စည်းမျဉ်းနှင့်အညီ တိုင်းရင်းသားများအကြား ကွာခြားမှုရှိသည်။ ဥပမာ - မြေယာနှင့် အခြားပိုင်ဆိုင်မှုများကို သားများ (အချို့(သို့)

အားလုံးထံ) (သို့) သမီးများထံသို့ ပေးသလား (သို့) နှစ်ဦးစလုံးထံသို့ ပေးသလား စသည်တို့ ကွာခြားသည်။

ဘိုးဘွားပိုင်အခွင့်အရေးများတွင် သက်ဝင်ယုံကြည်မှုများ ပါဝင်သည်

ရိုးရာသက်ဝင်ယုံကြည်မှုများကို ကျင့်သုံးနေဆဲ ဖြစ်သည့် လူ့အဖွဲ့အစည်းများတွင် ကျေးရွာတည်ထောင်သူများနှင့် မျိုးရိုးဆက်နွယ်မှုရှိခြင်းသည် အခွင့်အရေးသာမဟုတ်ဘဲ ဝတ္တရားများကိုလည်း ဆောင်ကျဉ်းပေးသည်။ မြေယာများကို ပထမဦးစွာ ရှင်းလင်းခဲ့သည့် ကျေးရွာတည်ထောင်သူများသည် ကျေးရွာမြေများ မြေဩဇာကောင်းမွန်စေရန် စောင့်ရှောက်ပေးသည့် နတ်များနှင့် အထူးဆက်ဆံရေး ရှိခဲ့ ကြသည်ဟု ယုံကြည်ကြသည်²⁶။ ကျေးရွာတည်ထောင်သူများ၏ မျိုးဆက်များသည်လည်း အဆိုပါ နတ်များနှင့် ကောင်းမွန်သည့်ဆက်ဆံရေးကို ဆက်လက် ထိန်းသိမ်းရန်အတွက် လိုအပ်သော အစီအမံများနှင့် ပူဇော်ပသခြင်းများ ပြုလုပ်ရန် နှင့် ဦးဆောင်ရန် တာဝန်ရှိသည်။ ကျေးရွာတည်ထောင်သူများ၏(ကျေးရွာများ၏ သူကြီး(သို့) နတ်ဆရာအဖြစ်လည်း ထိုသူများကသာ ဆောင်ရွက်လေ့ရှိသည်) မျိုးဆက်များ၏ အထူးအဆင့် နှင့် တာဝန်များကို အသိအမှတ်ပြုသည့်အနေဖြင့် အခြားသော ကျေးရွာသူ/သားများထံမှ ပထမဦးဆုံး သီးသည့် အသီးအနှံများကို (ငရုတ်သီး၊ သခွားသီး စသည်တို့) ကျေးရွာတည်ထောင်သူများ၏ မျိုးဆက်များမှ လက်ခံရယူသည်။ ၎င်းတို့သည် အသိအမှတ်ပြုခြင်း၏ အထိမ်းအမှတ်အဖြစ် အနည်းငယ်မျှသော ပမာဏသာ ဖြစ်လေ့ရှိသည်။

ဒေသခံလူ့အဖွဲ့အစည်းတွင် နေထိုင်သူများအားလုံးတွင် မြေယာ အသုံးပြုခွင့်ရှိသည်။

ဓလေ့ထုံးတမ်းဆိုင်ရာ လုပ်ကိုင်ပိုင်ဆိုင်မှုများအရ လူ့အဖွဲ့အစည်းအတွင်းရှိ တစ်ဦးချင်း (သို့) မိသားစုများ၏ အခွင့်အရေးများကို ခံစားခွင့်ရှိသည် အကြောင်းမှာ သူတို့သည် လူ့အဖွဲ့အစည်း (သို့) အခြားသော စုဖွဲ့မှု (ဥပမာ- မျိုးနွယ်စု၊ (သို့) အချို့အခြေအနေတွင် လူမျိုးတူ) ၏ အဖွဲ့ဝင်များ ဖြစ်ပြီး မြေယာကို ဘုံယုံကြည်မှုဖြင့် ပိုင်ဆိုင်သူ ဖြစ်သောကြောင့် ဖြစ်သည်။ ထိုသို့ဆိုသော်လည်း မြေယာနှင့် ပတ်သက်၍ တန်းတူ အခွင့်အရေးရှိသည်ဟု မဆိုလိုပါ။ အထက်တွင် ဖော်ပြခဲ့သည့်အတိုင်း အချို့သော ပုဂ္ဂိုလ်များ (သို့) မိသားစုများသည် ကနဦး မြေရှင်းလင်းခြင်းနှင့် အမွေပေးခြင်း စည်းမျဉ်းအရ ဦးစားပေး အခွင့်အရေး

များ ရရှိကြသည်။ သို့သော်လည်း အထူးခံစားခွင့်များမှာ အကြွင်းမဲ့ဖြစ်ခြင်း နည်းပါးသည့်အပြင် ခံစားခွင့်နှင့် အတူ တာဝန်ဝတ္တရားများလည်း ရှိသည်။ တစ်ခါတစ်ရံတွင် မြေယာ အနည်းငယ်သာရှိသူ (သို့) မရှိသူများအား ထပ်ဆင့် ပေးကမ်း ရန် တာဝန်ရှိသည်။ အချို့သော အခြေအနေများတွင် ဘိုးဘွား ပိုင်မြေရှိသူများသည် ၎င်းတို့၏ မြေတွင် စိုက်ပျိုးသူများထံမှ ငှားရမ်းခ ပြန်လည်တောင်းဆိုခြင်းများရှိသည်။ ဥပမာ- ချင်း ပြည်နယ်တောင်ပိုင်း²⁷ (သို့) ကယားပြည်နယ် (ဖြစ်ရပ်လေ့လာ ဆန်းစစ်မှု (၄) ကို နောက်အခန်းတွင် ကြည့်ပါ)။ အရေးကြီး သည့်အချက်မှာ ယေဘုယျအားဖြင့် ဓလေ့ထုံးတမ်းအရ လုပ် ကိုင်ပိုင်ဆိုင်မှုစနစ်များ ကျင့်သုံးသည့် လူ့အဖွဲ့အစည်းတွင် နေထိုင်သည့် အဖွဲ့ဝင်များအားလုံး အတွက် မြေယာအသုံးပြုခွင့် ပေးခြင်း (သို့) အသက်မွေးကြောင်းပြုနိုင်ရန် အခြားအခွင့်အ လမ်းများပေးခြင်းတို့ကို ပြုလုပ်ပေးသည်။ Andersen²⁸ ၏ အစီရင်ခံစာ အရ

.... ဓလေ့ထုံးတမ်းအရ လုပ်ကိုင်ပိုင်ဆိုင်မှုစနစ်များ ကျင့်သုံးသည့် ကျေးရွာများတွင် မြေယာမဲ့ မိသားစုများ တွေ့ရခဲ့သည်။ အဘယ့်ကြောင့်ဆိုသော် ထိုစနစ်တွင် စုပေါင်း လုပ်ကိုင်ကြသည့် ရွှေ့ပြောင်းတောင်ယာ ပါဝင် သောကြောင့်လည်း ဖြစ်သည်။ ဓလေ့ထုံးတမ်းအရ လုပ်ကိုင်ပိုင်ဆိုင်မှုစနစ် မှတ်တမ်းတင်ခြင်းကို တိုင်းရင်း သားလူငယ်အဖွဲ့အစည်းများနှင့် MRLG' တို့ ပူးတွဲ ပြုလုပ် ခဲ့သည့် လေ့လာမှုများ အရ စုပေါင်း ရွှေ့ပြောင်းတောင် ယာစိုက်ပျိုးသည့် လူ့အဖွဲ့အစည်းများတွင် မြေယာမဲ့များ ကို မတွေ့ရှိရပါ။ ထို့အပြင် ပြင်ပမှ ကျေးရွာသို့ ပြောင်းရွှေ့ နေထိုင်သည့်သူများအတွက် တောင်ယာစိုက်ပျိုးရန် မြေ အသုံးပြုခွင့်ပေးမည်ဖြစ်သော်လည်း နှစ်ရှည်ပင်များ စိုက်ပျိုးရန်အတွက်မှာမူ မြေပေးခြင်းမရှိပါ။

အခွင့်အရေးများသည် ကျေးရွာတွင် အခြေကျနေထိုင်ခြင်းနှင့် ဆက်စပ်နေသည်

ကျေးရွာတွင် နေထိုင်သူများသာ မြေယာအသုံးပြုပိုင်ခွင့်ရှိသည့် အတွက် ကျေးရွာမှ ထွက်ခွာသွားသည့် နောက်တွင် မြေယာများ နှင့် ပတ်သက်သည့် အခွင့်အရေးကို မရရှိတော့ဘဲ ပြန်လည်လာ ရောက်နေထိုင်မှသာ ရရှိနိုင်သည်။ စစ်ကိုင်းတိုင်းဒေသကြီးရှိ ဆွန်မရာဒေသတွင် နေထိုင်သည့် နာဂလူမျိုးများကို ဥပမာအနေ ဖြင့် တွေ့နိုင်သည်။

မိသားစု၏ လုပ်ကိုင်ပိုင်ဆိုင်မှုများကို ရယူရန်အတွက်

ကျေးရွာတွင် ကိုယ်တိုင်ကိုယ်ကျ နေထိုင်ရန် လိုအပ် သည်။ အကယ်၍ တစ်စုံတစ်ယောက်သည် ကျေးရွာမှ ထွက်ခွာသွားပါက ၎င်း၏ စိုက်ပျိုးပိုင်ခွင့်သည် နီးစပ်ရာ ဆွေမျိုးထံသို့ ရောက်ရှိသွားသည်။ အကယ်၍ မိသားစု ဝင်များက မစိုက်ပျိုးလိုပါက မျိုးနွယ်စု တူညီသူများထံသို့ လွှဲပြောင်းရသည်။ ထို့နောက်မှ အခြားကျေးရွာသားများ ကလည်း ရယူနိုင်သည်။ အကယ်၍ အဆိုပါ ပုဂ္ဂိုလ်သည် ကျေးရွာတွင်သို့ ပြန်လည်ဝင်ရောက်နေထိုင်ပါက ၎င်း ၏ မြေယာအခွင့်အရေးများကို ပြန်လည် ရရှိမည်ဖြစ် သည်။ ကျေးရွာသားများအနေဖြင့် လွတ်လပ်သောမြေယာ အားလုံးတွင် အကျိုးရှိစွာ စိုက်ပျိုးလုပ်ကိုင်နိုင်ရန်အတွက် ဤစနစ်မှ ထိန်းကျောင်းပေးသည်။²⁹

ကျေးရွာတွင် ပြန်လည်နေထိုင်သူသည့် ယခင်က ၎င်းစိုက်ပျိုးခဲ့ သည့် မြေနေရာကို ပြန်လည်ရရှိရန် အာမခံချက်မရှိပါ။ အခြား မြေတစ်နေရာကို အစားထိုး ပြန်လည်ရရှိနိုင်သည်။

ကျေးရွာတွင် နေထိုင်သူများအားလုံးသည် မြေယာ အခွင့်အရေးများ ရရှိမည်ဟု ချင်းပြည်နယ်နှင့် ရှမ်းပြည် နယ်တွင် နေထိုင်သည့် ကျေးရွာသူ/သားများက ဆိုသည်။ နောင် ပြန်လည်ခွဲတမ်းချပေးရန်အတွက် ကျေးရွာမှ ထွက် ခွာသူသည် ၎င်း၏ အများပိုင်မြေနေရာကို နီးစပ်ရာဆွေမျိုး ထံ (သို့) ကျေးရွာသူကြီးထံသို့ အဖိုးငွေမယူဘဲ ပြန်လည် ပေးအပ်သည်။ ထွက်ခွာသွားသည့် မိသားစုသည် ကျေးရွာ သို့ပြန်လည်ဝင်ရောက်နေထိုင်ပါက မြေယာအသစ် (သို့) ယခင်က ၎င်းတို့စိုက်ပျိုးခဲ့သည့် မြေယာကို ပြန်လည်ရရှိ မည်ဖြစ်သည်။³⁰

အမြဲတမ်းစိုက်ပျိုးသော မြေများသည် တစ်ဦးချင်း (သို့) မိသားစုများ၏ ကိုယ်ပိုင်ပစ္စည်းဖြစ်သည်။

ရွှေ့ပြောင်းတောင်ယာ၊ စားကျက်မြေ (သို့) သစ်တော စသည့် ယာယီအဖြစ် အသုံးပြုသောမြေများကို လူ့အဖွဲ့အစည်း၊ မျိုး နွယ်စု (သို့) လူမျိုးစုတစ်စု၏ အများပိုင်ပစ္စည်းအဖြစ် သတ်မှတ် လေ့ရှိသည်။ သို့သော် ဓလေ့ထုံးတမ်းအရ အုပ်ချုပ်သော စနစ် များတွင် အမြဲတမ်းအသုံးပြုသော မြေများကို ပုဂ္ဂလိကပိုင် အဖြစ် သတ်မှတ်လေ့ရှိသည်။ ဥပမာ - အိမ်မြေများ၊ ရေသွင်း လယ်ခင်းများ၊ လှေခါးထစ်စိုက်ခင်းများ၊ ဥယျာဉ်များ၊ လက်ဖက် (သို့) ကော်ဖီစိုက်ခင်းများ စသည့် လုပ်အားများစွာ ရင်းနှီးထား သည့်နေရာများ နှင့် အမြဲတမ်းအသုံးပြုသည့် မြေနေရာတို့ဖြစ် သည်။³¹

မျိုးနွယ်စုများနှင့် တစ်ဦးချင်း ပိုင်ဆိုင်သည့် မြေများပေါ်တွင်ရှိသည့် ကယားပြည်နယ် ခူးပရာ ကျေးရွာ လူထုများ၏ ရွှေ့ပြောင်းတောင်ယာ စိုက်ပျိုးကွင်း (ဝါတ်ပုံ - Christian Erni)

အခြေအနေအများစုတွင် အဆိုပါ ပုဂ္ဂလိကပိုင်မြေယာများကို ထပ်ဆင့်ရောင်းချခွင့်အား ဒေသခံ လူ့အဖွဲ့အစည်းမှ ထိန်းချုပ်ထားခြင်းဖြင့် ကန့်သတ်ထားသည်။ ကျေးရွာ၏ နယ်နိမိတ်အပေါ် လုပ်ပိုင်ခွင့်သက်ရောက်မှုကို ဖော်ပြသည့်အနေဖြင့် ပြင်ပလူများအား မြေယာများကို ရောင်းချခြင်း (သို့) ငှားရမ်းခြင်းများကို မပြုလုပ်ရန် တားမြစ်သည်။ ထိုသို့ပြုလုပ်လျှင် မြေယာအုပ်ချုပ်မှုညီညွတ်ရေးအား ထိခိုက်စေပြီး ဒေသခံလူ့အဖွဲ့အစည်းများသည် အဆိုပါမြေယာအပေါ် ထိန်းချုပ်နိုင်မှု ဆုံးရှုံးနိုင်သည့်အတွက် ဖြစ်သည်။

ဓလေ့ထုံးတမ်းဆိုင်ရာ လုပ်ကိုင်ပိုင်ဆိုင်မှုစနစ်များသည် အမြဲပြောင်းလဲနေသည်

ဓလေ့ထုံးတမ်းဆိုင်ရာ လုပ်ကိုင်ပိုင်ဆိုင်မှုစနစ်များသည် မျိုးဆက်များစွာ ကြာမြင့်၍ ဒေသခံလူ့အဖွဲ့အစည်း၏ ယဉ်ကျေးမှုနှင့် ဓလေ့ထုံးတမ်းများတွင် အမြစ်တည်နေသော်လည်း ၎င်းတို့ကို ကျင့်သုံးသည့် လူမှုစနစ်နှင့်အညီ လက်တွေ့တွင် သင့်လျော်မှုရှိစေရန်အတွက် ပြောင်းလဲမှုများရှိနေသည်။ ဓလေ့ထုံးတမ်းဆိုင်ရာ လုပ်ကိုင်ပိုင်ဆိုင်မှု စနစ်များသည် ဥပဒေတစ်ရပ်ဖြစ်သကဲ့သို့ လူမှုစနစ်လည်းဖြစ်သည်။ လူမှုစနစ်ဖြစ်သောကြောင့် ရေရှည်ရပ်တည်နိုင်ခြင်း၊ ဆက်လက်ကျင့်သုံးနိုင်ခြင်း နှင့် ပြုပြင်လွယ်ပြင်လွယ်ဖြစ်ခြင်းတို့ကို ရရှိသည်ဟု Wily³²မှ သုံးသပ်သည်။

ထို့ကြောင့် ဓလေ့ထုံးတမ်းဆိုင်ရာ လုပ်ကိုင်ပိုင်ဆိုင်မှုစနစ်များကို နယ်နိမိတ်တစ်ခုတည်းတွင် ကြာရှည်စွာ နေထိုင်လာခဲ့သည့် လူ့အဖွဲ့အစည်းများတွင် ခိုင်မာစွာတွေ့ရလေ့ရှိသော်လည်း၊ မိမိ၏ဆန္ဒအလျောက် ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်သည့် လူ့အဖွဲ့အစည်းများ (သို့) ပဋိပက္ခများကြောင့်၊ သဘာဝဘေးအန္တရာယ်များကြောင့် (သို့) မြေယာသိမ်းဆည်းခံရသောကြောင့် ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်သည့် လူ့အဖွဲ့အစည်းများတွင်လည်းတွေ့ရသည်။

ယနေ့အခါ ဓလေ့ထုံးတမ်းဆိုင်ရာ လုပ်ကိုင်ပိုင်ဆိုင်ခွင့် စနစ်များသည် အမျိုးမျိုးသောဖိအားများကို ကြုံတွေ့နေရပြီး တစ်ခါတစ်ရံ ထိုဖိအားများကြောင့် ကြီးမားသော ပြောင်းလဲမှုများကို ဖြစ်စေသည်။ ဥပမာ- ရွှေ့ပြောင်းအလုပ်သမား ဦးရေများပြားလာခြင်းကြောင့် အသက်မွေးဝမ်းကြောင်းနှင့် မြေယာအသုံးပြုမှုသာ မဟုတ်ဘဲ ဓလေ့ထုံးတမ်းဆိုင်ရာ လုပ်ကိုင်ပိုင်ဆိုင်ခွင့် စနစ်၏ စည်းမျဉ်းများလည်း ပြောင်းလဲလာနိုင်သည်။ ရှမ်းပြည်

နယ်တောင်ပိုင်းတွင် ပြုလုပ်ခဲ့သည့် လေ့လာမှုအရ ထိုင်းနိုင်ငံနှင့် မြို့ပြများသို့ ရွှေ့ပြောင်းလုပ်ကိုင်သူများ များပြားသည့်အတွက် ဒေသခံလူ့အဖွဲ့အစည်း၏ စုဖွဲ့မှုနှင့် မြေယာပိုင်ဆိုင်မှုတို့ကို များစွာထိခိုက်ကြောင်း တောင်သူလယ်သမားများက ဆိုသည်။³³ အလားတူစွာပင် ဓလေ့ထုံးတမ်းဆိုင်ရာ လုပ်ကိုင်ပိုင်ဆိုင်ခွင့်စနစ်များတွင် မြေယာမဲ့ ဖြစ်ခြင်းသည် အလွန်ရှားပါးခဲ့သော်လည်း ဒေသခံ လူ့အဖွဲ့အစည်းများ၏ အသက်မွေးဝမ်းကြောင်းနှင့် မြေယာအသုံးချမှုများ ပြောင်းလဲလာသည်နှင့်အမျှ ပိုမိုများပြားလာနိုင်သည်။³⁴ Andersen မှ ဤသို့ သုံးသပ်သည်-

အထက်က ဖော်ပြခဲ့သည့် စကော ကရင်ကျေးရွာတွင် မြေယာမဲ့ ကျေးရွာသားများသည် အသက်မွေးဝမ်းကြောင်းအတွက် နေ့စားအလုပ်သမားအဖြစ် လုပ်ကိုင်ကြသည်။ မြေယာများကို ပုဂ္ဂလိကပိုင်အဖြစ် ပြောင်းလဲနေသည့် ကျေးရွာများနှင့် ကျေးရွာတွင်း မြေယာရောင်းဝယ်ခြင်းများကို ခွင့်ပြုသည့် စည်းမျဉ်းများရှိသည့် ရွာများတွင် ထိုသို့သော ဖြစ်စဉ်များကို တွေ့ရသည်။

နောက်အပိုင်းတွင် ဖော်ပြသွားမည့် ဂီဘာ လူ့အဖွဲ့အစည်းများအကြောင်း ဖြစ်ရပ်ဆန်းစစ်လေ့လာမှုတွင် တွေ့ရသည့်အတိုင်း ပုဂ္ဂလိကပိုင်မြေများစွာ ရှိနေသည့် လူ့အဖွဲ့အစည်းများနှင့် မြေယာပိုင်ဆိုင်မှု တန်းတူညီမျှမှုမရှိသော နေရာများတွင်ပင်လျှင် မြေယာမဲ့များကို ရလဒ်အနေဖြင့် တွေ့ရမည်ဟု အတတ် မဆိုနိုင်ပါ။ အဆိုပါ လေ့လာမှုအရ ဓလေ့ထုံးတမ်းဆိုင်ရာ လုပ်ကိုင်ပိုင်ဆိုင်မှုစနစ်များသည် မြေအသုံးချမှု ပြောင်းလဲလာသည်နှင့်အမျှပြောင်းလဲလာကြောင်း နှင့် အဆိုပါ ပြောင်းလဲမှုများသည် အလွန်ကြီးမားသော်လည်း ဒေသခံလူ့အဖွဲ့အစည်းများသည် ၎င်းတို့၏ ကျေးရွာနယ်နိမိတ်များ နှင့် အရင်းအမြစ်များ စီမံခန့်ခွဲခြင်းအပေါ် လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာကို ဆက်လက် ထိန်းသိမ်းထားကြောင်းတွေ့ရသည်။ သို့သော်လည်း အချို့သော အခြေအနေများတွင် ဓလေ့ထုံးတမ်းဆိုင်ရာ လုပ်ကိုင်ပိုင်ဆိုင်မှုစနစ်များသည် ခေတ်ပြောင်းလဲမှုနှင့်အညီ လိုက်ပါနိုင်ခြင်းမရှိဘဲ ပျက်ဆီးသွားကြောင်း တွေ့ရသည်။

နောက်အပိုင်းတွင် ဓလေ့ထုံးတမ်းဆိုင်ရာ လုပ်ကိုင်ပိုင်ဆိုင်မှုစနစ်များတွင် မတူကွဲပြားမှုများကို ဖြစ်စေသည့် အကြောင်းအရင်းများ နှင့် လက်ရှိတွင် ပြောင်းလဲမှုများကို ဖြစ်စေသည့် အကြောင်းအရာများ ကို ဤအစီရင်ခံစာမှ စူးစမ်းလေ့လာသွားမည် ဖြစ်သည်။

၃

ခလေ့ထုံးတမ်းဆိုင်ရာ လုပ်ကိုင်ပိုင်ဆိုင်မှုစနစ်များသည် မည်သို့ ကွဲပြားခြားနားကြသနည်း

မြန်မာနိုင်ငံတွင် ခလေ့ထုံးတမ်းဆိုင်ရာ လုပ်ကိုင်ပိုင်ဆိုင်မှု စနစ်များကို ကျေးရွာတွင် နေထိုင်သည့် တိုင်းရင်းသားလူမျိုး များ၏ လူ့အဖွဲ့အစည်းများတွင် တွေ့ရလေ့ရှိပါသည်။ သို့သော် ပိုမို ပြီးပြည့်စုံသည့်စနစ်များကို ဌာနေတိုင်းရင်းသားများထံတွင် တွေ့ရပါသည်။ အမှန်ဆိုလျှင် မြန်မာနိုင်ငံ၏ မြေယာအများစုသည် ခလေ့ထုံးတမ်းဆိုင်ရာ (သို့) အလွတ်သဘောဖြစ်သည့် လုပ်ကိုင် ပိုင်ဆိုင်ခွင့် အစီအမံများဖြင့် လည်ပတ်နေသည်ဟု ယုံကြည်ရ သည်။ Ennion³⁶ ၏ တွေ့ရှိချက်အရ

ပဋိပက္ခနှင့် ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်မှုများစွာ ရှိသည့် ဒေသ များတွင်ပင်လျှင် ခလေ့ထုံးတမ်းဆိုင်ရာမြေယာအခွင့်အရေး များအပေါ် မှီတည်မှုများရှိပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံနှင့် ထိုင်း နိုင်ငံ၏ နယ်စပ်တလျှောက်တွင် NGOs များ ပြုလုပ်ခဲ့ သည့် စစ်တမ်းကောက်ယူချက်အရ စိုက်ပျိုးမြေများ အသုံးပြုခွင့်ကို ကျေးရွာသူကြီးများ (သို့) ခလေ့ထုံးတမ်း ဆိုင်ရာ မြေယာအခွင့်အရေးများကြောင့် ရရှိသည်ဟု ဖြေ ဆိုသူ၏ ၇၁% မှ ဆိုသည်။ သို့သော် မြေရှင်း၍ စိုက်ပျိုး သူများသည် လူသစ်များဖြစ်သည့်အခြေအနေများတွင် ခလေ့ထုံးတမ်းဆိုင်ရာ မြေယာစီမံခန့်ခွဲမှုစနစ်များသည် အားနည်းမှုရှိပါသည်။

ဒေသတစ်ခုတွင် ရေရှည်နေထိုင်ခြင်းဖြင့် ဒေသခံများဖြစ်လာ ပြီး မြေယာနှင့် ဆက်စပ်မှု ပိုမိုကောင်းမွန်သူများက ဌာနေ တိုင်းရင်းသားဒေသများတွင် တွေ့ရသည့် ခလေ့ထုံးတမ်းဆိုင် ရာ လုပ်ကိုင်ပိုင်ဆိုင်မှုစနစ်များ၏ အားသာချက်ကို ရှင်းပြနိုင် ကြသည်။ ထိုအချက်ကို မြန်မာတွင်သာမက ကမ္ဘာ့ဝှမ်းတွင်ပင် တွေ့ရပါသည်။

မြန်မာနိုင်ငံတွင် ခလေ့ထုံးတမ်းဆိုင်ရာ လုပ်ကိုင်ပိုင်ဆိုင်မှုစနစ် များအား အသိအမှတ်ပြုရေးနှင့် ပတ်သက်၍ ပြုလုပ်ခဲ့သော လေ့လာမှုတွင် Andersen³⁷ က ခလေ့ထုံးတမ်းဆိုင်ရာ လုပ် ကိုင်ပိုင်ဆိုင်မှုစနစ်၏ အခြေခံအမျိုးအစား (၃) မျိုးကို ခွဲခြား ထားသည်။ ၎င်းတို့မှာ - (၁) စုပေါင်း ရွှေ့ပြောင်းတောင်ယာ လုပ်ကိုင်သည့် စနစ်များ၊ (၂) စုပေါင်းပိုင်ဆိုင်သည့် မြေယာများ (ကျေးရွာ/လူ့အဖွဲ့အစည်း အဆင့်၊ မျိုးနွယ်စု (သို့) တိုင်းရင်းသား လူမျိုးများ) နှင့် မိသားစုများ (သို့) တစ်ဦးချင်းမှ ပိုင်ဆိုင်သည့် ပုဂ္ဂလိကပိုင်မြေများ (လယ်ယာမြေ နှင့် တောင်တန်းဒေသများ

တွင် တစ်ဦးချင်း (သို့) မိသားစု၏ ဘိုးဘွားပိုင်မြေများ) ရော ယှက်နေသည့် စနစ်များ၊ (၃) ကျေးရွာနယ်နိမိတ်အတွင်းရှိ မြေ များအားလုံးကို တစ်ဦးချင်း (သို့) မိသားစုများမှ ပိုင်ဆိုင်ခွင့်ရှိ သော်လည်း ပြင်ပသူများထံသို့ ရောင်းချ/ငှားရမ်းခွင့် မရှိသော စနစ် တို့ဖြစ်သည်။³⁸

ထို့အမျိုးအစား (၃) မျိုးမှ မည်သည့်အမျိုးအစားကို ကျင့်သုံး သနည်းဆိုသည်မှာ အကြောင်းအရင်းအမျိုးမျိုးကြောင့် ဖြစ်နိုင် သည်။ ဥပမာ- ဒေသခံလူ့အဖွဲ့အစည်း၏ ဒေသန္တရပတ်ဝန်းကျင် အခြေအနေ၊ အသက်မွေးဝမ်းကြောင်းနှင့် မြေယာအသုံးပြုမှု စနစ်၊ လူဦးရေနေထိုင်မှု၊ ယဉ်ကျေးမှုနှင့် သမိုင်းတို့အပြင် ပိုမို ကျယ်ပြန့်သော လူမှုစီးပွားရေးနှင့် နိုင်ငံရေးအခြေအနေတို့တွင် အခြေခံ၍ ကွဲပြားသည်။ ဤအခန်းတွင် အဆိုပါအကြောင်း အရင်းများ နှင့် ပြောင်းလဲမှုများကို ဖြစ်စေသည့် အကြောင်း အရာများကို ဖော်ထုတ်သွားမည်ဖြစ်ပြီး မည်သို့သော ပြောင်းလဲ မှုများက ခလေ့ထုံးတမ်းဆိုင်ရာစနစ်များကို ပျောက်ကွယ်စေ နိုင်သည်တို့ကို စူးစမ်းသွားမည်ဖြစ်သည်။

မြေယာအသုံးချမှုသည် စံသတ်မှတ်ချက်များကို ဖြစ်စေပြီး၊ မြေယာအသုံးချမှု ပြောင်းလဲခြင်းနှင့် ဝေမျှခြင်းတို့သည် အဆိုပါ စံသတ်မှတ်ချက်များကို ပြောင်းလဲစေပြီး ခလေ့ထုံးတမ်းဆိုင် ရာ လုပ်ကိုင်ပိုင်ဆိုင်မှုစနစ်များကို မတူကွဲပြားစေသည်ဟူသော Wily³⁹ ၏ မှတ်ချက်နှင့်အတူ သဘောတူညီသည်။ မြေယာ အသုံးချမှုကို ပထမစံနှုန်းအဖြစ် ဆွေးနွေးသွားမည်ဖြစ်ပြီး ခလေ့ထုံးတမ်းဆိုင်ရာ လုပ်ကိုင်ပိုင်ဆိုင်မှု စနစ်များ၏ ကွဲပြား ခြားနားမှုများကို ဖြစ်စေသည့် အခြားအကြောင်းအရင်းများကို ဖော်ထုတ်ရန်အတွက် စမှတ်အဖြစ် အသုံးပြုသွားမည်။

တစ်ဦးချင်း၏ မြေယာအခွင့်အရေးများသည် ခလေ့ထုံးတမ်း ဆိုင်ရာစနစ်အောက်တွင် ရှိနေခြင်းကြောင့် ထိုအခွင့်အရေးများ ကို အသိအမှတ်ပြုရန်နှင့် ကာကွယ်ရန်အတွက် တစ်ဦးချင်း၏ အခွင့်အရေးများကို အစိုးရမှ တိုက်ရိုက်အသိအမှတ်ပြု၍ ကာ ကွယ်ရန် လိုအပ်သည်ဟု မဆိုလိုကြောင်း သတိပြုရန် အရေး ကြီးသည်။ ဆန့်ကျင်ဘက်အနေဖြင့် တစ်ဦးချင်း၏ မြေယာ အခွင့်အရေးများသည် ခလေ့ထုံးတမ်းဆိုင်ရာစနစ် အောက် တွင်ရှိနေခြင်းသည် အဆိုပါ အခွင့်အရေးများ ဆက်လက် တည်တံ့ရန် အရေးပါသည်။

ကယားပြည်နယ် ခူးပရာ ကျေးရွာခြေ - အခြေချနေထိုင်မှု၊ ရွှေ့ပြောင်းတောင်ယာစိုက်ခင်း၊ စားကျက်မြေနှင့် ဒေသခံအစုအဖွဲ့ပိုင်သစ်တော (ခါတီပုံ - Christian Erni)

A. အသက်မွေးဝမ်းကြောင်းများနှင့် မြေယာအသုံးချမှု

ဓလေ့ထုံးတမ်းဆိုင်ရာ လုပ်ကိုင်ပိုင်ဆိုင်မှု စနစ်များသည် ယေဘုယျအားဖြင့် အလွန်ရှုပ်ထွေးသည်။ ထိုစနစ်သည် မြေပြင်အခြေအနေတွင် အရင်းအမြစ်များအား စီမံခန့်ခွဲသည့် စနစ်များဖြစ်ပြီး အခွင့်အရေးများစွာ ပူးတွဲပါဝင်၍ ဒေသခံများနှင့် ၎င်းတို့၏ နယ်မြေအတွင်းရှိ မြေအမျိုးအစား အမျိုးမျိုးနှင့် အရင်းအမြစ်များအကြား ဆက်နွယ်မှုကို စည်းမျဉ်းများဖြင့် ထိန်းချုပ်ပေးသည်။ မြေပြင်အခြေအနေအတိုင်း ဒေသခံများ၏ နယ်နိမိတ်အားလုံး (သို့) အချို့အခြေအနေများတွင် ဒေသခံလူ့အဖွဲ့အစည်း နှစ်ခု (သို့) ပိုမိုများပြားသည့် လူ့အဖွဲ့အစည်းများပိုင်ဆိုင်သော ပူးတွဲပိုင်ဆိုင်သည့် နယ်မြေများကို ဆိုလိုသည်။

လူ့အဖွဲ့အစည်းတစ်ခုတွင် နေထိုင်သူများအကြား ထင်ရှားသည့် အသက်မွေးဝမ်းကြောင်းပေါ်အခြေခံ၍ မည်သည့်အရင်းအမြစ်

များကို မည်မျှအသုံးပြုသည်ကို သတ်မှတ်နိုင်သည်။ မြန်မာနိုင်ငံ၏ ကျေးလက်ဒေသများတွင် လယ်ယာမြေစိုက်ပျိုးခြင်းသည် အသုံးအများဆုံးသော မြေအသုံးချမှုပုံစံဖြစ်သည်။ မွေးမြူရေးသည်လည်း အသက်မွေးဝမ်းကြောင်းနှင့် မြေယာအသုံးချမှုစနစ်အတွက် အရေးပါသည့် အစိတ်အပိုင်းဖြစ်သည်။ သို့သော် အချို့သော ခြွင်းချက်အခြေအနေများတွင်သာ မွေးမြူရေးသည် အဓိကလုပ်ငန်းဖြစ်သည်။ ဥပမာ- အပူပိုင်းဒေသများတွင် ဆိတ်မွေးမြူရေးလုပ်ကိုင်ခြင်း (သို့) ချင်းပြည်နယ်ရှိ⁴⁰ အချို့သော ကျေးရွာများတွင် နွားနောက်မွေးမြူခြင်းများကို လုပ်ကိုင်ကြသည်။

အမဲလိုက်ခြင်းပုံစံတစ်မျိုးနှင့် ပစ္စည်းစုဆောင်းစုခြင်းဖြင့် အသက်မွေးဝမ်းကြောင်းပြုခြင်းကို တိုင်းရင်းသားတစ်မျိုးကသာလျှင် မြန်မာနိုင်ငံတွင် ကျင့်သုံးသည်။ ထိုသူတို့မှာ မြိတ်ကျွန်းစုများတွင် နေထိုင်သည့် ဆလုံ လူမျိုးများဖြစ်ပြီး သူတို့သည် ရိုးရာအရ လေ့များတွင် နေထိုင်၍ ပင်လယ်၊ ကမ်းရိုးတန်းတလျှောက် နှင့် ကျွန်းပေါ်ရှိ ကုန်တွင်း အရင်းအမြစ်များကို

^{၄၀} ဂေးရယ်(Gayal) ဟုလည်းခေါ်သော မိုင်သွန် (Mithun) (Bos frontalis) သည် အိန္ဒိယနိုင်ငံနှင့် ကပ်လျက်ဒေသများနှင့် စစ်တကောင်းတောင်တန်းများ ၊ ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်၊ တရုတ်နိုင်ငံ ယူနန်ပြည်နယ်၊ ဘူတန်နိုင်ငံများနှင့် မြန်မာနိုင်ငံအနောက်မြောက်ပိုင်း (ချင်းပြည်နယ်နှင့် နာဂကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ရဒေသ)ရှိ ဌာနေတိုင်းရင်းသားလူမျိုးများ ထိန်းသိမ်းမွေးမြူသည့် ကျွဲနွားမျိုးရင်းဝင် အကောင်ကြီးတိရစ္ဆာန်မျိုးစိတ်တစ်မျိုးဖြစ်သည်။

ကုန်သွယ်ရေးချော့ကြသည်။ ထိုသို့လုပ်ဆောင်ရာတွင် ရာသီ အလိုက် ပြုလုပ်လေ့ရှိပြီး ရေအခြေအနေနှင့် အရင်းအမြစ်များ ရနိုင်ခြေတို့တွင် မှီခိုရသည်။

အခြား ကျန်ရှိသော မြေအသုံးချမှု ပုံစံများမှ လယ်ယာစိုက်ပျိုးရေးတွင်သာ ဖြစ်သည်။ လယ်ယာစိုက်ပျိုးရန် အသုံးမပြုသည့် မြေများတွင် ဥယျာဉ်ခြံများ၊ အမဲလိုက်ခြင်းပစ္စည်းဆောင်ခြင်းများ ပြုလုပ်ခြင်းသည်လည်း သက်ဆိုင်ရာ လူ့အဖွဲ့အစည်းအတွက် အလွန်အရေးပါသော အသက်မွေးဝမ်းကြောင်းဖြစ်သည်။ သို့သော် ဒေသတွင်း အဓိက စီးပွားရေးမှာ လယ်ယာစိုက်ပျိုးခြင်းဖြစ်သည်။ ဒေသတစ်ခုတွင် ထင်ရှားသည့် စိုက်ပျိုးရေး ပုံစံများမှာ စိုက်ပျိုးရေး-ဂေဟစနစ် အခြေအနေ၊ လူနေထိုင်မှု၊ ဈေးကွက်ရရှိမှု၊ ယဉ်ကျေးမှု၊ အစိုးရ မူဝါဒနှင့် နိုင်ငံရေးများအရ ကွာခြားသည်။

အနည်းငယ် ဖော်ပြခဲ့ ပြီးသည့်အတိုင်း မနားတမ်းနှင့်အမြဲတမ်း စိုက်ပျိုးသည့် မြေများဖြစ်သော လယ်၊ ဥယျာဉ်ခြံနှင့် လုပ်အားများစွာ ရင်းနှီး၍ ပြုစုထိန်းသိမ်းရသော မြေများအတွက် ပုဂ္ဂလိက အခွင့်အရေးများကို ဓလေ့ထုံးတမ်းဆိုင်ရာလုပ်ကိုင်

ပိုင်ဆိုင်မှုစနစ်များအောက်တွင် အသိအမှတ်ပြုလေ့ရှိသည်။ သစ်တော၊ စားကျက်မြေ နှင့် တောင်ယာစိုက်ခင်းအတွက် အသုံးပြုသော မြေလွတ်များ စသည့် ယာယီအသုံးပြုသောမြေများကို စုပေါင်းပိုင်ဆိုင်မှုအဖြစ်ထားရှိကြသည်။ ထို့ကြောင့် မြေယာတစ်ခုတွင် လုပ်ကိုင်ခွင့်သည် မြေအသုံးချမှု ပြောင်းလဲသည်နှင့်အမျှ ပြောင်းလဲနိုင်သည်။ ဥပမာ - ရွှေ့ပြောင်းတောင်ယာစိုက်ခင်းများကို အမြဲတမ်းစိုက်ခင်းများစနစ်သို့ ပြောင်းလဲလိုက်သည့်နောက်တွင် ယခင်က အများပိုင်အဖြစ် ထားရှိခဲ့သောမြေများကို တစ်ဦးချင်းပိုင်အဖြစ်သို့ ပြောင်းလဲလိုက်သည့် ဖြစ်စဉ်များကို အရှေ့တောင်အာရှတဝှမ်းတွင် တွေ့ရသည်။ ဤတွင် ဥယျာဉ်ခြံများ၊ ကော်ဖီ၊ ရာဘာ နှင့် လက်ဖက်စိုက်ခင်းများ ပါဝင်သည် (အောက်တွင် ဂီဘာ လူ့အဖွဲ့အစည်းအား ဖြစ်ရပ်ဆန်းစစ်လေ့လာမှု ပြုလုပ်ထားသည်ကို ကြည့်ပါ)⁴¹။ သစ်တောနှင့် စားကျက်မြေကဲ့သို့သော အများပိုင်မြေများသည် ပိုမို ကြာမြင့်စွာ တည်တံ့ကြပြီး ဓလေ့ထုံးတမ်းဆိုင်ရာစနစ် ကျင့်သုံးခြင်းမရှိတော့သည့် လူ့အဖွဲ့အစည်းများတွင်ပင် ဆက်လက် မြင်တွေ့နိုင်သည်။

မြေပြင်အခြေအနေတွင် ဓလေ့ထုံးတမ်းဆိုင်ရာ မြေယာများကို စီမံအုပ်ချုပ်ခြင်း - ရွှေ့ပြောင်းတောင်ယာစနစ်များ နှင့် စုပေါင်းလုပ်ကိုင်ပိုင်ဆိုင်ခြင်း

ရွှေ့ပြောင်းတောင်ယာသည် အလှည့်ကျစိုက်ပျိုးသည့် စနစ်မျိုး ဖြစ်ပြီး လူဦးရေနည်းပါးသည့် တောင်တန်းဒေသများတွင် ယနေ့တိုင် ကျင့်သုံးလျက်ရှိသည်။ ဥပမာ - နာဂကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ရဒေသ၊ ချင်းပြည်နယ်၊ ကချင်ပြည်နယ်၊ ကယားပြည်နယ်နှင့် ကရင်ပြည်နယ်တို့တွင် တွေ့ရသည်။ ရွှေ့ပြောင်းတောင်ယာများတွင် ရှုပ်ထွေးသော ဓလေ့ထုံးတမ်းဆိုင်ရာ လုပ်ကိုင်ပိုင်ဆိုင်ခွင့် စနစ်များရှိပြီး ထိုစနစ်အောက်တွင် သစ်တောများ (သို့) စားကျက်မြေများ နှင့် တောင်ယာမြေများကို စုပေါင်းပိုင်ဆိုင်မှုအဖြစ် ထားရှိကြသည်။ စုပေါင်းပိုင်ဆိုင်မှု ရှိသော်လည်း လူမှုအဖွဲ့အလိုက် ထိုပိုင်ဆိုင်မှုကို ရယူထားသူတို့သည် မတူညီကြပါ။ အခြား ထင်ရှားသော ပုံစံတစ်ခုမှာ တစ်ဦးချင်း (သို့) မျိုးနွယ်စုများမှ အမွေဆက်ခံခြင်းဖြင့် မြေယာပိုင်ဆိုင်ခွင့်ရယူခြင်း ဖြစ်သည်။ အထက်က ဖော်ပြခဲ့သည့် ဓားမဦးချန်ယာမ နှင့် တူသည်။ ရွှေ့ပြောင်းတောင်ယာစနစ်တွင် တစ်ဦးချင်းနှင့် အဖွဲ့အခွင့်အရေးများကို စုစည်းသည့် နည်းလမ်းများမှာ တိုင်းရင်းသားအလိုက် ကွာခြားသော်လည်း ဆုံးဖြတ်ချက်ချမှတ်မှုများကို စုပေါင်း၍ ဒေသခံ လူ့အဖွဲ့အစည်းအဆင့်တွင် ပြုလုပ်လေ့ရှိသည်။

နာဂကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ရဒေသရှိ ရွာတစ်ရွာ၏ အဓိကလမ်း၊ စစ်ကိုင်းတိုင်း ဒေသကြီး (ဝါတ်ပုံ -Raphael Bick_Flicker)

ဖြစ်ရပ်ဆန်းစစ်လေ့လာမှု (၁) - နာဂကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ရဒေသ - နာဂ လူ့အဖွဲ့အစည်းများတွင် မြေအသုံးချမှုနှင့် ဓလေ့ထုံးတမ်းဆိုင်ရာ လုပ်ကိုင်ပိုင်ဆိုင်ခွင့်

လေ့ရှိမြို့နယ်ရှိ နာဂ လူ့အဖွဲ့အစည်း (၃) ခုတွင် RRtIP⁴² မှပြုလုပ်ခဲ့သည့် ဖြစ်ရပ်လေ့လာဆန်းစစ်မှုတွင် ဓလေ့ထုံးတမ်းဆိုင်ရာ လုပ်ကိုင်ပိုင်ဆိုင်မှုစနစ်များဖြင့် မြေပြင်တွင် မြေယာစီမံခန့်ခွဲရေး လုပ်ဆောင်ရာတွင် ရှုပ်ထွေးမှုများစွာ ရှိကြောင်း မှတ်တမ်းပြုထားသည်။ ထို့အရာများကို အရှေ့တောင်အာရှ၏ တောင်တန်းဒေသများတွင် ရွှေ့ပြောင်းတောင်ယာ လုပ်ကိုင်သည့် လူ့အဖွဲ့အစည်းများတွင်လည်း တွေ့ရသည်။

နာဂ ဓလေ့ထုံးတမ်းဆိုင်ရာစနစ်တွင် မြေအသုံးပြုမှုအမျိုးမျိုးအတွက် လုပ်ကိုင်ပိုင်ဆိုင်ခွင့်အမျိုးမျိုးကို စီမံကြသည်။ ဆန်၊ လှေကားထစ်စိုက်ခင်း၊ ဥယျာဉ်ခြံ နှင့် သစ်စိုက်ခင်းများ အပါအဝင် ကိုယ်တိုင်စိုက်ပျိုးသည့် အရင်းအမြစ်များကို မိသားစုများသည် စီမံခန့်ခွဲခွင့်နှင့် ရိတ်သိမ်းခွင့်ရှိသည်။ သစ်တောများ၊ ချောင်းများမှ အရင်းအမြစ်များကို လူ့အဖွဲ့အစည်းတွင် နေထိုင်သူများမှ စုပေါင်းရယူ၍ ကျေးရွာအဖွဲ့အစည်းများမှ စီမံခန့်ခွဲသည်။ ရွှေ့ပြောင်းတောင်ယာ စိုက်ခင်းများကို (jhum) မိသားစုများမှ ကိုယ်တိုင် ရိတ်သိမ်း၍ စီမံခန့်ခွဲကြသော်လည်း ရွှေ့ပြောင်းတောင်ယာစိုက်ခင်းများကို စီမံခန့်ခွဲသည့် တာဝန်အချို့သည် ကျေးရွာထဲတွင်ရှိသည်။⁴³

ရွှေ့ပြောင်းတောင်ယာစိုက်ခင်းများကို ကနဦးမြေရှင်းလင်းခြင်းနှင့် အမွေဆက်ခံခြင်းအရ မိသားစုများမှ ပိုင်ဆိုင်သည်။ သစ်တောရိုင်းများကို ပထမဦးစွာရှင်းလင်းသည့် မိသားစု၏ မျိုးဆက်များသည် ထိုမြေကို ပိုင်ဆိုင်ခွင့်ရှိသည်။ ထိုမြေပိုင်ရှင်များမှ စိုက်ပျိုးမြေလုံလောက်စွာ မရှိသည့်သူများအား ရာသီလိုက် စိုက်ပျိုးခွင့်ပေးသည်။ ရွှေ့ပြောင်းတောင်ယာမြေများကို ဒေသခံ လူ့အဖွဲ့အစည်းမှ စုပေါင်း စီမံ၍ နှစ်တစ်နှစ်၏ စိုက်ပျိုးရာသီအတွက် မည်သည့်မြေကို ရှင်းလင်းရမည်ကို ဆုံးဖြတ်လေ့ရှိသည်။⁴⁴

တောင်တန်းဒေသတွင် နေထိုင်သည့် ဌာနေတိုင်းရင်းသားများ၏ လူ့အဖွဲ့အစည်းများတွင် ရှိနေသော ပူးတွဲအခွင့်အရေးများ၏ ရှုပ်ထွေးမှုကို ဇယား (၁) တွင် ဖော်ပြထားသည်။ မြန်မာ-အိန္ဒိယ နယ်စပ်နှစ်ဖက်စလုံးတွင် နေထိုင်သည့် တန်ခူးလ်နာဂများမှ တွင်းဆင်းလေ့လာမှုကို အခြေခံ၍ ပြုစုထားခြင်းဖြစ်သည်။ ဤလေ့လာမှုတွင် အရင်းအမြစ်များနှင့် ပတ်သက်၍ ရှိသည့် ဓလေ့ထုံးတမ်းဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးများကို ယေဘုယျသဘောဖြင့် အနည်းငယ်သာဖော်ပြထားပြီး ကျေးရွာများအကြားတွင် မတူညီမှုများလည်း ရှိကြောင်း တွေ့ရသည်။

ဒေသခံလူ့အဖွဲ့အစည်းများ၏ ပြင်ပ - ဓလေ့ထုံးတမ်းအရ မြေယာအသုံးချမှုများ နှင့် လူ့အဖွဲ့အစည်းများအကြား စုပေါင်းပိုင်ဆိုင်မှု

ကြီးမား၍ ဝေးလံခေါင်းဖျားသော ဒေသများရှိ သစ်တောများကို လူ့အဖွဲ့အစည်းများစွာက ခွဲဝေသုံးစွဲသည့် အခြေအနေများရှိပြီး ထိုသို့သော ဖြစ်စဉ်များကို ပူးတွဲပိုင်ဆိုင်မှုအဖြစ် သတ်မှတ်ပြီး ဒေသခံ လူ့အဖွဲ့အစည်းများတွင် နေထိုင်သူများမှ အသုံးပြုနိုင်သည်။ ကယားပြည်နယ်၊ ဒီမောဆိုမြို့နယ်တွင် ဒေသခံ လူ့အဖွဲ့အစည်း (၆) ခုမှ ပူးတွဲထိန်းသိမ်းထားသည့် သစ်တောများရှိသည်။⁴⁵ ချင်းပြည်နယ်မြောက်ပိုင်းတွင်လည်း ကျေးရွာများအကြား မြေယာ၊ ရေတလျှောက် (သို့) စားကျက်မြေများကို ပူးတွဲစီမံမှုများရှိသည်။⁴⁶ သက်ဝင်ယုံကြည်မှုအရ သတ်မှတ်

ထားသည့် တောင်များ (သို့) နေရာများ စသည့် ယဉ်ကျေးမှုအရ အရေးပါသည့် နေရာများကို ထိုဒေသရှိ တိုင်းရင်းသား လူမျိုး၏ စုပေါင်းပိုင်ဆိုင်မှုအဖြစ် မှတ်ယူသည်။ ထိုကဲ့သို့ နေရာများကို ထိန်းသိမ်းရန်အတွက် ကျေးရွာတွင် နေထိုင်သူ (သို့) ထိုနေရာအနီးတွင် နေထိုင်သူများ (သို့) တိုင်းရင်းသား အခြေပြု အရပ်ဖက်အဖွဲ့အစည်းများအား တာဝန်ပေးနိုင်သည်။ စစ်ကိုင်းတိုင်းဒေသကြီးနှင့် အိန္ဒိယနိုင်ငံ၏ နာဂပြည်နယ်တို့ နယ်စပ်တွင် ရှိသည့် စာရာမေတီတောင်သည် ဥပမာတစ်ခုဖြစ်သည်။ ထိုတောင်သည် မာကုရီနာဂများအတွက် အထွတ်အမြတ်ထားရာ နေရာဖြစ်သည်။ ထိုနေရာအနီးတွင်ရှိသော ကျေးရွာများ၊ မာကုရီနာဂ လူငယ်ဖက်ဒရေးရှင်းအဖွဲ့တို့တွင် ထိန်းသိမ်းရန် တာဝန်ရှိသည်။⁴⁷ အထက်ကဆိုခဲ့သည့်အတိုင်း လူ့အဖွဲ့အစည်းသည် ကျေးရွာတစ်ရွာ (သို့) နေထိုင်မှု နှစ်ခု၊ သုံးခု စုဖွဲ့ထားသည့်

ဇယား (၁) - တန်ခူးလ် နာဂများ၏ ရှုပ်ထွေးစွာ ယှဉ်တွဲရှိနေသည့် ပူးတွဲအခွင့်အရေးများ

မြေယာ/ အရင်းအမြစ်	ဝင်ရောက်ခွင့်	စီမံခွင့်	အသုံးပြုခွင့်/ ထုတ်ယူခွင့်	တားဆီးပိတ် ပင်ပိုင်ခွင့်	ရောင်းချ/ငှားရမ်းခွင့်
လှေကားထစ် စပါး စိုက်ခင်းများ	အားလုံး	မိသားစု	မိသားစု - စပါး ဒေသခံ လူ့အဖွဲ့အစည်း - ခြောက်သွေ့ရာသီတွင် စားကျက်မြေအဖြစ်၊ ခရုနှင့် ငါးများဖမ်းခြင်း။	မိသားစု	မိသားစု - (ဒေသခံ လူ့အဖွဲ့အစည်း (သို့) မျိုးနွယ်စုများ မှ ထိန်းချုပ်နိုင်သည်)
ရွှေပြောင်း တောင်ယာမြေ	အားလုံး	ဒေသခံ လူ့အဖွဲ့အစည်း	မိသားစု- စိုက်ခင်း ထုတ်ကုန် ဒေသခံ လူ့အဖွဲ့အစည်း - အရင်းအမြစ် အရိုင်းများ နှင့် မြေလပ်ချိန်တွင် စားကျက်ဖြစ် အသုံးပြုသည်။	မိသားစု	မိသားစု - (ဒေသခံ လူ့အဖွဲ့အစည်း (သို့) မျိုးနွယ်စုများ မှ ထိန်းချုပ်နိုင်သည်)
သစ်တော	အားလုံး	ဒေသခံ လူ့အဖွဲ့အစည်း (သို့) မျိုးနွယ်စု	သစ်၊ ဝါး - ဒေသခံ လူ့အဖွဲ့အစည်း (သို့) သစ်မဟုတ်သော သစ်တော ထုတ်ကုန်များ (အမဲလိုက် ခြင်း၊ စုဆောင်းခြင်း) အားလုံး ဝင်ရောက်နိုင်။	ဒေသခံ လူ့ အဖွဲ့အစည်း (သို့) မျိုးနွယ်စု	ဒေသခံ လူ့အဖွဲ့အစည်း (သို့) မျိုးနွယ်စု (ဒေသခံ လူ့အဖွဲ့အစည်း မှ ထိန်းချုပ်ထားသည်)
စားကျက်မြေ	အားလုံး	ဒေသခံ လူ့အဖွဲ့အစည်း (သို့) မျိုးနွယ်စု	ဒေသခံ လူ့အဖွဲ့အစည်း (သို့) မျိုးနွယ်စု	ဒေသခံ လူ့ အဖွဲ့အစည်း (သို့) မျိုးနွယ်စု	ဒေသခံ လူ့အဖွဲ့အစည်း (သို့) မျိုးနွယ်စု (ဒေသခံ လူ့အဖွဲ့အစည်း မှ ထိန်းချုပ်ထားသည်)
ရေအရင်းအမြစ်များ	အားလုံး	ဒေသခံ လူ့အဖွဲ့အစည်း	ဒေသခံ လူ့အဖွဲ့အစည်း	ဒေသခံ လူ့အဖွဲ့အစည်း	ဒေသခံ လူ့အဖွဲ့အစည်း
နကျယ်ကောင်နှင့် ပျားအုံ	အားလုံး	ပုဂ္ဂလိက	ပုဂ္ဂလိက - တွေ့ရှိသူများမှ ရယူနိုင်သည်။	မရှိ (တွေ့ရှိသူ မှ ရယူနိုင်)	ပုဂ္ဂလိက

ဒေသခံ အစုအဖွဲ့ နှင့် တူညီသည်။ သို့သော် ယခုဖော်ပြခဲ့သည့် ဖြစ်စဉ်များတွင် လူ့အဖွဲ့အစည်း ဆိုသည့် အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုချက် မှာ ပိုမို၍ ပျော့ပျောင်းရန် လိုအပ်သည်⁴⁸။

လူ့အဖွဲ့အစည်းများ အကြား (သို့) တိုင်းရင်းသား အခြေပြု လုပ်ကိုင်ပိုင်ဆိုင်မှုများတွင် ရှေးယခင်ကတည်းက အရေးပါ သော (စာရာမေတီ တောင်) (သို့) မကြာမှီကမှ စတင်ခဲ့သည် စုဖွဲ့ မှုများ ကဲ့သို့သော ဖြစ်စဉ်များစွာ ရှိမည်ဟု ယူဆနိုင်သည်။ ယခု

ဖော်ပြခဲ့သည့် ဖြစ်ရပ်များအပြင် ဓလေ့ထုံးတမ်းအရ လုပ်ကိုင် ပိုင်ဆိုင်မှု စနစ်အောက်တွင် နယ်မြေတစ်ခုအား လူ့အဖွဲ့အစည်း နှစ်ခု (သို့) ထိုထက်များပြားသော လူ့အဖွဲ့အစည်းများမှ ပူးတွဲ ထိန်းသိမ်းသည့် အခြားသော ဖြစ်ရပ်များစွာ ရှိမည်ဟု ယူဆ သည်။ လူ့အဖွဲ့အစည်းများအကြား နှင့် တိုင်းရင်းသားအခြေပြု ဓလေ့ထုံးတမ်းဆိုင်ရာ လုပ်ကိုင်ပိုင်ဆိုင်မှု စနစ်များနှင့် ပတ်သက်သည့် သုတေသန အသစ်များစွာ လိုအပ်သည်မှာ ရှင်းလင်းလှသည်။

ကရင်ပြည်နယ်ရှိ သံလွင် ငြိမ်းချမ်းရေးပန်းခြံ

ဓလေ့ထုံးတမ်းအရ လုပ်ကိုင်ပိုင်ဆိုင်ခွင့် စနစ်များကို အသိအမှတ်ပြုရေးနှင့် ကာကွယ်ရေးအတွက် အကြီးစား ပူးတွဲ လုပ်ဆောင်သည့် ထူးခြားသော လုပ်ဆောင်မှုမှာ သံလွင်ငြိမ်းချမ်းရေးပန်းခြံ ဖြစ်သည်။ ဤပန်းခြံကြီး၏ ရည်မှန်းချက်မှာ ကျေးရွာပေါင်း ၃၄၀ ကျော်၏ ဓလေ့ထုံးတမ်းအရ လုပ်ကိုင်ပိုင်ဆိုင်ခွင့် စနစ်များကို အသိအမှတ်ပြုရေးနှင့် ကာကွယ်ရေး အတွက်ဖြစ်ပြီး တချိန်တည်းတွင် သစ်တောများ နှင့် ဇီဝမျိုးစုံမျိုးကွဲများအား ထိန်းသိမ်းရန်နှင့် အဖွဲ့ဝင်များ သဘောကျ စီမံအုပ်ချုပ်သောနည်းဖြင့် အရင်းအမြစ်များအား စီမံခန့်ခွဲခြင်းကို မြှင့်တင်၍ နိုင်ငံအတွင်း စစ်တပ်လွှမ်းမိုးမှု အလွန် ကြီးမားခဲ့ ပြီး ၅၄၈၅ ကီလိုမီတာ ကျယ်ဝန်းသော ဒေသတွင် ရေရှည်တည်တံ့သော ငြိမ်းချမ်းရေးကို မြှင့်တင် ယူဆောင်ပေး ရန်ဖြစ်သည်။ အဆိုပါ ပန်းခြံကြီးတွင် ကောမြေ အဖြစ်သတ်မှတ်ထားသော မြေ ၁၃၉ နေရာ၊ ဒေသခံအစုအဖွဲ့ပိုင် သစ်တော (၂၇) ခု၊ ကြိုးဝိုင်းတော (၄) ခု နှင့် ဘေးမဲ့တော (၃) ခု တို့ပါဝင်သည်⁴⁹ ။

စကော ကရင်ဘာသာဖြင့် ကော ဟုခေါ်သည့် ဓလေ့ထုံးတမ်းမြေများတွင် သစ်တောများ၊ လယ်မြေများ နှင့် ကျေးရွာ မြေများ ပါဝင်ပြီး အရွယ်အစားအရ ကွာခြားမှုများ ရှိသည်။ ယခင်က ထိုမြေများကို ဒေသခံ လူ့အဖွဲ့အစည်းများ၏ ဆုံးဖြတ်ချက်ဖြင့် ထူးခြားသောနည်းလမ်းများဖြင့် စီမံခန့်ခွဲခဲ့သည်။ ကောမြေ၏ တည်ရှိမှုသည် ကရင် နတ်ကိုးကွယ် မှုတွင် အခြေတည်ထားသည်။ ကောမြေနယ်နိမိတ်ကို လော့ ဟုခေါ်သည့် နတ်စံရာ နေရာမှ ဖောက်ဖျက်မရအောင် ပြုလုပ်ထားပြီး ထိုမြေများကို စောင့်ရှောက်ရန်အတွက် အဆိုပါ နတ်များနှင့် ဆက်စပ်မှုရှိသော မိသားစုများ၏ အကြီးကဲ အမျိုးသားများမှ တာဝန်ယူသည်။

ငြိမ်းချမ်းရေးပန်းခြံ၏ ပြဋ္ဌာန်းချက်တွင် ကောမြေအား ကာကွယ်ရန် နှင့် ပြန်လည်အားကောင်းလာစေရန် ဖော်ပြ ထားသည်။ ထိုသို့ပြုလုပ်ခြင်းဖြင့် ကရင်လူမျိုးများ၏ မြေယာအခွင့်အရေးများကို ကာကွယ်ရန်သာ မဟုတ်ဘဲ သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေးနှင့် မိမိကိုယ်ကို ဖူလုံသော ကရင်လူမျိုးများ၏ အလေ့အကျင့်များကို ထိန်းသိမ်း နိုင်သည့် ကော အုပ်ချုပ်ရေး အဖွဲ့အစည်းများမှ သမိုင်းကို သက်သေပြရန်လည်းဖြစ်သည်။ ထိုသို့ ပြုလုပ်ရာတွင် တိုင်းရင်းသားများ၏ ဓလေ့ထုံးတမ်းအရ လုပ်ကိုင်ပိုင်ဆိုင်မှုများကို အာမခံချက်ပေးနိုင်ရန်အတွက် အမျိုးသား မြေယာဥပဒေတွင် ထည့်သွင်းဖော်ပြရန် ရေးဆွဲခဲ့ ပြီး ၂၀၁၆ ခုနှစ်တွင် အတည်ပြုခဲ့သော အမျိုးသားမြေအသုံးချ မှု မူဝါဒ ကို ကိုင်ဆွဲ၍ မြန်မာအစိုးရအား ထောက်ပြထားသည်။⁵⁰

ကရင်ပြည်နယ် သံလွင်မြစ် (ခါတ်ပုံ - Harri Suvisalmi Flickr)

မြေယာပြင်ပ - ပင်လယ်အခြေစိုက် ဒေသများနှင့် အမဲလိုက်ခြင်း နှင့် ပစ္စည်း စုဆောင်းခြင်း ပြုလုပ်၍ ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်သည့် ဒေသများအတွက် အရင်းအမြစ် စီမံခန့်ခွဲ အုပ်ချုပ်မှု

မြေယာနှင့် အရင်းအမြစ်များ ရှိသော လူ့အဖွဲ့အစည်းများ၏ ဓလေ့ထုံးတမ်းဆိုင်ရာလုပ်ကိုင်မှုစနစ်များကို နားလည်ခြင်းနှင့် တကွ ထပ်တူအရေးကြီးသော အခြားစနစ်များကို နားလည်ရန် အလွန်အရေးကြီးပါသည်။ ဥပမာ - ဒီရေတောနှင့် ပင်လယ်အနီးတွင် နေထိုင်သော လယ်လုပ်ငန်း-ငါးဖမ်းလုပ်ငန်း လုပ်ကြသည့် လူ့အဖွဲ့အစည်းများနှင့် မြိတ်ကျွန်းဆွယ်တွင် နေထိုင်သည့် ပင်လယ်အခြေစိုက် အမဲလိုက်ခြင်း-ပစ္စည်းစုဆောင်းခြင်းစနစ်ဖြင့် နေထိုင်ကြသော မိုကန် လူ့အဖွဲ့အစည်းတို့ ဖြစ်သည်။

ဖော်ပြပါ လူ့အဖွဲ့အစည်းများ၏ ဓလေ့ထုံးတမ်းဆိုင်ရာ လုပ်ကိုင်ပိုင်ဆိုင်မှုများမှာ ရှုပ်ထွေးခြင်း၊ အမြဲရွေ့လျားနေခြင်း၊ မရှင်းလင်းခြင်း နှင့် နယ်နိမိတ် ရွေ့နေခြင်း (ဒီရေကြောင့် မြေယာများ ပင်လယ်သို့ပါဝင်သွားခြင်း) တို့အပြင် အမဲလိုက်ခြင်းနှင့် ပစ္စည်းစုဆောင်းခြင်းတို့သည် ရေအောက်မြေပြင်တွင် ဖြစ်ပွားလေ့ရှိခြင်း (မျိုးစိတ်များပြားသည့် သန္တာကျောက်တန်းများတွင်) စသည်တို့ကြောင့် ၎င်းတို့၏ ဓလေ့ထုံးတမ်းဆိုင်ရာများကို အသိအမှတ်ပြုရန် နှင့် ကာကွယ်ရန်အတွက် သုတေသနများကို ပိုမိုလုပ်ဆောင်ရန် လိုအပ်နေသည်။

ကယားပြည်နယ်၊ ကျိုင်းတုံရွာ လူထုများ စုပေါင်းစပါးရိတ်သိမ်းခြင်း၊ စပါးစိုက်မြေသည် တစ်ဦးချင်းပိုင်ဖြစ်ပြီး နောက်ခံတွင် ရပ်ရွာပိုင်သစ်တောဖြစ်သည်။ (ခါတီပုံ - Christian Erni)

B. ယဉ်ကျေးမှုနှင့် လူမှုနိုင်ငံရေး အဖွဲ့အစည်း

အသက်မွေးဝမ်းကျောင်း၊ မြေယာအသုံးချမှု နှင့် ဆက်စပ်သော ဓလေ့ထုံးတမ်းဆိုင်ရာ လုပ်ကိုင်ပိုင်ဆိုင်မှု စနစ်များ မတူညီရခြင်းမှာ အကြောင်းအရင်းအမျိုးမျိုးကြောင့် ဖြစ်သည်။ စိုက်ပျိုးရေး-ဂေဟစနစ်၊ လူနေထိုင်မှု အခြေအနေ၊ ဈေးကွက်လည်ပတ်မှု နှင့် အစိုးရ၏ မူဝါဒများကြောင့်သာ မဟုတ်ဘဲ ဒေသခံ

ဖြစ်ရပ်ဆန်းစစ်လေ့လာမှု (၂) - ကျွန်းပေါ်တွင်နေထိုင်သည့်လူများ- မိုကန်များ၏ အသက်မွေးဝမ်းကျောင်း နှင့် ဓလေ့ထုံးတမ်းဆိုင်ရာလုပ်ကိုင်ပိုင်ဆိုင်မှုများ

ပင်လယ်ခရီးသွားများဟု အသိများပြီး မိမိကိုယ်ကို မိုကန်ဟုခေါ်သည့် တိုင်းရင်းသားများသည် ကမ်းရိုးတန်းတစ်လျှောက် နှင့် ဖိလစ်ပိုင်နိုင်ငံမှ မြိတ်အထိ ကြားရှိ အရှေ့တောင်အာရှကျွန်းများတွင် နေထိုင်ကြသည်။ မြန်မာနိုင်ငံ မြိတ်ကျွန်းစုတွင် မိုကန် (၃၀၀၀) ခန့်၊ တောင်ပိုင်း ထိုင်းနယ်စပ်တွင် (၈၀၀) ခန့် ရှိပြီး ကျွန်းငယ်များနှင့် အန္တမာန်ပင်လယ်၏ ကမ်းရိုးတန်းတစ်လျှောက်တွင် နေထိုင်ကြသည်။ မြန်မာနိုင်ငံတွင် မိုကန်များအား ဆလုံ လူမျိုးဟုလည်း ခေါ်ကြသည်⁵¹ ။

မိုကန်တို့သည် ရှေးယခင်ကတည်းက လှေများပေါ်တွင် ရွှေ့လျားနေထိုင်ကြပြီး ပင်လယ်ပြင်မှ ရရှိသော အရင်းအမြစ်များ၊ သန္တာကျောက်တန်းများ၊ ကမ်းရိုးတန်းနှင့် ကျွန်းများမှ ရရှိသော ပစ္စည်းများကို ရောင်းချကုန်သွယ်ခြင်းဖြင့် အသက်မွေးကြသည်။ ဆန်ကို အဓိကစားသုံးသော်လည်း ကိုယ်တိုင်စိုက်ပျိုးခြင်းမှာ အထူး ရှားပါးသည်။⁵² ကိုယ်တိုင်စိုက်ပျိုးမည့်အစား တန်ဖိုးကြီးသော ပင်လယ်ထွက်ပစ္စည်းများ ဖြစ်သည့် ပုလဲ၊ ပင်လယ်ခရုခွံ၊ ပင်လယ်လိပ်ခွံ၊ ငှက်သိုက်၊ ပင်လယ်သခွား တို့ကို ရောင်းချခြင်းဖြင့် ရယူကြသည်⁵³ ။

စိုက်ပျိုးသီးနှံဖြစ်သော ဆန်ကဲ့သို့သော အစားအစာများကို ရယူရန်အတွက် မိုကန်တို့သည် ပင်လယ်ထွက်ပစ္စည်းများကို စုဆောင်း၍ လဲလှယ်ကြသော်လည်း ထိုကုန်သွယ်ရေးလုပ်ငန်းသည် ရာသီအလိုက်သာဖြစ်ပြီး ကျန်တစ်နှစ်ပတ်လုံးတွင် မိုကန်တို့သည် မိမိတို့ဘာသာ ဖူလုံစွာနေထိုင်နိုင်ကြောင်း တွေ့ရသည်။ အချို့သော အစုအဖွဲ့များသည်

ကမ်းခြေတွင် စိုက်ခင်းများကို စိုက်ပျိုးပြီး ရိတ်သိမ်းရန်အတွက် ပြန်လာလေ့ရှိသည်။ ကျွန်းဆွယ်အတွင်းရှိ ကျွန်းများမှ အရင်းအမြစ်များကို မိုကန်တို့သည် များစွာရယူကြသည်။ ပျားရည်၊ သစ်သီးသစ်မြစ်များ ထုတ်ယူသည့်အပြင် တောဝက်များကို ခွေးများဖြင့် အမဲလိုက်လေ့ရှိသည်။ အချို့သော လူ့အဖွဲ့အစည်းများသည် မြစ်ဝများ နှင့် ဒီရေတောများကိုလည်း ပိုင်ဆိုင်ပြီး ထိုနေရာများမှ အရင်းအမြစ်များကို ထုတ်ယူကြသည်။

ဒီရေတောများ၊ ကမ်းရိုးတန်း သစ်တောများကို စိုက်ပျိုးရေး၊ မီးသွေးထုတ်လုပ်ရေး၊ စိုက်ခင်း နှင့် အခြား ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးများအတွက် ခုတ်ထွင်း ရှင်းလင်း ကြသည့် အတွက် မိုးသစ်တောရှိ အမဲလိုက်-ပစ္စည်းစုဆောင်းကြသူများ ကဲ့သို့ပင် ယနေ့အခါ အဆိုပါ အစုအဖွဲ့များသည် ပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ ဆုံးရှုံးမှုများကို ကြိုတွေ့နေသည်⁵⁴။

မိုကန်တို့၏ ဓလေ့ထုံးတမ်းဆိုင်ရာ လုပ်ကိုင်ပိုင်ဆိုင်မှုစနစ်နှင့် ပတ်သက်၍ စာပေတွင် မှတ်တမ်းတင်ထားမှုမှာ အနည်းငယ်သာရှိသည်။ အခြားသော အမဲလိုက် အစုအဖွဲ့များနှင့်တူညီစွာ မိုကန်တို့၏ ထူးခြားသော လက္ခဏာမှာ ၎င်းတို့နေထိုင်သည့် အဓိက ကျွန်းတစ်ကျွန်းရှိပြီး ထိုအနီးရှိ ပင်လယ်များ၊ ကျွန်းများ အပါအဝင် နယ်နိမိတ်အားလုံးကို လှေပေါ်တွင် နေထိုင်သည့် မျိုးနွယ်စု လူ့အဖွဲ့အစည်းများက စုပေါင်းပိုင်ဆိုင်ခြင်းဖြစ်သည်⁵⁵။

၁၉၈၀ ပြည့်နှစ်များအထိ မြိတ်ကျွန်းစုများရှိ ကျွန်းပေါင်း (၈၀၀) ကျော်ကို ၎င်းတို့၏ အသက်မွေးဝမ်းကြောင်းပြုရာ နယ်နိမိတ်များအဖြစ် မိုကန်တို့က သတ်မှတ်သည်။ အဆိုပါ ကျွန်းစုများသည် မိုကန်တို့ အစားအသောက်များ စုဆောင်းရာ (သို့) အဓိက ကျွန်း (၅) ခုအနီးတွင် ပင်လယ်ခရုခွံများ ကောက်ယူရာတို့အဖြစ် သတ်မှတ်၍ နေထိုင်ခဲ့ကြသည်။ ကျွန်းတစ်ကျွန်းတွင် နေထိုင်သည့် မိုကန်များကို မိုးရာသီတွင် ၎င်းတို့၏နယ်မြေများ၌ အစုအဖွဲ့လိုက် ခွဲခြားနိုင်သည်။ လှေ (၇) စင်းမှ (၁၀) စင်း တို့သည် ပင်လယ်ထုတ်ကုန် အမျိုးမျိုးကို (ပိန်းဥများ၊ ပင်လယ်ကျော့များ၊ ပင်လယ်ခရုခွံများ) စုဆောင်းကြပြီး အမဲလိုက်ကြသည် (တောဝက်နှင့် ပင်လယ်လိပ်များ)။⁵⁶

လွန်ခဲ့သော ဆယ်စုနှစ်များတွင် မိုကန်တို့၏ နေထိုင်မှုပုံစံတို့သည် အကြောင်းအမျိုးမျိုးကြောင့် ကြီးမားစွာ ပြောင်းလဲခဲ့သည်။ ထိုအကြောင်းအရာများတွင် မော်တော်ဘုတ်များ ရှိလာခြင်း၊ စီးပွားဖြစ် ငါးဖမ်းလုပ်ငန်းများ တို့ပါဝင်သည်။ ထိုကြောင့် မိုကန်တို့ မှီခိုနေရသည့် ရှားပါးသော အရင်းအမြစ်များ ရှားပါးလာသည့်အပြင် ဗမာလူမျိုးများ နေထိုင်မှုများလာခြင်းနှင့် နိုင်ငံတော်မှ နေရာပြောင်းရွှေ့နေထိုင်စေခြင်းတို့ကို ပြုလုပ်၍ ထိပါးနှောင့်ယှက်ခြင်းတို့ဖြစ်လာသည်⁵⁷။ ထို့အကြောင်းအရာများအားလုံးသည် မိုကန်တို့၏ ဓလေ့ထုံးတမ်းအရ လုပ်ကိုင်ပိုင်ဆိုင်ခြင်းစနစ်များကို ထိခိုက်လာသည်။ အကယ်၍ မြန်မာနိုင်ငံတွင် ဓလေ့ထုံးတမ်းအရ လုပ်ကိုင်ပိုင်ဆိုင်ခြင်း စနစ်များကို အနာဂါတ်တွင် အသိအမှတ်ပြုခြင်းနှင့် ကာကွယ်ပေးခြင်းများ ပြုလုပ်မည်ဆိုပါက မိုကန်လူမျိုးများကဲ့သို့သော လူ့အဖွဲ့အစည်းများ၏ ကျန်ရစ်ခဲ့ခြင်းမရှိစေရန် အတွက် ၎င်းတို့၏ အသက်မွေးဝမ်းကြောင်းအခြေအနေနှင့် ဓလေ့ထုံးတမ်းဆိုင်ရာ လုပ်ကိုင်ပိုင်ဆိုင်မှုစနစ်များကို ပိုမိုနားလည်ထားရန် လိုအပ်သည်။

များ၏ လူမှုစုဖွဲ့မှု နှင့် ယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာ ရွေးချယ်မှုများကြောင့် ဖြစ်သည်။ ဥပမာ- မြေပြင်အခြေအနေတွင် တိုင်းရင်းသားတို့၏ ရှုပ်ထွေးသော မြေယာစီမံမှုများကို ရှမ်းပြည်နယ်နှင့် အိမ်နီးချင်း နိုင်ငံများ ဖြစ်သော လာအို (သို့) ထိုင်းနိုင်ငံ မြောက်ပိုင်းတို့တွင် တွေ့ရှိရခြင်းမှာ ယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာ ရွေးချယ်မှုများကြောင့် ဖြစ်သည်။ တိုင်-ကဒိုင် လူမျိုးဘာသာ စကားအုပ်စုဝင်များ ဖြစ်ကြသည့် တိုင်းရင်းသားအဖွဲ့များမှာ (ရှမ်း၊ ထိုင်း၊ လာအို၊ ခွန်မွေ နှင့် အခြားသော တိုင်းရင်းသားအုပ်စုငယ်များ ဖြစ်ကြသည့် ထိုင်းမဲ) မြေပြန့်နှင့် ချိုင့်ဝှမ်းများတွင် နေထိုင်ရန် ပိုမိုနှစ်သက်ကြပြီး အခြားသော တိုင်းရင်းသားများကမူ တောင်တန်းဒေသ

များတွင် နေထိုင်ခြင်းကို ပိုမိုနှစ်သက်ကြသည်။ အခြေကျနေထိုင်ရန် ရွေးချယ်မှုသည် ဓလေ့ထုံးတမ်းအရ မြေအသုံးချမှုနှင့် ဆက်စပ်နေသည် - ဥပမာ- လယ်မြေများကို မြေပြန့်တွင် စိုက်ပျိုး၍ ရွှေ့ပြောင်းတောင်ယာများကို တောင်တန်းတွင် စိုက်ပျိုးကြသည်။ မည်သည့်အသီးအနှံများကို မည်သို့သော နည်းဖြင့် စိုက်ပျိုးမည်ဆိုသည်ကို ဆုံးဖြတ်ရာတွင် စိုက်ပျိုးရေး-ဂေဟစနစ် အခြေအနေများ (သို့) လူဦးရေ နေထိုင်မှု တို့က တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းသာ ပံ့ပိုးပြီး ယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာ ရွေးချယ်မှုများကလည်း အရေးပါသည့် အခန်းကဏ္ဍမှ ဆုံးဖြတ်ပေးသည်။ ဆင်တူသော မြေအသုံးချမှုကို ကျင့်သုံးသည့် လူ့အဖွဲ့အစည်းများ

တွင်လည်း ဓလေ့ထုံးတမ်းဆိုင်ရာ လုပ်ကိုင်ပိုင်ဆိုင်မှုများသည် တိုင်းရင်းသားလူမျိုးအလိုက် မတူညီကြကြောင်းကို အောက်တွင် ဖော်ပြမည့် ဖြစ်ရပ်ဆန်းစစ်လေ့လာမှုတွင် တွေ့ရမည်ဖြစ်သည်။

ယဉ်ကျေးမှုနှင့် လူမှုရေး အဖွဲ့အစည်းများမှ မည်သို့သော ဓလေ့ထုံးတမ်းဆိုင်ရာ လုပ်ကိုင်ပိုင်ဆိုင်မှု စနစ်ကို ကျင့်သုံးမည်ကို ဆုံးဖြတ်ပေး၍ အသက်မွေးဝမ်းကြောင်းနှင့် မြေအသုံးချမှု အပါအဝင် အခြားသော နည်းလမ်းများကိုလည်း လွှမ်းမိုးသည်။ ဥပမာ- ဓလေ့ထုံးတမ်းဆိုင်ရာ လုပ်ကိုင်ပိုင်ဆိုင်မှုစနစ်များသည် ဒေသခံလူ့အဖွဲ့အစည်း၏ အစိတ်အပိုင်းဖြစ်သည့် လူမှုအသိုင်းအဝိုင်း၏ ဓလေ့ရိုးရာ လူမှု-နိုင်ငံရေး စုဖွဲ့မှုများကြောင့် သိသာစွာ ကွဲပြားကြသည်။

တောင်တန်းဒေသရှိ လူမှုအသိုင်းအဝိုင်းများတွင် ကျေးရွာအဆင့်ထက် ကျော်လွန်၍ နိုင်ငံရေးအရ စုစည်းမှုများမရှိကြောင်း တွေ့ရသည်။ ထို့ကြောင့် အချို့သော စာရေးသူများက နာဂကျေးရွာများကို လွတ်လပ်သော ကျေးရွာအဖြစ် ရည်ညွှန်းကြသည်⁵⁸။ အချို့သော တိုင်းရင်းသား လူမျိုးများတွင် ကျေးရွာသူကြီးသည် နီးစပ်ရာ ရွာငယ်များအထိ ဩဇာလွှမ်းမိုးမှုများလည်း ရှိသော်လည်း ထိုဖြစ်ရပ်များမှာ ရှားပါး၍ ယာယီသာ ဖြစ်သည် (ဥပမာ-ချင်းပြည်နယ် မြောက်ပိုင်း⁵⁹)။ ထို့အပြင် ချင်းပြည်နယ်မြောက်ပိုင်းရှိ အဆိုပါ သူကြီးများမှာ ၎င်းတို့၏ ဩဇာသက်ရောက်မှုသည် နီးစပ်ရာ ကျေးရွာများအထိ လွှမ်းမိုး

မှုလျှင်ပင် အဆိုပါ ကျေးရွာများတွင် ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ကို အခြေအနေတခုအထိ ကျယ်ပြန့်စွာ ထိန်းသိမ်းနိုင်သည်⁶⁰။

ကနဦး မြေရှင်းလင်းခြင်းသည် ဓလေ့ထုံးတမ်းဆိုင်ရာလုပ်ကိုင်ပိုင်ဆိုင်မှုစနစ်အခွင့်အရေးများကို ဆုံးဖြတ်ရာတွင် အဓိကအချက်တစ်ခုဖြစ်ပြီး တောင်တန်းဒေသရှိ လူ့အဖွဲ့အစည်းများတွင်လည်း များစွာတွေ့ရသည်။ သို့သော် ထိုအချက်နှင့်တကွ ပူးတွဲပါလာသည့် တိုင်းရင်းသားတို့ ကျင့်သုံးသော စည်းမျဉ်းမှာ ဒေသခံလူ့အဖွဲ့အစည်းတွင် နေထိုင်သူများအားလုံးသည် အဆိုပါ မြေတွင် ဝင်ရောက်ခွင့်ရှိသည်။ သူကြီးဦးစီးသည့် ကျေးရွာများတွင် သူကြီးနှင့် သူ၏မျိုးနွယ်စု (ကျေးရွာတည်ထောင်သူ၏ မျိုးဆက်များ)သည် အဆိုပါမြေများနှင့် ပတ်သက်လျှင် ဦးစားပေးအခွင့်အရေးရရှိနိုင်သည်။ အချို့သော အခြေအနေများတွင် သူကြီးသည် ကျေးရွာ၏ နယ်မြေအားလုံးကို ထိန်းချုပ်နိုင်ပြီး ၎င်းအား မြေပိုင်ရှင်အဖြစ်သတ်မှတ်နိုင်သည်။ သို့သော် တောင်တန်းဒေသရှိ မြေယာ အခွင့်အရေး၊ အခန်းကဏ္ဍ နှင့် ရိုးရာသူကြီး၏ တာဝန်များ၏ သဘောသဘာဝမှာ ဂေါပက အဖွဲ့နှင့် တူညီပြီး ကျေးရွာကိုယ်စား မြေများကို စီမံခန့်ခွဲခြင်း ဖြစ်သည်။ ကိုလိုနီခေတ် (ကိုလိုနီခေတ်လွန်) တွင် နိုင်ငံတော်မှ ဓလေ့ထုံးတမ်းဆိုင်ရာ ဥပဒေများနှင့် နိုင်ငံရေး စုဖွဲ့မှုများကို မြေပြန့်တွင်သာ မက တောင်တန်းဒေသများတွင်လည်း ပြန့်လည် ပြောင်းလဲခဲ့သည်။ ဤအကြောင်းအရာကို နိုင်ငံတော်၏ ကြားဝင်ဆောင်ရွက်မှုဆိုသည့် အခန်းအောက်တွင် အကျဉ်းချုံးဆွေးနွေးသွားမည်။

မြိတ်ကျွန်းစုရှိ ဆလုံ ကျေးရွာ (ရိတ်ပုံ - Axel Drainville_Flickr)

ရှမ်းပြည်နယ်ရှိ ပအိုဝ်းအမျိုးသမီး (ဓါတ်ပုံ - Urs Bucher_Flickr)

အမွေဆက်ခံခွင့် နည်းဥပဒေ နှင့် ဂျန်ဒါ မတူညီမှုများ

ခလေ့ထုံးတမ်းဆိုင်ရာ စနစ်များအပေါ် ယဉ်ကျေးမှု၏ လွှမ်းမိုးမှုများကို မြေပိုင်ဆိုင်ခြင်းနှင့် အမွေဆက်ခံခြင်းဆိုင်ရာ နည်းဥပဒေများ၏ ကွာခြားမှုတွင်လည်း တွေ့ရသည်။ အထူးသဖြင့် အမျိုးသမီးများ၏ မြေပိုင်ဆိုင်ခွင့်နှင့် ဆက်စပ်လျှင်တွေ့နိုင်သည်။ ဒေသလေးခုရှိ ကျေးရွာ (၄) ရွာတွင် ပြုလုပ်ခဲ့သည့် လေ့လာမှုအရ အမျိုးသမီး တောင်သူလယ်သမားများ၏ မြေယာအခွင့်အရေးများမှာ ၎င်းတို့နေထိုင်သည့် ကျေးရွာ၏ ခလေ့ထုံးတမ်းစနစ်၊ မိသားစုတွင် မွေးဖွားမှု အစဉ်အလိုက်၊ ၎င်းတို့၏ ကြွယ်ဝမှု (အခြားမိသားစုဝင်များနှင့်လည်း ဆိုင်သည်) နှင့် အိမ်ထောင်ရှိမရှိ စသည်တို့အပေါ်တွင် မူတည်သည်။

စစ်ကိုင်းတိုင်းရှိ ချင်းပြည်နယ်တွင် မြေယာ၏ ၈၅% ကို သားများထံသို့ အမွေပေးခဲ့သော်လည်း ကရင်၊ ဗမာများနေထိုင်သည့် တနင်္သာရီတိုင်းရှိ ကျေးရွာတွင် ၆၆% သော မြေများကို သမီးများထံ အမွေပေးခဲ့သည်။ စစ်ကိုင်းတိုင်းရှိ ဗမာကျေးရွာနှင့် ကရင်ပြည်နယ်ရှိ ကရင်ကျေးရွာတို့တွင်မူ အမွေဆက်ခံမှုသည် ဂျန်ဒါအရ ကွာခြားမှုမရှိဘဲ ဗမာကျေးရွာတွင် မြေယာ ၅၅% ကို သားများထံသို့လည်းကောင်း၊ ကရင်ကျေးရွာတွင် ၅၁% ကို သမီးများထံသို့လည်းကောင်း အမွေပေးကြောင်းတွေ့ရသည်⁶¹။ မြေယာအမွေပေးခြင်းတွင် ဂျန်ဒါအရ သာတူညီမှုရှိခြင်းတွင် မတူညီမှုများရှိနေခြင်းမှာ ယဉ်ကျေးမှုအရ ကွာခြားမှုကြောင့် ဖြစ်သည်။ ကျေးရွာအုပ်ချုပ်သူမှ သုတေသီများထံ ပြောကြားချက်အရ ဗုဒ္ဓဘာသာဝင် ဗမာများသည် သားသမီးများ

အကြား အမွေကို မျှတစွာခွဲဝေလေ့ရှိပြီး ချင်းတို့၏ ယဉ်ကျေးမှုတွင် သားများကိုသာ အမွေပေးရန် ဦးစားပေးကြောင်းတွေ့ရသည်⁶²။

မတူညီသော ခလေ့ထုံးတမ်းဆိုင်ရာ လုပ်ကိုင်ပိုင်ဆိုင်မှု စနစ်များ၏ ဂျန်ဒါ အခန်းကဏ္ဍ (သို့) အားနည်းသော လူ့အစုအဖွဲ့များ၏ (မုဆိုးမများ၊ ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်သူများ၊ အခြားတိုင်းရင်းသားမျိုးစုများ စသည့်) မြေယာနှင့် အရင်းအမြစ်များကို ခလေ့ထုံးတမ်းစနစ်ဘောင်အတွင်း အသုံးပြုပိုင်ခွင့် တို့နှင့် ဆက်စပ်၍ မှတ်တမ်းပြုစုထားသော စာပေအနည်းငယ်သာ ရှိသည်။ နောက်ကျမှ ဝင်ရောက်နေထိုင်သူများ (သို့) လူမှုရေးအဆင့် နိမ့်ပါးသူများသည် အရည်အသွေး ညံ့သောမြေများ (သို့) အစွန့်အဖျားရှိ မြေများကိုသာ ရယူနိုင်သည်။ အမျိုးသမီးများအား ဦးစားပေးဆောင်ရွက်ရန် လိုအပ်သည်ဟု ဆိုလိုခြင်းမဟုတ်သော်လည်း ခလေ့ထုံးတမ်းဆိုင်ရာစနစ်များသည် ပြဋ္ဌာန်းဥပဒေစနစ်များထက် ပို၍ ပျော့ပြောင်းနိုင်ပြီး ပုဂ္ဂလိကပိုင်ဆိုင်မှု အဖြစ် အပြည့်အဝပေးခြင်းမဟုတ်ဘဲ ကျေးရွာတွင် နေထိုင်သူများအားလုံးကို ရရှိနိုင်သော မြေယာနှင့်အညီ မြေယာလုပ်ပိုင်ခွင့်ပေးသင့်သည်။ မြန်မာနိုင်ငံတွင် တိုင်းရင်းသားနှင့် ဒေသခံလူ့အဖွဲ့အစည်းများမှာ အလွန်ကွဲပြားကြသောကြောင့် ခလေ့ထုံးတမ်းဆိုင်ရာစနစ်များမှာလည်း အလွန်ကွဲပြားသည်။ ထို့ကြောင့် ဂျန်ဒါ အခန်းကဏ္ဍ၊ အခွင့်အရေး နှင့် မြေယာအသုံးပြုခွင့်တို့နှင့် ဆက်စပ်၍လည်း ကွဲပြားမှုများစွာ ရှိမည်ဟု သုံးသပ်နိုင်သည်။

အချိန်ကြာမြင့်စွာ မြေလပ်ထားလေ့ရှိသည့် ရွှေ့ပြောင်းတောင်ယာစနစ်ကို ကျင့်သုံးသော တိုင်းရင်းသားများ၏ ခလေ့ထုံးတမ်းဆိုင်ရာ စနစ်များ မတူညီမှု

ဤအစီရင်ခံစာ၏ ပထမ ဖြစ်ရပ်ဆန်းစစ်လေ့လာမှုတွင် အချိန်ကြာမြင့်စွာ မြေလပ်ထားလေ့ရှိသည့် ရွှေ့ပြောင်း စိုက်ပျိုးရေးစနစ်ကို ကျင့်သုံးသည့် နာဂလူ့အဖွဲ့အစည်းများ၏ ခလေ့ထုံးတမ်းဆိုင်ရာ အလေ့အကျင့်များကို ဖော်ပြခဲ့သည်။ လေ့ရှိမြို့နယ်ရှိ နာဂလူ့အဖွဲ့အစည်းများတွင် ကနဦးရှင်းလင်းခြင်းနှင့် အမွေဆက်ခံခြင်းအရ ရွှေ့ပြောင်းတောင်ယာများကို မိသားစုများက ပိုင်ဆိုင်ကြကြောင်းတွေ့ရသည်။ သို့သော် မြေယာ လုံလုံလောက်လောက် မရှိသူများအတွက် မြေပိုင်ရှင်များက တစ်ရာသီစာ စိုက်ပျိုးရန် အခွင့်ပေးလေ့ရှိသည်။ အချိန်ကြာမြင့်စွာ မြေလပ်ထားလေ့ရှိသည့် ရွှေ့ပြောင်းစိုက်ပျိုးရေးစနစ်ကို ကျင့်သုံးသည့် အခြားသော တိုင်းရင်းသားများတွင် မတူညီသော စည်းမျဉ်းများရှိကြောင်းကို နောက်တွင် ဖော်ပြမည့် ဖြစ်ရပ်ဆန်းစစ်လေ့လာမှုတွင် တွေ့ရမည်။

ဖြစ်ရပ်ဆန်းစစ်လေ့လာမှု (၃) - ချင်းပြည်နယ်မြောက်ပိုင်း- ချင်းလူ့အဖွဲ့အစည်းများ၏ ဘိုးဘွားပိုင်မြေနှင့် စုပေါင်းပိုင်ဆိုင်သော အရင်းအမြစ်များ⁶³

ချင်းပြည်နယ်မြောက်ပိုင်းတွင် နေထိုင်သည့် ချင်းလူ့အဖွဲ့အစည်းများ၏ ရွှေ့ပြောင်းတောင်ယာစနစ်နှင့် နာဂတို့၏စနစ်တို့ တွင် တူညီမှုများစွာရှိသည်။ စားကျက်မြေ၊ သစ်တော စသည့်မြေများနှင့် ပတ်သက်သည့် လုပ်ပိုင်ခွင့်များတွင် တူညီမှုများ စွာရှိသော်လည်း ရွှေ့ပြောင်းတောင်ယာများ၏ ပိုင်ဆိုင်မှုနှင့် ပတ်သက်၍ မတူညီမှုများရှိသည်။ လေရီးမြို့နယ်ရှိ နာဂ လူ့အဖွဲ့အစည်းများသည် ရွှေ့ပြောင်းတောင်ယာများကို တစ်ဦးချင်းပိုင်ဆိုင်ကြသော်လည်း ချင်းပြည်နယ်မြောက်ပိုင်းရှိ လူ့အဖွဲ့အစည်းများသည် ရွှေ့ပြောင်းတောင်ယာများကို တစ်ဦးချင်းသော်လည်းကောင်း အစုလိုက်သော်လည်းကောင်း ပိုင်ဆိုင်ကြသည်။ ထို့ကြောင့် တူညီသော မြေအသုံးချမှုကို ကျင့်သုံးသည့် လူ့အဖွဲ့အစည်းများကြားတွင်လည်း မတူညီသည့် ဓလေ့ထုံးတမ်းစနစ်များ ရှိသည်။ ထိုသို့ မတူညီခြင်းမှာ သမိုင်းကြောင်းများကြောင့်ဖြစ်နိုင်ပြီး လေ့လာဖော်ထုတ်ရန် ခဲ ယှဉ်းသည်။ သို့သော် ယဉ်ကျေးမှုအရ ကွာခြားမှုများကိုမူ ပို၍ ရှင်းလင်းရ လွယ်ကူနိုင်သည်။

နာဂများကဲ့သို့ပင် တောင်တန်းထူထပ်သည့် မြောက်ပိုင်းချင်းပြည်နယ်⁶⁴တွင် လူ့အဖွဲ့အစည်း၏ နယ်နိမိတ်အချို့ကိုသာ ရွှေ့ပြောင်းတောင်ယာ (သို့) အခြား စိုက်ပျိုးရေးနည်းဖြင့် အသုံးပြုနိုင်သည်။ ကျေးရွာတိုင်းတွင် လုံပီးလ် ဟုခေါ်သည့် ရွှေ့ပြောင်းတောင်ယာစိုက်ခင်းကွက်များစွာရှိပြီး စိုက်ပျိုးနှစ်တစ်နှစ်အတွက် မည်သည့် လုံပီးလ်ကို အသုံးပြုမည်ကို လူ့အဖွဲ့အစည်းမှ ဆုံးဖြတ်သည်။ စိုက်ပျိုးပြီးနောက် ထိုမြေကို (၁၀) နှစ်အထိ လပ်ထားကြသည်။ အချို့သော မိသားစုများ တွင် ဘိုးဘွားပိုင်အရ ပိုင်ဆိုင်သည့် လုံမွန် တစ်ခု(သို့) အများအပြား ရှိသည်။ သို့သော် လုံပီးလ် အားလုံးကို ပိုင်ဆိုင်ခြင်း မဟုတ်ပါ။ ဥပမာ- ချွန်ကျိုးကျေးရွာ⁶⁵တွင် လုံပီးလ်၏ သုံးပုံတစ်ပုံကို ဘိုးဘွားပိုင်မြေအဖြစ် တစ်ဦးချင်းက ပိုင်ဆိုင်ကြသည်။ ကျန်ရှိသော တောင်ယာစိုက်ခင်းမြေအားလုံးသည် လူ့အဖွဲ့အစည်း၏ စုပေါင်းပိုင်ဆိုင်သော ဘုံမြေကွက်များဖြစ်သည်။

ဘိုးဘွားပိုင်မြေရှိသည့် မိသားစုများသည် ၎င်းတို့ အမွေဆက်ခံထားသည့် မြေများကို စိုက်ပျိုးရန်အတွက် ရွေးချယ်နိုင်သည်။ အခြားကျန်ရှိသော မြေကွက်များကို ဘိုးဘွားပိုင်မြေ မရှိသည့် မိသားစုများအတွက် ခွဲဝေပေးရသည်။ အချို့သော ကျေးရွာ များတွင် မဲနှိုက်ခြင်း⁶⁶ဖြင့် ပြုလုပ်လေ့ရှိပြီး အချို့သော ရွာများတွင် မိသားစုများက လုံပီးလ် ရှင်းလင်းပြီးသည့်နောက်တွင် မြေကွက်များကို ရွေးချယ်ကြပြီး စုပေါင်းအစည်းအဝေးတွင် အတည်ပြုကြသည်⁶⁶။ လုံပီးလ်ကိုတိုက်ရိုက်ရွေးချယ်ခြင်း မပြုဘဲ မဲနှိုက်ခြင်းသည် လူနေမှုထူထပ်ခြင်း၊ မြေကွက်အရည်အသွေး မတူညီခြင်း နှင့် မြေဆီလွှာကောင်းမွန်မှု မတူညီ ခြင်းတို့နှင့် ဆက်စပ်သည်⁶⁷။

အချို့သော မိသားစုများသည် ဘိုးဘွားပိုင် အခွင့်အရေးများကြောင့် မြေကွက်များကို ရွေးချယ်ရာတွင် ဦးစားပေးခံရ သော်လည်း နှစ်တနှစ်တွင် ၎င်းတို့ လုပ်ကိုင်နိုင်သည့် မြေပမာဏထက် ပို၍ ရယူခြင်း မပြုလုပ်နိုင်ပါ။

အကယ်၍မိသားစုတစ်စုသည် တစ်နှစ်အတွက် စိုက်ပျိုးရန်ထက် ပိုမိုကျယ်ဝန်းသော ဘိုးဘွားပိုင်တောင်ယာကွက် များကို လုံပီးလ် တွင် ရှိပါက ထိုမြေကွက်များသည် အများဆိုင် အရင်းအမြစ်များ ဖြစ်သွားပြီး ဘိုးဘွားပိုင်မြေကွက် မရှိသော ကျန် မိသားစုများအား မဲနှိုက်၍ ဝေမျှရသည်။ ကျေးရွာတွင် နေထိုင်သူများသည် အများဆိုင်မြေကွက်များ ကို အသုံးပြုပိုင်ခွင့်ရှိသည်။ အခြားမိသားစု၏ ဘိုးဘွားပိုင်မြေများကို အသုံးပြုသည့် မိသားစုများအနေဖြင့် မြေ အသုံးပြုခ ပေးဆောင်ရန် မလိုအပ်ပါ။ အများဆိုင် အရင်းအမြစ်များကို လွတ်လပ်စွာဝေမျှနိုင်သည်⁶⁸။

ကျေးရွာတွင် နေထိုင်ခြင်းမရှိသည့် မိသားစုများသည် ထိုမြေများကို အသုံးပြုခွင့်မရှိသော်လည်း ကျေးရွာတွင်နေထိုင် သူများသည် မြေအသုံးပြုခွင့်ရှိကြသည်။ ဆိုလိုသည်မှာ ကျေးရွာတွင် ဝင်ရောက်အခြေကျ နေထိုင်သည့် မိသားစုများသည် လည်း ထိုမြေများကို အသုံးပြုခွင့်ရှိသည်⁶⁹။

⁶⁹ မဲနှိုက်သည်စနစ်ဖြင့် ရွှေ့ပြောင်းတောင်ယာမြေကွက်များအား ခွဲဝေမှုကို အခြားသော တိုင်းရင်းသားများတွင်လည်းတွေ့ရသည် - ရှမ်းပြည် မြောက်ပိုင်းရှိ တအောန်း လူ့အဖွဲ့အစည်းများ (Andersen 2016, p. 6)။

လုံပီးလ် ၏ မြေအစိတ်အပိုင်း အချို့ကို အမြဲတမ်းစိုက်ပျိုးမြေအဖြစ် တစ်စုံတစ်ယောက်က ပြောင်းလဲလိုက်ပါက ထိုမြေသည် ပုဂ္ဂလိကပိုင်မြေ ဖြစ်သွားနိုင်သည် (ဥပမာ-လှေကားထစ် စိုက်ခင်းပြုလုပ်ခြင်း)။ ထိုသို့ပြုလုပ်ရန် ကျေးရွာလူကြီးများထံမှ ခွင့်တောင်းရမည်။ ဘိုးဘွားပိုင်မြေများကိုလည်း လှေကားထစ်စိုက်ခင်းပြုလုပ်ရန် တောင်းဆိုနိုင်ပြီး အကယ်၍ ပိုင်ဆိုင်သူများမှ လှေကားထစ်စိုက်ခင်းများ ပြုလုပ်ရန် ရည်ရွယ်ချက်မရှိပါက ခွင့်ပြုချက် ရရှိနိုင်သည်။⁷⁰

သူကြီးအာဏာသာစိုးမိုးသော အုပ်ချုပ်ရေးခေတ်တွင် မြေယာအားလုံးကို သူကြီးမျိုးနွယ်စုများကသာ အပိုင်ရထားသော်လည်း ယခုဖော်ပြခဲ့သည့်စနစ်မှာ မျိုးဆက်များစွာအထိ ပြောင်းလဲခြင်းမရှိဘဲ ဆက်လက်တည်ရှိနေသည်။ သူကြီးများ၏ မြေပိုင်ဆိုင်မှုမှာ စီမံခန့်ခွဲသည့် သဘောသာဖြစ်ပြီး ငှားရမ်းခပေးဆောင်မှုတို့သည် လေးစားမှု သဏ္ဍာန်သာဆောင်သည်။⁷¹ ချင်းပြည်နယ်မြောက်ပိုင်းရှိ ကျေးရွာများနှင့် နှိုင်းယှဉ်လေ့လာခဲ့သည့် တောင်ပိုင်းကျေးရွာများတွင် ရွှေ့ပြောင်းတောင်ယာ စိုက်ခင်းများသည် ပုဂ္ဂလိကပိုင်များသာဖြစ်ပြီး မြေယာပိုင်ဆိုင်မှုမရှိသူတို့သည် မြေငှားရမ်းခပေးဆောင်ရသည်။⁷²

ကြာမြင့်စွာ မြေလပ်ထားသည့် ရွှေ့ပြောင်းတောင်ယာစနစ်ကို အသုံးပြုသည့် အခြားသော မြေလုပ်ကိုင်ပိုင်ဆိုင်ခွင့် ပုံစံကို ကယားပြည်နယ် ကယန်းလှတီးတွင် မှတ်တမ်းပြုစုထားပြီး ထိုအကြောင်းအရာကို နောက်လာမည့် ဖြစ်ရပ်ဆန်းစစ်လေ့လာမှုတွင် ဖော်ပြထားသည်။

ချင်းပြည်နယ် ရိုးရာအိမ် (ဝါတ်ပုံ - Antoine Deligne)

ဖြစ်ရပ်ဆန်းစစ်လေ့လာမှု (၄) - ကယားပြည်နယ်-ကယန်းလှဟီး လူ့အဖွဲ့အစည်းများ၏ မျိုးနွယ်စုနှင့် လူ့အဖွဲ့အစည်း အခွင့်အရေးများ ထပ်နေခြင်း

ကယန်းလှဟီးတို့သည် ကယားပြည်နယ်တွင်နေထိုင်ကြသော ဌာနေတိုင်းရင်းသားများထဲမှ တစ်ခုဖြစ်သည်။ ဒီမောဆို မြို့နယ်တွင် တည်ရှိသည့် ကယန်းလှဟီးတို့၏ လူ့အဖွဲ့အစည်းဖြစ်သော ခူပရာ⁷³ တွင် ရွှေ့ပြောင်းတောင်ယာစိုက်ပျိုးခြင်း ကို မြေလပ်အချိန်စက်ဝန်း (၁၂)နှစ် မှ (၁၄) နှစ် အထိထား၍ ကျင့်သုံးကြသည်။ မည်သည့်နေရာတွင် တောင်ယာအတွက် မြေရှင်းလင်းရမည်ကို ကျေးရွာအတွင်းရှိ မျိုးနွယ်စု (၃) ခု၏ ခေါင်းဆောင်များက နှစ်ဦးပိုင်းတွင် ဆုံးဖြတ်သည်။

ခူပရာ လူ့အဖွဲ့အစည်းတွင် ရွှေ့ပြောင်းတောင်ယာစနစ်နှင့် ဆက်စပ်သော မျိုးနွယ်စုများ၏ စုပေါင်းလုပ်ကိုင်ပိုင်ဆိုင်ခွင့်မှာ အထက်ကဖော်ပြခဲ့သည့် ဖြစ်ရပ်နှစ်ခုထက် ပိုမိုထင်ရှားသည်။ တောင်တန်းဒေသတွင် နေထိုင်သည့် လူ့အဖွဲ့အစည်းများ ကဲ့သို့ပင် လယ်ယာ၊ ဥယျာဉ်ခြံနှင့် သဘာဝစိုက်ခင်းများမှာ ပုဂ္ဂလိကပိုင်များဖြစ်သည်။ ရွှေ့ပြောင်းတောင်ယာမြေ တစ်ဝက် ခန့်ကိုလည်း ပုဂ္ဂလိကပိုင်ဆိုင်ပြီး ကျန်မြေများကို မျိုးနွယ်စုများက ပိုင်ဆိုင်သည်။ ထို့အပြင် စားကျက်မြေများနှင့် သစ်တော အများစုကို မျိုးနွယ်စုများကပိုင်သည်။ သစ်တော၏ အစိတ်အပိုင်း အနည်းငယ်နှင့်တကွ အထွတ်အမြတ်ထားသည့် သစ် တောများ၊ သစ်ချိုင်းသစ်တောတို့သည် အများပိုင်ဖြစ်ပြီး ၎င်းတို့ကို ပုဂ္ဂလိကများက ပိုင်ဆိုင်ခြင်း မရှိပါ⁷⁴။

သစ်တောအများစုကို မျိုးနွယ်စုများက ပိုင်ဆိုင်သော်လည်း ကျေးရွာသားတို့သည် ထိုသစ်တောများတွင် ဝင်ရောက်ခွင့်နှင့် သစ်တောအရင်းအမြစ်များကို ထုတ်ယူခွင့်ရှိသည်။ ထို့အပြင် ကျေးရွာသားများနှင့် နီးစပ်ရာ လူ့အဖွဲ့အစည်းများကပင်လျှင် ၎င်းတို့၏ တိရိစ္ဆာန်များနှင့် ကျွဲများကို မျိုးနွယ်စုများပိုင်ဆိုင်သည့်မြေများတွင် ကျက်စားစေနိုင်သည်။⁷⁵

ရွှေ့ပြောင်းတောင်ယာမြေများကို မျိုးနွယ်စုများက ပိုင်ဆိုင်သည့်အတွက် ထိုမြေများကို မျိုးနွယ်စုဝင်များက အသုံးပြုခွင့်ရှိ သည်။ ရွှေ့ပြောင်းတောင်ယာမြေများကို ပိုင်ဆိုင်သည့် မျိုးနွယ်စုများနှင့် ပုဂ္ဂိုလ်များသည် ထိုမြေများကို ထပ်ဆင့်ရောင်းချ ခွင့်နှင့် ငှားရမ်းခွင့်များရှိသော်လည်း စီမံခန့်ခွဲခွင့်သည် ဒေသခံလူ့အဖွဲ့အစည်းများထံတွင် ရှိသည်။ ရွှေ့ပြောင်းတောင်ယာ မြေများကို ပိုင်ဆိုင်သည့် မျိုးနွယ်စုများနှင့် ပုဂ္ဂိုလ်များတွင် ပိုင်ဆိုင်ခွင့်ရှိသော်လည်း စိုက်ပျိုးရန်လုံလောက်သော မြေမရှိ သည့်သူများအား ယာယီအသုံးပြုရန်အတွက် ထပ်ဆင့်ငှားရမ်းရန် တာဝန်ရှိသည်။⁷⁶

မြေပိုင်ရှင်များသည် ၎င်းတို့၏ မြေများကို လူ့အဖွဲ့အစည်းအတွင်း လွတ်လပ်စွာ ရောင်းချပိုင်ခွင့်ရှိသော်လည်း ပြင်ပလူများ ထံသို့ ရောင်းချခွင့်မရှိပါ။ ကျေးရွာနယ်နိမိတ်အနားရှိသည့် မြေများကိုသာ ကပ်လျက်ကျေးရွာမှ လူ့အဖွဲ့အစည်းများထံ ရောင်းချနိုင်သည်။⁷⁷

C. လူဦးရေ တိုးပွားလာခြင်း၊ ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်ခြင်း နှင့် မြေအသုံးချမှု ပြောင်းလဲခြင်း

လူဦးရေနေထိုင်မှုသည် မြေယာအသုံးချမှုကို ပြောင်းလဲစေ သည့် အဓိကအချက်ကြီးတစ်ချက်ဖြစ်သည်။ လူဦးရေတိုးပွား လာခြင်းနှင့် မြေယာ ရှားပြားလာခြင်းကို တုံ့ပြန်သည့်အနေဖြင့် မြေယာကို အလွန်အကျွံ အသုံးပြုလာကြပြီး ကြာမြင့်စွာ မြေ လပ်ထားပြီးနောက်မှ တောင်ယာစိုက်ပျိုးသည့် အလေ့အကျင့် မှ မြေလပ်ထားခြင်းကို အချိန်အနည်းငယ်သာထား၍ လုပ်ဆောင် လာကြပြီး ခွင့်ပြုချက်ရနိုင်သည့်နေရာများတွင် အမြဲတမ်း မြေ အသုံးချခြင်း နည်းလမ်းများကို အသုံးပြုလာကြသည်။ ထိုသို့ သောပြောင်းလဲမှုများသည် သက်ဆိုင်ရာ ဓလေ့ထုံးတမ်းဆိုင်ရာ

လုပ်ကိုင်ပိုင်ဆိုင်မှုစနစ်များကို ပြောင်းလဲလာစေသည်။ ဆိုလို သည်မှာ စုပေါင်းပိုင်ဆိုင်ခြင်းမှ (ယခင် အလေ့အကျင့်) တစ်ဦး ချင်းပိုင်ဆိုင်မှုသို့ ပြောင်းလဲလာသည်။

အရင်းအမြစ်များ ရှားပါးလာခြင်းကို တုံ့ပြန်ခြင်း - အချိန် အနည်းငယ်သာ မြေလပ်၍ ရွှေ့ပြောင်းတောင်ယာစိုက်ပျိုးခြင်း နှင့် အမြဲတမ်း လယ်ယာစိုက်ပျိုးခြင်း စနစ်များ

နိုင်ငံတဝှမ်းရှိ တောင်တန်းဒေသများတွင် နေထိုင်သည့် လူ့အဖွဲ့ အစည်းများသည် လူဦးရေတိုးပွားလာခြင်း နှင့် အခြားသော အကြောင်းအရာများကြောင့် မြေရှားပါးမှုများကို ကြုံတွေ့လာရ ပြီး တောင်ယာစိုက်ပျိုးရန်အတွက် ထားရှိသည့် မြေလပ်ချိန်ကို

လျှော့ချလာရသည့်အပြင် မြေဩဇာကောင်းမွန်သည့် မြေများတွင် သီးနှံများကို အလှည့်ကျ စိုက်ပျိုး၍ အမြဲတမ်းစိုက်ခင်းများအဖြစ် ပြောင်းလဲရသည်။ သင့်လျော်သည့် နေရာတိုင်းတွင် စပါးစိုက်ခင်းများအတွက် လှေကားထစ်များကိုလည်း တောင်သူလယ်သမားများမှ ဆောက်လုပ်ကြသည်။ အမြဲတမ်းအသုံးပြုသည့်မြေများကို ပုဂ္ဂလိက ပိုင်ဆိုင်မှုဖြင့်ထားရှိကြသည်။ သို့သော် သစ်တောများ၊ စားကျက်မြေတို့ကိုမူ ဒေသခံလူအဖွဲ့

အစည်းများက စုပေါင်းပိုင်ဆိုင်ကြပြီး ရွှေ့ပြောင်းတောင်ယာစနစ်များကဲ့သို့ပင် ဓလေ့ထုံးတမ်းဆိုင်ရာ လုပ်ကိုင်ပိုင်ဆိုင်မှုစနစ်သည် ဒေသခံများနှင့် ၎င်းတို့၏ အသက်မွေးဝမ်းကြောင်းအတွက် မှီခိုရသော အရင်းအမြစ်များအကြား ဆက်နွယ်မှုကို ထိန်းကျောင်းပေးသည့် စည်းမျဉ်းများပါဝင်သော မြေပြင်အဆင့် အရင်းအမြစ် စီမံအုပ်ချုပ်ရေးစနစ်အဖြစ် ကျန်ရှိနေသည်။

ဖြစ်ရပ်ဆန်းစစ်လေ့လာမှု (၅) - ရှမ်းပြည်နယ်တောင်ပိုင်း - ပအိုဒေသတွင် တွေ့ရသည့်အချိန်အနည်းငယ်သာ မြေလပ်၍ ပြုလုပ်သော ရွှေ့ပြောင်းတောင်ယာစိုက်ပျိုးရေး နှင့် မြေယာလုပ်ကိုင်ပိုင်ဆိုင်မှု

ရှမ်းပြည်နယ်များသည် ဂေဟစနစ်နှင့် တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများအရ အလွန် ကွဲပြားသည့်နည်းတူ မြေအသုံးချမှုနှင့် ဓလေ့ထုံးတမ်းဆိုင်ရာ လုပ်ကိုင်ပိုင်ဆိုင်မှုများသည်လည်း ပုံစံအမျိုးမျိုးဖြင့် တည်ရှိနေသည်။ မြေပြန်နှင့် ချိုင့်ဝှမ်းများတွင် ရေသွင်း စပါး၊ မိုးစပါးများ နှင့်အခြား သီးနှံများကို စိုက်ပျိုးကြပြီး တောင်တန်းဒေသများတွင် ရွှေ့ပြောင်းတောင်ယာသည် အဓိက မြေအသုံးချမှုအဖြစ်ရှိနေပြီး လှေကားထစ် စပါးစိုက်ပျိုးရေး နှင့် အခြားသော စိုက်ပျိုးရေးများဖြစ်သည့် လက်ဖက်ကော်ဖီ (သို့) ဥယျာဉ်များကိုလည်း ပူးတွဲ စိုက်ပျိုးကြသည်။^၆

ရှမ်းပြည်နယ်တောင်ပိုင်း နန်ပန်ရှိ ပအိုကျေးရွာတွင် မြေဧက (၆၅၀၀) နှင့် လူဦးရေ (၂၀၀၀) ဝန်းကျင်နေထိုင်ကြပြီး လူဦးရေသိပ်သည်းမှုမှာ တစ်ကီလိုမီတာပတ်လည်လျှင် ၇၆ ဦး ရှိသည်။ ထိုနယ်နိမိတ်၏ အများစုကို (၅၀၀၀ ဧက) ရွှေ့ပြောင်းတောင်ယာအတွက် အသုံးပြုသော်လည်း ရွှေ့ပြောင်းတောင်ယာ လုပ်ကိုင်သည့် လူအဖွဲ့အစည်း အတွက် ဤလူဦးရေသိပ်သည်းမှုသည် မြင့်မားသည်။ စိုက်ပျိုးပြီးနောက် မြေလပ်ချိန်ကို (၃) နှစ်မှ (၄) နှစ် အထိသာ ထားရှိသောကြောင့် အချိန်အားဖြင့် ရွှေ့ပြောင်းတောင်ယာစိုက်ပျိုးသည် စက်ဝန်းသည် အလွန်တိုတောင်းသည်။

မြေဧက (၅၀၀) ခန့်ကို လက်ဖက်ခြံ နှင့် သစ်သီးများစိုက်ပျိုးသည့် ဥယျာဉ်များအတွက် အသုံးပြုထားသည်။ မြေဧက (၁၅၀)ကိုသာ ရေသွင်းစပါးစိုက်သည့် လှေကားထစ်စိုက်ခင်းနှင့် (၁၀၀) ဧကကို အမြဲတမ်းယာမြေစိုက်ခင်းအဖြစ်အသုံးပြုသည်။ ကျန်မြေများမှာ ဒေသခံလူအစုအဖွဲ့ပိုင် သစ်တောမြေ၊ ရေဝေရေလဲ သစ်တော၊ စားကျက်မြေ၊ ထင်းရှာဖွေရန် နှင့် အထွတ်အမြတ်ထားရာမြေတို့ ဖြစ်သည်။

^၅ လှေကားထစ်စပါးစိုက်ခင်းများသည် များသောအားဖြင့် ရေသွင်းရန်လိုအပ်ပြီး ရေသွင်းစနစ် လုပ်ဆောင်ရန်အတွက် ဆောက်လုပ်ရေးနှင့် စီမံခန့်ခွဲမှုများကို ဆောင်ရွက်ရန်အတွက် အသုံးပြုသူများအကြား ပူပေါင်းလုပ်ဆောင်ရန် လိုအပ်သည်။ ထိုသို့လုပ်ဆောင်ရန်အတွက် အခြားသော ဓလေ့ထုံးတမ်းဆိုင်ရာ စည်းမျဉ်းများကို အသုံးပြုနိုင်သည်။

^၆ ပတ်ဝန်းကျင်နှင့် သဟဇာတဖြစ်သော စိုက်ပျိုးရေးနည်းလမ်း (Agroforestry) ဆိုသည်မှာ FAO ၏ အနက်အဓိပ္ပါယ်ဖွင့်ဆိုချက်အတိုင်းဖြစ်သည်။ - ပတ်ဝန်းကျင်နှင့် သဟဇာတဖြစ်သော စိုက်ပျိုးရေး နည်းလမ်း (Agroforestry) ဆိုသည်မှာ သစ်ထွက်နှုန်းပင်များ(သစ်ပင်များ၊ ခြံမြေများ၊ ထန်းပင်များ၊ ဝါးများ) တို့ကို စိုက်ပျိုးသည့်မြေတွင် သီးနှံများ တိရိစ္ဆာန်များနှင့် အတူတကွ ရည်ရွယ်ချက်ရှိရှိ အသုံးပြုသော မြေယာအသုံးချမှုစနစ်များ နှင့် နည်းပညာများကို စုစည်းခေါ်ဆိုသည့် အမည်ဖြစ်သည်။ ရွှေ့ပြောင်းတောင်ယာသည် စိုက်ပျိုးသီးနှံများ၊ တိရိစ္ဆာန်များ နှင့် နှစ်ရှည်ပင်များကို နေရာခြား၍ အသုံးပြုသည့်အတွက် (သီးနှံမျိုးစေ့များကို စိုက်ပျိုးသည့် ကာလတွင် အခြားသော အပင်များ (သို့) ဝါးများနှင့် တစ်နေရာတည်းတွင် စိုက်ပျိုးသည်။ သဘာဝအပင်များသည် မြေလပ်ထားသည့် ကာလတွင် ပြန်လည်ကြီးထွားလာပြီး တိရိစ္ဆာန်များသည်လည်း အဆိုပါ မြေများတွင် ကျက်စားနိုင်သည်။)ထိုစနစ်တွင် အကျုံးဝင်သည်။

ခူးပရာ ရွာသားများ (ရိတ်ပုံ - Christian Erni)

ရွှေ့ပြောင်းတောင်ယာအားလုံးသည် အစုအဖွဲ့ပိုင်မြေများဖြစ်ပြီး မိသားစုတိုင်းသည် တစ်နှစ်လျှင် တစ်ကွက် စိုက်ပျိုးခွင့်ရှိသည်။ မြေရှင်းလင်းခြင်း မစတင်မှီ စိုက်ခင်းကွက်များကို အားလုံး၏သဘောတူညီချက်ဖြင့် ဇန်နဝါရီလတွင် ပြုလုပ်သည့် ကျေးရွာ အစည်းအဝေးတွင် ဆုံးဖြတ်သည်။

လူအစုအဖွဲ့ပိုင်မြေဖြစ်သဖြင့် ရွှေ့ပြောင်းတောင်ယာများကို ရောင်းချခြင်း မပြုလုပ်နိုင်ပါ။ အမြဲတမ်းအသုံးပြုသည့် မြေများသည် ပုဂ္ဂလိကပိုင်ဖြစ်သည့်အတွက် ဒေသခံလူ့အဖွဲ့အစည်းများထံမှ သော်လည်းကောင်း (သို့) နီးစပ်ရာ ပအိုကျေးရွာများမှ လူများထံသို့ ရောင်းချနိုင်သည်။ မြေရောင်းချခြင်းမှာ အလွန်ရှားပါးသည်ဟု သိရသည်။ အကြောင်းမှာ ကျေးရွာရပ်ဝှေ့ကို မတည်ထားပြီး ထိုရပ်ဝှေ့အား လူမှုရေးပွဲများအတွက်သာ မဟုတ်ဘဲ ခက်ခဲသည့် မိသားစုများအား ချေးပေးရန်အတွက် အသုံးပြုသောကြောင့်လည်းဖြစ်သည်။ ဒေသခံလူ့အဖွဲ့အစည်းများသည် ချေးငွေအာမခံချက်အနေဖြင့် ပုဂ္ဂလိကပိုင်မြေများကို လက်ခံပြီး ထိုမြေများအပေါ်တွင် ၎င်းတို့၏ အခွင့်အရေးများကို ကိုင်ဆုပ်ထားသည်။ ကျေးရွာသူ/သား တစ်ဦးမျှ မြေအသုံးပြုခွင့်အထောက်အထားကို လျှောက်ထားခြင်း မရှိသေးပါ။

လေ့လာမှု၏ အချုပ်ကို ဖော်ပြထားသည့် အောက်ပါစာပိုဒ်တွင် ဤသို့ နိဂုံးချုပ်ထားသည်။

ဒေသခံလူ့အဖွဲ့အစည်းအနေဖြင့် လေ့ကားထစ်စိုက်ခင်းများတွင်ပင်လျှင် ပုဂ္ဂလိကပိုင်ဆိုင်ခွင့် မှတ်ပုံတင်ထားခြင်းများကို မနှစ်သက်ပါ။ အဘယ့်ကြောင့်ဆိုသော် အကယ်၍ တစ်စုံတစ်ယောက်သည် လေ့ကားထစ်စိုက်ခင်း (သို့) လက်ဖက်ခြံအတွက် ပုဂ္ဂလိကပိုင်ဆိုင်ခွင့်ကို ရရှိခဲ့ပါက ကျန်ရှိသောသူများကလည်း တောင်းဆိုလာနိုင်ပြီး ပုဂ္ဂလိကပိုင်ဆိုင်မှုအောက်တွင်မရှိသော အခြားမြေများ အားလုံးကို(ရွှေ့ပြောင်းတောင်ယာမြေများကို ဆိုလိုသည်) ဆုံးရှုံးနိုင်သောကြောင့် ဖြစ်သည်။ မြေယာများအားလုံးကို စုပေါင်းပိုင်ဆိုင်မှုအောက်တွင် ထားရှိရန် ကျေးရွာသားများက အလိုရှိပြီး ပုဂ္ဂလိကပိုင် လေ့ကားထစ်စိုက်ခင်း ပိုင်ရှင်များကလည်း ၎င်းတို့၏ အခွင့်အရေးများနှင့် ဒေသခံလူ့အဖွဲ့အစည်းတွင် လုံခြုံသည်ဟု ခံစားရပြီး ထိုအတွက် နေရာချထားရေးနှင့် မြေစာရင်း ဌာနမှ^၇ မှတ်ပုံတင် မလိုအပ်ကြောင်းဆိုသည်။

^၇ ယခုအခါ လယ်ယာမြေစီမံခန့်ခွဲမှုနှင့် စာရင်းအင်းဌာနဟုခေါ်ဆိုပြီး စိုက်ပျိုးရေး၊ မွေးမြူရေးနှင့် ဆည်မြောင်း ဝန်ကြီးဌာနအောက်တွင်ရှိသည်။

ဖြစ်ရပ်ဆန်းစစ်လေ့လာမှု (၆) - ကယားပြည်နယ်- ကျိုင်းတုံ လူ့အဖွဲ့အစည်း၏ အမြဲတမ်း စိုက်ပျိုးသော တောင်ယာ နှင့် မြေယာလုပ်ကိုင်ပိုင်ဆိုင်မှု

ကျိုင်းတုံ လူ့အဖွဲ့အစည်းသည် ကယားပြည်နယ် ဒီမောဆိုမြို့နယ်တွင် တည်ရှိသည်။ သို့သော် စိုက်ပျိုးရေးဆက်စပ် ဂေဟစနစ်သည် အထက်ကဖော်ပြခဲ့သည့် ခူပရာ လူ့အဖွဲ့အစည်းနှင့် လွန်စွာမှ ကွာခြားသည်။ ကျိုင်းတုံရွာ၏ နယ်နိမိတ်မှာ (၁၀) ကီလိုမီတာ ပတ်လည်သာရှိပြီး ခူပရာ လူ့အဖွဲ့အစည်းထက် တဝက်ခန့်သေးငယ်သည်။ သို့သော် လူဦးရေမှာ ခူပရာ နီးပါးရှိသည် (လူဦးရေ (၅၀၀) ရှိပြီး ခူပရာတွင် (၆၀၀) ရှိသည်)။ နေထိုင်သူများမှာ ကယန်း-ကဇာလူမျိုးများဖြစ်သည်။ ၎င်းတို့ နယ်နိမိတ်၏ ထက်ဝက်ခန့်မှာ ထူထပ်သော သစ်တောများဖြစ်ပြီး စိုက်ပျိုးရန် မဖြစ်နိုင်ချေ။ ကျန်ရှိသော မြေနေရာ၏ (၃၂%) သည် မြေပြန့်ကဲ့သို့ဖြစ်ပြီး မြေဆီလွှာကောင်းမွန်သည့် မြေနီများဖြစ်သဖြင့် အမြဲတမ်းစိုက်ပျိုးနိုင်သော တောင်ယာအဖြစ် လုပ်ကိုင်ရန် သင့်တော်သည်။ (၄%) မှာ ရေသွင်းစပါးစိုက်သည့် မြေဖြစ်သည်။ မြေယာစုစုပေါင်း၏ (၂%) တွင်သာ အချိန်ကြာမြင့်စွာ မြေလပ်ခြင်း မပြုလုပ်ဘဲ (၄) နှစ် (၅) နှစ်သာ အနားပေး၍ တောင်ယာကို လုပ်ကိုင်ကြသည်။ ထို့ကြောင့် ရွှေ့ပြောင်းတောင်ယာသည် လူ့အဖွဲ့အစည်း၏ အသက်မွေးဝမ်းကြောင်းကို အထောက်အကူများစွာ မပြုပါ။

ကျိုင်းတုံလူ့အဖွဲ့အစည်း၏ ဓလေ့ထုံးတမ်းအရ မြေပိုင်ဆိုင်မှု (၃) မျိုးကို အသိအမှတ်ပြုသည်။ ၎င်းတို့မှာ ပုဂ္ဂလိကပိုင်၊ မျိုးနွယ်စုပိုင် နှင့် အများပိုင်တို့ဖြစ်ပြီး အရင်းအမြစ်များကို ထုတ်ယူသုံးစွဲခြင်းနှင့် ပတ်သက်သည့် စည်းမျဉ်းများစွာ ရှိသည်။ စိုက်ပျိုးမြေအများစုသည် ပုဂ္ဂလိကပိုင်ဖြစ်ပြီး အချို့ကို မိသားစုဝင်များအကြား အမွေခွဲဝေပေးခြင်း မပြုမီ အချိန်အထိ ပူးတွဲပိုင်ဆိုင်ကြသည်။ သစ်တောမြေ အနည်းငယ် (၁၃.၈ ဟက်တာ၊ ကျေးရွာမြေ၏ ၁.၃ %) ကို မျိုးနွယ်စုများက ပိုင်ဆိုင်ပြီး ကျန်ရှိသော သစ်တောများမှာ အများပိုင် ဖြစ်သည်။

စုစုပေါင်း မိသားစု (၈၆) စု မှ (၄၇) စုသည် မြေအသုံးပြုခွင့် ပုံစံ (၇) နှင့် ပုံစံ (၁၀၅) ကို ရရှိထားသည်။ သို့သော် ထိုလက်မှတ်များသည် ဓလေ့ထုံးတမ်းအရ အသိအမှတ်ပြုထားသည်များကို ထပ်လောင်း သက်သေပြုခြင်းသာဖြစ်ပြီး ဓလေ့ထုံးတမ်းအရ မြေယာလုပ်ကိုင်ပိုင်ဆိုင်သည့် စနစ်သည် လူ့အဖွဲ့အစည်း၏ မြေယာနှင့် အရင်းအမြစ်များကို စီမံခန့်ခွဲသည့် အဓိကမူဘောင်အဖြစ်ရှိနေသေးသည်။ ဥပမာ - မြေပိုင်ရှင်များအနေဖြင့် ၎င်းတို့မြေများကို ရောင်းချပိုင်ခွင့်ရှိသော်လည်း ၎င်းတို့၏ ရည်ရွယ်ချက်ကို မျိုးနွယ်စုခေါင်းဆောင်၊ မိသားစုနှင့် အခြား ဆွေမျိုးများထံ ဦးစွာ အသိပေးရမည်ဖြစ်သည်။ ရောင်းချလိုသူ၏ မောင်နှမရင်းချာများမှ မြေကို မဝယ်ယူနိုင်သည့် အခြေအနေတွင်သာလျှင် ကျေးရွာတွင်းရှိ အခြားသူများ (သို့) အခြားနီးစပ်ရာကျေးရွာမှ လူများထံသို့ ရောင်းချနိုင်သည်။ အကယ်၍ နီးစပ်ရာ ရွာမှသူများကို ရောင်းချမည်ဆိုပါက ထိုသူတို့သည် ကယားတိုင်းရင်းသားများဖြစ်ရန် လိုအပ်သည်။ ကျေးရွာတွင် နေထိုင်သူများကသာလျှင် ရေ၊ သစ် (သို့) ထုံးစသည်ကျေးရွာနယ်နိမိတ်အတွင်းရှိအရင်းအမြစ်တို့ကို ထုတ်ယူနိုင်သည်။ ထိုသို့ပြုလုပ်ပါက အရင်းအမြစ်တစ်ခုစီ အတွက် ထားရှိသော စည်းမျဉ်းများနှင့် အညီ ထုတ်ယူရမည်။

ခိုင်မာသော ဓလေ့ထုံးတမ်းဆိုင်ရာ စနစ်များသည် စုပေါင်းမြေယာများရှိခြင်းတွင် မမှီခိုကြောင်းနှင့် ကျေးရွာနယ်နိမိတ်အတွင်းရှိ မြေများတွင် လူ့အဖွဲ့အစည်း၏ လုပ်ပိုင်ခွင့်ရှိခြင်း၌ ပို၍ မှီခိုကြောင်းကို ကျိုင်းတုံ လူ့အဖွဲ့အစည်း၏ ဖြစ်ရပ်တွင် တွေ့ရသည်။ နန်ပန်ရွာရှိ ပအို လူ့အဖွဲ့အစည်းတွင် တွေ့ရသည့်အတိုင်း ကျိုင်းတုံရွာ၏ စုပေါင်းလက္ခဏာ ဝိသေသမှာ ခိုင်မာပြီး ၎င်းတို့၏ ကျေးရွာကို ဓလေ့ထုံးတမ်းဆိုင်ရာ စနစ်အောက်တွင်သာ ထားလိုသည်။

ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်ခြင်း

အခြားအရပ်သို့ ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်ခြင်းသည် မြေယာအသစ်ရှာဖွေခြင်း (သို့) အခြားသော အသက်မွေးဝမ်းကြောင်းများကို ရှာဖွေရန် ဖြစ်ပြီး ၎င်းသည်လည်း အရင်းအမြစ်ရှားပါးမှုကြောင့် ဖြစ်သည်။ ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်ခြင်းသည် ရွှေ့ပြောင်းသွားသူများ

၏ မူလ လူ့အဖွဲ့အစည်းအတွက် ဖိအားနည်းပါးစေသော်လည်း ၎င်းတို့သွားရောက်နေထိုင်မည့် မြေနေရာနှင့် အသက်မွေးဝမ်းကြောင်းပြုရာ ဒေသ အတွက်ပြောင်းလဲမှုများကို သေချာပေါက်ဖြစ်စေမည်ဖြစ်သည်။ ပထမအချက်အနေဖြင့် ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်သူအသစ်များကြောင့် ဒေသခံလူဦးရေများ၏ (ဌာနေတိုင်းရင်းသားများအား ထိခိုက်လေ့ရှိသည်) နေရာ ဆုံးရှုံးခြင်း

နှင့် မူလနေထိုင်သူများ၏ မြေယာလုပ်ကိုင်ပိုင်ဆိုင်မှု (ရွှေ့ပြောင်းတောင်ယာစနစ်)ပျက်စီးခြင်း ဖြစ်လေ့ရှိသည်။ ဒုတိယအနေဖြင့် မူလနေထိုင်သူများသည် ဒေသခံများဖြစ်နေတတ်ပြီး မြေယာအသုံးပြုမှု ပုံစံသစ်များနှင့် အရင်းအနှီးအသုံးပြုမှုကို မိတ်ဆက်ပေးခြင်း (သို့) တတိယအချက်အနေဖြင့် ရွှေ့ပြောင်းသွားသည့်နေရာတွင် လူဦးရေ တိုးပွားလာခြင်းကြောင့် မြေယာကို ဖိအားဖြစ်စေ၍ မြေအသုံးချမှု ပုံစံအသစ်များ ပေါ်ထွက်လာခြင်းတို့ဖြစ်သည်။

အခြေကျနေထိုင်သူများ ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်ခြင်း

ဆင်းရဲနွမ်းပါး၍ မြေယာမဲ့ လယ်သမားများသည် မြေယာရှာဖွေရန်အတွက် လူဦးရေနည်းပါးသော ဒေသများသို့ ရွှေ့ပြောင်း၍ နေထိုင်ခြင်းသည် မြန်မာနိုင်ငံတွင် ကြီးကြီးမားမား သတိပြုဖွယ် မဖြစ်ပွားသေးပါ။ ယနေ့ခေတ်တွင် ပြောင်းရွှေ့နေထိုင်ကြသည့် နေရာများမှာ မြန်မာနိုင်ငံ၏ မြို့ပြ နှင့် နိုင်ငံခြားသို့သာ ဖြစ်သည်⁷⁸။ သို့သော် ကချင်ပြည်နယ်တွင် တွေ့ရသည့် တစ်သျှူးငှက်ပျောစိုက်ခင်းများကဲ့သို့သော စက်မှုအခြေပြု စိုက်ပျိုးရေးလုပ်ငန်းများ ကြီးထွားလာခြင်းကြောင့် ဒေသခံလယ်သမားများ၏ မြေယာများ ဆုံးရှုံးခြင်း၊ စစ်ပွဲများကြောင့် မြေယာများ ဆုံးရှုံးခြင်း နှင့် မြန်မာနိုင်ငံအခြားဒေသများနှင့် တရုတ်နိုင်ငံမှ အလုပ်သမားများစွာ ပြောင်းရွှေ့နေထိုင်ခြင်းများကို ဖြစ်စေသည်⁷⁹။ ဒေသခံလူ့အဖွဲ့အစည်းများ၏ အသက်မွေးဝမ်းကြောင်းနှင့် လူနေမှုဘဝကို အကျိုးသက်ရောက်မှု ဖြစ်စေသည့် အဆိုပါစိုက်ခင်းများအကြောင်းကို မှတ်တမ်းတင်ထားခြင်း များစွာရှိသော်လည်း ဓလေ့ထုံးတမ်းအရ လုပ်ကိုင်ပိုင်ဆိုင်မှုများကို မည်သို့အကျိုးသက်ရောက်သည်ကိုမူ အနည်းငယ်သာ သိရှိရသည်။

နိုင်ငံတော်မှ အကျိုးဆောင်ပြုလုပ်သည့် အခြေကျနေထိုင်သူများ ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်ခြင်းသည် ကိုလိုနီခေတ်တွင် ကြီးကြီးမားမားဖြစ်ခဲ့သည်။ ထိုကာလတွင် ဧရာဝတီဒေသ၌ စပါးစိုက်ပျိုးရန် လူလိုအပ်သဖြင့် အထက်မြန်မာပြည်မှ လယ်သမားများအား ပြောင်းရွှေ့နေထိုင်ရန် ပံ့ပိုးခဲ့သည်။ ထိုသို့ အစုလိုက် ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်ခြင်းကြောင့် ကျန်ခဲ့သည့်ဒေသတွင်လည်း များစွာပြောင်းလဲမှုဖြစ်စေသည် (သို့) အစိုးရမှ နေရာချထားပေးခြင်းကြောင့်လည်း အပြောင်းအလဲဖြစ်စေပြီး ဓလေ့ထုံးတမ်းဆိုင်ရာ လုပ်ကိုင်ပိုင်ဆိုင်မှုများကို ပြောင်းလဲစေသည်။ ဧရာဝတီ မြစ်ဝှမ်းဒေသနှင့် အလယ်ပိုင်းဒေသ၏ မြေယာလုပ်ကိုင်ပိုင်ဆိုင်မှုကို နှိုင်းယှဉ်လေ့လာရာတွင် ကိုလိုနီအုပ်ချုပ်ရေးကြောင့် ပြောင်းရွှေ့အခြေကျနေထိုင်သူများ၏ မြေယာလုပ်ကိုင်ပိုင်ဆိုင်မှုကို ကြီးမားစွာအကျိုးသက်ရောက်စေကြောင်း တွေ့ရသည်။

မတူညီသော ယဉ်ကျေးမှုများ နှင့် ဓလေ့ထုံးတမ်းဆိုင်ရာ လုပ်ကိုင်ပိုင်ဆိုင်မှုစနစ်များ ကျင့်သုံးကြသည့် နိုင်ငံတဝှမ်းမှ လာရောက်နေထိုင်ကြသူများအတွက် စည်းလုံးညီညွတ်သောဒေသခံလူ့အဖွဲ့အစည်း အခြေပြုစနစ်များကို ပြန်လည်တည်ဆောက်ရန် စိန်ခေါ်မှုကြီးနှင့် တွေ့ရနိုင်သည်။

မြစ်ဝှမ်းဒေသတွင် အခြေကျနေထိုင်ရန် လုပ်ဆောင်ခဲ့သည့် အချိန်မှာစ၍ မြေယာအသုံးချမှု နှင့် ပိုင်ဆိုင်ခွင့်များသည် အစိုးရပြဋ္ဌာန်းသော ဥပဒေအတိုင်း ဖြစ်လာသည်။ မြေယာအများစုမှာ ပုဂ္ဂလိကပိုင်ဖြစ်လာပြီး မြေပိုင်ရှင်များသည် မြေအသုံးပြုခွင့်များ (ပုံစံ-၇) ကို လွန်ခဲ့သည့် နှစ်များတွင် လျှောက်ထားခဲ့ ကြသည်။ အထက်ကဖော်ပြမှုအတွက် တွင်းဆင်းလေ့လာမှုပြုခဲ့ရာ မြေပိုင်ရှင် (၇၁%) တွင် ပုံစံ (၇) များရှိသည်။ အဆိုပါကျေးရွာများတွင် အများပိုင်မြေများ မရှိတော့ပါ။ ယခင်ကရှိခဲ့သော အများပိုင် စားကျက်မြေများသည်လည်း ကျေးရွာနယ်နိမိတ် ချဲ့ထွင်းမှုကြောင့် ပျောက်ကွယ်ခဲ့သည်⁸⁰ ။

မြစ်ကမ်းနံဘေးနှင့် အရင်းအမြစ်များဖြစ်သည့် ဓနိပင်များနှင့် အခြားသော အပင်များသည်ပင်လျှင် လယ်မြေနှင့် အိမ်ခြံမြေများ၏ အစိတ်အပိုင်းများဖြစ်လာသည်။ ထိုသို့မဟုတ်လျှင်လည်း မြစ်ကမ်းနံဘေးများသည် သစ်တောမြေများဖြစ်လာသည်။⁸¹

ဒီရေတောများ အများစုပါဝင်သော မြစ်ဝှမ်းဒေသ၏ သစ်တောမြေများအားလုံးသည် နိုင်ငံတော်ပိုင်မြေဖြစ်၍ သစ်တောဦးစီးဌာန၏ စီမံခန့်ခွဲမှုအောက်တွင် ရှိသည်။ သို့သော် ဒီရေတောများသည် လူ့အဖွဲ့အစည်း အများအပြား၏ အသက်မွေးဝမ်းကြောင်းအတွက် အလွန်အရေးပါသည်။ အောက်တွင် အသေးစိတ်ဆက်လက်ဖော်ပြထားသည့်အတိုင်း အချို့သော လူ့အဖွဲ့အစည်းများသည် ထိုသစ်တောများနှင့်ပတ်သက်သည့် ၎င်းတို့၏ ကိုယ်ပိုင်အခွင့်အရေးများကို အစုအဖွဲ့ပိုင်သစ်တောများ ဖွဲ့စည်းခြင်းဖြင့် ကာကွယ်ရန် ကြိုးပမ်းနေကြသည်။

လုပ်အားရွှေ့ပြောင်းခြင်း

ယနေ့ခေတ်မြန်မာနိုင်ငံတွင် လုပ်အားရွှေ့ပြောင်းခြင်းဟုဆိုရာတွင် အသက်ငယ်ရွယ်သောသူများသည် ၎င်းတို့၏ ကျေးရွာများကို စွန့်၍ အခြားဒေသ၌ အလုပ်အကိုင်များရှာဖွေခြင်းပါဝင်သည်။ ဤသည်မှာ အထင်ရှားဆုံး ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်သည့် ပုံစံဖြစ်သည်။ လူငယ်များသည် မြန်မာနိုင်ငံတွင်းရှိ မြို့ပြများသို့ (သို့) အိမ်နီးချင်းနိုင်ငံများ သို့ (အထူးသဖြင့် ထိုင်းနိုင်ငံ) ရွှေ့ပြောင်းကြသည်။ ၂၀၁၄ နှင့် ၂၀၁၅ တွင် မကွေးတိုင်းနှင့် ဧရာဝတီတိုင်း

တွင် ပြုလုပ်ခဲ့သည့် လေ့လာမှုအရ ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်မှုသည် မြင့်တက်နေပြီး မကွေးတိုင်းရှိ (၅) မိသားစုလျှင် တစ်ဦးနှုန်းနှင့် ဧရာဝတီတိုင်းတွင် (၄) မိသားစုလျှင် တစ်ဦးနှုန်းဖြင့် ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်ကြောင်းတွေ့ရသည်။ အဓိကပြောင်းရွှေ့နေထိုင်သည့် ဒေသများမှာ အလုပ်အကိုင်အခွင့်အလမ်းများပြား၍ ဆောက်လုပ်ရေး၊ စားသောက်ဆိုင် နှင့် လက်ဖက်ရည်ဆိုင်တို့တွင် အလုပ်ရနိုင်သည့် ရန်ကုန် နှင့် မန္တလေး ဖြစ်သည်။ အချို့ ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်သူများထဲမှ ရာခိုင်နှုန်း အနည်းငယ်သည် ပိုမိုကောင်းမွန်၍ ပုံမှန်အလုပ်ရှိသော အထည်ချုပ်များတွင် လုပ်ကိုင်ကြသည်⁸² ။

ပြင်ပသို့ လုပ်သားအင်အား ရွှေ့ပြောင်းခြင်းသည် လူ့အဖွဲ့အစည်း၏ စုဖွဲ့မှုကို ပြောင်းလဲစေပြီး မြေယာအသုံးချမှုနှင့် ဓလေ့ထုံးတမ်းအရ လုပ်ကိုင်ပိုင်ဆိုင်မှုများအပေါ် အကျိုးသက်ရောက်စေသည်။ ရှမ်းပြည်တောင်ပိုင်းရှိ ရှမ်း၊ ဓနု နှင့် ပအိုဝ်း⁸³ လူ့အဖွဲ့အစည်းများကြားတွင် ပြုလုပ်ခဲ့သည့် လေ့လာမှုများအရ ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်သည့် လူငယ်များကြောင့် လူ့အဖွဲ့အစည်း၏ စုဖွဲ့မှုနှင့် မြေယာပိုင်ဆိုင်မှုကို ထိခိုက်ကြောင်းတွေ့ရသည်။

ဤပြောင်းလဲမှုများသည် လူဦးရေနေထိုင်မှုကို အကျိုးသက်ရောက်စေသည် အဘယ့်ကြောင့်ဆိုသော် ထိုင်းနိုင်ငံသို့ ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်ကြသူများမှာ လူငယ်အရွယ် လင်မယားများဖြစ်ပြီး အသက်ကြီးနေပြီဖြစ်သော ၎င်းတို့၏ မိဘများနှင့် ကလေးငယ်များကို ကျေးရွာတွင် ထားရစ်ခဲ့ကြသည်။ ထို့ကြောင့် ကျေးရွာမှ ရွှေ့ပြောင်းသွားသည့် သားသမီးများ၏ မိဘအိုများသည် ၎င်းတို့၏ မြေတွင် ထွန်ရက်ရန်အတွက် အလုပ်သမားများကို ငှားရမ်းရသည်။

ပြင်ပမှ အလုပ်သမားများကို ရာသီအလိုက် ငှားရမ်းရသည့် အတွက် ဓလေ့ထုံးတမ်းဆိုင်ရာ စနစ်များအပေါ် အကျိုးသက်ရောက်စေပြီး ငှားရမ်းခြင်း (သို့) မြေလွတ်တွင် ယာယီအသုံးပြုစိုက်ပျိုးခြင်း စသည့် လုပ်ကိုင်ပိုင်ဆိုင်မှု စနစ်သစ်များထွက်ပေါ်လာသည်⁸⁴။ တချိန်တည်းတွင် လူဦးရေကြီးထွားမှု၊ ဈေးကွက်စုစည်းမှု နှင့် စိုက်ပျိုးရေးလုပ်ငန်းများ၏ စီးပွားရေးဖိအားများကြောင့် ဒေသခံများတွင် မြေယာမဲ့များ များပြားလာသည်။ သို့သော် လေ့လာမှုတွင် တွေ့ရှိချက်အရ⁸⁵

ဒေသခံလူ့အဖွဲ့အစည်းများ၏ စည်းလုံးညီညွတ်မှုသည် ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်ခြင်းနှင့် မြေယာဖိအားများကြောင့် ခက်လဲလာသော်လည်း ဒေသခံလူ့အဖွဲ့အစည်းများသည်

ခိုင်မာစွာ ရပ်တည်နေဆဲဖြစ်သည်။ အဘယ့်ကြောင့်ဆိုသော် လယ်သမားများသည် ၎င်းတို့၏ မြေယာများနှင့် ဓလေ့ထုံးတမ်းများကို ယဉ်ကျေးမှု အမွေအနှစ်အဖြစ် တန်ဖိုးထားသောကြောင့် ဖြစ်သည်။ ဒေသခံလူ့အဖွဲ့အစည်းများ၏ စုဖွဲ့မှုကို ထိန်းသိမ်းရန်အတွက် မြေယာသည် အလွန်အရေးကြီးကြောင်း ရှုမြင်ကြသည်။ လယ်သမားများသည် မြေယာရောင်းချရန် အခွင့်အလမ်းများ ရှိသော်လည်း အများစုမှာ မြေရောင်းချမည့်စိတ်ကူးကို ပစ်ပယ်ကြခြင်းသည် ထိုသို့သော ဓလေ့များနှင့် သက်ဆိုင်သော သာဓက ဖြစ်သည်။

D. ဈေးကွက်စုစည်းမှု

လူဦးရေတိုးတက်လာမှုအပြင် ဒေသအလိုက်၊ ကမ္ဘာတစ်ဝန်း ကုန်ပစ္စည်းဝယ်လိုအားပြောင်းလဲမှုများက မြေယာ အသုံးပြုမှုအပေါ် များစွာသက်ရောက်မှုရှိသည်။ ပိုမိုမြင့်မားသောဝင်ငွေရရှိရန် လယ်သမားများသည် မြေယာများကို ပုံစံအသစ်များဖြင့် ပြောင်းလဲအသုံးပြုလာကြသည်⁸⁶။ မြန်မာနိုင်ငံသည် အရှေ့တောင်အာရှတွင် ရော်ဘာစိုက်ပျိုးသော ဦးဆုံးနိုင်ငံများထဲတွင် ပါဝင်သည်။ ၂၀ ရာစုအစောပိုင်းတွင် ဗြိတိသျှကိုလိုနီများ၏ မိတ်ဆက်ပေးခြင်းဖြင့် မွန်ပြည်နယ်ရှိ အသေးစားလုပ်ငန်းရှင်များက ပထမဦးဆုံးစိုက်ပျိုးခဲ့ကြပြီး ၁၉၉၀ ခုနှစ် ရော်ဘာဈေးတက်လာချိန်တွင် မွန်ပြည်နယ်၊ ကရင်ပြည်နယ်နှင့် တနင်္သာရီတိုင်းတို့တွင် ပိုမိုစိုက်ပျိုးလာခဲ့ကြသည်။⁸⁷

ဘိန်း၊ ကော်ဖီ၊ လက်ဖက် (သို့) ရော်ဘာ ကဲ့သို့သော စီးပွားဖြစ်သီးနှံစိုက်ပျိုးခြင်းကို ရှေ့ရှည်ကုန်ထုတ်လုပ်ဝမ်းစာဖူလုံရေးအထောက်အကူအဖြစ် စတင်လုပ်ကိုင်လာခဲ့ကြသည်⁸⁸။ သို့ရာတွင် အောက်တွင် ဖော်ပြထားသော လေ့လာချက်များ အရ အရှေ့တောင်အာရှတစ်လျှောက်အတွင်း တစ်ခြားသော မြေယာသုံးများမှုပုံစံများသည် အထောက်အကူဖြစ်ထွန်းစွာရန်သက်သက်မဟုတ်ပဲ ရွှေ့ပြောင်းတောင်ယာစနစ်ကို အလျင်အမြန်ပင် အစားထိုးလာကြောင်း တွေ့ရှိရသည်။

ရွှေ့ပြောင်းတောင်ယာစနစ်မှ စီးပွားဖြစ်သီးနှံသစ်တောရောနှောစိုက်ပျိုးရေးစနစ်သို့

အရှေ့တောင်အာရှအတွင်းရှိ တောင်တန်းနှင့် သစ်တောများတွင် လုပ်ကိုင်နေသော ကုန်မြင့်ပိုင်းတောင်သူများနည်းတူ မြန်မာနိုင်ငံရှိ ရွှေ့ပြောင်းတောင်ယာစိုက်ပျိုးသူများသည် မြေယာသုံးစွဲမှုပုံစံသစ်များဖြင့် လုပ်ကိုင်လာကြသည်။ ၎င်းပုံစံသစ်များ

သည် ရွှေပြောင်းတောင်ယာစိုက်ပျိုးခြင်းကို ဖြည့်စွက်ထောက်ကူပေးခြင်း (သို့) အစားထိုးခြင်းဖြစ်လာပြီး ဓလေ့ထုံးတမ်းဆိုင်ရာ မြေယာသုံးစွဲမှုစနစ်အပေါ်တွင်လည်း သက်ရောက်ပြောင်းလဲမှုများရှိလာနိုင်ပါသည်။

မြန်မာ-ထိုင်းနယ်စပ်နှင့် ပဲခူးရိုးမတွင် နေထိုင်ကြသော ကရင်လူမျိုးများသည် ၎င်းတို့၏ သဘာဝရင်းမြစ်များစီမံခန့်ခွဲမှုနှင့် ရှုပ်ထွေးသော ရွှေပြောင်းတောင်ယာစိုက်ပျိုးခြင်းများကြောင့် လူသိများသည်။⁸⁹ ထိုင်းနိုင်ငံအတွင်း မြေယာရှားပါးမှုများနှင့် ဈေးကွက်လိုအပ်ချက်များအပြင် အောက်တွင် ဖော်ပြထားသည့် လေ့လာချက်များအရ ဈေးကွက် စုစည်းမှုများသည် စီးပွားဖြစ်သီးနှံသစ်တောရောနှောစိုက်ပျိုးရေးစနစ်ကို မြေယာသုံးစွဲမှုအဓိကပုံစံအဖြစ် တိုးတက်စေသည်⁹⁰။ ၎င်းပြင်ပ လိုအပ်ချက်များကိုကြည့်ကာ ပြောင်းလဲသုံးစွဲလာသည့် မြေယာသုံးစွဲမှုစနစ်မှာမူ လူသိနည်းသည်။

ရွှေပြောင်းတောင်ယာစနစ်မှ စီးပွားဖြစ်သီးနှံသစ်တော ရောနှောစိုက်ပျိုးရေးသို့ကူးပြောင်းမှုသည် ဓလေ့ထုံးတမ်းဆိုင်ရာ တစ်ဦးချင်း မြေယာသုံးစွဲမှုစနစ်သို့ မြေယာပိုင်ဆိုင်ခွင့်များကို စုစည်းမှုဖြစ်စေသည် သို့ စုပေါင်းပိုင်ဆိုင်မှုများကို တစ်ဦးပိုင်များအဖြစ် အစားထိုးမှုများဖြစ်လာစေသည်။ သမိုင်းတစ်လျှောက်တွင် မြေယာသုံးစွဲမှုအပြောင်းအလဲအပေါ်မူတည်၍ ဓလေ့ထုံးတမ်းဆိုင်ရာ လုပ်ကိုင်ပိုင်ဆိုင်မှုစနစ် ပြောင်းလဲလာသည်ကို တွေ့ရသည်။ ဓလေ့ထုံးတမ်းဆိုင်ရာ လုပ်ကိုင်ပိုင်ဆိုင်မှုစနစ်၏ ပြင်လွယ်ပြောင်းလွယ်မှုကို တွေ့နိုင်ပါသည်။ သို့ရာတွင် မြေယာသုံးစွဲမှုပုံစံသစ်များနှင့် စနစ်များကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသော တစ်ချို့ပြောင်းလဲမှုများသည် ဒေသအတွင်းရှိ လူမှုဆက်ဆံရေးများကို အကြီးအကျယ် ပြောင်းလဲစေကြောင်း တွေ့ရသည်။ ဥပမာ - ကရင်ပြည်နယ်၊ လေခိုမြို့နယ်ခွဲရှိ ဂေဘာလူမျိုးစုများတွင် တွေ့ရသည်။

ဖြစ်ရပ်ဆန်းစစ်လေ့လာမှု (၇) - ကရင်ပြည်နယ် ဂေဘာမျိုးနွယ်စုအတွင်း စီးပွားဖြစ်သီးနှံသစ်တော ရောနှောစိုက်ပျိုးရေးသို့ ပြောင်းလဲခြင်း

ဂေဘာမျိုးနွယ်စုများသည် ကရင်အနွယ်တွင် ပါဝင်သော တိုင်းရင်းသားအုပ်စုဖြစ်သည်။ လွန်ခဲ့သောဆယ်စုနှစ် လေးခုအတွင်း ဂေဘာလူမျိုးများ၏ အသက်မွေးဝမ်းကြောင်းလုပ်ငန်းသည် ရွှေပြောင်းစိုက်ပျိုးခြင်းနှင့် စပါးစိုက်ခင်းအနည်းငယ်ကိုအခြေခံသော ဝမ်းစာဖူလုံစိုက်ပျိုးရေးမှ စီးပွားဖြစ်သီးနှံသစ်တောစိုက်ပျိုးရေးသို့ ကူးပြောင်းလာခဲ့ရာ စားနပ်ရိက္ခာထုတ်လုပ်မှုအား အလွန်နည်းလာသည်။ ရွှေပြောင်းတောင်ယာစိုက်ပျိုးရေးမှ ကော်ဖီနှင့် ဖာလာ (black cardamom) တို့ကို စီးပွားဖြစ် စိုက်ပျိုးလာခြင်းကြောင့် စုပေါင်းမြေယာများသည် ပုဂ္ဂလိကပိုင်ဖြစ်လာကြသည်⁹¹။ တောင်သူလယ်သမားများက ဝင်ငွေရသီးနှံစိုက်ပျိုးပြီး အစားအစာများကို ဈေးတွင် ဝယ်ယူရန် လိုလားလာကြသည်နှင့်အမျှ မိမိဖာလာအစားအစာဖူလုံရေးမှာ တဖြေးဖြေးကျဆင်းလာခဲ့သည်။ လယ်သမားများ၏ စီးပွားရေး မျက်စိများကြောင့် မြေယာများသည်လည်း ကုန်ပစ္စည်းသာသာ ဖြစ်လာကြပြီး ဝမ်းစာ မလုံလောက်သည့် မိသားစုများ၏ သောကကြောင့်မြေယာ ရောင်းချမှုများသည် မြေယာအမြောက်အများ ပိုင်ဆိုင်သူများကို ထွက်ပေါ်လာစေသည်။⁹²

ဓလေ့ထုံးတမ်းဆိုင်ရာ လုပ်ကိုင်ပိုင်ဆိုင်စနစ်သည် မြေယာအသုံးပြုမှုပြောင်းလဲမှုများနှင့်လိုက်လျောရန် ပြောင်းလဲနေရပြီး ဒေသလူထုကမူ ၎င်း၏ အကျိုးဆက်များကို ကြိုတင်မြင်နိုင်စွမ်းမရှိသည့်အတွက် လူမှုအသိုင်းအဝန်းမညီမျှမှုများကိုလည်း ကာကွယ်နိုင်ခြင်း မရှိတော့ပေ။

... စီးပွားဖြစ်ဖာလာစိုက်ပျိုးရေးကျယ်ပြန့်လာသောအနေအထားတွင်တစ်ဦးပိုင်နှင့် အစုပိုင်စိုက်ပျိုးရေး အကြား ကွာဟချက်များရှိနေလာသည်ကို တွေ့ရသည်။ တစ်ဦးပိုင်တွင် စိုက်ပျိုးသူ၏ လိုလားချက်အလိုက် စီးပွားဖြစ်စိုက်ပျိုးရေးစနစ်ကို ချဲ့ထွင်ကာ စီးပွားရေး အခွင့်အလမ်းအသစ်များ လျင်လျင်မြန်မြန် ရရှိတတ်ကြသည်။ ဒေသအဆင့်တွင် စီးပွားရေးအခွင့်အလမ်း ရုတ်တရက်ထွက်ပေါ်လာခြင်းက ဒေသအပေါ် လွှမ်းမိုးမှုအားကြီးသည်။ သဘာဝရင်းမြစ်စီမံခန့်ခွဲမှုနည်းနာများ (ဥပမာ- မြေယာရောင်းချခြင်း၊ အစုပိုင်နေရာများကို ထိန်းသိမ်းခြင်း) ကို လိုက်နာနိုင်ခြင်း မရှိတော့ပဲ ဒေသမြေယာဈေးကွက် ပျက်စီးမှုနှင့် လူမှုရေးအဆင့်ခွဲခြားမှုများ အလျင်အမြန်ဖြစ်ပေါ် စေသည်။

လေ့လာချက်တွင် ပါဝင်သောဒေသတွင် အိမ်ထောင်စုအားလုံး၏ ၁၀ ရာခိုင်နှုန်းခန့်သာ အသေးစားစိုက်ပျိုးရေး လုပ်ကိုင်သူများဖြစ်ကြပြီး ဝင်ငွေအတွက် စီးပွားဖြစ် သီးနှံသစ်တောရောနှောစိုက်ပျိုးရေးအနည်းငယ်လုပ်ကိုင်ကာ ရွှေ့ပြောင်းစိုက်ပျိုးရေးကို ဆက်လက်လုပ်ကိုင်သူများဖြစ်ကြသည်။ ၆၀ ရာခိုင်နှုန်းသည် စီးပွားဖြစ်သီးနှံများစိုက်ပျိုးသူများ (ယေဘုယျအားဖြင့် မြေယာ၏ ၁၆ ဧက/၆.၅ ဟက်တာ) ဖြစ်ကြကာ ၁၅ ရာခိုင်နှုန်းမှာ စပါးလယ်ယာများနှင့် စီးပွားဖြစ်စိုက်ပျိုးရာနေရာများတွင် လုပ်ကိုင်ကြသည့် အလတ်စားစိုက်ပျိုးသူများဖြစ်ပြီး ၅ ရာခိုင်နှုန်းသည် စီးပွားဖြစ် သီးနှံအများစုစိုက်ပျိုးဧက ၅၀ မှ ၁၀၀ အတွင်း (၂၀-၄၀ ဟက်တာ) လုပ်ကိုင်နေသော အကြီးစား စိုက်ပျိုးသူများ ဖြစ်ကြသည်။ သို့ရာတွင် မြေယာပိုင်ဆိုင်မှု ကွာဟချက် ကြီးမားသော်လည်း မြေယာမပိုင်သည့် အိမ်ထောင်စု မရှိပေ။⁹³

ဒေသအတွင်းရှိ ဌာနေတိုင်းရင်းသားဒေသများတွင် လယ်သမားများ၏ စီးပွားရေးဇောက်ချလုပ်ကိုင်မှုများသည် စိုက်ပျိုးမြေများကို တစ်ဦးပိုင်ပြုလုပ်မှုမရှိသည့်အပြင် မြေယာကို ကုန်ပစ္စည်းသာသာသတ်မှတ်ခြင်း၊ ဒေသတွင်း မြေယာဈေးကွက် ကျယ်ပြန့်လာခြင်းနှင့် ငွေရင်းစိုက်ထုတ်ကာ မြေယာဝယ်ယူနိုင်ပြီး စီးပွားဖြစ်သီးနှံစိုက်ပျိုးလုပ်ကိုင်နိုင်သည့် အခြေနေပေးသော အိမ်ထောင်စုအနည်းငယ်တွင် မြေယာများစုစည်းလာခြင်းတို့ကို မြှင့်တက်လာစေသည်။⁹⁴ အောက်တွင်ဖော်ပြထားသောစာစု “အောက်ခြေမှ ခြံခတ်ခြင်း” (သို့) “အောက်ခြေမှ လက်လွတ် ဆုံးရှုံးမှု” သည် အစုပိုင်သုံးစွဲမှု အောက်တွင် ရှိနေရာမှ တစ်ဦးပိုင်မြေယာအဖြစ် ပြုလုပ်ခြင်းလုပ်ငန်းစဉ်နှင့် တစ်ပိုင်တစ်နိုင် စိုက်ပျိုးရေးမှ စီးပွားဖြစ်စိုက်ပျိုးရေး သို့ ပြောင်းလဲလာချိန်တွင် မြေယာများ စုစည်းသိမ်းဆည်းခြင်းတို့ကို ရည်ညွှန်းခြင်းဖြစ်သည်။⁹⁵ လေ့လာဒေသအတွင်းရှိ ဂေဟစနစ်အသိုင်းအဝိုင်းအတွင်း မြေယာလွှဲပြောင်းခြင်းနှင့် လယ်ယာမြေများကို စုဆောင်းခြင်းတို့သည် ဓလေ့ထုံးတမ်းဆိုင်ရာ မြေယာသုံးစွဲမှုစနစ်အောက်တွင်ဖြစ်ကြောင်း သတိချပ်ရန် အရေးကြီးသည်။

လေ့လာဒေသတွင် ၎င်းတို့၏ မြေယာများကို တည်ဆဲဥပဒေအရ စာရင်းသွင်းရန် ကြိုးစားမှုများရှိသော်လည်း မြေယာအများစုကို သစ်တောအဖြစ်သတ်မှတ်ထားသဖြင့် ရွှေ့ချယ်စရာနည်းပါးလှသည်။⁹⁶ ဒေသခံလူ့အဖွဲ့အစည်းများသည် ၎င်းတို့၏ အကြွင်းမဲ့ မြေယာလုပ်ပိုင်ခွင့်များကို ထိန်းထားနိုင်မည်လားနှင့် မြေယာများကို ပြင်ပမှ လူများထံ ရောင်းချခွင့်ပေးမည်လားဆိုသည်ကိစ္စများသည် နောင်အနာဂတ်တွင် ပြဿနာရှိလာနိုင်သည်။ ယခုအချိန်တွင် မြေယာပိုင်ဆိုင်မှု ကွာခြားမှုများသည် ပိုမိုနက်ရှိုင်းလာစေနိုင်သော်လည်း ဒေသခံအသိုင်းအဝိုင်းလက်ဝယ်တွင်သာ မြေယာများရှိနေပြီး မြေယာမဲ့အိမ်ထောင်စုမရှိသေးပေ။ တစ်ဦးပိုင် မြေယာဈေးကွက် အသက်ဝင်လာပြီး ဒေသခံများမှ ပြင်ပလူများထံ မြေယာရောင်းချခြင်းကို မထိန်းသိမ်းနိုင်သည့်နှင့် တစ်ပြိုင်နက် ၎င်းတို့၏ ဓလေ့ထုံးတမ်းဆိုင်ရာ လုပ်ကိုင်ပိုင်ဆိုင်မှုစနစ်မှာလည်း ယိုယွင်းလာမည်ဖြစ်သည်။

Andersen⁹⁷ ထောက်ပြထားသကဲ့သို့ (ပုံစံ ၇) ကို အတည်ပြုလိုက်သည်နှင့်အတူ ဤပြဿနာများသည် တိုးပွားလာနိုင်ခြေ ရှိသည်။ နိုင်ငံတော်က ထုတ်ထားသော ပုံစံ ၇ တွင် စာရင်းဝင်ကြသည်နှင့် တစ်ပြိုင်နက် ၎င်းမြေယာများသည် ပြင်ပစီးပွားရေးသမားအတွက် လမ်းဖွင့်ပေးသကဲ့သို့ဖြစ်သွားပြီး ပုံမှန်စနစ်ကို ပျက်စေသည်။ မြို့ပြရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူများ၏ ထင်မြင်ချက်များနှင့် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများကြောင့် မြေယာဈေးကွက်သည် မြို့ပြဒေသများတွင် တိုးတက်ပီပြင်လာသည်။

E. နိုင်ငံတော်၏ အခန်းကဏ္ဍ

မြန်မာနိုင်ငံတွင် နိုင်ငံတော်၏ အခန်းကဏ္ဍနှစ်ရပ်သည် ဓလေ့ထုံးတမ်းဆိုင်ရာ လုပ်ကိုင်ပိုင်ဆိုင်မှု စနစ်အပေါ်နက်နက်နဲနဲ သက်ရောက်မှုရှိနေသည်ကို တွေ့ရသည်။ ပထမဦးဆုံးအနေဖြင့် နိုင်ငံတော်က ဓလေ့ထုံးတမ်းဆိုင်ရာ လုပ်ကိုင်ပိုင်ဆိုင်မှု စနစ်ကို အသိအမှတ်ပြုထားခြင်းမရှိဘဲ စိုက်ပျိုးမြေများအပါ

အဝင် အစုပိုင်ဖြစ်သော စားကျက်မြေများနှင့် သစ်တောများ အပေါ်တွင်လည်း အုပ်စိုးရန် ပြင်ဆင်လျက်ရှိသည်။ ၎င်းကို သစ်တောဥပဒေနှင့် မြေလွတ်၊ မြေလပ်၊ မြေရိုင်း စီမံခန့်ခွဲရေးဥပဒေကို ဖော်ဆောင်ကာ လုပ်ဆောင်လျက်ရှိသည်။ ရလဒ်အားဖြင့် ဒေသခံများပိုင်ဆိုင်ထားသည့် အစုပိုင်မြေများသည် တရားမဝင်ပိုင်ဆိုင်မှု ဖြစ်လာသည်။ ဒုတိယအနေဖြင့် မြေယာစာရင်းသွင်းခြင်း (ဥပမာ - ပုံစံ ၇) ကို တစိုက်မတ်မတ်

ကရင်ပြည်နယ် သူမပိုင် ဖာလာ သီးနှံသစ်တောခင်းနှင့်အတူ တွေ့ရသော ဂေဘား တိုင်းရင်းသူ အမျိုးသမီး (ခါတီပုံ - Christian Erni)

ဆောင်ရွက်နေခြင်းက ဓလေ့ထုံးတမ်းဆိုင်ရာ လုပ်ကိုင်ပိုင်ဆိုင်မှု စနစ်ကို အားနည်းစေပြီး အစုပိုင်မြေများကို အာဏာပိုင်များမှ သိမ်းခြင်း၊ တစ်သီးပုဂ္ဂလရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုတိုးပွားလာပြီး စိုက်ပျိုးရေးကို စီးပွားရေးလက်ကိုင်ထားခြင်းနှင့် စိုက်ပျိုးရေးဆိုင်ရာ ကွဲပြားမှုများနှင့် ကြံ့ကြံ့ခံနိုင်စွမ်းများ ဆုံးရှုံးခြင်းစသည် အကျိုးဆက်များကို ဒေသခံများ ခံစားရနိုင်သည်။

သစ်တောဥပဒေနှင့် မြေလွတ်၊ မြေလပ်၊ မြေရိုင်း စီမံခန့်ခွဲရေးဥပဒေသည် ဒေသခံပိုင်မြေယာများ ဖြစ်သော အစုပိုင်သစ်တော (သို့) စားကျက်မြေများကို နိုင်ငံပိုင်သစ်တော (သို့) မြေလွတ်များအဖြစ် သတ်မှတ်ထားသည်။ ၎င်းမြေယာများကို လုပ်ကိုင်ခွင့် ချထားပေးရန်ရေး လျှောက်လွှာများတင်ရန်ဖွင့်ထားပြီး ဒေသခံများ၏ ထိန်းသိမ်းပိုင်ခွင့်ကို တရားဝင် ဖယ်ရှားပစ်သည်။

တစ်နိုင်ငံလုံးအတိုင်းအတာဖြင့် မြေယာများကို ထိန်းချုပ်ရန် နိုင်ငံတော်က ကြိုးပမ်းနေသော်လည်း ၎င်းနှင့်ပတ် သက်သည့် နည်းနာများ၊ ပြဋ္ဌာန်းသည့်အတိုင်းဆောင်ရွက်မှုများ ဥပမာ - သစ်တောဥပဒေများသည် အစွန့်အဖျားရှိဒေသများတွင် သက်ရောက်မှုမရှိဘဲ (အထူးသဖြင့် တိုင်းရင်းလက်နက်ကိုင်များ ထိန်းချုပ်ထားသည့်နယ်မြေများ) မြေပြန်ဒေသများတွင်သာ အဓိက သက်ရောက်မှုရှိနေသည်။

နိုင်ငံတော်မှ တိုက်ရိုက်ပါဝင်နေသောကဏ္ဍသည် ဓလေ့ထုံးတမ်းဆိုင်ရာ လုပ်ကိုင်ပိုင်ဆိုင်မှုစနစ်ကို အားနည်းစေပြီး လုံးဝပျောက်ကွယ်သွားသည်အထိလည်း ဖြစ်သွားစေနိုင်သည့် အပြောင်းအလဲ စေ့ဆော်မှုတစ်ခု ဖြစ်နေသည်။ ဤအခြေအနေမှာ ဗမာလယ်သမားများ၏ မြေယာများကို အများပိုင်ပြုလုပ်လိုက်ပြီး ၎င်းမြေယာများရယူမှုကို အကြီးအကဲများ၏ အနီးကပ်

ကွပ်ကဲမှုအောက်တွင် ထားရှိခဲ့သည့် ကိုလိုနီခေတ်မတိုင်ခင် အချိန်ကို နောက်ပြန်လည်နေသကဲ့သို့ပင် ဖြစ်သည်။⁹⁸ ယခုတွင် မူ အုပ်ချုပ်ရေးပြောင်းလဲမှုများနှင့်အတူ တစ်ဦးပိုင်မြေယာများကို သိသိသာသာပြုလုပ်လာကြပြီး မြေပိုင်အတန်းအစားအသစ် ပေါ်ပေါက်လာရေးကို ဦးတည်လာနေသည်။⁹⁹ မြေပြန်လွင်ပြင် ဗမာအသိုင်းအဝိုင်းတွင် ဗြိတိသျှကိုလိုနီခေတ်အတွင်း မြေယာသုံးစွဲမှုသည် စိုက်ပျိုးရေးကို စီးပွားဖြစ်လုပ်ကိုင်လာသည့်နှင့်အညီ ကိုလိုနီခေတ်အလွန်တွင် မြေယာရာခိုင်နှုန်းအများစုသည် အခြေကျနေထိုင်ခြင်း မရှိသူများ၏ လက်ဝယ်သို့ ရောက်ရှိသွားခဲ့သည်။ အများစုမှာ နိုင်ငံခြားသားများနှင့် အိန္ဒိယငွေချေးသူများထံသို့ ဖြစ်သည်။¹⁰⁰

တောင်တန်းဒေသများတွင်လည်း ဗြိတိသျှအုပ်ချုပ်မှုကြောင့် ဓလေ့ထုံးတမ်းဆိုင်ရာ လုပ်ကိုင်ပိုင်ဆိုင်မှုစနစ်အပေါ်ပြောင်းလဲသက်ရောက်မှုများရှိခဲ့သည်။ ကိုလိုနီအင်ပါယာအုပ်ချုပ်ရေးအဆင်ပြေချောမွေ့ရန်အလို့ငှာ ဗြိတိသျှများသည် ရွာသူကြီးများနှင့် ခေါင်းဆောင်များကို အသုံးချခဲ့သည်။¹⁰¹

ထိုရွာသူကြီးများကို အုပ်ချုပ်သူမရှိသည့် ဒေသများနှင့် ရိုးရာအကြီးအကဲများ မရှိသည့် ဒေသများတွင် ရွေးချယ်ပေးခဲ့ကြသည်။¹⁰¹ နိုင်ငံတော်၏ အသိမှတ်ပြုထောက်ခံမှုကို အားယူကာ အရောက်အပေါက်နည်းသည့်နေရာများအထိ မြေယာများကို သုံးစွဲခဲ့ ကြရာ ယခုအခါတစ်ချို့ရွာသူကြီးများက ရွာ၏ မြေယာအများစုကို စောင့်ရှောက်သူအပြင် ၎င်းတို့ ပိုင်မြေအဖြစ် သတ်မှတ်ပြောဆိုသည်များလည်း ရှိသည်။ တစ်နည်းအားဖြင့်ဆိုရသော် ၎င်းတို့၏ ဓန၊ နိုင်ငံတော်အုပ်ချုပ်ရေးအချိတ်အဆက်များကို အသုံးချကာ မြေယာများကို ၎င်းတို့ပိုင်မြေအဖြစ် စာရင်းသွင်းလိုနေကြသည်။ ဤကိစ္စများသည် လူမှုအသိုင်းအဝိုင်းအတွင်း မညီမျှမှုများ၊ ခွဲခြားမှုများနှင့် ပဋိပက္ခများကို မြင့်တက်လာစေသည်။¹⁰²

အိမ်နီးချင်းအိန္ဒိယနိုင်ငံ၏ အရှေ့အမြောက်နယ်စပ်တွင်မူ ရိုးရာခေါင်းဆောင်များနှင့် ရွာကောင်စီများသည် ဒေသန္တရအုပ်ချုပ်ရေးတွင် အရေးပါနေဆဲဖြစ်ပြီး ၎င်းနှင့် ဆန့်ကျင်စွာ မြန်မာနိုင်ငံတွင်မူ ထိုကဲ့သို့သော အဖွဲ့အစည်းများသည် ဒေသတော်တော်များများတွင် ပျောက်ကွယ်သွားပြီဖြစ်သည်။ ၎င်းသည် နိုင်ငံတော်၏ အုပ်ချုပ်မှုကို တောင်တန်းဒေသများအထိဖြန့်ကျက်ထားခဲ့ခြင်းနှင့် ဘာသာရေးအပြောင်းအလဲများကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသော လူမှုရေးပြောင်းလဲမှု၏ ရလဒ်ပင်ဖြစ်သည်။¹⁰³

⁹⁸ ယေဘုယျအားဖြင့် ဤနေရာတွင် ရွာတစ်ရွာထက်ပို၍ ၎င်း၏လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာကို ဖြန့်ကျက်ထားသော အကြီးအကဲ/ခေါင်းဆောင်တစ်ဦးကို ရွာတစ်ရွာ၏ ထုံးတမ်းစဉ်လာခေါင်းဆောင် အဖြစ် ရွာသူကြီးဟု နားလည်ကြသည်။ သို့ရာတွင် ရွာသူကြီးကို 'အကြီးအကဲ' ဟု သတ်မှတ်ခေါ်ဆိုရာ ဥပမာအားဖြင့် အိန္ဒိယအရှေ့မြောက်ပိုင်းတွင် 'ရွာအကြီးအကဲ' ဟုခေါ်ဆို သကဲ့သို့ ဖြစ်သည်။

ယခုအခါတွင်မူ တစ်ချို့ကိစ္စရပ်များတွင် ရပ်ကျေးအုပ်ချုပ်သူများသည် ၎င်းတို့၏ လုပ်ပိုင်ခွင့်ကို မြေယာပိုင်ဆိုင်ခွင့်ရရန် အသုံးပြုကြသည်။ ဥပမာအားဖြင့် တောင်ကြီးမြို့ပြနေရာ လျာထားချက်များကို ကြည့်၍ ရှမ်းပြည်နယ်တောင်ပိုင်းရှိ ပအိုဝ်းခေါင်းဆောင်များသည် ၎င်းတို့၏ တိုင်းရင်းသားအဖွဲ့အစည်းအတွင်းရှိ လုပ်ပိုင်ခွင့်ကို အသုံးပြုကာ ရွာသားများ၏ ဆန္ဒနှင့် ဆန့်ကျင်လျက် မြေယာများကို မြို့ပြမှ ဝယ်ယူလိုသူများသို့ ကုမ္ပဏီများထံ မှောင်ခိုရောင်းချသူဖြစ်လာကြသည်¹⁰⁴။ နောက်တစ်ခုမှာ ဒေသခံမဟုတ်သည့်အပြင် ၎င်းဒေသအတွင်း လယ်ယာလုပ်ကိုင်မှုခိုခြင်းမရှိသည့် လယ်သမား ၅၄ ဦးကိုယ်စား ရွာသူကြီးဟောင်းတစ်ဦးမှ မြေလွတ်၊ မြေလပ်၊ မြေရိုင်း လျှောက်ထားသည်ကို ခွင့်ပြုပေးခြင်းဖြစ်သည်¹⁰⁵။

မြေလွတ်၊ မြေလပ်၊ မြေရိုင်းစီမံခန့်ခွဲမှု ဥပဒေဖြင့် အကြီးစား မြေယာသိမ်းမှုများ

နိုင်ငံတစ်ဝန်းတွင် မြေလွတ်၊ မြေလပ်၊ မြေရိုင်းဥပဒေဖြင့် မြေယာမြေဆုံးရှုံးမှုများနှင့် ကုမ္ပဏီများထံ မြေယာချထား ပေးမှုများသည် လယ်သမားအကြားသိသာလှသော မြေယာဆုံးရှုံးမှုရင်းမြစ်ဖြစ်နေသည်။ မြန်မာနိုင်ငံတွင် စိုက်ပျိုးရေးဖွံ့ဖြိုးရေးအတွက် မြေယာသိမ်းဆည်းမှုမှာ သမိုင်းတစ်လျှောက်ရှိခဲ့သည်။

ကိုလိုနီခေတ်တွင် ဗြိတိသျှတို့သည် စိုက်ပျိုးရေးရင်းနှီးမှုအတွက် အခရာကျသည်ဟုဆိုကာ ရှုပ်ထွေးလှသော မြေလွတ်ဥပဒေကို ထုတ်ပြန်ခဲ့သည်။ လွတ်လပ်ရေးရပြီးနောက်ပိုင်း မြေယာများကို နိုင်ငံပိုင်ပြုလုပ်ခြင်းနှင့် နိုင်ငံပိုင် လယ်ယာများစိုက်ပျိုးခြင်းကို ၁၉၈၈ ခုနှစ် စစ်အာဏာမသိမ်းခင်အထိ လုပ်ဆောင်ခဲ့သည်။ ထိုကာလတွင် စစ်တပ်သည် စိုက်ပျိုးရေးကဏ္ဍဘက်စုံဖွံ့ဖြိုးရေးအတွက် နိုင်ငံပိုင် မြေယာများကို အသုံးပြုကာ အကြီးအကျယ် လုပ်ဆောင်ခဲ့သည်။ စိုက်ပျိုးရေးလုပ်ကိုင်လျက်ရှိသော လယ်သမားများနှင့် အသေးစားစိုက်ပျိုးရေးသမားများ၏ မြေယာအမြောက်အများကို သိမ်းဆည်းခဲ့သည်။ ၂၀၁၂ ခုနှစ်တွင် အစိုးရသစ်မှပြဋ္ဌာန်းခဲ့သော မြေလွတ်၊ မြေလပ်၊ မြေရိုင်းဥပဒေသည် မြေယာများကို ပြည်တွင်း၊ ပြည်ပရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူများထံ ပေးအပ်ရန် အလားအလာရှိနေသည်။ ထို့ကြောင့် ဤလုပ်ဆောင်ချက်ကို သမိုင်းစဉ်ဆက်တွင် တွေ့ခဲ့ရသော အသေးစားလယ်သမားများ၏ လယ်ယာမြေဆုံးရှုံးမှုဖြစ်စဉ်အဖြစ် ရှုမြင်ရမည်¹⁰⁶။

ဤအစီရင်ခံစာတွင် ဖော်ပြထားချက်အရ “၁၉၉၁ ခုနှစ်မှ အောက်တိုဘာလ၊ ၂၀၁၆ အထိ နိုင်ငံတော်အစိုးရမှ စိုက်ပျိုးရေးကုမ္ပဏီများနှင့် စွန့်ဦးစီးပွားရေးလုပ်ငန်းရှင်များထံ မြေယာချထားမှုမှာ စုစုပေါင်း ၅,၁၅၆,၈၁၉ ဧက (၂,၀၉၁,၅၄၄ ဟက်တာ) ရှိသည်ကြောင်းတွေ့ရသည်။¹⁰⁷

အခြေခံအဆောက်အအုံစီမံကိန်းများအတွက် အတင်းအဓမ္မရွှေ့ပြောင်းစေခြင်း

အကြီးစား အခြေခံအဆောက်အအုံများ တည်ဆောက်ခြင်း နှင့် အထူးသဖြင့် ရေအားလျှပ်စစ်ဆည်များ တည်ဆောက်ခြင်းကြောင့် နေရာဖယ်ရှားခြင်းနှင့် အတင်းအဓမ္မ နေရာရွှေ့ပြောင်းစေခြင်းများ ဖြစ်ပွားခဲ့သည်။

ရေအားလျှပ်စစ်စီမံကိန်းများသည် မြန်မာနိုင်ငံတွင် အတင်းအဓမ္မ ရွှေ့ပြောင်းစေခြင်း၏ အဓိက တွန်းအားကြီး ဖြစ်ပါသည်။ ရေလှောင်ကန်များသည် ကြီးမားသောရေလွှမ်းမိုးသည့် ဧရိယာများကို ဖြစ်ပေါ်စေပြီး ဆည်တစ်ခုစီမှာ လူထောင်ပေါင်းများစွာကို မိမိတို့၏ နေအိမ်များ စွန့်ပစ်စေနိုင်သည့် အလားအလာ ရှိနေပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံ၏ တောင်တန်းဒေသများသည် ရေအားလျှပ်စစ်အတွက် သင့်တော်သော ဒေသများဖြစ်သောကြောင့် တရုတ်နှင့် ထိုင်းကုမ္ပဏီများသည် မိမိတို့၏ စွမ်းအင်လိုအပ်ချက်တို့ကို ဖြည့်ဆည်းရန်အတွက် ထိုဒေသများတွင် ဆည်များ ဆောက်လုပ်ရေးအတွက် ဆယ်စုနှစ်များစွာကပင် ငွေကြေးထောက်ပံ့ခဲ့ ကြသည်။ မြန်မာနိုင်ငံ၏ စီးပွားရေးသည် ပိုမိုအားကောင်းလာပြီး စက်ရုံများနှင့် တစ်ဦးချင်းစီအတွက် စွမ်းအင်လိုအပ်ချက် မြင့်တက်လာသည်နှင့်အမျှ ဆည်များကို ဆက်လက်ဆောက်လုပ်ရန် အစိုးရက စီစဉ်နေသည်။ မြန်မာ မြစ်ချောင်းများ ကွန်ယက်၏ ၂၀၁၅ ခုနှစ်၊ မတ်လ ထုတ်ပြန်ချက်အရ လူ ၁၀၀,၀၀၀ ကျော် ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်ရန် လိုအပ်မည့် ဆည် ၄၃ ခုကို ထပ်မံဆောက်လုပ်ရန် စီစဉ်ထားကြောင်း သိရပါသည်။¹⁰⁸ မကြာသေးမီက မြန်မာနိုင်ငံရှိ ရေအားလျှပ်စစ်ကို သုံးသပ်ချက်အရ အနာဂတ်တွင် ရေအားလျှပ်စစ် စီမံကိန်း ၉၂ ခုအား အကောင်အထည်ဖော် တည်ဆောက်ရန် စီစဉ်ထားကြောင်း သိရပါသည်။ ယင်းတို့အထဲမှ အများစုသည် ဆည်ဆောက်လုပ်ခြင်း ပါဝင်နေပြီး လူများကို နောက်ထပ် အိုးအိမ်စွန့်ခွာစေခြင်းများ ဖြစ်စေပါလိမ့်မည်။ ယခုလို အတင်းအဓမ္မ ရွှေ့ပြောင်းခံရသူများ သွားရောက် အခြေချ နေထိုင်သည့် လူ့အဖွဲ့အစည်းများသည်လည်း အတင်းအဓမ္မ ရွှေ့ပြောင်းခြင်း၏

^၆ ဤစီမံကိန်းတွင် ဧရာဝတီမြစ်တွင်ပြုလုပ်မည့် လျှပ်စစ်ဓာတ်အားထုတ် စီမံကိန်း (၃၄) ခု၊ ချင်းတွင်း မြစ်တွင် (၈) ခု၊ စစ်တောင်းမြစ်တွင် (၁၁) ခု၊ သံလွင်မြစ်တွင် (၂၁) ခု၊ ဝဲခေါင်မြစ်တွင် (၄) ခု နှင့် အခြား မြစ်များတွင် (၁၄) ခု တို့ ပါဝင်သည်။ (May Myat Moe Saw and Li Ji-Qing 2019, p. 118).

အကျိုးသက်ရောက်မှုကို ခံစားရသည်။ ဥပမာအားဖြင့် ရှမ်းပြည်နယ်၊ ပင်လုံလောင်းမြို့နယ်ရှိ အထက်ပေါင်းလောင်း ရေကာတာ၏အနီးတစ်ဝိုက်ရှိ ကျေးရွာဒေသခံများသည် ရွှေ့ပြောင်းတောင်ယာနှင့် အခြားရည်ရွယ်ချက်များအတွက် ထုံးတမ်းစဉ်လာအရ အသုံးပြုထားသော မိမိတို့ပိုင်မြေများကို ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်ခြင်း ခံရသည့် ကျေးရွာသားများအား ပေးလိုက်ရသည့်အတွက် ဆက်လက်ပိုင်ဆိုင်ခွင့်ကို လက်လွတ်ဆုံးရှုံးခဲ့ရသည်။ မြေယာရှားပါးခြင်း၏ အကျိုးအဆက်မှာမူ စိုက်ပျိုးရေး အလေ့အထများ ပြောင်းလဲခြင်း၊ အလည်ကျစိုက်ပျိုးခြင်းဖြစ်စဉ် တိုတောင်းခြင်း၊ သစ်တောပြုန်းတီးခြင်းနှင့် ဓလေ့ထုံးတမ်းဆိုင်ရာ အသုံးချမှု ပြုလဲခြင်းများ ဖြစ်ပေါ်စေသော မြေယာရှားပါးမှုပင် ဖြစ်ပါတော့သည်¹⁰⁹။

Forest rights under the Forest Law and Forest Policies

ကိုလိုနီခေတ်လွန်ကာလက မြန်မာနိုင်ငံသည် သစ်တောမြေများအားလုံးကို နိုင်ငံပိုင်ပြုလုပ်ပြီး သစ်တောဦးစီးဌာန၏ လက်အောက်တွင် ထားရှိခြင်းဖြင့် ဗြိတိသျှတို့ စတင်မိတ်ဆက်ခဲ့သော သစ်တောရေးရာ မူဝါဒကို ဆက်လက် ထိန်းသိမ်းခဲ့သည်။ အမြဲတမ်း သစ်တောနယ်မြေ (ကြိုးဝိုင်းသစ်တောနှင့် အစုအဖွဲ့ပိုင် ကာကွယ်တောများ ပါဝင်သည့်) နှင့် ပတ်သက်၍ အစိုးရ၏ စီမံခန့်ခွဲမှုသည် စီးပွားဖြစ် သစ်ထုတ်လုပ်ခြင်းကို အဓိကထားသည်။ သစ်တောများသည် ကဏ္ဍအသီးသီး၏ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုနှင့် စီးပွားရေး အမြတ်အစွန်းများကို ကြာရှည်စွာ ပံ့ပိုးပေးပြီဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် သစ်တောများအပေါ် အကြီးစား ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုနှင့် သစ်တောပြုန်းတီးမှုနှုန်း မြင့်မားခြင်းများကို ဖြစ်ပေါ်စေခဲ့သည်။ ၂၀၀၈ သစ်တောဥပဒေသည် အမြဲတမ်းသစ်တောမြေများကို ပိုမိုကောင်းမွန်စွာ စီမံခန့်ခွဲမှုအတွက် စည်းမျဉ်းများနှင့် ပြဋ္ဌာန်းချက်များကို မိတ်ဆက်ပေးခြင်းဖြင့် ကျယ်ပြန့်သော သစ်တောပြုန်းတီးမှုကို ထိန်းချုပ်ရန် ကြိုးပမ်းခဲ့သည်။

သစ်တောဧရိယာ အမျိုးမျိုးကို ထုတ်ပြန်ကြေညာနေစဉ်တွင် ဒေသခံလူများ၏ ဓလေ့ထုံးတမ်းဆိုင်ရာ မြေယာများကိုမူ ထည့်သွင်းစဉ်းစားခြင်း သို့မဟုတ် အသိအမှတ်ပေးခြင်း မပြုချေ။ ၎င်းက ပဋိပက္ခများ တိုးပွားလာခြင်းနှင့် ဓလေ့ထုံးတမ်းအရ မြေယာလုပ်ပိုင်ဆိုင်ခွင့်များ၊ ဆုံးရှုံးခြင်းတို့ကို ဖြစ်ပေါ်စေသည်¹¹⁰။ သစ်တောဥပဒေ (၂၀၀၈) သည် ပုဂ္ဂလိကကဏ္ဍ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုအနေဖြင့် သစ်တောဧရိယာများတွင် မြေယာချထားမှုနှင့် သယံဇာတထုတ်ယူသည့်လုပ်ငန်းများအား ရင်းနှီးမြှုပ်နှံခွင့်ခွင့်ပြုထားသောကြောင့် သစ်တောများအပေါ် မှီခိုနေရသော

ဒေသခံလူမှု အသိုင်းအဝိုင်း၏ အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းမှုအတွက် နောက်ထပ် အန္တရာယ်တစ်ခုလည်း ဖြစ်ပေါ်သည်။

ယခင်က ဖော်ပြခဲ့သည့်အတိုင်း သစ်တောဥပဒေ (၂၀၀၈) သည် ဓလေ့ထုံးတမ်းအရ လုပ်ပိုင်ခွင့် အခွင့်အရေးများကို လုံလုံလောက်လောက် မဖော်ပြထားသည့်အပြင် ဓလေ့ထုံးတမ်းအရ လုပ်ပိုင်ခွင့်ကို အသိအမှတ်ပြုရန် တိကျသော ပြဋ္ဌာန်းချက်များ ပါဝင်သည့် အမျိုးသား မြေအသုံးချမှု မူဝါဒနှင့်လည်း မကိုက်ညီပါ။ ဥပဒေက ဒေသခံပြည်သူအစုအဖွဲ့ပိုင် သစ်တောလုပ်ငန်း (CF) ကို အမှန်တကယ် အသိအမှတ်ပြုသည်။ ဒေသခံပြည်သူအစုအဖွဲ့ပိုင် သစ်တောလုပ်ငန်းဆိုသည်မှာ အများပြည်သူနှင့် သစ်တောဦးစီးဌာနတို့ အတူတကွ စီမံခန့်ခွဲရန်အတွက် သစ်တောများကို အသုံးပြုခြင်းနှင့် စီမံခန့်ခွဲခြင်းဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးများ ပေးသော ပူးတွဲစီမံခန့်ခွဲမှုအစီအစဉ်တစ်ခု ဖြစ်ပါသည်။ ဒေသခံပြည်သူအစုအဖွဲ့ပိုင် သစ်တောလုပ်ငန်း အစီအစဉ်များသည် ဓလေ့ထုံးတမ်းအရ လုပ်ပိုင်ခွင့်ကို အထူးသဖြင့် ကိုင်တွယ်ခြင်း မရှိသော်လည်း အနည်းဆုံး သို့မဟုတ် တစ်စိတ်တစ်ပိုင်း ပိုင်ဆိုင်ခွင့် အခွင့်အရေးများ ရရှိစေနိုင်သည့် နည်းလမ်းတစ်ခု ဖြစ်နိုင်ပါသည် (အောက်တွင် ဖော်ပြထားသော ဒီဇေယာနှင့် အစုအဖွဲ့ပိုင် သစ်တောများ အပိုင်းကို ကြည့်ပါ)။

မြန်မာနိုင်ငံတွင် ဆက်လက်၍ လုပ်ဆောင်နေသော ဒေသခံပြည်သူအစုအဖွဲ့ပိုင် သစ်တောလုပ်ငန်းဆိုင်ရာ အစီအစဉ်များ အများအပြား မရှိသော်လည်း မကြာသေးမီက ပြုလုပ်ခဲ့သော လေ့လာမှုများအရ ဒေသခံပြည်သူအစုအဖွဲ့ပိုင် သစ်တော ဖန်တီးခြင်း လုပ်ငန်းစဉ်တွင် ယခင်တည်ရှိပြီးသော အဖွဲ့အစည်းများ၊ ဓလေ့ထုံးတမ်းဆိုင်ရာ လုပ်ကိုင်ပိုင်ဆိုင်ခွင့် သို့မဟုတ် မြေအသုံးချမှုများကို အမြဲတမ်းထည့်သွင်းစဉ်းစားခြင်းမရှိကြောင်း သိရပါသည်။ ဤအကြောင်းကြောင့် ရွှေ့ပြောင်းတောင်ယာကဲ့သို့သော ဓလေ့ထုံးတမ်းအရ လုပ်ပိုင်ခွင့်စနစ်များ၏ အဓိကကျသည့် ဓလေ့ထုံးတမ်းဆိုင်ရာ အလေ့အကျင့်များကို မကြာခဏ ဖယ်ထုတ်ထားသည်¹¹¹။ မြန်မာနိုင်ငံရှိ ဒေသခံပြည်သူအစုအဖွဲ့ပိုင် သစ်တောလုပ်ငန်းသည် ရေရှည်ပိုင်ဆိုင်မှု လုံခြုံမှုကို မပေးခြင်း (နှစ် ၃၀ သာ သက်တမ်းရှိသည်)၊ ဓလေ့ထုံးတမ်းဆိုင်ရာ လုပ်ကိုင်ပိုင်ဆိုင်မှု စနစ်၏ အစိတ်အပိုင်းများဖြစ်သော အခြားမြေယာအသုံးပြုမှုများနှင့် သစ်တောများကို ခွဲခြားထားခြင်း၊ ရပ်ရွာတစ်ခုလုံးအနေဖြင့်မဟုတ်ဘဲ ကျေးရွာအတွင်းရှိ ‘အဖွဲ့’တစ်ဖွဲ့ (သစ်တောအသုံးပြုသူအဖွဲ့) အား အခွင့်အရေးများ ပေးအပ်နိုင်သောကြောင့် အထက်စီးရယူမှုကို ရှိစေနိုင်ခြင်း အကြောင်းအရင်းများကြောင့် အချို့သော ဒေသခံပြည်သူများသည် ဒေသခံပြည်သူအစုအဖွဲ့ပိုင် သစ်တောကို ဆန့်ကျင်ကြ

ဧရာဝတီမြစ်ဝကျွန်းပေါ် (ခါတ်ပုံ - Antoine Deligne)

ဒီရေတောများနှင့် ဒေသခံပြည်သူအစုအဖွဲ့ပိုင် သစ်တောလုပ်ငန်း

ဧရာဝတီမြစ်ဝကျွန်းပေါ်ဒေသတွင် ဒီရေတောအများစုပါဝင်သော သစ်တောများအားလုံးသည် နိုင်ငံပိုင်မြေအဖြစ် သတ်မှတ်ပြီး သစ်တောဦးစီးဌာန၏ စီမံခန့်ခွဲမှုအောက်တွင် ရှိနေသည်။ သို့သော် ဒီရေတောများသည် လောင်စာဖြစ်သုံးသော သစ်များ၊ ယှဉ်များ၊ ကဏန်းများနှင့် အခြား ရေအရင်းအမြစ်များအပါအဝင် ဒေသတွင်း အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းလုပ်ငန်းများအတွက် အဓိကပံ့ပိုးမှုများ ပေးပါသည်။ မြစ်ဝကျွန်းပေါ်ဒေသရှိ ဒေသခံပြည်သူလူထုများသည် ဒီရေတောများကို ဆယ်စုနှစ်များစွာ အသုံးပြုခဲ့ ကြပြီဖြစ်သော်လည်း တိုင်းပြည်အနှံ့အပြားရှိ လူအစုအဖွဲ့များကဲ့သို့ပင် နိုင်ငံပိုင် သစ်တောမြေများအား ကျူးကျော်သူများဟု ဥပဒေအရ သတ်မှတ်ခံရကြသည်¹¹²။ ဒေသခံပြည်သူအစုအဖွဲ့ပိုင် သစ်တောလုပ်ငန်းဆိုင်ရာ ညွှန်ကြားချက်များကို ၁၉၉၅ ခုနှစ်တွင် ပြဋ္ဌာန်းပြီးနောက် မြစ်ဝကျွန်းပေါ်ဒေသရှိ လူအစုအဖွဲ့များသည် သတ်မှတ်ထားသော ဒေသခံပြည်သူအစုအဖွဲ့ပိုင် သစ်တောဧရိယာများတွင် သက်တမ်းတိုး၍ရသော နှစ် ၃၀ အသုံးပြုခွင့်ကို ပေးသည့် ဒေသခံပြည်သူအစုအဖွဲ့ပိုင် သစ်တောလုပ်ငန်းလက်မှတ်များကိုလည်း လျှောက်ထားခဲ့ ကြသည်။ ဤဒေသခံပြည်သူအစုအဖွဲ့ပိုင် သစ်တောများကို ဒေသခံပြည်သူအစုအဖွဲ့ပိုင် သစ်တောအသုံးပြုသူအဖွဲ့များကိုယ်တိုင်က စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းများဖြင့် အုပ်ချုပ်ထားသည်။ ထို့ကြောင့် ဤစည်းမျဉ်းစည်းကမ်းများသည် အသုံးပြုသူအုပ်စုများအကြား ခြားနားသည်။ မြစ်ဝကျွန်းပေါ်ဒေသရှိ ဒီရေတောများအပေါ် များစွာမှီခိုနေရသော ကျေးရွာများတွင် ပြုလုပ်ခဲ့သော လေ့လာမှုတစ်ခုတွင် ဒေသခံပြည်သူအစုအဖွဲ့ပိုင် သစ်တောလုပ်ငန်း ပုံစံသည် နိုင်ငံ၏အခြားနေရာများရှိ ဒေသခံပြည်သူအစုအဖွဲ့ပိုင် သစ်တောလုပ်ငန်း၏ စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းများ၊ အခြားအစိတ်အပိုင်းများနှင့် ကွဲပြားကြောင်း တွေ့ရှိရသည် -

CFUG အဖွဲ့ဝင်များ (ဒေသခံပြည်သူအစုအဖွဲ့ပိုင် သစ်တောအသုံးပြုသူအဖွဲ့များ) သည် သီးခြားစိုက်ခင်းများအတွက် စုပေါင်းပိုင်ဆိုင်မှု မဟုတ်ဘဲ 'တစ်ဦးချင်းပိုင်ဆိုင်မှုကိုသာ လိုလားသည်ဟု အစပိုင်း၌ ဆုံးဖြတ်ခဲ့ ကြသည်။ ပုံစံတွင် 'တစ်ဦးချင်းပိုင်ဆိုင်မှု' နှင့် 'စုပေါင်းစီမံခန့်ခွဲမှု' တို့ ပါဝင်သည်။ လူတစ်ဦးချင်းစီအနေဖြင့် ပုဂ္ဂလိကပိုင်မြေကို ပိုင်ဆိုင်ရန် အခြားအခွင့်အရေးမရှိသောကြောင့် လူများသည် ယင်းကို နှစ်သက်ကြသည်။ မြေအားလုံးသည် သစ်တောဦးစီးဌာနအောက်ရှိ သတ်မှတ်ထားသော ထိန်းသိမ်းထားသည့် သစ်တောဧရိယာတွင် ရှိသည်¹¹³။

ထိုလူအစုအဖွဲ့များသည် ဒေသခံပြည်သူအစုအဖွဲ့ပိုင် သစ်တောလုပ်ငန်းကို စိတ်ဝင်စားသည်ဟူသော အချက်က ၎င်းတို့သည် ဒီရေတောများနှင့် အခြားဘုံအရင်းအမြစ်များအပေါ် မှီခိုနေသည်ကို ဖော်ပြနေသည်။ ထိုအရင်းအမြစ်များနှင့် သူတို့၏ ဆက်နွယ်မှုကို ဓလေ့ထုံးတမ်းအရ လုပ်ပိုင်ခွင့် ပုံစံတစ်ခုအဖြစ် မှတ်ယူနိုင်သည်။ သို့သော် နောက်ထပ်စုံစမ်းစစ်ဆေးခြင်းမပြုဘဲ ကျွန်တော်တို့ သေချာမသိနိုင်ပေ။ မြစ်ဝကျွန်းပေါ်ဒေသရှိ လူအစုအဖွဲ့များအကြား လက်ရှိအရင်းအမြစ် စီမံခန့်ခွဲမှုပုံစံများနှင့် စိုက်ပျိုးရေးမဟုတ်သော မြေယာနှင့် အရင်းအမြစ်များအပေါ် သူတို့ ပိုမိုနှစ်သက်သော ပိုင်ဆိုင်မှုပုံစံများနှင့် ပတ်သတ်၍ အနည်းငယ်သာ သိရသေးသည်။ ထို့ကြောင့် သုတေသနများ ပိုမို လိုအပ်လာသည်။ ဤလူအစုအဖွဲ့တို့သည် ဒေသခံပြည်သူအစုအဖွဲ့ပိုင် လုပ်ငန်းသစ်တောတစ်ခုထက် ကျော်လွန်သော ကာကွယ်မှုကို လိုလားနိုင်သည်။

သည်။ နောက်ဆုံးတွင် သစ်တောများကိုစီမံခန့်ခွဲခြင်း သို့မဟုတ် အသုံးပြုခြင်းတွင် မိမိကိုယ်ကျိုးစီးပွားလိုလားမှုများ ရှိနိုင်သည့် သစ်တောဦးစီးဌာနသည် ဒေသခံပြည်သူ့အစုအဖွဲ့ပိုင် သစ်တော များအား ထိန်းချုပ်ကြီးကြပ်ရသော အာဏာကို ကိုင်ဆောင် ထားသည်။

နိုင်ငံတော်၏ အားကောင်းသော ထိန်းချုပ်မှုအောက် ရှိ မြေပြန့်တောင်သူလယ်သမားစနစ်များ

မြေယာနှင့် ရင်းနှီးမှု၊ သံယောဇဉ်တွယ်ကပ်မှုတို့သည် ဌာနေ တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများအတွက် သီးသန့် ထူးခြားချက်မဟုတ်ဘဲ အပူပိုင်းဒေသရှိ ကြာမြင့်စွာ အခြေချနေထိုင်သည့် ဗမာ လူမျိုးအသိုင်းအဝိုင်းများတွင်လည်း တွေ့ရသည်။¹¹⁴ ယနေ့ ဗမာ လူမျိုးအသိုင်းအဝိုင်းများကြားရှိ ဓလေ့ထုံးတမ်းအရ လုပ်ပိုင်ခွင့် စနစ်သည် ဌာနေတိုင်းရင်းသားများ နေထိုင်ရာ ဒေသများထက် ပိုမိုအားနည်းနေသည်ဆိုသော အချက်သည် ယဉ်ကျေးမှုနှင့် (တိုင်းရင်းသားလူမျိုးစု) သက်ဆိုင်မှု နည်းပါးပြီး မကြာသေးမီက ဖြစ်ပွားခဲ့သော သမိုင်းကြောင်းဆိုင်ရာ နိုင်ငံတော်၏ ဝင်ရောက်စွက်ဖက်မှုနှင့် ပိုမိုဆက်စပ်နေသည်။

ရာစုနှစ်များစွာအတွင်း မြေပြန့်ဒေသရှိ ဗမာတောင်သူလယ် သမားအသိုင်းအဝိုင်းများနှင့် ဆက်ဆံမှုကို ဥပဒေများဖြင့် အုပ်ချုပ်ခဲ့သောကြောင့် ပုဂ္ဂလိကပိုင်ဆိုင်မှုများသည် မြေယာပိုင်ဆိုင်မှု၏ အဓိကပုံစံဖြစ်လာပြီး၊ ယခင်အခန်းတွင် ဖော်ပြခဲ့သည့်အတိုင်း၊ ကိုလိုနီခေတ်မတိုင်မီကတည်းက အုပ်ချုပ်ရေး ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုအမျိုးမျိုး ပေါ်ပေါက်လာခဲ့ခြင်းကြောင့် မြေယာပိုင်ဆိုင်မှုဆိုင်ရာ လုပ်ပိုင်ခွင့်ကို ဆုံးရှုံးခဲ့ရသည်။ အချိန်ကြာလာသည်နှင့်အမျှ ထိုလူမှုအသိုင်းအဝိုင်းများရှိ မြေယာများအား နိုင်ငံတော်က ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် အုပ်ချုပ်လာခဲ့သည်။ မြန်မာ နိုင်ငံ၏ လက်ရှိဥပဒေရေးရာမူဘောင်သည် ကိုလိုနီဥပဒေတွင် အမြစ်တွယ်နေပြီး ထိုအချိန်ကတည်းက ဆယ်စုနှစ်များစွာတွင် 'ဥပဒေသစ်များ၊ အုပ်ချုပ်ရေးအမိန့်များနှင့် မူဝါဒများသည် တည်ဆဲဥပဒေများအပေါ်တွင် ဆက်လက်ရပ်တည်နေပြီး ဥပဒေမူဘောင်အတွင်းတွင် များပြားသော ရှုပ်ထွေးမှု ပမာဏကို ဖြစ်ပေါ်စေသည်။'¹¹⁵

သို့သော် ရွာသူရွာသားများသည် ဥပဒေကို တိမ်းရှောင်ရန် နည်းလမ်းများကို အမြဲရှာဖွေတွေ့ရှိခဲ့ကြသည်။¹¹⁶ ဝဇ္ဇာရ ခုနှစ်၊ ငှားရမ်းခွင့် အက်ဥပဒေအားဖြင့် 'တောင်သူလယ်သမားများသည် လွှဲပြောင်းပေးအပ်ထားသည့် မြေယာအသုံးပြုခွင့်နှင့်အတူ နိုင်ငံသား မြေငှားရမ်းသူများ ဖြစ်လာခဲ့သည်။'¹¹⁶ ဖြစ်ပြီး 'ဝဇ္ဇာရ

ခုနှစ်၊ နိုင်ငံတော်၏ ပြန်လည်နေရာချထားရေးအပြီးတွင် အသေးစားငှားရမ်းခြင်း၊ အရောင်းနှင့် ပေါင်နှံခြင်းတို့သည် ဥပဒေပြင်ပတွင် ဖြစ်ပွားခဲ့သည်။ တရားဝင်မြေယာပိုင်ဆိုင်မှုစနစ်သည် ဒေသခံရုံးတာဝန်ရှိသူများအတွက် မိမိတို့၏ စည်းစိမ်ကို တိုးပွားစေရန် နည်းလမ်းတစ်ခုဖြစ်လာခဲ့သည်။ ဥပမာအားဖြင့် သူတို့သည် ပိုင်ဆိုင်မှုများကို စာရွက်ပေါ်တွင်အမည်ပြောင်းပေးခြင်းအတွက် အခကြေးငွေ တောင်းခံခြင်းများ ပြုလုပ်ခဲ့ကြသည်။¹¹⁷

အချို့သောနေရာများတွင် စားကျက်မြေကဲ့သို့သော မြေများသည် အများပိုင် စီမံခန့်ခွဲမှုအောက်တွင် ရှိနေသော်လည်း 'လယ်သမားများသည် နိုင်ငံတော်အုပ်ချုပ်သော ပုဂ္ဂလိက ပိုင်ဆိုင်မှုပုံစံကို အသုံးပြု၍ လယ်ယာမြေအားလုံးနီးပါးကို စီမံကြသည်။' ၂၀၁၂ ခုနှစ်၊ လယ်ယာမြေဥပဒေကို ပြဋ္ဌာန်းပြီးနောက် LUC များကို မြေပြန့်ဒေသများတွင် ထုတ်ဝေပေးခဲ့သည်။ ယင်းပြဋ္ဌာန်းချက်သည် အတော်အသင့် အဆင်ပြေပြီး အခက်အခဲမရှိကြောင်း တွေ့ရှိခဲ့သည်။ အကြောင်းမှာ အမှန်တကယ် အငြင်းပွားမှုမရှိသော နယ်မြေများအပေါ်တွင် 'ရာဘာတံဆိပ်တုံး ခတ်ခြင်း (ကျင့်သုံးခြင်း) မျှသာဖြစ်ခြင်းကြောင့် ဖြစ်သည်။'¹¹⁸ ဒေသခံ အာဏာပိုင်များက ('တရားမဝင်' သော်လည်း) အသိအမှတ်ပြုခြင်းနှင့် တရားဝင်စေခြင်းတို့ကြောင့်လည်း ဖြစ်သည်။' ထို့ကြောင့် အပူပိုင်းဒေသတွင် ပြုလုပ်ခဲ့သော အထက်ဖော်ပြပါ လေ့လာမှု၏ နိဂုံးချုပ်အနေဖြင့် LUC ထုတ်ပေးခြင်းအားဖြင့် တောင်သူများအတွက် တရားဝင်ခြင်း မဝင်ခြင်း အနည်းငယ်သာပြောင်းလဲသွားသည်။ သို့သော် ဤအချက်သည် တောင်သူလယ်သမားများ၏ မြေယာပိုင်ဆိုင်ခွင့်များကို တရားဝင်အသိအမှတ်ပြုခြင်း ယခုအချိန်ထိ မရှိသေးသော တောင်တန်းဒေသများတွင် ကွဲပြားခြားနားနိုင်ပါသည်။

မြေယာအသုံးပြုခွင့်လက်မှတ်နှင့် တောင်တန်းဒေသရှိ လူ့အဖွဲ့အစည်းများတွင် ပဋိပက္ခများ

အဓိကအားဖြင့် အားနည်းနေသည့် သို့မဟုတ် အသုံးမဝင်သော ဓလေ့ထုံးတမ်းဆိုင်ရာ လုပ်ပိုင်ခွင့်စနစ်များ လည်ပတ်ရာ မြေပြန့်ဒေသရှိ တောင်သူလယ်သမားအသိုင်းအဝိုင်းများတွင် ပုံစံ (၇) များကို ထုတ်ပေးခြင်းသည် တစ်ဦးချင်း၏ မြေပိုင်ဆိုင်မှုတွင် 'ရာဘာတံဆိပ်ခတ်' ခြင်းသာ ဖြစ်သောကြောင့် ပြဿနာမရှိဟု ထင်ရသော်လည်း တောင်တန်းဒေသများတွင် ပုံစံ (၇) များ စတင်မိတ်ဆက်ပေးခြင်းသည် ကောင်းမွန်စွာလည်ပတ်နေသည့် ဓလေ့ထုံးတမ်းဆိုင်ရာ လုပ်ပိုင်ခွင့်စနစ်များကို အားနည်းစေမည်ကို စိုးရိမ်စရာများ ရှိနေပါသည်။¹²⁴

ဖြစ်ရပ်ဆန်းစစ်လေ့လာမှု (ဓ) - အလယ်ပိုင်း ခြောက်သွေ့ဒေသ - ဗမာ လူ့အဖွဲ့အစည်းများ၏ ဓလေ့ထုံးတမ်းဆိုင်ရာ လုပ်ကိုင်ပိုင်ဆိုင်မှု

မြန်မာနိုင်ငံအလယ်ပိုင်း ဂေါ်ကြီးဒေသရှိ ဗမာလူမျိုးအသိုင်းအဝိုင်းတွင် ၂၀၁၂ နိုင်ငံတော် လယ်ယာမြေဥပဒေ ပြဋ္ဌာန်းပြီး နောက် ပုံစံ(၇) များ ထုတ်ပေးခြင်းသည် ကာလကြာရှည်တည်တံ့ခဲ့သော အငြင်းပွားမှုများကို ရှေ့သို့ပို့လိုက်သလို ဖြစ်သွား ပြီး မမျှော်လင့်ထားသည့် ပြဿနာသစ်များစွာကို ဖြစ်ပေါ်စေခဲ့သည်။ သို့သော် နောက်ဆုံးတွင် မည်သူက မည်သည့် မြေကွက် များအပေါ် အာဏာရှိပြီး မြေယာမှတ်တမ်းများပါသော မြေသတင်းအချက်အလက်စနစ် ပုံစံကို ကုန်ကျစရိတ်သက်သာစွာ ပြုပြင်မွမ်းမံခွင့်ရှိကြောင်း အသိအမှတ်ပြုခြင်းသာ ဖြစ်ပါသည်။¹¹⁹

မြေနိုင်ပိုင် ဗမာလူ့အဖွဲ့အစည်းတွင် ပြဋ္ဌာန်းထားသောဥပဒေများ နေရာတကာ ပျံ့နှံ့နေသော်လည်း ရှေးရိုးရာ ဓလေ့ထုံးတမ်း ဆိုင်ရာ လုပ်ပိုင်ခွင့်စနစ်၏ အခြေခံသဘောတရားများကို ဆက်လက်ထိန်းသိမ်းထားဆဲဖြစ်ပြီး အမွေဆက်ခံခြင်းနှင့် ပတ်သက်၍ အဓိကကျသော အခန်းကဏ္ဍတွင် ပါဝင်ဆဲဖြစ်သည်။ ဂေါ်ကျေးရွာတွင်...

...တရားဝင် မြေယာပိုင်ဆိုင်မှုစနစ်အပြင်၊ စောင့်ရှောက်သူ-စောင့်ရှောက်ခံသူ ဆက်ဆံရေးမှလွဲ၍ မြေယာဆက်ဆံ ရေးကို စုစည်းသည့်အရာမှာ ဆွေမျိုး (မဟာမိတ်၊ မျိုးဆက်နှင့် မျိုးဆက် ဆက်များ) အကြား ဆက်ဆံရေး၊ မိသားစု ဝင်များ အကြားကိုယ်ကျင့်တရားနှင့် လူမှုရေးဆိုင်ရာ တာဝန်ဝတ္တရားများ နှင့် ပိုင်ဆိုင်မှု စသည်တို့ကို ဥစ္စာပစ္စည်း ကြီးကြပ်အုပ်ချုပ်မှုအဖြစ် ယူဆမှုတို့ ဖြစ်သည်။¹²⁰

ဆက်လက်ထိန်းသိမ်းထားသော ဓလေ့ထုံးတမ်းဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးများလည်းရှိပြီး အစိုးရ၏ အုပ်ချုပ်မှုစနစ်နှင့် လိုက် လျော်ညီထွေမှု ရှိခြင်းကိုလည်း တွေ့ရသည်။ ဤသည်တွင် တရားဝင်မဟုတ်သော အများပိုင် မြေများပါဝင်သည်။ အပူပိုင်း ဒေသရှိ ဗမာကျေးရွာများတွင် 'စားကျက်မြေများကို အများပိုင်အဖြစ် အသုံးပြုခြင်းသည် ဓလေ့ထုံးတမ်းဖြစ်သည်။ တိရစ္ဆာန် များကို မထွန်ယက်သောမြေတွင် ပျက်စီးနေသော အရာများ၊ ကောက်ရိုးပြတ်များကို ကျက်စားစေရန် မည်သည့်မဆို အခွင့် ရှိသည်။' သို့သော် အလွန်အကျွံစားကျက်စားခြင်းသည် ဤဘုံသယံဇာတများကို အကြီးအကျယ် ပျက်စီးစေသည်ဟူသော¹²¹ အချက်က ဤကိစ္စတွင် ဓလေ့ထုံးတမ်းဆိုင်ရာလုပ်ပိုင်ခွင့်စနစ်သည် ကောင်းစွာ လည်ပတ်နေကြောင်းကို ဖော်ပြသည်။ တစ် နည်းဆိုသော် ရပ်ရွာလူထုအားလုံးအား လွတ်လပ်စွာ အသုံးပြုခွင့်ရှိသည် ဆိုသည့်အဆင့်မှ စည်းမျဉ်းသတ်မှတ်ထားသော အသုံးပြုခွင့်သို့ ပြောင်းလဲခြင်း မရှိသေးပါ။ ဤသို့ဖြစ်ရခြင်း၏ ဖြစ်နိုင်ဖွယ်အကြောင်းအရင်းတစ်ခုမှာ ဗြိတိသျှ ကိုလိုနီ ခေတ်မှစ၍ ယခုတိုင်အောင် စားကျက်မြေများကို နိုင်ငံတော်မြေယာအဖြစ် (ယနေ့ အထွေထွေအုပ်ချုပ်ရေး ဦးစီးဌာန၏ တရားစီရင်ပိုင်ခွင့်အရ) သတ်မှတ်ခြင်းကြောင့် ဖြစ်သည်။ ရလဒ်အနေဖြင့် 'ပိုင်ဆိုင်မှု' နှင့် လူထုအခြေပြု စီမံခန့်ခွဲမှုတို့ အလွန်နည်းပါးသည်ဟု မျှော်လင့်နိုင်သည်။ ထို့ကြောင့် ဤမြေများပေါ်တွင် ဓလေ့ထုံးတမ်းဆိုင်ရာလုပ်ပိုင်ခွင့်ကို အသိအမှတ်ပြုခြင်းနှင့် ကာကွယ်ခြင်းအားဖြင့် စီမံခန့်ခွဲမှုကို တိုးတက်ကောင်းမွန်လာစေနိုင်ပါသည်။

ဤလူ့အဖွဲ့အစည်းသည် ဒေသခံပြည်သူအစုအဖွဲ့ပိုင် သစ်တောများကို မထိန်းချုပ်နိုင်ပုံရှိပြီး၊ အစိုးရ(သစ်တောဦးစီးဌာန) သည် ထိုဒေသရှိ သစ်တောများအပေါ် တရားစီရင်ပိုင်ခွင့်ကို ခိုင်မြဲစွာ တည်ထောင်ထားပုံရသည်။

ဒေသခံပြည်သူအစုအဖွဲ့ပိုင် သစ်တောဆိုင်ရာ ဝင်ရောက်စွက်ဖက်မှုများနှင့် / သို့မဟုတ် စိုက်ပျိုးရေးဆိုင်ရာ သစ်တော များအတွက် သစ်တောမြေအသုံးပြုမှုကို အသုံးပြုသူအခွင့်အရေးများပေးထားသည့် သစ်တော ဦးစီးဌာနနှင့် ညှိနှိုင်း ရန် လိုအပ်သည်။ သို့သော် ဤမြေယာကို တရားဝင်ရရှိမှု ဖြစ်စဉ်သည် ရပ်ရွာလူထုအတွက် မရင်းလင်းသည်သာ မက အစိုးရအရာရှိများကြားတွင်ပင် မပြတ်မသား ဖြစ်နေသည်။¹²²

မလေ့ထုံးတမ်းဆိုင်ရာ လုပ်ကိုင်ပိုင်ဆိုင်ခွင့်သည် ထန်းပင်များကဲ့သို့သော တိကျသော အရင်းအမြစ်များကို အသုံးပြုခြင်း နှင့် ရယူပိုင်ခွင့်များကိုအတွက် စည်းမျဉ်းရှိသည်။ ထန်းပင်များသည် တစ်ဦးချင်းစီ၏ ပိုင်ဆိုင်မှုဖြစ်သည်။ ထိုသူတို့သည် ထန်းပင်များ ရှိရာ မြေ၏ မြေပိုင်ရှင်များ မဟုတ်သည်လည်း ဖြစ်နိုင်ပါသည်¹²³။ ဤမလေ့ထုံးတမ်းဆိုင်ရာ လုပ်ပိုင်ခွင့်စနစ် ၏ အခြားကဏ္ဍများရှိပြီး ဤစနစ်အတွင်းရှိ အခွင့်အရေးများသည် အပူပိုင်းဒေသရှိ ဗမာလူမျိုးအသိုင်းအဝိုင်းတွင် အသုံးချ နိုင်သေးသည်ဟု မျှော်လင့်ရသည်။ သို့သော် ယင်းနှင့်ပတ်သက်ပြီး ရရှိနိုင်သည့် စာပေများတွင် အနည်းငယ်သာ တွေ့ရှိရ သည်။ မလေ့ထုံးတမ်းဆိုင်ရာ လုပ်ပိုင်ခွင့်နှင့် စပ်လျဉ်းသော လေ့လာမှုအများစုကို နိုင်ငံတော် ပါဝင်ပတ်သက်မှု အနည်းငယ် သာရှိပြီး မြေယာနှင့် သယံဇာတအရင်းအမြစ်များကို မလေ့ထုံးတမ်းဆိုင်ရာ လုပ်ပိုင်ခွင့်စနစ်များဖြင့် လွှမ်းမိုးထားဆဲဖြစ် သော တောင်တန်းဒေသများတွင် ပြုလုပ်ခဲ့သည်။

မြေပြန့်ဒေသများတွင် မည်သို့သော ဘုံအရင်းအမြစ် စီမံခန့်ခွဲမှုပုံစံတည်ရှိသနည်း ဆိုသည်ကို အကဲဖြတ်ရန် ထပ်မံ၍ စုံစမ်း စစ်ဆေးမှုများ ပြုလုပ်ခြင်းသည် အသုံးဝင်နိုင်ပါသည်။ ဥပမာအားဖြင့် ဆည်မြောင်းရေ စီမံခန့်ခွဲမှု၊ ငါးလုပ်ငန်း၊ စားကျက်မြေ များ၊ သစ်တောများ၊ ဒီရေတောများစသည်ဖြင့် ပါဝင်သည်။ ထို့အပြင် ဤအရာများကို မည်သို့အသိအမှတ်ပြု၍ အားပေး ရမည်ကို အကဲဖြတ်ရန်အတွက် အသုံးဝင်နိုင်ပါသည်။

တောင်တန်းဒေသများတွင် ပုံစံ(၇) များကို ယခုအချိန်ထိ ကျယ် ကျယ်ပြန့်ပြန့် အသုံးပြုခြင်း မရှိသေးပါ။ ယေဘုယျအားဖြင့် ပုံစံ (၇) များကို တရားဝင် သို့မဟုတ် အလွတ်သဘော မြေဈေးကွက် ရှိခြင်းနှင့် မြေယာသိမ်းယူမှု ခြိမ်းခြောက်မှုများ ရှိသည့် နေရာ ဒေသများတွင် လက်ခံကြိုဆိုလာနိုင်ပါသည်။ ထို့အပြင် မလေ့ ထုံးတမ်းအာဏာပိုင်များသည် မြေယာအရောင်းအဝယ်များကို ထိန်းချုပ်နိုင်ခြင်း မရှိသော နေရာများတွင်လည်း ကြိုဆိုနိုင် သည်။ တောင်တန်းဒေသများတွင် ဤသို့မဖြစ်ပါ သို့မဟုတ် မဖြစ်သေးပါ။ ထို့ကြောင့် လယ်သမားများသည် ပုံစံ(၇) များကို ရယူရန် စိတ်ဝင်စားကြမည် မဟုတ်ပါ။

ဝေးလံခေါင်သီသော တောင်တန်းဒေသများတွင် နေထိုင်သည့် ရပ်ရွာလူထုများသည် ပုံစံ(၇) များကို ရရှိရန် ဖြစ်နိုင်ခြေကိုပင် သတိမထားမိကြပါ။ ထိုမျှမက ထိုအကြောင်းကို သိထားသူ အများစုသည် မည်သို့လျှောက်ထားရမည်နှင့် ပတ်သက်၍ လည်း ဗဟုသုတ မရှိကြပါ။ ထို့အပြင် သူတို့သည် အဓိက မြို့ ကြီးများတွင်သာ တည်ရှိသည့် သက်ဆိုင်ရာ အစိုးရရုံးများသို့ လွယ်ကူစွာ သွားလာခွင့် မရှိကြပါ။ တိုင်းရင်းသား လက်နက် ကိုင်အုပ်စုများ ရှိနေခြင်းသည် ဒေသခံများအား ပုံစံ(၇) အတွက် လျှောက်ထားရန် အလားအလာနည်းပါးစေနိုင်ပါသည်။ အကြောင်း ရင်းမှာ အစိုးရအရာရှိများသည် ဤဒေသများသို့ မဝင်ရောက် ခြင်း သို့မဟုတ် ဒေသခံများသည် ၎င်းတို့၏ အပြိုင်အစိုးရများ အတွင်းရှိ သက်ဆိုင်ရာ အာဏာပိုင်များမှ သူတို့၏ မြေယာ ပိုင်ဆိုင်ခွင့်ကို အသိအမှတ်ပြုရန် ပိုမိုနှစ်သက်ကြခြင်းတို့ ဖြစ် ပါသည်။

မွန်ပြည်နယ်မြောက်ပိုင်းရှိ ကရင်အမျိုးသား အဖွဲ့အစည်း (KNU) ထိန်းချုပ်ထားသည့် နယ်မြေရှိ ကရင်လူမှုအသိုင်းအဝိုင်း များအကြား လေ့လာမှုတစ်ခုအရ¹²⁵ လယ်သမားအနည်းငယ် သာ မြေယာအသုံးပြုခွင့် လက်မှတ်များ ရရှိခဲ့သည်။ လယ်သမား အများစုသည် ၎င်းတို့၏ မြေယာများကို မလေ့ထုံးတမ်းအရ အသိအမှတ်ပြုခြင်းခံယူကြသည်။ ထိုသို့ပြုခြင်းဖြင့် 'ဤမြေယာ များကို အခြားလုပ်ဆောင်သူများက မြေယာသိမ်းဆည်းမှုများ ဖြစ်စေနိုင်ပါသည်¹²⁶။' ဖြေဆိုသူ ၄၇ ဦးအနက် ၆ ဦးကသာ LUC (ပုံစံ ၇) ရှိကြသည်¹²⁷။ ထိုလေ့လာမှု၏ ပြုလုပ်သူများက 'တရားဝင် စနစ်နှင့် ထိတွေ့ရန် တွန့်ဆုတ်နေခြင်းသည် အသိပညာ ဗဟု သုတ မရှိခြင်း၊ ဘာသာစကား အတားအဆီးများ၊ အာဏာ ကြောက်ရွံ့ခြင်း၊ ကြီးမြင့်လှသော ဈေးနှုန်းများကို ကြောက်ရွံ့ ခြင်းတို့၏ အကျိုးဆက်များ ဖြစ်သည်¹²⁸ ဟု ကောက်ချက်ချခဲ့ ကြသည်။ မြေယာစာရွက်စာတမ်းများနှင့် မှတ်ပုံတင်ခြင်းကို ဗမာဘာသာဖြင့်သာ ထုတ်ဝေထားပြီး ဖြေဆိုသူ ၅၇ ရာခိုင်နှုန်း ကသာ မြန်မာစာဖြင့် ဖတ်တတ် ရေးတတ်ကြောင်း ပြောဆို သောကြောင့် ဘာသာစကားသည် အမှန်တကယ် ပြဿနာတစ် ရပ်ဖြစ်ပါသည်¹²⁹ ။ ထို့အပြင် ဈေးနှုန်းနိမ့်ကျခြင်း၏ နောက် အကြောင်းရင်းတစ်ခုမှာ လူများသည် မိမိတို့၏ မလေ့ထုံးတမ်း ဆိုင်ရာ လုပ်ပိုင်ခွင့်၌ ယုံကြည်မှုရှိသောကြောင့် LUC(ပုံစံ ၇) ရှိ ရန် လိုအပ်သည်ဟု မယူဆသောကြောင့်လည်း ဖြစ်နိုင်ပါသည်။ ၎င်းတို့အနက် မည်သူမျှ KNU ပေးအပ်သော ပိုင်ဆိုင်မှု စာရွက် စာတမ်းများလည်း မရှိပါ။

LUCs (ပုံစံ ၇) ကို စပါးစိုက်ခင်းများ၊ သစ်သီးခြံများ သို့မဟုတ် စိုက်ခင်းများကဲ့သို့သော အမြဲတမ်း စိုက်ပျိုးခြင်းပြုလုပ်သော မြေအတွက်သာ ထုတ်ပေးသည်။ လယ်ယာမြေဥပဒေကို ပြင်ဆင်သည့် ၂၀၂၀ ခုနှစ်မတိုင်မီ အချိန်အထိ ရွှေ့ပြောင်း တောင်ယာမြေများ၊ အထူးသဖြင့် မြေလွတ်မြေရိုင်းများမှာ ပုံစံ(၇) အတွက် စံနှုန်းမပြည့်မီပါ။ ထို့အပြင် ဤပြင်ဆင်ချက်သည် ရွှေ့ပြောင်းတောင်ယာကို လက်တွေ့တွင် မည်သို့အသိအမှတ်ပြု မည်ကို ရှင်းရှင်းလင်းလင်း မဖော်ပြသေးပါ။

စိုက်ပျိုးရေးမြေများကို အသုံးပြုခွင့် (LUCs) သို့မဟုတ် သစ်တောမြေကို ယာယီအသုံးပြုခွင့် (ဒေသခံပြည်သူ့အစုအဖွဲ့ ပိုင် သစ်တောလုပ်ငန်း ဆောင်ရွက်ခွင့် လက်မှတ်- CFC) လျှောက်ထားခြင်းကို သူတို့၏ အချို့သော မြေကွက်များအပေါ် အခွင့်အရေးများ ထိန်းသိမ်းရန် နည်းလမ်းတစ်ခုအဖြစ် အချို့ သော ရပ်ရွာလူထုများက ရှုမြင်ကြသည်။ သို့သော် LUCs (သို့) CFCs များကဲ့သို့သော အသိအမှတ်ပြုလက်မှတ်ကို လက်ခံခြင်း သည် မိမိတို့၏ ဓလေ့ထုံးတမ်းဆိုင်ရာ မြေယာပိုင်ဆိုင်မှုနှင့် ပတ်သက်၍ နိုင်ငံတော်က အပိုင်သိမ်းရန် တောင်းဆိုချက်ကို အသိအမှတ်ပြုခြင်းဖြစ်သည်ဟု စဉ်းစားသော အခြားသူများ ကမူ ငြင်းပယ်သည်။ လက်မှတ်ကို လက်ခံခြင်းဖြင့် သူတို့သည် သူတို့၏ မြေယာများအပေါ် ထိန်းချုပ်မှု ဆုံးရှုံးသွားပြီး သူတို့၏ ဓလေ့ထုံးတမ်းဆိုင်ရာ လုပ်ပိုင်ခွင့်စနစ်ကို အားနည်းစေမည် စဉ်းစားကြသည်။ ရှမ်းပြည်နယ်၊ ကယားပြည်နယ်၊ စစ်ကိုင်းတိုင်းဒေသကြီးရှိ နာဂ ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ရဒေသရှိ အချို့လူမှုအသိုင်းအဝိုင်းသည် LUCs ရရှိရန် ရွေးချယ်မှုကို လုံး ဝ ငြင်းပယ်ခဲ့သည်¹³⁰ ။

ဖြစ်ရပ်များစွာတွင် လူများသည် ထိုအချိန်ကာလတွင် တစ်ခု တည်းသော ရွေးချယ်မှု ဖြစ်သောကြောင့် LUCs ကို ရယူခဲ့ ကြ ခြင်း ဖြစ်နိုင်သည်။ သို့မဟုတ် ဒေသခံ အထက်တန်းလွှာများက ၎င်းတို့ကို ရပ်ရွာလူထုနှင့် ရပ်ရွာ၏ ဓလေ့ထုံးတမ်းဆိုင်ရာ လုပ်ပိုင်ခွင့်စနစ် ကို လျစ်လျူရှု၍ ရယူခဲ့ ခြင်းလည်း ဖြစ်နိုင် ပါသည်¹³¹ ။ ကမ္ဘာ၏ အခြားနေရာများတွင်လည်း ဖြစ်ပျက် သကဲ့သို့ အစိုးရ၏ LUCs ကမ်းလှမ်းချက် (CFCs အောက်နည်း နိုင်နေသည်) သည် ရပ်ရွာလူထု၏ စုပေါင်းအကျိုးစီးပွားနှင့် တစ်ဦးချင်းအကျိုးစီးပွားကို ပြိုင်ဆိုင်မှု ဖြစ်ပေါ်စေသည်။ Wily လေ့လာတွေ့ရှိချက်အရ¹³²

ပြဋ္ဌာန်းထားသော စံနှုန်းများအရ ကမ်းလှမ်းထားသူများ ကိုလက်ခံပြီး ဓလေ့ထုံးတမ်းဆိုင်ရာ စံနှုန်းများကို စွန့်လွှတ် ခြင်းသည် တစ်ဦးချင်း ပိုင်ဆိုင်သော မြေများကို အစိုးရ များ၊ တရားရုံးများ၊ စီးပွားရေးလုပ်ငန်းရှင်များ၊ သို့မဟုတ် သူတို့၏ မိသားစုများအတွင်း နှင့် ရယူလိုသူတစ်ဦးချင်း စီက တမင်တကာ ပိုင်ဆိုင်မှုကို ငြင်းဆိုခြင်း သို့မဟုတ် တမင်တကာ ဝင်ရောက်ခြင်းမှ ကာကွယ်ပေးရန် ပိုမိုလုံခြုံ သည့် နည်းလမ်း ဖြစ်သည်ဟု အသိုင်းအဝိုင်းတစ်ခုအတွင်း ရှိ ပိုပြီး လောကီအမြော်အမြင်ရှိသူများက ကျိုးကြောင်း ဆက်စပ်၍ ချင့်ချိန်ကောင်း ချင့်ချိန်နိုင်ပါလိမ့်မည်။ ၎င်း သည် တစ်ဦးချင်းစီ၏ ပိုင်ဆိုင်မှုကို ထိန်းသိမ်းနိုင် သော်လည်း ရပ်ရွာ၏ တရားစီရင်ပိုင်ခွင့် သို့မဟုတ် ရပ်ရွာ ၏ လုပ်ပိုင်ခွင့်ကို ထိန်းသိမ်းနိုင်ခြင်း မရှိတော့ပါ။

မည်သို့ပင်ဆိုစေကာမူ ရပ်ရွာတစ်ခုလုံးတွင် LUCs များ တည်ရှိ ခြင်းသည် ဓလေ့ထုံးတမ်းဆိုင်ရာ လုပ်ပိုင်ခွင့်စနစ်များနှင့် ၎င်း

မြန်မာနိုင်ငံ အပူပိုင်း မိုးနည်းရေရှားရပ်ဝန်းဒေသ (ဓါတ်ပုံ - UNDP Flickr)

တို့၏ တွဲဖက်တည်ရှိမှုများကို အသိအမှတ်ပြုခြင်း ဖြစ်လာနိုင် ချေကို သေချာပေါက် မတားဆီးနိုင်ပါ။ အကြောင်းမှာ ၎င်းတို့ သည် ကွဲပြားခြားနားသော မြေအမျိုးအစားများအတွက်လျှောက် ထားမည် သို့မဟုတ် တစ်ဦးချင်းလုပ်ပိုင်ခွင့်ကို ဓလေ့ထုံးတမ်း ဆိုင်ရာ စည်းမျဉ်းများက အတိုင်းအတာတစ်ခုအထိ ဆက်လက် ထိန်းချုပ်ထားခြင်းကြောင့် ဖြစ်သည်။ ဥပမာ အမွေဆက်ခံခြင်း၊ ပဋိပက္ခဖြေရှင်းခြင်း စသည်ဖြင့် ပါဝင်သည်။ စိုက်ပျိုးမြေများ အတွက် ပြဋ္ဌာန်းဥပဒေအရ လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာ ရှိခြင်းကို ပိုမို ကျယ်ပြန့်သော ဓလေ့ထုံးတမ်းဆိုင်ရာ လုပ်ပိုင်ခွင့်စနစ်တွင် အပြည့်အဝ ပေါင်းစည်းနိုင်သည်ကို ချင်းပြည်နယ်မြောက်ပိုင်း လူမှုအသိုင်းအဝိုင်းများမှ လေ့လာချက်တစ်ခုက ပြသနေပါ သည်¹³³။

F. လက်နက်ကိုင် ပဋိပက္ခများ

နိုင်ငံတော်၏ ဝင်ရောက်စွက်ဖက်မှု အမြင့်ဆုံးပုံစံမှာ လက်နက် အင်အား အသုံးပြုခြင်းဖြစ်သည်။ ထိုအခြေအနေသည် မြန်မာနိုင်ငံ၏ တိုင်းရင်းသား လူမျိုးများ ဆယ်စုနှစ်ကျော် ခံစား ခဲ့ရသည့် ဖြစ်ရပ် ဖြစ်သည်။ ပြည်နယ်အဆင့် နှင့် ပြည်ထောင်စု အဆင့် အပစ်အခတ် ရပ်စဲမှုစာချုပ်များစွာ ရှိသော်လည်း အချို့ သော စစ်ပွဲများမှာ ရပ်တန့်ဖွယ် မရှိသေးပါ။ ဓလေ့ထုံးတမ်းဆိုင် ရာ လုပ်ကိုင်ပိုင်ဆိုင်မှု စနစ်များအပါအဝင် ဒေသခံများ၏ လူမှုဘဝ အပေါ်တွင် လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခများ၏ အကျိုးသက်ရောက် မှုမှာ အလွန်ဆိုးရွားသည်။ ထိုခိုက်ခံစားမှုများတွင် အဓိက အချက်ကြီးနှစ်ချက်ရှိသည်။ ပထမအနေဖြင့် နိုင်ငံတော်၏ ကာ ကွယ်ရေးတပ်များမှ ဒေသခံလူ့အဖွဲ့အစည်းများအား ဆန္ဒမပါ ဘဲ ပြောင်းရွှေ့နေထိုင်စေခြင်း (သို့) အကြမ်းဖက်မှုများနှင့် အတင်း အကျပ်စေခြင်းမှုများမှ လွတ်မြောက်ရန်အတွက် ကျေးရွာများ ကို ရွှေ့ပြောင်းခြင်းတို့ကို ပြုလုပ်၍သောကြောင့် ဒေသခံများ သည် ၎င်းတို့၏ ဓလေ့ထုံးတမ်းဆိုင်ရာအရ ပိုင်ဆိုင်သော ဘိုးဘွားပိုင်မြေများကို ဆုံးရှုံးရသည်။ အများစုမှာ မြေယာမဲ့များ ဖြစ်သွားပြီး နေ့စားအလုပ်သမားအဖြစ် အသက်မွေးကြသည်။ ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်ရသည့် လူ့အဖွဲ့အစည်းများအတွက် ဓလေ့ ထုံးတမ်းဆိုင်ရာ လုပ်ကိုင်ပိုင်ဆိုင်မှုစနစ်များကို ပြန်လည် အသက်သွင်းရန်မှာ မဖြစ်နိုင်သည် မဟုတ်သော်လည်း အလွန် ခက်ခဲသည်။ ၎င်းတို့၏ ဘိုးဘွားပိုင်မြေများသို့ ပြန်လည်သွား ရောက်နေထိုင်ရန် လုပ်ဆောင်ပါကလည်း ကာကွယ်ရေး တပ် များက တားမြစ်ခြင်း (သို့) အခြားအကြောင်းအရင်းများကြောင့် ခက်ခဲနိုင်သည်။ လွန်ခဲ့သော အချိန် အတော်အတန် အကြာက ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်သူများ၏ သားသမီးများသည် အရွယ်ရောက် လူငယ်များဖြစ်နေပြီဖြစ်ပြီး ၎င်းတို့၏ ဘိုးဘွားပိုင်မြေများနှင့်

ရင်နှီးမှု မရှိတော့သဖြင့် ထိုဒေသများသို့ မိဘများနှင့် ပြန်သွား ရန် မလိုလားတော့ပေ¹³⁴။

ဒုတိယအနေဖြင့် မြန်မာအစိုးရနှင့် တိုင်းရင်းသားလက်နက် ကိုင်အဖွဲ့များ၏အစိုးရတို့ ယှဉ်တွဲတည်ရှိနေပြီး မြေယာနှင့် အရင်းအမြစ်များအပေါ်စီရင်ခွင့်နှင့် မူဝါဒ ပြဋ္ဌာန်းခွင့် အတွက် ယှဉ်ပြိုင်မှုများသည် ဒေသခံလူ့အဖွဲ့အစည်းများအကြား မလုံခြုံ မှုကို ဖြစ်စေသည်။ ကရင်အမျိုးသား အစည်းအရုံးနှင့် ကရင်နီ အမျိုးသား ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးပါတီကဲ့သို့သော တိုင်းရင်းသား လက်နက်ကိုင်များသည် ၎င်းတို့၏ ကိုယ်ပိုင် မြေယာမူဝါဒများ ကို ရေးဆွဲထားပြီး ဓလေ့ထုံးတမ်းဆိုင်ရာ မြေများနှင့် လုပ်ကိုင် ပိုင်ဆိုင်မှုစနစ်များကို အထိုက်အလျောက် အသိအမှတ်ပြုထား သည်။ ကရင်အမျိုးသား အစည်းအရုံး၏ မြေယာမူဝါဒကို ၂၀၀၅ တွင် ထုတ်ပြန်ခဲ့သည်။ ကရင်နီ အမျိုးသား ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး ပါတီ၏ မြေယာမူဝါဒကို မကြာမှီက ပြုစုထားပြီး ထုတ်ဝေခြင်း မပြုသေးပါ¹³⁶။ ကချင် နှင့် မွန်တို့၏ မြေယာမူဝါဒများကို ရေး သားပြုစုနေဆဲဖြစ်သည်¹³⁷။

ကရင်အမျိုးသား အစည်းအရုံး၏ မြေယာမူဝါဒကို ၎င်းတို့၏ ထိန်းချုပ်နယ်မြေများရှိ ခရိုင် (၇) ခုတွင် ကျင့်သုံးနေသည်။ ၂၀၁၇ မေလ အထိ ဓလေ့ထုံးတမ်းဆိုင်ရာ စုပေါင်း မြေပိုင်ဆိုင် ခွင့် တောင်းဆိုမှု (၁၃၃) ခု နှင့် မိသားစု မြေ (၆၈၅၃၀)ကွက်နှင့် အခြား မြေအမျိုးအစားများ (ဒေသခံပြည်သူအစုအဖွဲ့ပိုင်သစ် တောများ၊ ဘေးမဲ့တောများ၊ ကြိုးပိုင်းတောနှင့် အသုံးပြုလွင့်) များကို မှတ်ပုံတင်ထားသည်¹³⁸။ မြေအသုံးပြုခွင့် လက်မှတ်များ ထုတ်ပေးခြင်းကို အလွန်ကြိုဆိုကြသော်လည်း မြန်မာအစိုးရ၏ ဥပဒေအရ ထုတ်ပေးသည့် ပုံစံ (၇) နှင့် နှိုင်းယှဉ်လျှင် တရားဝင် မှု အားနည်းမည်ကို စိုးရိမ်သည့် အချိန်ရွာသားများ¹³⁹ ရှိပြီး မည် သည် မူဝါဒ (ကရင်အမျိုးသား အစည်းအရုံး၏ မူဝါဒ (သို့) မြန်မာ အစိုးရ၏ မူဝါဒ) ကို လိုက်နာရမည် မသိဘဲ ရှုပ်ထွေးနေသော သူများရှိသည်¹⁴⁰။

ထိန်းချုပ်နယ်မြေ ထပ်နေသည့် ဒေသများတွင် ရှိသော မြေအသုံးပြုသူများသည် ကရင်အမျိုးသား အစည်းအရုံး ၏ မူဝါဒကို လိုက်နာရန် ပိုမို ဆန္ဒရှိဖွယ်ရှိပြီး အခြားသော သူများသည် မြန်မာ အစိုးရ၏ ဥပဒေကို လိုက်နာဖွယ်ရှိ သည် (အရင်းအမြစ်- တစ်ဦးချင်း မေးမြန်းမှုများ၊ ဖြေကြား သူများသည် အမည်ထုတ်ဖော်လိုခြင်းမရှိပါ)။ သဘော သဘာဝမတူညီသည့်အတွက် နှစ်ဖက်လုံး၏ မူဝါဒများ ကို လိုက်နာရန် စိန်ခေါ်မှုရှိသည်။ ဤသို့သော ပဋိပက္ခ ဖြစ်နိုင်သည့် အဖွဲ့အစည်းများ ထပ်နေခြင်းသည် မြေယာ

အုပ်ချုပ်ရေး၏ ရှုပ်ထွေးမှုကို နောက်တစ်ဆင့် ထပ်မြင့်စေသည်¹⁴¹။

အုပ်ချုပ်ရေးနှင့် မြေယာစီမံခန့်ခွဲမှု စနစ်နှစ်ခု ထပ်နေသည့် ဒေသတွင် ကြုံတွေ့နေ ကရင် ကျေးရွာသားများ၏ အတွေ့အကြုံများကို လေ့လာမှု တစ်ခု¹⁴² တွင် မှတ်တမ်းပြုထားသည်။

ကရင်မိသားစုများသည် မြေယာ စီမံခန့်ခွဲမှုအကြားတွင် ပိတ်မိနေပြီး စိတ်မလုံခြုံမှုကို ပိုမိုဖြစ်စေသည်။ ဥပမာ- ထုတ်ပြန်ပေးသည့် မည်သည့် လုပ်ပိုင်ခွင့်ကို(ပုံစံ-၇ (သို့) ကရင်အမျိုးသား အစည်းအရုံး၏ မူဝါဒ) မဆို အယုံအကြည် မရှိကြောင်း ကရင်မိသားစုများမှ ပြောဆိုသည်။ သို့သော် နှစ်ခုစလုံးကို လျှောက်ထားရန် ရည်ရွယ်ကြသည်။ ထို့အပြင် ပုဂ္ဂလိက စီမံကိန်းများကို (ရာဘာ၊ သတ္တု တူးဖော်ခြင်း၊ သစ်ထုတ်ခြင်း၊ လမ်းဆောက်ခြင်း) လေ့လာမှု ပြုခဲ့သည့် ကျေးရွာအနီးတွင် ပြုလုပ်နေကြောင်းတွေ့ရသည်။ ထိုသို့ပြုလုပ်ရာတွင် ဗဟိုအစိုးရ (သို့) ကရင်အမျိုးသား အစည်းအရုံးတို့နှင့် တရားဝင်သော်လည်း

ကောင်း အလွတ်သဘောသော်လည်းကောင်း သဘောတူညီမှု ရယူ၍ လုပ်ဆောင်ခြင်းဖြစ်ပြီး ထို့ကြောင့်ပင်လျှင် ကရင်ရွာသားများအတွက် ရှုပ်ထွေးမှုနှင့် ပူပန်မှုများစွာ ရှိနေသည်။

အတင်းအဓမ္မ နေရာရွှေ့ပြောင်းရသော လူ့အဖွဲ့အစည်းများ

၂၀၁၉ ဒီဇင်ဘာလ အထိ ပဋိပက္ခနှင့် အကြမ်းဖက်မှုများကြောင့် မြန်မာနိုင်ငံတွင် ၄၅၇၀၀၀ ဦးသည် စစ်ဘေးရှောင် ဖြစ်ခဲ့ရသည်¹⁴³။ အခြားနေရာတွင် လုံခြုံမှု ရှာဖွေရန် အချို့သောသူများသည် ၎င်းတို့၏ ကျေးရွာများမှ ထွက်ခွာခဲ့သည်။ အချို့သော အခြေအနေတွင် နိုင်ငံတော်မှ လူ့အဖွဲ့အစည်းများအား အတင်းအကျပ် ရွှေ့ပြောင်းစေသည်။ အောက်တွင်ဖော်ပြထားသည့် ဖြစ်ရပ်ဆန်းစစ်လေ့လာမှုတွင် အတင်းအဓမ္မ ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်မှုကြောင့် လူ့အဖွဲ့အစည်းများ၏ အသက်မွေးဝမ်းကြောင်းနှင့် ဓလေ့ထုံးတမ်းဆိုင်ရာ လုပ်ကိုင်ပိုင်ဆိုင်မှုများ အပေါ် အကျိုးသက်ရောက်မှုများကို ဖော်ပြထားသည်။

ဖြစ်ရပ်ဆန်းစစ်လေ့လာမှု (၉) - ပဲခူးတိုင်းဒေသကြီး - ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်ရသော ကရင်လူ့အဖွဲ့အစည်းများ

သာဗျူကျေးရွာသည် စကောကရင်(၎င်းတို့သည် မိမိကိုယ်ကို Pgaz k'nyau ဟုခေါ်ဆိုကြပြီး အဓိပ္ပာယ်မှာ လူ ဖြစ်သည်) လူ့အဖွဲ့အစည်းတစ်ခုဖြစ်ပြီး ၎င်းတို့သည် ပဲခူးရိုးမတွင် ရာစုနှစ်များစွာ နေထိုင်ခဲ့ ကြသူများဖြစ်သည်။ ထိုကျေးရွာသည် ယခင်က ပဲခူးရိုးမ ထဲတွင် တည်ရှိခဲ့သည်။ ၎င်းတို့၏ ကျေးရွာဟောင်းတွင် ရွာသူသားများသည် ရွှေ့ပြောင်းတောင်ယာ လုပ်ကိုင်၍ လိုအပ်သော အစားအစာများကို စိုက်ပျိုးကြပြီး အနည်းငယ်သော ထုတ်ကုန်များကိုသာ ရောင်းချ၍ ၎င်းတို့ စိုက်ပျိုး၍မရသော ပစ္စည်းများ ဝယ်ယူရန် အသုံးပြုကြသည်။ ၎င်းတို့၏ မြေယာနှင့် အရင်းအမြစ်များကို ဓလေ့ထုံးတမ်းဆိုင်ရာ လုပ်ကိုင်ပိုင်ဆိုင်မှု စနစ်များအရ စီမံအုပ်ချုပ်ကြသည်။အဆိုပါ စနစ်တွင် အချို့သော တိရိစ္ဆာန်များအား အမဲလိုက်ခြင်းကို တားမြစ်ခြင်း နှင့် အထွတ်အမြတ်ထားသော သစ်တောများကို တင်းကြပ်စွာ ကာကွယ်ခြင်းတို့ ပါဝင်သည်။

၁၉၇၅ ခုနှစ်တွင် စစ်တပ်သည် ၎င်း၏ ဖြတ်လေးဖြတ် မှုကို အသုံးပြုရန် အတွက် လူ့အဖွဲ့အစည်းများအားလုံးကို မြေပြန့်သို့ ရွှေ့ပြောင်းစေခဲ့သည်။ ဖြတ်လေးဖြတ် မှု ဆိုသည်မှာ တိုင်းရင်းသား လက်နက်ကိုင်များ၏ အစားအစာ၊ ဝင်ငွေ၊ သတင်းအချက်အလက် နှင့် တပ်သားစုဆောင်းမှု စသည့် လေးရပ်ကို ဖြတ်တောက်ခြင်း ဖြစ်သည်။ သာဗျူကျေးရွာသည် ဘာမန်လိပ်၊ ညဝါက္ခီ နှင့် သာမိကျေးရွာများနှင့် အတူ သပြေကုန်းရှိ ဗမာကျေးရွာသို့ ရွှေ့ပြောင်းခဲ့ရသည်။ ရွှေ့ပြောင်းစဉ်တွင် အစာနှင့် ရေ ရှားပါးမှုကြောင့် လူ (၄၀) ဦး သေဆုံးခဲ့သည်။ စစ်တပ်သည် ကုန်ထမ်းရန် နှင့် စစ်တပ် စိုက်ခင်းတွင် အလုပ်လုပ်ရန် ရွာသားများအား အတင်းအဓမ္မ စေခိုင်းခဲ့သည်။

၁၉၈၁တွင် နေရာချထားပေးသော ဒေသအနီးတွင် သစ်တောဦးစီးဌာနမှ ကျွန်းပင်စိုက်ခင်းကို လုပ်ဆောင်ခဲ့သည်။ စီမံကိန်းကုန်ဆုံးမည့် ၂၀၀၀ ပြည့်နှစ်အထိ ကျေးရွာသားများသည် တဲများတွင် နေထိုင်၍ ကိုယ်ပိုင်စိုက်ခင်းများကို လုပ်ကိုင်ရင်း စိုက်ပျိုးသည့် ကာလတွင် သစ်တောဦးစီးဌာနအတွက် ကျွန်းပင်များ စိုက်ပျိုး၍ နှစ်ပေါင်း (၂၀) အလုပ်လုပ်ခဲ့ရသည်။

ကျွန်းစိုက်ခင်း စီမံကိန်း ပြီးဆုံးသည့် နောက်တွင် ရွာသားများသည် နေ့စား အလုပ်များ လုပ်ကိုင်ကြရပြီး အချို့မှာ ရွှေ့ပြောင်း တောင်ယာ ပြန်လည် လုပ်ကိုင်ကြ၍ အမြဲတမ်းစိုက်ပျိုးရန်အတွက် သင့်လျော်သည့် မြေတွင် မိုးရေသုံး စိုက်ခင်းများကို လုပ်ကိုင်ခဲ့သည်။ သို့သော် သပြေကုန်းသို့ ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်ခဲ့သည့် မိသားစု (၆၃) စုတွင် (၃၉) စုသာ မြေအချို့ကိုပိုင်ဆိုင် ပြီး စိုက်ပျိုးရေးဖြင့် အနာဂတ်တွင် အသက်မွေးနိုင်သည်။ အခြားသူများအတွက်မူ မြေယာဖော်ထုတ်ရန် ခက်ခဲနေပြီး ကျန် ရှိသော မြေနေရာများအတွက် တစ်ဒေသတည်းတွင် နေထိုင်သော ဗမာများနှင့် ယှဉ်ပြိုင်နေရသည်။

သာဗျူကျေးရွာသားများ သပြေကုန်းသို့ ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်ရာတွင် အိမ်ဆောက်ရန်နှင့် လောင်စာအတွက် နီးစပ်ရာ သစ်တော များကို အသုံးပြုရသည်။ အခြားသော ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်သူများနှင့် ဗမာကျေးရွာများသည်လည်း အဆိုပါ သစ်တောများ ကို မှီခိုနေရသည့်အတွက် သစ်ရှားပါးခြင်း၊ သစ်တောထွက် အရင်းအမြစ်များ ရှားပါးလာခြင်းနှင့် ငါးရှားပါးလာခြင်းများ ကို ကြုံတွေ့ရသည်။ ထိုသို့ ဖြစ်ရခြင်းမှာ ထိန်းချုပ်မှုစနစ်မရှိတော့ဘဲ မည်သူမဆို အရင်းအမြစ်များကို ထုတ်ယူနေသော ကြောင့်ဖြစ်သည်။ ဗမာကျေးရွာများတွင် ရှိခဲ့သော ဓလေ့ထုံးတမ်းဆိုင်ရာ စီမံခန့်ခွဲမှုများသည် အစိုးရ၏ ထိန်းချုပ်မှု အောက် သို့ရောက်ရှိပြီး ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်သူများ ရောက်လာသည့်အခါ ကျင့်သုံးရန် မဖြစ်နိုင်တော့ချေ။ ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်သည့် ကရင်လူမျိုးများသည်လည်း ၎င်းတို့အသက်ရှင်သန်နိုင်ရေးကိုသာ ဦးစားပေးနေရသဖြင့် စုပေါင်းတာဝန်များ၊ အရင်းအမြစ် ထုတ်ယူမှု ကန့်သတ်ခြင်း နှင့် ရေရှည်စီမံခန့်ခွဲမှုအစီအစဉ်များကို စဉ်းစားနိုင်ခြင်း မရှိတော့ပေ။

ဒေသခံပြည်သူအစုအဖွဲ့ပိုင် သစ်တော ဖွဲ့စည်းခွင့် လျှောက်ထားရန် ရည်ရွယ်၍ သစ်တောနယ်မြေ သတ်မှတ်မှု ပြုလုပ်ရန် ကြိုးပမ်းမှုရှိခဲ့သည်။ သို့သော် စည်းမျဉ်းများ သတ်မှတ်ရန် မဖြစ်နိုင်ခဲ့ချေ။ သပြေကုန်းတွင် ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်သူများ၏ ရှင်းပြချက်အရ တစ်ဦးနှင့် တစ်ဦး စောင့်ကြည့်ရန် မဖြစ်နိုင်ကြောင်း သိရသည်။ ထို့ကြောင့် ၎င်းတို့၏ ဓလေ့ထုံးတမ်းဆိုင် ရာ လုပ်ကိုင်ပိုင်ဆိုင်မှု စနစ်၏ အစိတ်အပိုင်းတစ်ခုကို ပြန်လည်အကောင်အထည်ဖော်ရန် ကြိုးပမ်းမှုမှာ ကျရှုံးခဲ့သည်။

သပြေကုန်းရှိ ကရင်လူမျိုးများသည် သစ်နှင့် သစ်တောထွက်ပစ္စည်းများ ထုတ်ယူရန်အတွက် နာရီများစွာ လမ်းလျှောက် ရသည့် ၎င်းတို့၏ ကျေးရွာဟောင်းများသို့ သွားခဲ့ရသည်။ သစ်တောဦးစီးဌာနမှ စစ်ဆေးရေးဂိတ်များစွာ ချထားသည့် အတွက် အပြန်လမ်းတွင် ရွာသားများသည် တာဝန်ရှိသူများအား လတ်ထိုးရသည်။ ၎င်းတို့၏ ကျေးရွာဟောင်းများရှိ သစ်တောများသည်လည်း တရားမဝင်သစ်ခိုးထုတ်သူများကြောင့် ပျက်စီးနေပြီဖြစ်သည်။ မိမိတို့၏ သစ်တောများကို ကိုယ်ပိုင် ထိန်းသိမ်းစီမံနိုင်သော လူ့အဖွဲ့အစည်းများသည်လည်း ထိုအရပ်တွင် မရှိတော့ပေ။

ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်သူများထံမှ ပထမမျိုးဆက်များသည် ၎င်းတို့၏ မြေယာနှင့် ဓလေ့ထုံးတမ်းများကို သိရှိသောကြောင့် မိမိ တို့၏ ကျေးရွာနယ်နိမိတ်သို့ ပြန်၍ ၎င်းတို့၏ လူ့အဖွဲ့အစည်း၊ မြေအသုံးချမှု နှင့် ဓလေ့ထုံးတမ်းစနစ်များကို ပြန်လည် ထူထောင်ရန် ဆန္ဒရှိသည်။ အချို့သည် ပြန်လည်သွားရောက်၍ ကြိုးပမ်းခဲ့ ကြသည်။ သို့သော် ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်ရာတွင် မွေးဖွားသည့် မျိုးဆက်သစ်သည် ၎င်းတို့၏ ဘိုးဘွားပိုင် နယ်နိမိတ်များနှင့် ရင်းနှီးမှုမရှိတော့ခြင်း၊ သစ်တောများ၊ အပင် များ နှင့် တိရိစ္ဆာန်များကို မသိရှိတော့ပါ။ ဓလေ့ထုံးတမ်းအရ မြေယာနှင့် အရင်းအမြစ်များကို မည်သို့ စီမံအုပ်ချုပ်ရမည် ကိုလည်း မသိရှိတော့ပါ။ ထို့ကြောင့် မျိုးဆက်သစ်များသည် ကောင်းမွန်စွာ နေထိုင်ရန် ခက်ခဲသော်လည်း နေရာဟောင်း သို့ ပြန်လည်ရွှေ့ပြောင်းလိုခြင်းမရှိတော့ပါ။ လူငယ်များအတွက် ကျေးရွာဟောင်းသည် အလွန်ဝေးကွာပြီး လမ်း၊ ကျောင်း၊ ဆေးခန်း နှင့် ဆိုင်များ မရှိပါ။ ထို့ကြောင့် ရွာပြန်မည့် အစား မြို့တက်၍ အလုပ်ရှာဖွေရန် ပိုမို စိတ်အားသန်ကြသည်။

သာဗျူ လူ့အဖွဲ့အစည်း၏ ဓလေ့ထုံးတမ်းဆိုင်ရာ လုပ်ကိုင်ပိုင်ဆိုင်မှုစနစ်မှာ ပျက်ဆီးသွားပြီ ဖြစ်သည်။ ဤဖြစ်ရပ်လေ့လာ မှုကို ထည့်သွင်းရသည့် အကြောင်းအရင်းမှာ ဓလေ့ထုံးတမ်းဆိုင်ရာ လုပ်ကိုင်ပိုင်ဆိုင်မှုစနစ်မှာ ပျက်ဆီးသွားပြီဖြစ်သော် လည်း ပထမမျိုးဆက်များ၏ မှတ်ဉာဏ်တွင် ထို စနစ်၏ စည်းမျဉ်းများ ကျင့်ဝတ်များကျန်ရှိနေသေးသောကြောင့်ဖြစ်သည်။ အကယ်၍ ၎င်းတို့၏ ဘိုးဘွားပိုင်မြေများကို ပြန်လည်ရယူခွင့်ရှိခြင်း (သို့) ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်သည့် အရပ်တွင် လုံလောက် သော အရင်းအမြစ်နှင့် မြေယာများရှိပါက ထိုမှတ်ဉာဏ်များ ပြန်လည်အသက်ဝင်လာနိုင်သောကြောင့် ဖြစ်သည်။

၄

ဓလေ့ထုံးတမ်းဆိုင်ရာ လုပ်ကိုင်ပိုင်ဆိုင်မှု စနစ်များအား ရှုထောင့် အမျိုးမျိုးမှ ရှုမြင်ခြင်း

ဓလေ့ထုံးတမ်းဆိုင်ရာ လုပ်ကိုင်ပိုင်ဆိုင်မှု စနစ်များ၏ ဖြစ်တည်မှုကို အဆုံးအဖြတ်ပေးသော အရေးကြီးသည့်အချက်မှာ ပြဋ္ဌာန်းဥပဒေနှင့် အစိုးရ၏အုပ်ချုပ်ရေးစနစ်တို့သည် မည်မျှဝင်ရောက်စွက်ဖက်မှုရှိသနည်း (သို့) ဓလေ့ထုံးတမ်းဆိုင်ရာ လုပ်ကိုင်ပိုင်ဆိုင်မှု အစီအမံများနှင့် သက်ဆိုင်ရာ လူ့အဖွဲ့အစည်း၏ အုပ်ချုပ်ရေး အဖွဲ့အစည်းများနှင့် ထပ်နေသည့် ကိစ္စများရှိသလားဆိုသည့်အရာ ဖြစ်သည်။ ယနေ့တွင် နိုင်ငံတော်၏ ပြဋ္ဌာန်းဥပဒေများသည် ဓလေ့ထုံးတမ်းဆိုင်ရာစနစ်များအပေါ်တွင် တနည်းမဟုတ်တနည်း လွှမ်းမိုးနေပြီး အလွန်ဝေးလံသော ဒေသများအထိ သက်ရောက်မှုရှိနေသည်။ အကျိုးသက်ရောက်မှုသည် အနည်းငယ်သာ ဖြစ်နိုင်သည် (သို့) ဓလေ့ထုံးတမ်းဆိုင်ရာ စနစ်များနှင့် ပြဋ္ဌာန်းဥပဒေ စနစ်များ ထပ်နေခြင်းလည်းဖြစ်နိုင်ပြီး နောက်ဆုံးတွင် ပြဋ္ဌာန်းဥပဒေများက ဓလေ့ထုံးတမ်းဆိုင်ရာ စနစ်များအား အစားထိုးသွားခြင်းလည်း ဖြစ်နိုင်သည်။ ဒေသခံများအနေဖြင့် ဓလေ့ထုံးတမ်းဆိုင်ရာ စနစ်များဖြင့် စီမံအုပ်ချုပ်သည့် ၎င်းတို့၏ နယ်နိမိတ်များအပေါ် လုပ်ပိုင်ခွင့် ရှိခြင်းများ မရှိတော့ပါက ထိုစနစ်များ၏ အဆုံးသတ်သို့ ရောက်ရှိပြီ ဖြစ်သည်။

ထို့ကြောင့် ဓလေ့ထုံးတမ်းစနစ်အရ ဒေသခံများ လုပ်ပိုင်ခွင့်

မည်မျှရှိသည်ကို သုံးသပ်၍ တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းသာ ဖြစ်သော စနစ်နှင့် ပြီးပြည့်စုံသောစနစ်များအကြား အခြေခံခွဲခြားမှုပြုလုပ်ရန် အဆိုပြုသည်။ ဤအစီရင်ခံစာတွင် ပါဝင်သော ဖြစ်ရပ်လေ့လာဆန်းစစ်မှုများကို ဓလေ့ထုံးတမ်းဆိုင်ရာ လုပ်ကိုင်ပိုင်ဆိုင်မှုအရ ပြီးပြည့်စုံသောစနစ်၊ ဓလေ့ထုံးတမ်းဆိုင်ရာ လုပ်ကိုင်ပိုင်ဆိုင်မှုအရ တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းသာဖြစ်သောစနစ်နှင့် ဓလေ့ထုံးတမ်းဆိုင်ရာ လုပ်ကိုင်ပိုင်ဆိုင်မှု ပျောက်ကွယ်သွားပြီး ဖြစ်သောစနစ်ဟူ၍ အစဉ်လိုက်ခွဲခြား၍ အောက်တွင် ဖော်ပြထားသည့် ပုံ (၁) တွင် တင်ပြထားသည်။ သို့သော် လက်တွေ့တွင် ကြုံတွေ့ရသည့် ဓလေ့ထုံးတမ်းဆိုင်ရာ လုပ်ကိုင်ပိုင်ဆိုင်မှု စနစ်၏ ကွဲပြားခြားနားမှုအားလုံးကို ခြုံငုံနိုင်မည်မဟုတ်ပါ။ ဓလေ့ထုံးတမ်းဆိုင်ရာ လုပ်ကိုင်ပိုင်ဆိုင်မှု စနစ်များ၏ သဘာဝအရနှင့် ပြဿနာဖြစ်ပွား အကြောင်းအရင်းများနှင့် ပြောင်းလဲမှုကို ပြုလုပ်သူတို့၏ အခြေအနေအရ တစ်ခါတစ်ရံတွင် တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းသာဖြစ်သောစနစ်နှင့် ပြီးပြည့်စုံသောစနစ်များအကြား ခွဲခြားရန် ခက်ခဲလှသည်။ သို့သော် ထိုသို့သော ကွဲပြားမှုကို ဖော်ထုတ်ခြင်းဖြင့် ဓလေ့ထုံးတမ်းဆိုင်ရာ လုပ်ကိုင်ပိုင်ဆိုင်မှုစနစ်များကို ကာကွယ်ရန် လိုအပ်သည့် ယန္တရားများကို ရှာဖွေရန် အထောက်အကူပြုနိုင်မည်ဖြစ်သည်။

လိပ်သိုမြို့နယ်ရှိ ဂေဘား မျေးရွာ။ သစ်တောလို့ထင်မြင်ရတဲ့ အများစုဟာ တကယ်တော့ သီးနှံသစ်တော ရောနှောစိုက်ခင်းဖြစ်ပါတယ်။ (ခါတ်ပုံ - Christian Erni)

ပဲခူးတိုင်း ဒေသကြီးရှိ သာပင်ကုန်းတွင် ပြန်လည်နေရာချထားရေး (ဝါတ်ပုံ - Prawit Nikornuaychai)

တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းသာ ဖြစ်သော ဓလေ့ထုံးတမ်းဆိုင်ရာ လုပ်ကိုင်ပိုင်ဆိုင်မှု စနစ်များ

တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းသာဖြစ်သော ဓလေ့ထုံးတမ်းဆိုင်ရာ လုပ်ကိုင်ပိုင်ဆိုင်မှုစနစ်များသည် နိုင်ငံတော်၏ စီမံအုပ်ချုပ်မှုအောက်တွင်ရှိသော ဒေသများအားလုံးတွင် ဖြစ်နိုင်ပြီး တရားဝင် မြေယာလုပ်ကိုင်ခွင့်များအားဖြင့် လုပ်ဆောင်နိုင်သည်။ ဥပမာ - ကြိုးပိုင်းတော၊ အများပိုင် ကာကွယ်တောများအားဖြင့် ပြုလုပ်နိုင်သည်။ ဤတွင် မြေလွတ်၊ မြေလပ်၊ မြေရိုင်းများ ချထားပေးခြင်း သို့မဟုတ် တရားဝင်(သို့) တရားမဝင်ဖြင့် မြေဈေးကွက်များ ပေါ်လာခြင်းတို့ပါဝင်သည်။ ထိုသို့သော ပြောင်းလဲမှုများမှ ၎င်းတို့၏ အခွင့်အရေးများကို ကာကွယ်ရန်အတွက် တစ်နိုင်ငံလုံးရှိ လယ်သမားများသည် ပုံစံ(၇) (သို့) အစုအဖွဲ့ပိုင်သစ်တောခွင့်ပြုချက် များကို လျှောက်ထားကြသည်။ ထိုခွင့်ပြုချက်များကို ဓလေ့ထုံးတမ်းဆိုင်ရာ လုပ်ကိုင်ပိုင်ဆိုင်မှုစနစ်နှင့်အတူ အသုံးပြုနိုင်သည်။ ထို့ကြောင့် တရားဝင် ခွင့်ပြုချက်များသည် ဓလေ့ထုံးတမ်းဆိုင်ရာစနစ်အား အစားထိုးခြင်းမဟုတ်ဘဲ တပြိုင်တည်းတွင် ထပ်နေခြင်းသာ ဖြစ်သည်။

တောင်တန်းဒေသများရှိ ဓလေ့ထုံးတမ်းဆိုင်ရာ လုပ်ကိုင်ပိုင်ဆိုင်ခွင့်စနစ်များကျင့်သုံးသည့် မြေများအတွက် ပုံစံ (၇) ထုတ်

ပေးခြင်းနှင့် ပုံစံ (၇) ၏ အကျိုးသက်ရောက်မှုမှာ ရှေ့နောက်ညီညွတ်ခြင်းမရှိပါ။ မြေပြန့်ဒေသများတွင်မူ အခြေအနေမှာ အလွန်ကွဲပြားသည်။ ဥပမာ- ဤအစီရင်ခံစာတွင် ဖော်ပြထားသည့် အပူပိုင်းဒေသမှ ဗမာတောင်သူလယ်သမား လူ့အဖွဲ့အစည်းများတွင် ပြဋ္ဌာန်းဥပဒေများသည် ဒေသခံတို့၏ ဓလေ့ထုံးတမ်းများအား အစားထိုးလိုက်ပြီး ဒေသခံလူ့အဖွဲ့အစည်း၏ နယ်နိမိတ်မှာ အများပိုင်မဟုတ်တော့ဘဲ စားကျက်မြေကဲ့သို့သော နေရာမျိုးကိုသာ မူလဓလေ့ထုံးတမ်းဆိုင်ရာစနစ်မှ ထိန်းသိမ်းကျင့်သုံးနိုင်သည်။ ထို့ကြောင့် ထိုစနစ်များကို ပြီးပြည့်စုံသော ဓလေ့ထုံးတမ်းဆိုင်ရာ လုပ်ကိုင်ပိုင်ဆိုင်ခွင့်စနစ်ဟု မဆိုနိုင်ဘဲ တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းသာ ရှိသော စနစ်အဖြစ် သတ်မှတ်နိုင်သည်။

ဒေသခံ လူ့အဖွဲ့အစည်းများ အပေါ်တွင် နိုင်ငံတော်မှ ဝင်ရောက်စွက်ဖက်မှုများတွင် အကြီးဆုံးမှာ စစ်ပဋိပက္ခ၊ ဆည်ဆောက်ခြင်း ကဲ့သို့သော အခြေခံအဆောက်အအုံစီမံကိန်းအကြီးစားနှင့် မြေချထားပေးခြင်းများကြောင့် ဒေသခံများအား အတင်းအကျပ် နေရာပြောင်းရွှေ့နေထိုင်စေခြင်း ဖြစ်သည်။ အတင်းအဓမ္မ နေရာရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်စေသော ပဲခူးတိုင်းရှိ ကရင်လူ့အဖွဲ့အစည်းများအကြောင်း ဖြစ်ရပ်ဆန်းစစ်လေ့လာမှုတွင် တွေ့ရသည့်အတိုင်း ဒေသခံများ၏ ဘိုးဘွားများ ပိုင်ဆိုင်သော မြေနေရာမှ ဖယ်ရှားခြင်းခံရသည့်အတွက် ၎င်းတို့၏ ဓလေ့

ထုံးတမ်းဆိုင်ရာ စနစ်များကို ကျင့်သုံးနိုင်ခြင်းမရှိတော့ပါ။ ထိုအခြေအနေများကို ဓလေ့ထုံးတမ်းဆိုင်ရာ စနစ်များ တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းသာ ကျင့်သုံးသည်ဟူ၍ပင် မဆိုနိုင်တော့ပါ။ အဘယ့်ကြောင့်ဆိုသော် ဒေသခံများ ယခင်က ကျင့်သုံးခဲ့သည့် စနစ်များကို အရင်းအမြစ် ရှားပါးခြင်း၊ ဆင်းရဲမွဲတေခြင်း နှင့် လူမှုအသိုက်အဝန်း ကွဲခြားမှုကြောင့် ဆက်လက်ကျင့်သုံးနိုင်ခြင်း မရှိတော့သည့်အတွက် ဖြစ်သည်။ သို့သော် ဓလေ့ထုံးတမ်းစနစ်များအား ပြဋ္ဌာန်းဥပဒေမှ လုံးဝ အစားထိုးလိုက်သည့် မြေပြန့်ဒေသရှိ တောင်သူလယ်သမားများ၏ ဖြစ်ရပ်နှင့် မတူညီဘဲ အတင်းအဓမ္မ ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်ခြင်း ခံရသော လူ့အဖွဲ့အစည်းများကို ၎င်းတို့၏ နယ်မြေသို့ ပြန်လည် အခြေချစေပြီး ဘိုးဘွားပိုင်မြေများကို အသုံးပြုခွင့်ပေးခြင်း (သို့) မြေနှင့် အရင်းအမြစ်အသုံးပြုခွင့်များကို ပြန်လည်ပေးအပ်ပါက ထိုလူ့အဖွဲ့အစည်းများသည် ၎င်းတို့၏ ဓလေ့ထုံးတမ်းအရ လုပ်ကိုင်ပိုင်ဆိုင်မှုများကို ပြန်လည် အသက်သွင်းနိုင်သည်။

ပြီးပြည့်စုံသော ဓလေ့ထုံးတမ်းဆိုင်ရာ လုပ်ကိုင်ပိုင်ဆိုင်မှုစနစ်များ

ဒေသခံလူ့အဖွဲ့အစည်း၏ နယ်နိမိတ်ကို အများပိုင်မြေ အဖြစ် သတ်မှတ်ထားပြီး ဓလေ့ထုံးတမ်းဥပဒေအရ လုပ်ပိုင်ခွင့် အပြည့်အဝရှိသော အခြေအနေကို ပြီးပြည့်စုံသော ဓလေ့ထုံးတမ်းဆိုင်ရာ လုပ်ကိုင်ပိုင်ဆိုင်မှုစနစ်များဟု ခေါ်နိုင်သည်။ လုပ်ပိုင်ခွင့်အပြည့်အဝရှိသော အခြေအနေ၏ ညွှန်းကိန်းမှာ အများပိုင်အခွင့်အရေးများ ရှိခြင်းမဟုတ်ဘဲ ဓလေ့ထုံးတမ်းဆိုင်ရာ လုပ်ကိုင်ပိုင်ဆိုင်ခွင့်များကို ဒေသခံအုပ်ချုပ်ရေးအဖွဲ့များမှ(တရားဝင်ကျေးရွာ အုပ်ချုပ်ရေး (သို့) ဓလေ့ထုံးတမ်းအရ ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်သည့် အဖွဲ့အစည်း) ထိရောက်စွာ အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ပေးနိုင်ခြင်းသည် အဓိကဖြစ်သည်။ ထိုမျှက ပြင်ပလူများထံ မြေယာရောင်းချခြင်းကို တားမြစ်ခြင်း (သို့) စည်းမျဉ်းထားရှိခြင်း စသည်တို့ပါဝင်သော မြေယာလွှဲပြောင်းခြင်းအတွက် ဒေသခံ လူ့အဖွဲ့အစည်းမှ ထိန်းချုပ်ခွင့်ရှိခြင်းသည် အရေးပါသည်။

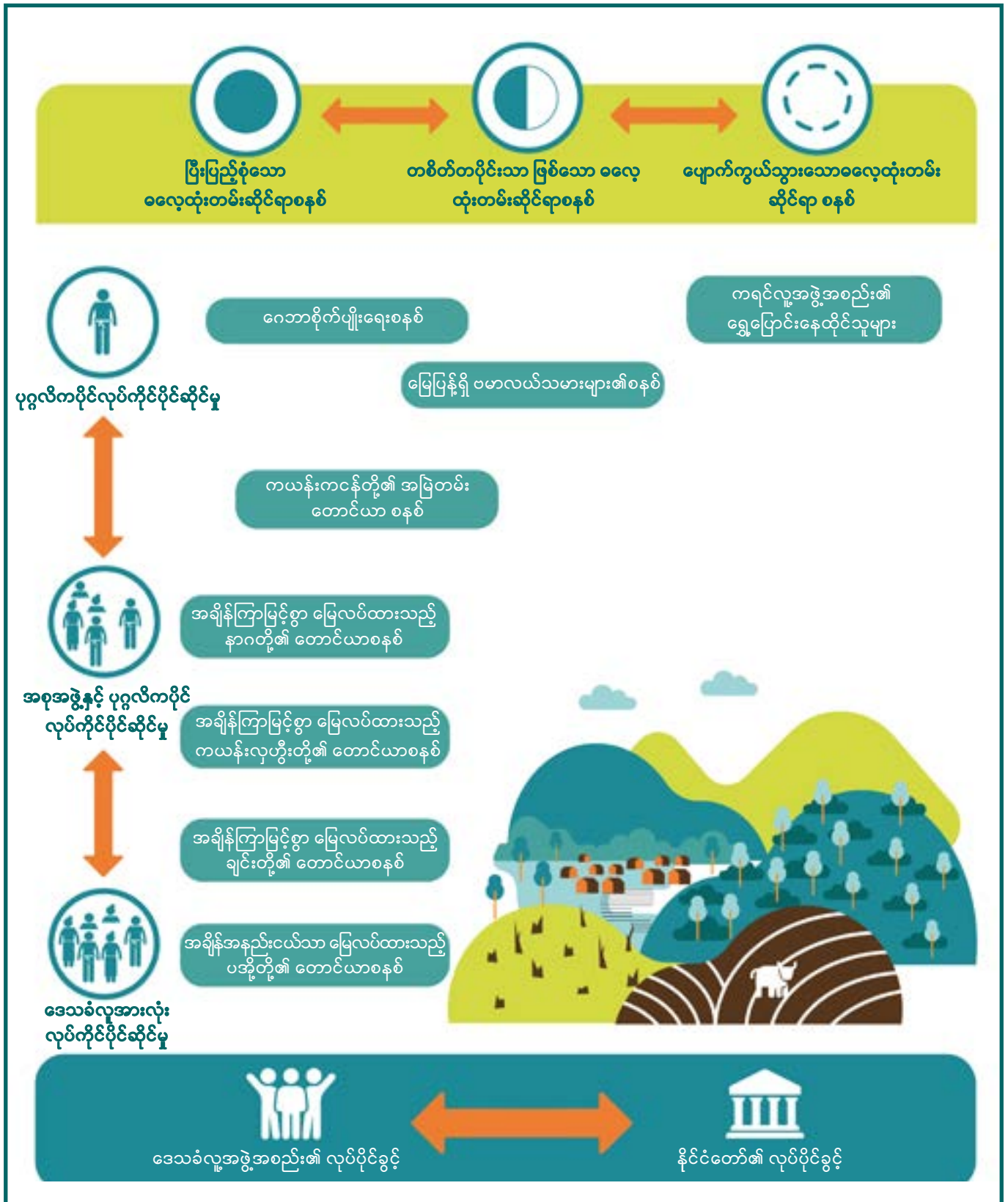
အောက်ဖော်ပြပါပုံတွင် ဤအစီရင်ခံစာတွင် ပါဝင်သော ဖြစ်ရပ်ဆန်းစစ်လေ့လာမှုများကို ဝင်ရိုးစွန်းနှစ်ဖက်ထား၍ ဖော်ပြထားသည်။ အလျားလိုက်မျဉ်း တွင် အစိုးရ၏ ပြဋ္ဌာန်းချက်များကို ဖော်ပြပြီး ဒေါင်လိုက်မျဉ်းမတွင် အများပိုင်မှ ပုဂ္ဂလိကပိုင်သို့ ကူးပြောင်းသွားမှုအရ ဒေသခံလူ့အဖွဲ့အစည်း၏ လုပ်ပိုင်ခွင့်ကို ဖော်ပြထားသည်။

ပြီးပြည့်စုံသောစနစ်များအတွက် မြေယာနှင့် အရင်းအမြစ်များကို လွတ်လပ်စွာ စီမံခန့်ခွဲခွင့်အား ဒေသခံလူ့အဖွဲ့အစည်းများထံတွင် ပြည့်ဝစွာ ပေးအပ်ထားရမည်။ အချို့သော အခြေအနေများတွင် တရားဝင် အများပိုင်မြေ ခွင့်ပြုချက်များ ထုတ်ပေးသည့်အစား ဓလေ့ထုံးတမ်းဆိုင်ရာ အလေ့အကျင့်များကို အသိအမှတ်ပြုခြင်းနှင့် ကာကွယ်ခြင်းများကို ကျေးရွာများ (သို့) တိုင်းရင်းသား လူမျိုးတစ်မျိုး ပါဝင်သည့် ဖွဲ့စည်းပေးခြင်းဖြင့် ပြုလုပ်နိုင်ပြီး ထိုနယ်မြေများတွင် ဓလေ့ထုံးတမ်းဆိုင်ရာ လုပ်ကိုင်ပိုင်ဆိုင်ခွင့်ကို ဒေသန္တရအုပ်ချုပ်ရေး၏ အစိတ်အပိုင်းအဖြစ် ကျင့်သုံးရမည်။ တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းသာဖြစ်သော စနစ်များတွင် ပြဋ္ဌာန်းဥပဒေတွင် မပါဝင်သော မြေနှင့် အရင်းအမြစ်များအတွက် သီးခြားအသိအမှတ်ပြုခြင်း လိုအပ်သည်။ အဆိုပါ ဒေသခံလူ့အဖွဲ့အစည်းများသည် ၎င်းတို့၏ ဓလေ့ထုံးတမ်းဆိုင်ရာ လုပ်ကိုင်ပိုင်ဆိုင်မှု မပျက်ဆီးသွားစေရန်အတွက် ကာကွယ်မှုပြုလုပ်ရန် မြေယာများကို ဆက်လက်ထိန်းကြောင်း ရန် ဆုံးဖြတ်ထားသည့် အချိန်တွင် အသိအမှတ်ပြု အတွက် ဖြစ်သည်။

မြစ်ဝှမ်းဒေသသို့ ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်ကြသူများ၏ မျိုးဆက်များအတွက်လည်း တူညီသော ချဉ်းကပ်မှု လိုအပ်သည်။ ဒီရေတောကဲ့သို့သော အရေးကြီးသည့် အရင်းအမြစ်များအတွက် လူထုအခြေပြု အုပ်ချုပ်ရေးစနစ်များကို ထူထောင်ရန် ဆန္ဒရှိနိုင်ပြီး ထိုသို့ လုပ်ဆောင်ရန်မှာ ပြဋ္ဌာန်းဥပဒေတွင်ပါသော အကန့်အသတ်ရှိ အခွင့်အရေးများနှင့် မလုံလောက်နိုင်ပါ။ သို့သော် ယနေ့တိုင် ထိုသို့ အသိအမှတ်ပြုခြင်း မရှိသေးပါ။

နောက်ဆုံးအနေဖြင့် အတင်းအဓမ္မ ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်စေမှုကြောင့် ဓလေ့ထုံးတမ်းဆိုင်ရာ လုပ်ကိုင်ပိုင်ဆိုင်မှု စနစ်များကို ကျင့်သုံးခွင့် မရှိတော့သော်လည်း ပြန်လည်ကျင့်သုံးနိုင်သော အခြေအနေများရှိပါက ထိုအလေ့အကျင့်များကို ပြန်လည်အသက်သွင်းလိုသည့် လူ့အဖွဲ့အစည်းများအတွက် အထူးစဉ်းစားပေးရန် လိုအပ်သည်။ ထိုသို့ဖြစ်ရန်အတွက် ဒေသခံများသည် ၎င်းတို့၏ ဘိုးဘွားပိုင်နယ်မြေများသို့ ပြန်လည်အခြေချနေထိုင်နိုင်ခြင်း (သို့) နှစ်နာမှုများ၏ သက်သာခွင့် အဖြင့် ၎င်းတို့နေထိုင်ရာ ကျေးရွာများတွင် လူထုအခြေပြုလုပ်ပိုင်ခွင့်ကို ပြန်လည် ထူထောင်နိုင်ခြင်းတို့ကို ပြုလုပ်ရန် လိုအပ်သည်။ ဓလေ့ထုံးတမ်းဆိုင်ရာ လုပ်ကိုင်ပိုင်ဆိုင်မှုများကို ပြန်လည် အားကောင်းစေရန်အတွက် လိုအပ်သော ယန္တရားများကို အနာဂါတ်တွင် စဉ်းစားသင့်သည်။

ပုံ(၁) - ဓလေ့ထုံးတမ်းဆိုင်ရာ မြေယာအုပ်ချုပ်မှုစနစ်၏ အတိုင်းအတာတစ်ခုအတွင်း ဆက်လက်တည်ရှိနေပုံ

၅ နိဂုံး- လူ့အဖွဲ့အစည်းများ၏ လုပ်ပိုင်ခွင့်ကို ကာကွယ်ရန် လိုအပ်သည့် အကြောင်းအရင်း

ဓလေ့ထုံးတမ်းဆိုင်ရာ လုပ်ကိုင်ပိုင်ဆိုင်မှု စနစ်များ၏ ဘုံလက္ခဏာများကို ဖော်ထုတ်ခြင်းဖြင့် ဤအစီရင်ခံစာကို အစပျိုးခဲ့သည်။ ပထမ ဘုံလက္ခဏာမှာ လူ့အဖွဲ့အစည်းများသည် ၎င်းတို့၏ နယ်နိမိတ်၌ လုပ်ပိုင်ခွင့် ရှိခြင်းဖြစ်သည်။ နောက်ဆက်တွဲအခန်းများတွင် ဓလေ့ထုံးတမ်းဆိုင်ရာ လုပ်ကိုင်ပိုင်ဆိုင်မှု စနစ်များ၏ ပုံစံကွဲ အမျိုးမျိုးကို ဆွေးနွေးခဲ့ပြီး လွန်ခဲ့သော အချိန်များတွင် အဆိုပါ စနစ်များသည် မည်မျှပင် ပြောင်းလဲစေခဲ့ကာမူ (အစုအဖွဲ့ လုပ်ပိုင်ခွင့် နှင့် တစ်ဦးချင်း လုပ်ပိုင်ခွင့်များကို ဆိုလိုသည်) လူ့အဖွဲ့အစည်းများအနေဖြင့် ၎င်းတို့၏ နယ်နိမိတ်၌ လုပ်ပိုင်ခွင့်ကို ထိန်းသိမ်းလိုခြင်း နှင့် ၎င်းတို့၏ ကိုယ်ပိုင် စည်းမျဉ်းနှင့် ဥပဒေများဖြင့် အုပ်ချုပ်လိုခြင်း တို့သည် ဓလေ့ထုံးတမ်းဆိုင်ရာ လုပ်ကိုင်ပိုင်ဆိုင်မှု စနစ်များ၏ ရေရှည်တည်တံ့ခိုင်မြဲရေးအတွက် အခရာ ဖြစ်နေပါသည်။

ဓလေ့ထုံးတမ်းဆိုင်ရာ လုပ်ကိုင်ပိုင်ဆိုင်မှု စနစ် ကြုံတွေ့နေရသည့် ဖိအားများမှာ အလွန်များပြားသည်။ ဥပမာ - ကရင်ပြည်နယ်ရှိ ဂဲဘာ လူ့အဖွဲ့အစည်းများတွင် စိုက်ပျိုးရေးကို စီးပွားဖြစ်ပြုခြင်း၊ ပုဂ္ဂလိက မြေပိုင်ဆိုင်မှု ပြုခြင်း နှင့် မြေယာဈေးကွက်ပေါ်ပေါက်လာခြင်းတို့သည် နွမ်းပါးသော မိသားစုများ မြေယာဆုံးရှုံးခြင်း နှင့် ချမ်းသာသော လက်တဆုပ်စာထံတွင် မြေယာများ ရောက်ရှိသွားခြင်းကို တို့ကို ဖော်ပြသည့် အောက်ခြေမှစ၍ ပိုင်ဆိုင်မှုလက်လွတ် ဆုံးရှုံးခြင်းဟုခေါ်သော အခြေအနေကို ဖြစ်စေနိုင်သည်။

လယ်ယာမြေဥပဒေ (၂၀၁၂) အရ ပုံစံ (၇) များကို လွတ်လပ်စွာ လွှဲပြောင်းနိုင်ခွင့်ရှိပြီး မည်သည့် မြန်မာနိုင်ငံသားထံတွင် မဆို ပြန်လည်ရောင်းချနိုင်သည်။ ထိုအချက်သည် ဓလေ့ထုံးတမ်းအရ ပြင်ပလူများထံ မြေမရောင်းချရ ဆိုသည့် စည်းမျဉ်းကို ဆန့်ကျင်နေပြီး ထိုသို့သော ဥပဒေများကို ကျင့်သုံးစေခြင်းသည် ဓလေ့ထုံးတမ်းဆိုင်ရာ လုပ်ကိုင်ပိုင်ဆိုင်မှု စနစ်များကို လျစ်လျူရှု ခြင်းဖြစ်သည်။

ရှမ်းပြည်နယ်တောင်ပိုင်းရှိ ရှမ်း၊ ဓနု နှင့် ပအိုဝ်း လူ့အဖွဲ့အစည်းများတွင် ပြုလုပ်သော လေ့လာမှုအရ မြေယာများအားလုံးသည် ပုဂ္ဂလိကပိုင် ဖြစ်သော်လည်း ကျေးရွာသားများသည် အစိုးရ၏ ယန္တရားများကို အသုံးပြုခြင်းထက် အငြင်းပွားမှု ဖြေရှင်းသည့် ဓလေ့ထုံးတမ်းဆိုင်ရာ အလေ့အကျင့် နှင့် ဓလေ့ထုံးတမ်းဆိုင်ရာ မြေယာလုပ်ကိုင်ပိုင်ဆိုင်မှု စနစ်၏ စီမံခန့်ခွဲမှုကို လိုက်နာကြ

သည်။ ဤအချက်ကို လုပ်သားပြောင်းရွှေ့ခြင်း ခေါင်းစဉ်အောက်တွင် ဖော်ပြပြီးဖြစ်သည်။ လယ်သမားများသည် စိတ်ပိုင်ဆိုင်ရာ အရ ၎င်းတို့၏ မြေများနှင့် ဆက်နွှယ်မှုရှိပြီး ပြန်လည်ရောင်းချရန် ဆန္ဒမရှိကြောင်း တွေ့ရသည်¹⁴⁴။ သို့သော် စိုက်ပျိုးရေးအခြေပြု စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများ၏ ဖိအားများ အပါအဝင် လူဦးရေ တိုးပွားလာခြင်း နှင့် ဈေးကွက် ကျယ်ပြန့်လာခြင်းတို့ကြောင့် မြေယာမဲ့များ ပိုမိုများပြားလာသည်။ ရိုးရာ လူ့အဖွဲ့အစည်း၏ စုဖွဲ့မှုကို ထိန်းသိမ်းလိုစိတ်ရှိသော်လည်း မြေရောင်းချမှုများ မြင့်တက်လာကြောင်း တောင်သူလယ်သမား အဖွဲ့အစည်းများ၏ ခေါင်းဆောင်များက ပြောကြားသည်။ ထိုဖြစ်ရပ်များကြောင့် ဒေသခံများနည်းပါးလာပြီး ပြင်မမှ လာရောက်နေထိုင်သူများ များပြားသောကြောင့် ဒေသခံမ လူ့အဖွဲ့အစည်း၏ ဝိသေသများကို ဆုံးရှုံးရနိုင်သည်¹⁴⁶။

မြောက်များစွာသော NGO ခေါင်းဆောင်များ နှင့် လယ်သမားအဖွဲ့အစည်းများ၏ ခေါင်းဆောင်များသည် မြေယာရောင်းချမှု ကြောင့် ဒေသခံလူ့အဖွဲ့အစည်းများ၏ စုဖွဲ့မှု နှင့် ဓလေ့ထုံးတမ်းဆိုင်ရာ မြေယာလုပ်ကိုင်မှု အလေ့အကျင့်များအပေါ် အကျိုးသက်ရောက်နိုင်မှုအတွက် စိုးရိမ်မှုရှိကြောင်း ဖော်ပြခဲ့ကြသည်။ လယ်သမားများသည် ပြင်ပမှ ချမ်းသာသော ဝယ်လက်များနှင့် ယှဉ်၍ မြေမဝယ်ယူနိုင်တော့ခြင်း၊ ငွေပမာဏ အနည်းငယ်အတွက် မြေယာများ ရောင်းချကြောင့် ငွေကုန်သည့်အခါ လယ်ယာမဲ့များအဖြစ် ကျန်ရစ်ခဲ့ ပြီး အခြားရွေးချယ်စရာ အလုပ်မရှိခြင်း နှင့် မြေရောင်းချခြင်းမှ အမြတ်ရယူသည့် အကျိုးဆောင်များ (တစ်ခါတစ်ရံ အတင်း စေခိုင်း ရောင်းချစေခြင်း) စသည်တို့သည် ၎င်းတို့၏ စိုးရိမ်မှုများတွင် ပါဝင်သည်။ လယ်သမားများစွာတို့ကလည်း ၎င်းတို့၏ မြေများကို ဆက်လက်ထိန်းသိမ်းလိုပြီး ဓလေ့ထုံးတမ်းအရ အမွေပေးခြင်းဖြင့် မြေယာကို လွှဲပြောင်းလိုကြသည်။ ထိုကြောင့်နောက်ဆုံးတွင် အဆိုပါစိုးရိမ်မှုများကို လွန်ကဲစွာ ဖော်ပြထားရန် ထင်ရှားလာခြင်း ဖြစ်နိုင်မည်¹⁴⁶။

လယ်သမားများ၏ လိုလားချက်များသည် အမှန် တည်ရှိနိုင်သော်လည်း ဓလေ့ထုံးတမ်းဆိုင်ရာ လုပ်ကိုင်ပိုင်ဆိုင်မှုကို ထိန်းကျောင်းသည့် စီမံအုပ်ချုပ်ရေး အဖွဲ့များအပေါ်တွင် ကျရောက်နေသည့် ဖိအားများကို လူ့အဖွဲ့အစည်းများအနေဖြင့်

တောင့်ခံ၍ ၎င်းတို့၏ နယ်မြေ အပေါ်တွင် ရှိသော လုပ်ပိုင်ခွင့် များကို ထိန်းသိမ်းနိုင်မည်လားဆိုသည့်မေးခွန်း ကျန်ရှိသည်။ ဓလေ့ထုံတမ်းဆိုင်ရာ လုပ်ကိုင်ပိုင်ဆိုင်မှုကို တရားဝင် အသိ အမှတ်ပြုခြင်း နှင့် ကာကွယ်ခြင်းရှိပါက ထိုသို့ လုပ်ဆောင်ရန် အခွင့်လမ်း ပိုမို ကောင်းမွန်မည်ဖြစ်သည်။

အနီးစပ်ဆုံး ၁၉၉၉ ခုနှစ်တွင် ကမ္ဘာ့ဘဏ်က ဤသို့ဆိုခဲ့သည်¹⁴⁷။

လူဦးရေ သိပ်သည်းမှု နည်းပါးသော အခြေအနေများ တွင် တရားဝင်လုပ်ကိုင်ခွင့် ပါမစ်များ ချပေးခြင်းသည် ကုန်ကျစရိတ် အနည်းပါးဆုံး နည်းလမ်းနှင့် လုပ်ကိုင် ပိုင်ဆိုင်ခွင့် လုံခြုံရေးနှင့် မြေယာလွှဲပြောင်းမှုများကို ဆောင်ရွက်ရန် ကောင်းမွန်သည့် နည်းလမ်း မဟုတ်ပါ။ အခြားသော နည်းလမ်းတစ်ခုမှာ ဒေသခံလူ့အဖွဲ့အစည်း များအား လုပ်ကိုင်ပိုင်ဆိုင်ခွင့်များပေး၍ အသင့်လျော်ဆုံး အစီအမံများအား ဆုံးဖြတ်စေခြင်းဖြစ်သည်။

ဤလေ့လာဆန်းစစ်မှုမှ ရရှိသည့် အဓိက သင်ခန်းစာမှာ ဓလေ့ ထုံးတမ်းဆိုင်ရာ လုပ်ကိုင်ပိုင်ဆိုင်မှု စနစ်များ၏ ထိရောက်မှုနှင့် ဒေသခံများအား ရရှိသည့် လုံခြုံရေးသည် လူဦးရေသိပ်သည်း မှု နည်းပါးခြင်း၊ စုပေါင်းအခွင့်အရေးများ ရှိခြင်း (သို့) အသက် မွေးဝမ်းကြောင်းစနစ်တစ်ခု (သို့) မြေယာအမျိုးအစားတွင် အခြေမခံဘဲ ဒေသခံ လူ့အဖွဲ့အစည်း၏ လုပ်ပိုင်ခွင့် ရှိမှုပေါ်တွင် သာ အခြေခံသည်။ မည်သည့်မြေယာတွင် မည်သည့် စနစ်ကို အသုံးပြုသည်ထက် လူထုအခြေပြု လုပ်ကိုင်ပိုင်ဆိုင်မှု စနစ်ကို ကာကွယ်ရန် လိုအပ်ကြောင်း Wiley က အကြံပြုသည်¹⁴⁸။ ထိုသို့ပြုလုပ်ရာတွင် မတူညီသော ဒေသခံလူ့အဖွဲ့အစည်း၏ နယ်နိမိတ်အတွင်းရှိ မတူညီသော မြေယာအမျိုးအစားအတွက် ကျင့်သုံးသော နည်းလမ်းများကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားခြင်းထက် တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းသာ ကျန်ရှိတော့သော ဓလေ့ထုံးတမ်းဆိုင်ရာ လုပ်ကိုင်ပိုင်ဆိုင်မှုစနစ်ပင်ဖြစ်လင့်ကစား ဒေသခံများ၏ နယ်နိ မိတ်ပေါ်တွင် ရှိသော မြေယာနှင့် အရင်းအမြစ်များနှင့် ပတ်သက် လျှင် လုပ်ပိုင်ခွင့် ရှိမှုကို အသိအမှတ်ပြုရမည်။

ကရင်ပြည်နယ်ရှိ တောအုပ် ဖာလာစိုက်ခင်း (မိတ်ပုံ - Christian Erni)

ကိုးကားချက်

- Allaverdian, Celine, Julia Fogerite, Natalia Scurrah and Si Thu Than Htike (2017). *Documenting Customary Tenure in Myanmar. A guidebook*. MRLG guidebook #1. Vientiane & Yangon: Mekong Region Land Governance
- Andersen, Ewers Kirsten (2015). *Study of Upland Customary Communal Tenure in Chin and Shan States. Outline of a Pilot Approach towards Cadastral Registration of Customary Communal Land Tenure in Myanmar*. Yangon: Land Core Group
- (2016a). *Institutional Models for a Future Recognition and Registration of Customary (Communal) Tenure in Myanmar*. Paper prepared for presentation at the 2016 World Bank Conference on Land and Poverty, The World Bank - Washington DC, March 14-18, 2016
- (2016b). *The Recognition of Customary Tenure in Myanmar*. MRLG Thematic Study Series #3. Vientiane: Mekong Region Land Governance
- Anderson, John (1890). *The Selungs of the Mergui Archipelago*. London: Trübner & Co.
- Arunotai, Narumon, Supin Wongbusarakum and Derek Elias (2007). *Bridging the gap between the rights and needs of indigenous communities and the management of protected areas: Case studies from Thailand*. Bangkok: UNESCO Bangkok
- Barry, Deborah and Ruth Meinzen-Dick (2010). The Invisible Map: Community Tenure Rights; article accessed at: https://www2.cifor.org/tenure-reform/data/files/other/books_chapters_journal_articles/bcja_other2.pdf, printed in: Hecht, Susanna B. et.al. *The Social Life of Forests. Past, Present and Future of Woodland Resurgence*. The University of Chicago Press
- Baver, Jesse, B. Jonveaux B., R. Ju, K. Kitamura, P. Sharma, L. Wade, S. Yasui (2013). *Securing Livelihoods and Land Tenure in Rural Myanmar. With a case study on southern Shan State*. UN-Habitat and Columbia University, School of International and Public Affairs
- BNI online (2019). *China-Backed Banana Plantations Linked to Undocumented Labor, Kachin State Govt Says*. December 6, 2019. <https://www.bnionline.net/en/news/china-backed-banana-plantations-linked-undocumented-labor-kachin-state-govt-says>
- Boserup, Ester (1965). *The conditions of agricultural growth: the economics of agrarian change under population pressure*. London: Allen & Unwin
- Boutry, Maxime, C. Allaverdian, M. Mellac, S. Huard, San Thein, Tin Myo Win, Khin Pyae Sone (2017). *Land tenure in rural lowland Myanmar: From historical perspectives to contemporary realities in the Dry zone and the Delta*. Of lives and land Myanmar research series. Yangon: GRET
- Boutry, Maxime, Celine Allaverdian, Tin Myo Win, Khin Pyae Sone (2018). *Persistence and change in Hakha Chin land and resource tenure: a study on land dynamics in the periphery of Hakha*. Of lives and land Myanmar research series. Yangon: GRET
- Boutry, Maxime and Céline Allaverdian (2018). *Land tenure and livelihoods security in Karen villages under dual-administration. Dawei, Thayetchaung and Palaw Townships, Tanintharyi Region*. Yanong: GRET (unpublished report)

- Boutry, Maxime and Jacques Ivanoff (2017). Mastering Territories from the Sea. The Binomial Cultural Way of Resilience of Southeast Asia's Sea Nomads; in: Hélène Artaud and Alexandre Surrallés (eds.). *The sea within – Marine tenure and cosmopolitical debates*. Copenhagen: IWGIA
- Brown, Widney (2015). *Forced Displacements and Destroyed Lives around Upper Paunglaung Dam in Shan State, Myanmar*. New York: Physicians for Human Rights. <https://phr.org/wp-content/uploads/2015/10/burma-shanstate-english-report-oct2015.pdf>
- Burgers, Paul and Dominique Boutin (2001). Rubber in Sumatra. From Jungle Rubber to Rubber Agroforests; in: IFAD, IDRC, CIIFAD, ICRAF and IIRR. *Shifting Cultivation: Towards Sustainability and Resource Conservation in Asia*. International Fund for Agricultural Development, International Development Research Center, Cornell International Institute for Food, Agriculture and Development, International Center for Research in Agroforestry and International Institute for Rural Reconstruction
- Butta, Shaun and Justine Chambers (2018). *A Survey of Customary Land Dispute Mechanisms in Kayin State, Eastern Bago Division and Shan State*. Yangon: Norwegian Refugee Council ICLA, unpublished report
- Chambers, Justine (2018). *In Pursuit of Morality: Moral Agency and Everyday Ethics Amongst Plong Karen Buddhists of Southeastern Myanmar*. PhD dissertation, Australian National University
- Cramb, Rob A., Carol J.P. Colfer, Wolfram Dressler, Pinkaew Laungaramsri, Quang Trang Le, Elok Mulyoutami, Nancy L. Peluso and Reed L. Wadley (2009). Swidden Transformations and Rural Livelihoods in Southeast Asia. *Human Ecology* 37
- Daes, Erica Irene (2001). *Indigenous Peoples and their relationship to land*. Final working paper. Commission on Human Rights, Sub-Commission on the Promotion and Protection of Human Rights. UN document E/CN.4/Sub.2/2001/21
- De Vera, Dave and Kail Zingapan (2017). *The Ancestral Lands and Waters of the Indigenous Tagbanwa Communities of Northern Palawan*. Quezon City: Asian NGO Coalition for Agrarian Reform and Rural Development (ANGOC)
- Dove, Michael R. (1990). Smallholder rubber and swidden agriculture in Borneo: A sustainable adaptation to the ecology and economy of the tropical forest. *Economic Botany* 47(2): 136-147 (2011). *The Banana Tree at the Gate. A History of Marginal Peoples and Global Markets in Borneo*. New Haven and London: Yale University Press
- Ennion, Jim David (2015). *From conflicting to complementing: The formalisation of customary land management systems governing swidden cultivation in Myanmar*. Master of Law thesis. Victoria University Wellington, p. 36. http://www.burmalibrary.org/docs21/Ennion-2015-Formalisation_of_swidden_land_use_rights_in_Myanmar-red.pdf
- Erni, Christian (2018). *Indigenous peoples, land rights and forest conservation in Myanmar*. Copenhagen/Yangon: IWGIA and POINT
- Erni, Christian and Prawit Nikornuaychai (2015). The lizard on the tree and the Tailor Bird village: 21st Century livelihood challenges among Karen swidden farmers in Thailand; in: Christian Erni (ed.) *Shifting Cultivation, Livelihood and Food Security New and Old Challenges for Indigenous Peoples in Asia*. Bangkok: FAO, IWGIA, AIPP

- Ethnic Community Development Forum (ECDF) (2016). *Our Customary Lands. Community-Based Sustainable Natural Resource Management in Burma*. ECDF. http://www.ecdfburma.org/images/our%20customary%20land%20-%20eng_for%20web%201.pdf
- FAO (Food and Agriculture Organisation of the United Nations) (2012). *Voluntary Guidelines on the Responsible Governance of Tenure of Land, Fisheries and Forests in the Context of National Food Security*. Rome: FAO
- FAO and ICRAF. 2019. *Agroforestry and tenure. Forestry Working Paper no. 8*. Rome. 40 pp. Licence: CC BY-NCSA 3.0 IGO.
- FAO and MRLG (2019). *Challenges and opportunities of recognizing and protecting customary tenure systems in Myanmar*. Policy brief. Bangkok
- Farmers and Land Workers Union (2016). *Customary tenure in Nan-Pan village, Southern Shan State, Myanmar*. Briefing paper. Yangon: MRLG
- Faxon, Hilary and Catriona Knapman (2019). *Land Governance Through the Eyes of Women Farmers in Myanmar*. Yangon: Land Core Group
- Feurer, M.; Gritten, D.; Than, M.M. (2018) Community Forestry for Livelihoods: Benefiting from Myanmar's Mangroves. *Forests*. 9, 150.
- Fogerite, J. (2019). Strengthening Customary Tenure Rights in the Forest Law (2018) and draft Forest Rules in Myanmar, Discussion Note Series #7, Vientiane: Mekong Region Land Governance.
- (2020). Implementation of the 2018 VFV Land Law in Kachin State, Myanmar. Background report prepared for HI and Oxfam (mimeo, forthcoming)
- Fox, Jefferson et al. (2009). Policies, Political-Economy, and Swidden in Southeast Asia. *Human Ecology* 37
- Freudenberger, Mark S (2013). The Future of Customary Tenure. Options for Policy Makers. USAID Issue Brief
- Frontier Myanmar (2018). *Kachin IDPs fear land grabs in the villages they once called home*. January 19, 2018. <https://www.frontiermyanmar.net/en/kachin-idps-fear-land-grabs-in-the-villages-they-once-called-home/>
- (2019a). *Salween Peace Park: federalism from below?* January 12, 2019. <https://www.frontiermyanmar.net/en/salween-peace-park-federalism-from-below/>
- (2019). *Kachin's plantation curse*. January 17, 2019. <https://www.frontiermyanmar.net/en/kachins-plantation-curse/>
- Gatmaytan, Augusto B. (2007). Philippine Indigenous Peoples and the Quest for Autonomy: Negotiated or Compromised?; in: Augusto B. Gatmaytan (ed.). *Negotiating Autonomy. Case Studies on Philippine Indigenous Peoples' Land Rights*. Copenhagen/Quezon City: IWGIA and LRC-KSK
- (2013). *Indigenous Autonomy Amid Counter-Insurgency: Cultural Citizenship in a Philippine Frontier*. PhD thesis, London School of Economics and Political Science
- Green Rights Organization (GRO) and Mong Pan Youth Association (MPYA) (n.d.). *Documentary of Customary Land Tenure in Tal Lu Village* (English translation of the report published in Burmese). Mimeo

- Green Rights Organization (GRO) and Save the Natural Resource (SaNaR) (n.d.). *Customary Land Tenure in Taung Oo village*. (English translation of the report published in Burmese). Mimeo
- GRET (2019). *Farming systems analysis in Myanmar: Methodological background, selected case studies and synthesis of field-based studies across five states and regions of Myanmar*. Yangon: LIFT
- Griffiths, Mike and Michiko Ito (eds.) (2016). *Migration in Myanmar: Perspectives from current research*. Social Policy and Poverty Research Group
- Huard, Stéphen (2020). Nobody Owns the Land: How Inheritance Shapes Land Relations in the Central Plain of Myanmar. *Journal of Burma Studies*, Volume 24, Number 1, June 2020. University of Hawai'i Press
- Human Rights Watch (2015). *Stateless at Sea*. The Moken of Burma and Thailand. Human Rights Watch
- Ironside, Jeremy (2012). Thinking outside the fence: *Exploring culture/land relationships, a case study of Ratanakiri Province, Cambodia*. Ph.D. thesis: University of Otago, Dunedin, New Zealand
- (2015). The changing face of swidden agriculture: a case study of two villages in Ratanakiri Province, Cambodia, in: Christian Erni (ed.) *Shifting Cultivation, Livelihood and Food Security New and Old Challenges for Indigenous Peoples in Asia*. Bangkok: FAO, IWGIA, AIPP
- Ivanoff, Jacques (2018). Ethnic reconstruction and Austronesian strategies at the borders; in A. Horstmann, M. Saxer, A. Rippa (Eds.). *Routledge Handbook of Asian Borderlands*, New York: Routledge
- Ivanoff, Jacques and Maxime Boutry (2017). *Moken sea-gypsies*. <http://www.lampipark.org/wp-content/uploads/2017/01/Moken-Sea-gypsies.pdf>
- Jhaveri, Nayna, Litz, V., Girard, J., Oberndorf, R. and Stickler, M. M. (2016). *Community Land and Resource Tenure Recognition: Review of Country Experiences*. Washington, DC: USAID Tenure and Global Climate Change Program
- Karuna Mission Social Solidarity (KMSS) Loikaw (2017a). *Livelihood, Land Use and Customary Tenure in Kwaingan*. A Report of a Participatory Action Research. Loikaw: KMSS-Loikaw
- (2017b) *Livelihood, Land Use and Customary Tenure in Khupra*. A Report of a Participatory Action Research. Loikaw: KMSS-Loikaw
- (2017c) *Livelihood, Land Use and Customary Tenure in Saungpahtan*. A Report of a Participatory Action Research. (Mimeo)
- Kahan, David (2001). *Dry Zone Farming Systems Study*. Yangon: UNDP and FAO
- Kayah Earthrights Action Network (KEAN) (2016). *Our Customary Land Use Management System*. Loikaw: KEAN
- Kenney-Lazar, Miles and Grace Wong (2016). *Challenges and opportunities for sustainable rubber in Myanmar*. CIFOR info brief No. 154, October 2016. http://www.cifor.org/publications/pdf_files/infobrief/6245-infobrief.pdf

- KESAN (2018). *Land to the Native People. Kawthoolei Land Policy Briefer*. Chiang Mai: KESAN
- (2019). *Salween Peace Park Charter Briefer*. Chiang Mai: KESAN
- Khu Khu Ju (2018). *Overview of land grabbing and community responses in Myanmar*. Power Point presentation. https://www.siemempuu.org/sites/default/files/page_files/khu_khu_ju_15082018.pdf
- Kunstadter, Peter (1978). Subsistence Agricultural Economies of Lua' and Karen Hill Farmers, Mae Sariang District, Northwestern Thailand; in: Peter Kunstadter, E. C. Chapman and Sanga Sabhasri, *Farmers in the Forest. Economic Development and Marginal Agriculture in Northern Thailand*, Honolulu: East West Center/University of Hawai'i Press
- Lehman, F.K. (2003). The Relevance of the Founders' Cult for Understanding the Political Systems of the Peoples of Northern South East Asia and its Chinese Borderlands, pp. 15-39 in Nicola Tannenbaum and Cornelia A. Kammerer, eds. *Founders' Cults in Southeast Asia: Ancestors, Polity, and Identity*, New Haven: Monograph 52, Yale University Southeast Asia Program
- Li, Tania Murray (2010). *Agrarian Class Formation in Upland Sulawesi, 1999-2010*. ChATSEA Working Paper no. 9, March 2010
- (2014). *Land's End. Capitalist Relations on an Indigenous Frontier*. Duke University Press
- Lundsgaard-Hansen, Lara M., Flurina Schneider, Julie G. Zaehring, Christoph Oberlack, Win Myint and Peter Messerli (2018). Whose Agency Counts in Land Use Decision-Making in Myanmar? A Comparative Analysis of Three Cases in Tanintharyi Region. *Sustainability* 2018, 10, 3823
- Mark, SiuSue (2016). Are the Odds of Justice "Stacked" Against Them? Challenges and Opportunities for Securing Land Claims by Smallholder Farmers in Myanmar. *Critical Asian Studies*, 48:3
- Mertz, Ole et al. (2009). Swidden Change in Southeast Asia: Understanding Causes and Consequences. *Human Ecology* 37
- Mertz, Ole, Kelvin Egay, Thilde Bech Bruun, Tina Svan Colding (2013). The Last Swiddens of Sarawak, Malaysia. *Human Ecology* 41
- Moore, Christopher W. (2019). *A Feasibility Assessment on the Introduction of Alternative Dispute Resolution (ADR)/Collaborative Dispute Resolution (CDR) to Resolve Land Disputes in Myanmar*. Norwegian Refugee Council
- Myanmar National Environmental Conservation Committee (2012). *Myanmar's National Adaptation Programme of Action (NAPA) to Climate Change*. <https://unfccc.int/resource/docs/napa/mmr01.pdf>
- Myochit, Salai (2016). *A Threatened Identity: Social Structure and Traditional Leadership in Cho Chin Society before Christianity*. Chiang Mai: Regional Center for Social Science and Sustainable Development (RCSD), Chiang Mai University
- Nakhro, Konei (2009). *Socio-political Institutions of the Angami Naga: A Study of Continuity and Change*. PhD thesis. Northeastern Hill University, Shillong
- Nongkynrih, A. Kyrham (2005). The Privatisation of Indigenous Community Land in Meghalaya. *Indigenous Affairs* 2/05. Shifting Cultivation. Copenhagen: International Work Group for Indigenous Affairs (IWGIA)

- Norwegian Refugee Council (2019). *Obstacles to Housing, Land and Property Rights in Northern Mon State*. A Field-Based Assessment of Formal and Informal Procedures and Practices.
- Nyunt, Kyaw Swe (2016). The Colonial Administration in Northern Myanmar (Kachin State) 1886-1942. *Myitkyina University Research Journal*, Vol.7, No.1
- Padoch, Christine, Kevin Coffey, Ole Mertz, Stephen J. Leisz, Jefferson Fox & Reed L. Wadley (2007). The Demise of Swidden in Southeast Asia? Local Realities and Regional Ambiguities. *Danish Journal of Geography* 107(1): 29-41, 2007
- POINT (2016a). *Customary Land Tenure: Case Study in Myay Latt Village*. Yangon: POINT
(2016b). *Customary Land Tenure: Case Study in Sar Pauk Village*. Yangon: POINT
(2019). *Indigenous Peoples' Rights to Customary Land in Myanmar Current Status and the Way Forward*. Yangon: POINT
- RRtIP (Resource Rights for the Indigenous Peoples) (2018). *Land and Forest Governance in the Naga Village Republic*. Yangon: RRtIP
- San Thein, Hlwan Moe, Jean-Christophe Diepart and Céline Allaverdian (2018). *Large-Scale Land Acquisitions for Agricultural Development in Myanmar: A Review of Past and Current Processes*. MRLG Thematic Study Series #9. Vientiane: MRLG
- Sather, Clifford (2006). Sea Nomads and Rainforest Hunter-Gatherers: Foraging Adaptations in the Indo-Malaysian Archipelago; in: Peter Bellwood, James J. Fox, Darrell Tryon (eds.). *The Austronesians. Historical and Comparative Perspectives*. ANU Press
- Saw, May Myat Moe and Li Ji-Qing 2019. Review on hydropower in Myanmar. *Applied Water Science* (2019) 9:118. <https://doi.org/10.1007/s13201-019-0984-y>
- Schlager, Edella, and Elinor Ostrom (1992). Property-rights regimes and natural resources: A conceptual analysis. *Land Economics* 68.3 (1992)
- Scott, James. C. (2008). *Hill and Valley in Southeast Asia... or Why the State is the Enemy of People who Move Around... or ... Why Civilization Can't Climb Hills*. Paper presented at the 2000 Symposium "Development and the Nation State", Washington University, St. Louis; printed in Christian Erni (ed.): *The Concept of Indigenous Peoples in Asia. A Resource Book*. IWGIA Document 123. Chiang Mai/Copenhagen: IWGIA and AIPP
(2009) *The Art of Not Being Governed: An Anarchist History of Upland Southeast Asia*. New Haven and London: Yale University Press
- Scurrah, Natalia, Kevin Woods and Philip Hirsh (2015). *The Political Economy of Land Governance in Myanmar*. Vientiane: MRLG
- Springate-Baginski, Oliver. (2013). "Rethinking Swidden Cultivation in Myanmar: Policies for Sustainable Upland Livelihoods and Food Security." University of East Anglia/ Pyoe Pin. <http://www.slideshare.net/khinayehan/rethinking-swidden-cultivation-in-myanmar-pyoe-pyin-2014>.
- Springate-Baginski, Oliver (2019). *There is no vacant land. A primer on defending Myanmar's customary tenure systems*. Yagon/Amsterdam: Transnational Institute.

- Taylor, Robert H. (2009). *The state in Myanmar*. London: Hurst
- Thant, Khaing Min (2018). *Comparative studies of customary rights to land and natural resources; Myanmar vs Cambodia, lessons learnt and considerations for Myanmar*. MS thesis, University College Dublin, Ireland
- TRIPNET (2018). *Growing Up Together With the Forest: the unique relationship between the forest and indigenous Karen people of Kamoethway*. TRIPNET
- Van Noordwijk, Meine, Thomas P. Tomich, Renato Winahyu, Daniel Murdiyarso, Suyanto, Soetjipto Partoharjono and Ahmad M. Fagi (eds.) (1995). *Alternatives to Slash-and-Burn in Indonesia. Summary of Report of Phase 1*. ASBIndonesia Report Number 4. Bogor
- Von der Mühlen, Manuel (2018). *The Fate of Customary Tenure Systems of Ethnic Minority Groups in Upland Myanmar. An Analysis of the Legal Framework of Land Governance*. Zürich: ETH
- Vongvisouk, Thoumthone, Ole Mertz, Sithong Thongmanivong, Andreas Heinemann, Khamla Phanvilay (2014). Shifting cultivation stability and change: Contrasting pathways of land use and livelihood change in Laos. *Applied Geography* 46 (2014)
- Walker, Andrew (2001). The 'Karen Consensus', Ethnic Politics and Resource-Use Legitimacy in Northern Thailand. *Asian Ethnicity*, Volume 2, Number 2, September 2001
- Wily, Liz Alden (2012 a). *The Status of Customary Land Rights in Africa Today*. Rights to Resources in Crisis: Reviewing the Fate of Customary Tenure in Africa - Brief #4 of 5. Rights and Resources Initiative (RRI)
- (2012 b). *Customary Land Tenure in the Modern World*. Rights to Resources in Crisis: Reviewing the Fate of Customary Tenure in Africa - Brief #1 of 5. Rights and Resources Initiative (RRI)
- (2016). Customary tenure: remaking property for the 21st century; in: M. Graziadei and L. Smith eds. *Comparative Property Law: Global Perspectives*. Cheltenham: Edward Elgar
- World Bank (2016). *A Country on the Move. Domestic Migration in Two Regions of Myanmar. A Qualitative Social and Economic Monitoring (QSEM) thematic study*. Yangon: The World Bank Myanmar.
- Wouters, Jelle J. P. (2017). Who is a Naga village? The Naga 'village republic' through the ages. *The South Asianist* 5 (1)
- Young, Gordon (1982). *The Hill Tribes of Northern Thailand. A Socio-Ethnological Report*. New York: AMS Press. Reprint of the book originally published in 1962 by Siam Society, Bangkok

နောက်ဆက်တွဲ - ဓလေ့ထုံးတမ်းဆိုင်ရာ လုပ်ကိုင်ပိုင်ဆိုင်မှု စနစ် နှင့် ပက်သက်၍ မြန်မာဘာသာဖြင့် ထုတ်ဝေထားသည့် စာပေများ

88 Generation of Peace and Open Society, Department of Farmers and Economic Related Farming, October (2015). Taungya Farmland and Tears of our Brothers. Analysis Report of Problems Related to Land Issues Across Ethnic Nationalities

Allaverdian, C., Fogerite, J. Scurrah N. and Si Thu Than Htike (2017). Documenting Customary Tenure in Myanmar. A guidebook. MRLG guidebook #1. Vientiane & Yangon: Mekong Region Land Governance

ECDF (2016). Our Customary Land. Community-based sustainable natural resource management in Myanmar. Chiang Mai: ECDF (also published in English)

Farmers' and Land Workers' Union (2016). *Customary tenure in Nan-Pan village, Southern Shan State, Myanmar*. Briefing paper. Yangon: MRLG (also published in English)

Fogerite, Julia (2019). *Strengthening Customary Tenure Rights in the Forest Law (2018) and draft Forest Rules in Myanmar*. Discussion Note Series #7. Vientiane: Mekong Region Land Governance (also published in English)

Indigenous Peoples Partnership (IPP) 2017. Namlit Village History: Customary Land Tenure Management, Land Use System and Livelihood
(2018). Kye Ta Yauk Village History: Customary Land Tenure Management, Land Use System and Livelihood
(2017). Takai Village History: Customary Land Tenure Management, Land Use System and Livelihood
(2018). Naungsai Village History: Customary Land Tenure Management, Land Use System and Livelihood
Tagone Village History: Customary Land Tenure Management, Land Use System and Livelihood
(2018). Wakhtam Village History: Customary Land Tenure Management, Land Use System and Livelihood

Karuna Mission Social Solidarity (KMSS)-Kengtung 2016 Hwe Pong Village: Livelihood, Land Use System and Customary Land Tenure Management
(2016). Nang Linn Maing Village: Livelihood, Land Use System and Customary Land Tenure Management
(2017). Nanng Sheng Village: Livelihood, Land Use System and Customary Land Tenure Management
(2017/2018). Kaung San Village: Livelihood, Land Use System and Customary Land Tenure Management
(2017/2018). Hwe Heey: Village: Livelihood, Land Use System and Customary Land Tenure Management
(2017/2018). Tar Yar Khone Village: Livelihood, Land Use System and Customary Land Tenure Management
(2017/2018). Chi Char Village: Livelihood, Land Use System and Customary Land Tenure Management
(2017/2018). Na Yaw Village: Livelihood, Land Use System and Customary Land Tenure Management

Karuna Mission Social Solidarity (KMSS)-Loikaw (2017). Livelihood, Land Use and Customary Tenure in Kwaingan. Report of a Participatory Action Research. Yangon: KMSS-Loikaw (also published in English)

- (2017). Livelihood, Land Use and Customary Tenure in Yusomoso. Report of a Participatory Action Research. Yangon: KMSS-Loikaw (also published in English)
- (2017). Livelihood, Land Use and Customary Tenure in Soungpahtan
- (2017). Livelihood, Land Use and Customary Tenure in Khupra. Report of a Participatory Action Research. Yangon: KMSS-Loikaw (also published in English)
- (2017/2018). Livelihood, Land Use and Customary Tenure in Soungdular +Sithit Kone Village
- (2017/2018). 2017. Livelihood, Land Use and Customary Tenure in Kwaingan(new) Village
- (2017/2018). Livelihood, Land Use and Customary Tenure in Ngranro Village
- (2017/2018). Livelihood, Land Use and Customary Tenure in Dawtawe+Dailinayetar Villages
- (2017/2018). Livelihood, Land Use and Customary Tenure in Patongan Village
- (2017/2018). Livelihood, Land Use and Customary Tenure in Sodekhu Village
- (2017/2018). Livelihood, Land Use and Customary Tenure in A-Naung Pale Village
- (2017/2018). Livelihood, Land Use and Customary Tenure in Yabkhu Village
- (2018/2019). Livelihood, Land Use and Customary Tenure in Laymahn Khu Village
- (2018/2019). Livelihood, Land Use and Customary Tenure in Daweku Village
- (2018/2019). Livelihood, Land Use and Customary Tenure in Pharukaw Village
- (2018/2019). Livelihood, Land Use and Customary Tenure in Nidukhu Village
- (2018/2019). Livelihood, Land Use and Customary Tenure in Sisaung Village

Karuna Mission Social Solidarity (KMSS)-Taungngu 2017. Livelihood, Land Use and Customary Tenure in Lay Lor Day Village

- (2017). Livelihood, Land Use and Customary Tenure in Mine lune (Middle) Village
- (2017). Livelihood, Land Use and Customary Tenure in Thit Khwa Taung Village
- (2018/2019). Livelihood, Land Use and Customary Tenure in Laphet Inn (Old+new) Village
- (2018/2019). Livelihood, Land Use and Customary Tenure in Bokalay Village
- (2018/2019). Livelihood, Land Use and Customary Tenure in Hta Mon Oo Yin (Middle) Village
- (2018/2019). Livelihood, Land Use and Customary Tenure in Hta Mon(lower) + Hta Mon Ngwe Taung Village
- (2019/2020). Livelihood, Land Use and Customary Tenure in Phe Boe Village
- (2019/2020). Livelihood, Land Use and Customary Tenure in Fertimar Gone Village
- (2019/2020). Livelihood, Land Use and Customary Tenure in Kya Mine Village
- (2019/2020). Livelihood, Land Use and Customary Tenure in Kyout Shay Taung Village

Lubanski, Jason 2014. Customary Land Management and Legal Frameworks: Experiences from Around the World. A Report to Enhance Discussions about Customary Land Rights in Burma. Chiang Mai: ECDF (also published in English)

MRLG n.d. Documentation of Customary Land Tenure in Teh Luh village. Mimeo
n.d. Documentation of Customary Land Tenure in Taung Oo village. Mimeo

Myanmar Socialist Party, Central Department of Party Organizing n.d. Union of Myanmar. Culture and Customs of Ethnic Nationalities. Chin Nationality

POINT (2016). Customary Land Tenure: Case Study in Myay Latt Village. Yangon: POINT (also published in English)
(2016). Customary Land Tenure: Case Study in Sar Pauk Village. Yangon: POINT (also published in English)

TRIPNET (2018). *Growing Up Together With the Forest: the unique relationship between the forest and indigenous Karen people of Kamoethway*. TRIPNET

မှတ်စုနှင့် ကိုးကားချက်များ

1 Baver et.al. 2013, Andersen 2015 and 2016, Ennion 2015, Ethnic Community Development Forum (ECDF) 2016, Farmers and Land Workers Union 2016, Jhaveri et al. 2016, Kayah Earthrights Action Network (KEAN) 2016, POINT 2016 and 2019, Allaverdian et al. 2017, Boutry et al. 2017, Karuna Mission Social Solidarity (KMSS)-Loikaw 2017, Boutry et al. 2018, Boutry and Allevardian 2018, Butta and Chambers 2018, RRtIP (Resource Rights for the Indigenous Peoples) 2018, von der Mühlen 2018, FAO and MRLG 2019, Huard 2020, Green Right Organization (GRO) and Mong Pan Youth Association (MPYA) (n.d.), Green Right Organization (GRO) and Save the Natural Resource (SaNaR) (n.d.).

2 Wily 2012a, p.2.

3 Ibid.

4 Freudenberg 2013, p. 1.

5 Chambers 2018, p. 91, quoted in Moore 2019, p. 60.

6 Butta and Chambers 2018, p. 29, quoted in Moore 2019, p. 59.

7 United Nations Special Rapporteur Erica-Irene Daes of 2001 ၏ အစီရင်ခံစာတွင် ကြည့်ရန်

8 Wily 2016, p.461.

9 Wily 2012a, p.2.

10 Wily 2016, p.462.

11 KMSS-Loikaw 2017a, 2017b.

12 Andersen 2016, p. 4.

13 Boutry et.al 2018, p. 26.

14 See e.g. Andersen 2015, p. 10.

15 See eg. Schlager and Ostrom 1992, p. 251, Ewers 2015, p. 30, Allaverdian et al. 2017, p. 26. 'စုဖွဲ့ဖြစ်တည်နေသည့်အခွင့်အရေးများ' ဟူသော ဝေါဟာရသည် ဓလေ့ထုံးတမ်းဆိုင်ရာ အုပ်ချုပ်မှုတွင်သာ ကျင့်သုံးသည်သာမက ဥပဒေအရလည်း ကျင့်သုံးပါသည်။

16 Schlager and Ostrom 1992, p. 251.

17 Barry and Meinzen-Dick 2010, p. 9.

18 Kahan 2001, p.6.

19 See e.g. Scott 2008 and 2009.

20 Ennion 2015, p. 34.

21 Kunstadter 1978, p. 126.

22 Ibid., p. 128.

23 Boutry et.al. 2017, p. 52.

24 Huard 2020, p. 88.

25 See e.g. Ewers 2015 on the Chin, RRtIP 2018 on the Makury and Tangkhul Nagas.

26 See e.g. Ewers 2016 p. 7, referring to Lehman 2003.

27 See Andersen 2015, p. 44.

28 Andersen 2016b, p. 1.

29 RRtIP 2018, p. 43.

30 Andersen 2015, p. 10.

31 See e.g. Kunstadter 1978, p. 126, KMSS-Loikaw 2017 a and b.

32 Wily 2012 b, p. 1.

33 Baver et al. 2013, p. 59.

34 Andersen 2016b, p. 8.

35 Scurrah et al. 2015, p. 15.

36 Ennion 2015, p. 30.

37 Andersen 2016b, p. Iv and p. 5.

38 Ibid., p. iv.

39 Wily 2016, p. 462.

40 Antoine Deligne ကိုယ်ရေးကိုယ်တာ ဆက်သွယ်မှုမှသိရသော အပူပိုင်းခြောက်သွေ့မှုတွင် ဆိတ်မွေးမြူခြင်း။ see Boutry et al. 2017, GRET 2019

41 အခြားဥပမာများမှာ ကရင်အသိုင်းအဝိုင်းများမှ ရော်ဘာကို လက်ခံလာခြင်း၏ရလဒ်အဖြစ် ပုဂ္ဂလိကပိုင်ပြုလုပ်ခြင်းဖြစ်ပါသည်။ (Andersen 2016, p. 4) သို့မဟုတ် ချင်းပြည်နယ်မြောက်ပိုင်းရှိ အမြဲတမ်းစိုက်ခင်းများ (Boutry et al. 2018) Nongkyrih 2005 ၏ အန္တိယ အရှေ့မြောက်ဘက် Meghalaya နှင့် သို့မဟုတ် Ironside 2012 နှင့် 2015 ၏ Ratanakiri ပြည်နယ်တွင် ရွှေပြောင်းတောင်ယာမြေများကို ပုဂ္ဂလိကပိုင်ပြုလုပ်ခြင်းကို လည်း ကြည့်ပါ။

42 RRtIP 2018.

43 Ibid., p. 25.

44 Ibid., p. 31.

45 Erni 2018, p. 65.

46 Boutry et al. 2018.

47 RRtIP 2018, p. 36.

48 ဥပမာအားဖြင့် ကမ္ဘောဒီးယားရှိ အတွေ့အကြုံများက 'ရပ်ရွာအခြေခံ' ၏ အဓိပ္ပါယ်ကို ကျဉ်းမြောင်းစေသောအခါ ကျေးရွာတစ်ခုတည်း သို့မဟုတ် ဒေသခံအုပ်စုအတွက် ဓလေ့ထုံးတမ်း ပိုင်ဆိုင်မှုဆိုင်ရာ အယူအဆကို အသုံးပြုခြင်းသည် သက်ဆိုင်ရာ ရပ်ရွာလူထု၏ ဆန္ဒနှင့် အမှန်တကယ် ဓလေ့ထုံးတမ်းဆိုင်ရာ ပိုင်ဆိုင်မှုစနစ်များကို ဆန့်ကျင်သွားနိုင်သည်ကို ပြသထားသည်။ ဖိလစ်ပိုင်တွင် ပိုမိုပျော့ပြောင်းသောချဉ်းကပ်မှုကို အသုံးပြုရာတွင် ဣန္ဒေယျမျိုးများ၏အခွင့်အရေး အက်ဥပဒေ၌ ဘိုးဘွားပိုင်နယ်မြေများကို ကျေးရွာအများအပြား သို့မဟုတ် ဣန္ဒေ တိုင်းရင်းသားမျိုးနွယ်စု တစ်ရပ်လုံးပါဝင်စေသော ပိုင်ဆိုင်ခွင့်ပေးထားသည်။ ဥပမာအားဖြင့် မြန်မာနိုင်ငံတွင်လည်း ယခင်ပဋိပက္ခဒေသများကို ယခု ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ရဒေသ' (နာဂ၊ ဓန၊ ပအိုဝ်း၊ ပလောင်၊ ကိုးကန့်ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ရဒေသ) သို့မဟုတ် ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ရ တိုင်း (ဝ)ဒေသ အဖြစ် အသိအမှတ်ပြုကျင့်သုံးနိုင်သည်။

49 KESAN 2019.

50 Frontier Myanmar 2019a.

51 (De Vera and Zingapan 2017) တို့ ဖော်ပြသော ဖိလစ်ပိုင်တွင် ဘိုးဘွားပိုင်မြေ၊ ကုန်းတွင်းရေကန်များ၊ သန္တာကျောက်တန်းများနှင့် ဘိုးဘွားပိုင်ရေပိုင်နက်များ ပါဝင်သော Coron ကျွန်းရှိ Tagbanwa ၏ ဘိုးဘွားပိုင်နယ်မြေကို အသိအမှတ်ပြုခြင်းဖြင့် စနစ်တစ်ရပ်ကို ဖန်တီးခဲ့သည်။

52 Boutry and Ivanoff 2017, p. 125, Ivanoff and Boutry 2017, p. 8.

53 Ivanoff and Boutry 2017, p. 4.

54 Arunotai et al. 2007, p. 17.

55 Sather 2006, p. 266.

56 See Anderson 1890, Sather 2006, Boutry and Ivanoff 2017, http://factsanddetails.com/southeast-asia/Myanmar/sub5_5d/entry-3934.html.

57 Ivanoff 2018.

58 Human Rights Watch 2015, p. 5, Ivanoff and Boutry 2017, p. 7.

59 Wouters 2017.

60 Boutry et al. 2018, p. 21.

61 Ibid., p.21.

62 Faxon and Knapman 2019, p. 14.

63 Ibid., p. 14.

64 Ibid., p. 15.

65 Source: Boutry et.al. 2018; Ewers 2015, p. 34.

66 This paragraph is based on Andersen 2015, p. 34, and Boutry et al. 2018, p. 47.

67 Andersen 2015, p. 40.

68 Boutry et al. 2018, p. 47.

69 Ibid.

70 Andersen 2015, p. 40.

71 Boutry et al. 2018, p. 47.

72 Andersen 2015, p. 40.

73 Boutry et al. 2018, p. 49.

74 Andersen 2015, p. 45.

75 ဤဖြစ်ရပ်လေ့လာမှုအား ကရုဏာလူမှုစည်းလုံးညီညွတ်ရေးအသင်း (KMSS) ၏ အစီရင်ခံစာအပေါ် အခြေခံထားသည်။

76 Ibid., p. 43.

77 Ibid., p. 44.

78 Ibid.

79 Ibid., p. 45.

80 See e.g. World Bank 2016 and Griffiths and Ito 2016.

81 BNI online 2019, Frontier Myanmar 2018 and 2019b.

82 Ibid., p. 86.

83 Ibid., p. 87.

84 World Bank 2016, p. 7.

85 Baver et al. 2013.

86 Ibid., p. 56.

87 Ibid.

88 လာအိုပြည်သူ့ဒီမိုကရက်တစ်သမ္မတနိုင်ငံ မြောက်ပိုင်းနှင့် အလယ်ပိုင်းတွင် မကြာသေးမီက လေ့လာမှုများ ကို ကြည့်ပါ (Vongvisouk et al. 2014) and in Sarawak, Malaysia (Mertz et al. 2013)

89 Kenney-Lazar and Wong 2016, p. 1.

90 ဥပမာ-အင်ဒိုနီးရှားတွင်၊ လယ်သမားငယ်များသည် ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ ရော်ဘာဝယ်လိုအားမှ ပေးအပ်သော အခွင့်အလမ်းကို လက်ရကိုင်ယူပြီး ရေရှည်စီးပွားရေးလုံခြုံမှုကို မြင့်မားစေသည့် နှစ်ထပ်စီးပွားရေးစနစ် တွင် ရော်ဘာနှင့် ရွှေ့ပြောင်းတောင်ယာစိုက်ပျိုးခြင်းတို့ကို အောင်မြင်စွာ ပေါင်းစပ် ဆောင်ရွက်နိုင်ခဲ့သည်။ (Dove 1990 and 2011 ကိုကြည့်ပါ)

91 See e.g. Van Noordwijk et al. 1995, Burgers and Boutin 2001, Dove 1990 and 2011, Cramb 2009 on Indonesia, Vongvisouk et al. 2014 on Laos, Mertz et al. 2013 on Malaysia.

92 Critically discussed by Walker (2001).

93 See e.g. Erni and Nikornuaychai 2015.

94 GRET 2019, p.39.

95 Ibid., p. 40.

96 Ibid., p. 47.

97 Ibid., p. 41. လေ့လာမှုအရ ကျေးရွာများတွင် မြေယာဖွဲ့ ဖြစ်မှုများ မတွေ့ ရှိရသော်လည်း မြေယာဖွဲ့ ဖြစ်သူများသည် ရွာမှထွက်ခွာသွားဖွယ်ရှိ ကြောင်း အသိအမှတ်ပြုပါသည်။

98 This has been documented, for example, in the highlands of Sulawesi island in Indonesia. Li 2010.

99 Li 2010, 2014.

100 လူမှုရေးကွာဟမှုများ ကျယ်ပြန့်လာကာ လူမှုအသိုင်းအဝိုင်းများတွင် စွန့်ခွာခြင်းတို့တွင် လူတန်းစားများ ပေါ်ပေါက်လာရာ ထိုင်းနိုင်ငံ မြောက်ပိုင်းတွင် ဌာနေဒေသခံများသည် ပြောင်းကို ငွေပေါ်သီးနှံအဖြစ်စိုက်ကြ သည့် အလားတူ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုများ ဖြစ်ပေါ်နေသည်။ ဥပမာ-Erni and Nikornuaychai 2015 ကို ကြည့်ပါ။

101 POINT 2019, p. 36.

102 Andersen 2016, p. iv.

103 Boutry et al. 2017, p. 63.

104 Ibid.

105 Ibid., p. 64.

106 ဥပမာအားဖြင့် အိန္ဒိယအရှေ့မြောက်ပိုင်းတွင်၊ ပြိတိသျှတို့အုပ်ချုပ်သူများ သည် ရွာသားများအား မျိုးနွယ်စုကျေးရွာများကို အုပ်ချုပ်ရာတွင် ခရိုင် ကော်မရှင်နာအဖြစ် အမှုထမ်းပြီး အခြားသူများတွင် အိမ်ခွန်ကောက်ခံ သည့် ဂေါင်ဘူရာ (ကျေးရွာလူကြီးများ သို့မဟုတ် ခေါင်းဆောင်များ) အဖြစ် ခန့်အပ်ခဲ့သည်။ ယနေ့တွင်၊ Gaonburas သည် ဒေသန္တရ အုပ်ချုပ်ရေးစနစ်၏ အစိတ်အပိုင်းအဖြစ် ဆက်လက်တည်ရှိနေပါသည်။ ရှေးယခင်က အကြီးအကဲများမရှိကြသော အဂါမီ နာဂများထံတွင် ၎င်း သည် ရပ်မိရပ်ဖများ၏ ကျေးရွာအုပ်ချုပ်ရေးကို ထိခိုက်စေပြီး အဂါမီ လူ့အဖွဲ့အစည်းတွင် မသိနိုင်သော 'အကြီးအကဲ၏အယူဝါဒ' ကို ဖန်တီးခဲ့ သည် (Nakro 2009၊ p. 11)။ ပြိတိသျှတို့သည် မြန်မာနိုင်ငံရှိ နယ်နိမိတ် ဒေသများအတွက် အလားတူနည်းလမ်းကို အသုံးပြုခဲ့သည်။ ဥပမာ အားဖြင့် ကချင်ဥပဒေများတွင် ကချင်စစ်ဦးစီးချုပ်များ (ဒုဝါ) သည် ဓလေ့ထုံးတမ်းဥပဒေအပေါ်အခြေခံ၍ ပြည်တွင်းအုပ်ချုပ်ရေးကို တာဝန်ခံထားခဲ့သည်။ သို့သော်လည်း ကိုလိုနီအစိုးရသည် တောင်အုပ် ခေါ် အရာရှိများကို အခွန်ကောက်ခံမှု တာဝန်ခံအဖြစ်နှင့် ဒုဝါများကို တူညီရန် လည်း ခန့်အပ်ခဲ့သည်။ (Nyunt 2016, p. 2)

107 See e.g. on elite capture in the context of land titling in the Philippines: Gatmaytan 2007 and 2013.

108 See e.g. on changes in leadership among the Chin: Myochit 2016, GRET 2018.

109 Antoine Deligne၊ ကိုယ်ရေးကိုယ်တာဆက်သွယ်မှုအရ အလားတူ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုများကို ချင်းပြည်နယ် ဟားခါးမြို့နယ်နိမိတ်ပတ်လည် အတွက် Boutry (2018) မှ မှတ်တမ်းတင်ထားပါသည်။

110 Fogerite 2020.

111 San Thein et al. 2018, p. iv.

112 Ibid., p. 35.

113 Brown 2015, p. 10.

114 Antoine Deligne, personal communication.

115 Forgerite 2019.

116 Springate-Baginski, 2013.

117 Feurer et al. 2018, p. 6.

118 Ibid.

119 Boutry et al. 2017, p. 62, 149.

120 Mark 2016, p. 446.

121 Huard 2020, p. 95.

122 Ibid.

123 Mark 2016, footnote 13 on p. 445.

124 Scurrah et al. 2015., p. 16.

125 Huard 2020, p. 96.

126 Ibid., p. 97.

127 Kahan 2001, p. 32.

128 Ibid., p. 33.

129 Maxine Boutry, personal communication.

130 Ibid., p. 6.

131 Ibid.

132 Andersen 2016, p. iv.

133 Norwegian Refugee Council 2019.

134 Ibid., p. 9.

135 Ibid. p. 37.

136 Ibid. p. 9.

137 Ibid.

138 Indigenous Peoples' Partners (IPP) ဒါရိုက်တာ Ke Jung Kimsing နှင့် ပုဂ္ဂိုလ်ရေးဆိုင်ရာ ဆက်သွယ်မှု

139 Peter Swift, personal communication.

140 Wily 2016, p. 462.

141 Boutry et al. 2018.

142 ဥပမာ ပဲခူးတိုင်းဒေသကြီးတွင် အတင်းအကျပ် ပြောင်းရွှေ့နေထိုင်ရ သည့် ကရင်ကိစ္စ လေ့လာချက် (Erni 2018, p. 40. တွင်)

143 https://www.tni.org/files/article-downloads/knu_land_policy_eng.pdf.

144 Mi Kamoon, personal communication.

145 Khu Khu Ju 2018.

146 KESAN 2018.

147 Lundgaard-Hansen et al. 2018, p. 15.

148 Ibid., p. 15.

149 Ibid., p. 21.

150 Boutry and Allaverdian 2018.

151 Internal displacement monitoring center (iDMC) web-site, <https://www.internal-displacement.org/countries/myanmar>.

152 Prawit Nikornuaychai မှ ပြုလုပ်သော ကွင်းဆင်းလေ့လာမှုကို အခြေခံ၍ Erni 2018 တွင် တစ်စိတ်တစ်ပိုင်း ထုတ်ဝေခဲ့သည်။

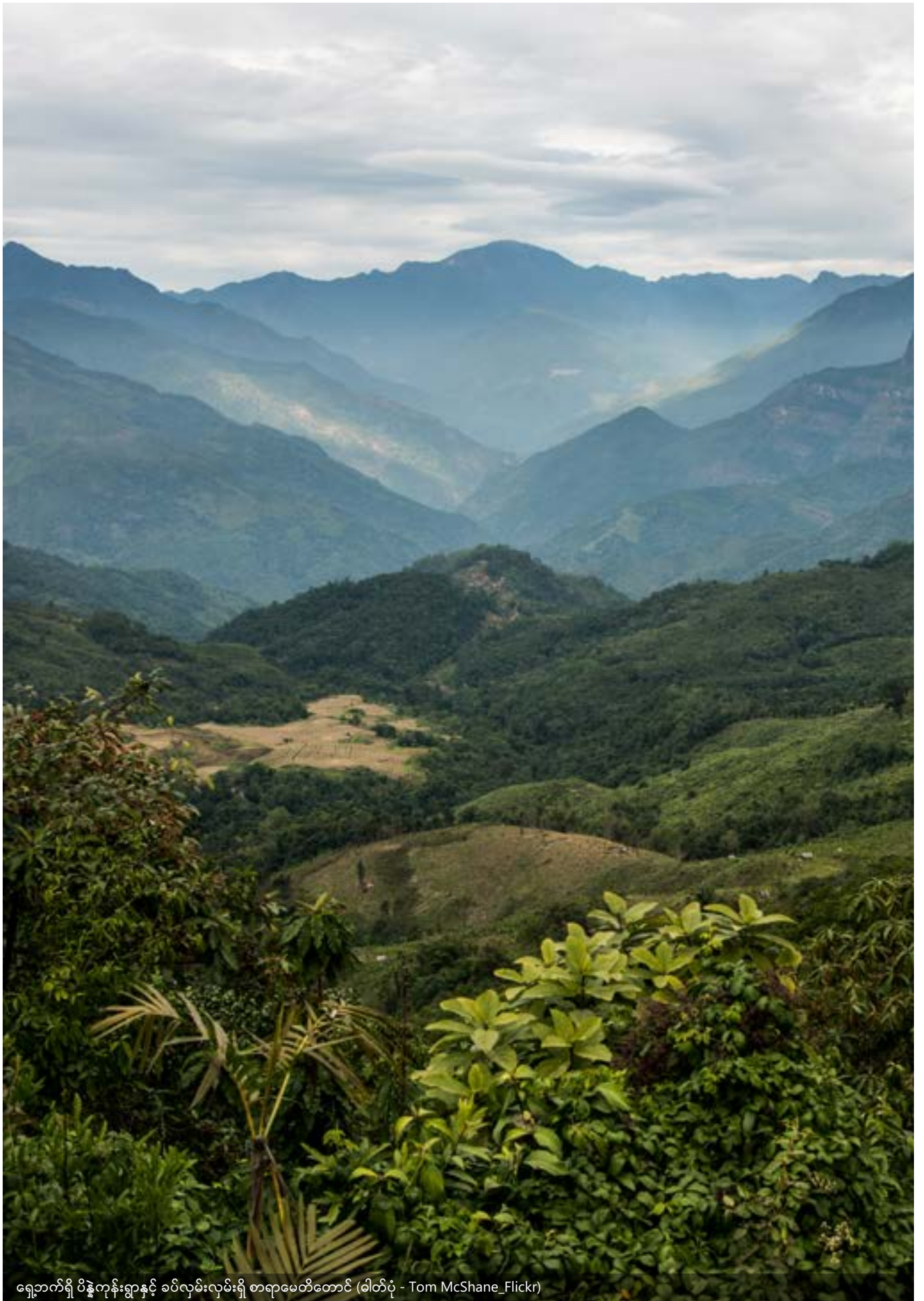
153 Baver et al. 2013, p. 56.

154 Ibid., p. 59 and 60.

155 Ibid., p. 76.

156 Deininger and Binswanger 1999, p. 269, quoted in Wiley 2016, p. 467.

157 Wiley 2016, p. 463.

ရှေ့ဘက်ရှိ ပိန္နဲကုန်းရွာနှင့် ခပ်လှမ်းလှမ်းရှိ စာရာမေတီတောင် (ခါတိပုံ - Tom McShane_Flickr)

This Thematic Study has been elaborated in collaboration with the members of the MRLG Alliance for the Recognition of Customary Tenure in Myanmar:

မဲခေါင်ဒေသမြေယာ အုပ်ချုပ်မှုစီမံကိန်း (MRLG) သည် မဲခေါင် ဒေသအတွင်း သင့်လျော်သော မြေယာမူဝါဒများနှင့် အလေ့အကျင့်များ ဖြစ်ပေါ်လာရေး အကူအညီပေးရန် ရည်ရွယ်သည်။ အမျိုးသားအဆင့် ဦးစားပေးမှုများဖြစ်သည့် ဆင်းရဲနွမ်းပါးမှု လျော့ချရေး၊ မြေယာလုပ်ပိုင်ခွင့်ခိုင်မာရေး၊ စီးပွားရေး ပိုမိုဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးနှင့် မျိုးရိုးစဉ်ဆက် လယ်ယာ လုပ်ကိုင်ခဲ့သူ တောင်သူများအား အကူအညီပေးရေးတို့ကို ထိတွေ့ဆောင်ရွက်နေပြီး မြေအသုံးချမှုနှင့် မြေစီမံခန့်ခွဲမှုဆိုင်ရာ ဆုံးဖြတ်ချက်များ ချမှတ်လာနိုင်ရန် ဖြစ်သည်။ MRLG သည် SDC နှင့် ဂျာမန် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှု (German cooperation) တို့၏ အကူအညီဖြင့် ကမ္ဘောဒီးယား၊ လာအို၊ မြန်မာနှင့် ဗီယက်နမ်နိုင်ငံများတွင် ၂၀၁၄၊ ဧပြီမှ စတင်၍ လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်နေသည်။

MRLG နှင့် ပတ်သက်၍ ပိုမိုသိရှိလိုပါက www.mrlg.org တွင် ကြည့်ရှုနိုင်ပါသည်။

မဲခေါင်ဒေသမြေယာ အုပ်ချုပ်မှုစီမံကိန်း (MRLG)

အမှတ်(၁၈/ D - ၃)၊ ရွှေရတနာလမ်း၊
 ၆ ရပ်ကွက်၊ ၈ မိုင်၊ မရမ်းကုန်းမြို့နယ်၊ ရန်ကုန်၊ မြန်မာ။
 ဖုန်း: +၉၅၁ ၆၆၇၂၈၆
 Email : bawitha.mrlg@gmail.com

